

รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

วิทยานิพนธ์

ของ

เพ็ชรา พรหมตวง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

กรกฎาคม 2562

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

**DEVELOPMENT OF EARLY CHILDHOOD MODEL CENTER
OF EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE IN LOWER
NORTHEASTERN REGION**

Petchara Promtuang

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program
in Educational Administration**

July 2019

Copyright of Buriram Rajabhat University

ชื่อเรื่อง รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ผู้วิจัย เพ็ชรา พรหมดวง

ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.ศรีเพ็ญ พลเดช

ที่ปรึกษาหลัก

ดร.โกวิท วชรินทรางกูร

ที่ปรึกษาร่วม

ปริญญา ปรัชญาคุณูปบัณฑิต

สาขาวิชา การบริหารการศึกษา

สถานศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ปีที่พิมพ์ 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของ
การพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ตอนล่าง 2) สร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และ 3) ประเมินรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัย
ต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยใช้ระเบียบ
วิธีการวิจัยและพัฒนา ใน 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ใช้
วิธีการสำรวจและสัมภาษณ์เชิงลึกจากประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 990 คน
ใน 145 โรงเรียน ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบ เป็นขั้นตอนการร่างรูปแบบ ตรวจสอบ
ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบด้วยการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ และทดลอง
ใช้รูปแบบตามคู่มือการใช้รูปแบบ ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบ เป็นขั้นตอนประเมินรูปแบบ
ด้วยการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ ปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบที่สมบูรณ์ ในการวิจัยนี้
เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูล
ด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันของการพัฒนาศูนย์เด็ก
ปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างโดยรวม
อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$)

2. รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มีองค์ประกอบการพัฒนา จำนวน 4 ด้าน 50 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย ด้านการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครอง และชุมชน

3. รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, $\bar{X} = 4.22$, $\bar{X} = 4.29$)

TITLE	Development of Early Childhood Model Center of Educational Service Area Office in Lower Northeastern Region	
AUTHOR	Petchara Promtuang	
THESIS ADVISORS	Dr. Sripen Poldech	Major Advisor
	Dr. Kovit Vajarintaragoon	Co-advisor
DEGREE	Doctor of Philosophy	MAJOR Educational Administration
SCHOOL	Buriram Rajabhat University	YEAR 2019

ABSTRACT

The purposes of this study were 1) to examine current and desired condition of the development of Early Childhood Model Center of Educational Service Area Office in Lower Northeastern region; 2) to create and develop the Early Childhood Model Center of Educational Service Area Office in Lower Northeastern region; and 3) to evaluate the development of Early Childhood Model Center of Educational Service Area Office in Lower Northeastern region. Research and Development (R&D) approach was applied by divided into 3 phases. Phase 1 was to study current and desired condition by using survey and in-depth interview. The population included 990 school's administrators and teachers from 145 schools. For phase 2, the model was developed and the possibility of the model was examined by using focus group of the experts. Then, the developed model was implemented according to the manual. In phase 3, the model was evaluated by the experts' group meeting. The model was edited and the completed model was presented. The data was collected by using questionnaire, interview and evaluation form. Statistics used to analyze the data were percentage, mean and standard deviation.

The result suggested that:

1. The opinion from school's administrators and teachers towards current condition of the development of Early Childhood Model Center of Educational Service Area Office in Lower Northeastern region was at a high level in overall aspects ($\bar{X} = 4.06$); however, the opinion towards the desired condition was at the highest level in overall aspects ($\bar{X} = 4.57$).

2. For developing Early Childhood Model Center, there were 4 aspects with 50 indicators of administrative factors which included Instructional Leadership aspect, Pre-School Teachers Management aspect, Administrative Structure and System aspect and Participation of Parents and Community in Administration aspect.

3. The development of Early Childhood Model Center of Educational Service Area Office in Lower Northeastern region was appropriate, possible and the usefulness as a high level in overall aspects ($\bar{X} = 4.28$, $\bar{X} = 4.22$, $\bar{X} = 4.29$).

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Buriram Rajabhat University

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้โดยได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรดา ชัยสุวรรณ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.ศรีเพ็ญ พลเดช ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก อาจารย์ ดร.โกวิท วัชรินทรางกูร ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม อาจารย์ ดร.กระพัน ศรีงาน กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเศษ ชินวงศ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้การดูแลเป็นอย่างดี ตลอดจนให้คำปรึกษาแนะนำที่เป็นประโยชน์ทั้งในด้านแนวคิด เนื้อหาวิชาการและกระบวนการวิจัย ตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้อำนวยความสะดวก และประสานงานในการจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณิง สายแก้ว ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิตยา บรรณประสิทธิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญย์เสนอ ศรีวิเศษ อาจารย์ ดร.ราชัย บุญยรัตนผลิน น้าทรัพย์ และนายมานะ ครุฑาโรจน์ ผู้เชี่ยวชาญที่ให้คำแนะนำ ตรวจสอบ และข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ในการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และนายณรงค์ศักดิ์ เหมือนชาติ นายทวิศักดิ์ อธิรัตน์ ดร. วราภรณ์ บุญเจียม นายสุนัย สุวงศ์ นายภูมิพันธ์ จันทร์เพ็ญ นายบุญรัตน์ หงส์ทอง นางพัชรา หงส์ทอง นางพิรศรี มาลีหวล ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบ ตลอดจนผู้บริหาร โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบและครูผู้สอนระดับปฐมวัยทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 18 ท่าน ที่กรุณาสละเวลามาร่วมประชุม ประเมินยืนยันรูปแบบในขั้นตอนสุดท้าย และให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ของรูปแบบนี้

ประโยชน์และคุณค่าอันพึงเกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณและตอบแทนพระคุณบิดามารดา บุรพจารย์ คณาจารย์ ทุกท่านที่ให้การอบรมสั่งสอนและให้การศึกษา ตลอดจนสามีมိและลูกที่คอยช่วยเหลือ ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

เพ็ชรา พรหมดวง

สารบัญ

หน้า	
หน้าอำนวยการ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย ข	
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ง	
ประกาศคุณูปการ ฉ	
สารบัญ ช	
สารบัญตาราง ฅ	
สารบัญภาพประกอบ ฆ	
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย.....	5
ความมุ่งหมายของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย.....	10
การบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย.....	22
ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	52
การพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ.....	76
รูปแบบและการพัฒนารูปแบบ.....	136
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	149
กรอบแนวคิดในการวิจัย	155

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ หน้า

3	วิธีดำเนินการวิจัย	159
	ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนา ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง.....	159
	ระยะที่ 2 สร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนา ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง	165
	ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการพัฒนา ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง	173
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	178
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	179
	ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนา ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง.....	180
	ตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนา ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง.....	197
	ตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการพัฒนา ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง.....	209
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	212
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	212
	คำถามการวิจัย.....	212

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ หน้า

วิธีดำเนินการวิจัย.....	213
สรุปผลการวิจัย.....	213
อภิปรายผล.....	214
ข้อเสนอแนะ	216
บรรณานุกรม	217
ภาคผนวก	233
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	234
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	242
ภาคผนวก ค ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามทั้งฉบับ.....	252
ภาคผนวก ง ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ.....	256
ภาคผนวก จ รายนามชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ.....	260
ภาคผนวก ฉ คู่มือการใช้รูปแบบ.....	266
ประวัติย่อของผู้วิจัย	305

สารบัญตาราง

ตาราง หน้า

2.1	รายการประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ.....	73
2.2	สรุปผลการประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ปีการศึกษา 2554 และปีการศึกษา 2556.....	75
2.3	สังเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ.....	83
2.4	สังเคราะห์ข้อค้นพบขององค์ประกอบการบริหารจัดการด้านการมีภาวะผู้นำ ทางวิชาการ.....	94
2.5	สังเคราะห์ข้อค้นพบในองค์ประกอบการจัดครูผู้สอนปฐมวัย.....	107
2.6	สังเคราะห์ข้อค้นพบขององค์ประกอบการจัด โครงสร้างและระบบ การบริหารจัดการ.....	114
2.7	สังเคราะห์ข้อค้นพบในองค์ประกอบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ของผู้ปกครองและชุมชน.....	134
4.1	จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	181
4.2	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยรวมและรายด้าน	181
4.3	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ด้าน การมีภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยรวมและรายข้อ.....	182

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง หน้า

4.4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย โดยรวมและรายข้อ	184
4.5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครู เกี่ยวกับ สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ด้านการจัด โครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ โดยรวมและรายข้อ	186
4.6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู เกี่ยวกับ สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน โดยรวมและรายข้อ	190
4.7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ด้านองค์ประกอบโดยรวมและรายด้าน.....	205
4.8	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ก่อนและหลังการเข้าร่วมพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง โดยรวมและรายด้าน.....	208

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง หน้า

4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนา ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง	209
--	-----

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ หน้า

2.1	ขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	56
2.2	ขั้นตอนการดำเนินการประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ.....	72
2.3	แสดงวงจรการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Cohen and Uphoff.....	125
2.4	รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม.....	126
2.5	ขั้นตอนการสร้างรูปแบบตามความคิดของมียากาวะ.....	142
2.6	ขั้นตอนการสร้างรูปแบบ.....	143
2.7	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	158
3.1	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	177
4.1	รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง.....	211

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการวางพื้นฐานการพัฒนาประเทศด้านประชากร โดยจุดเริ่มต้นของการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สำคัญคือการดูแลเด็กตั้งแต่ปฐมวัย หรือตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ขวบ ซึ่งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันและถือเป็นการลงทุนด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างคุ้มค่าที่สุด ถ้าเด็กได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมจะมีทักษะทางกายภาพ ความฉลาดทางด้านสติปัญญา และความฉลาดทางด้านอารมณ์ อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ส่งผลดีต่ออนาคตของสังคมและประเทศชาติ การพัฒนาเด็กปฐมวัยจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากที่ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกองค์กรทั้งภาครัฐ เอกชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการวางรากฐานด้านการศึกษาปฐมวัย ที่ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประชากรของประเทศ

การศึกษาปฐมวัยถือเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาเด็กให้มีรากฐานสำหรับความสามารถ ทั้งปวงในชีวิต เป็นการสร้างพื้นฐานที่ช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนและการดำเนินชีวิต เห็นคุณค่าของตนเองและสังคม เนื่องจากเด็กแรกเกิดถึง 5 ปีเป็นช่วงที่พัฒนาการทุกด้าน มีการเจริญเติบโตในอัตราที่สูงที่สุด โดยเฉพาะระบบประสาทและสมองจะเจริญเติบโตถึงร้อยละ 80 ของผู้ใหญ่และเป็นวัยที่มีการพัฒนาด้านบุคลิกภาพ การส่งเสริมและพัฒนาเด็กปฐมวัยจะอยู่บนพื้นฐานของการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบทของสังคม วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน ถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมและการพัฒนาไม่เหมาะสมกับวัย พัฒนาการด้านต่าง ๆ จะเกิดภาวะชะงักงัน และยากที่จะแก้ไขพัฒนาให้สมบูรณ์ได้ในวัยที่สูงขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2558 : 1) การลงทุนทางการศึกษาปฐมวัยจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่รัฐบาลและทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องให้ความสำคัญในการลงทุนเป็นอันดับแรกในการพัฒนาบุคลากรของประเทศให้มีคุณภาพ

จากข้อมูลของนักเศรษฐศาสตร์ รางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ ศ.ดร.เจมส์ เจ เฮกแมน จากมหาวิทยาลัยชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กล่าวว่า “การลงทุนพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นการลงทุนที่คุ้มค่าให้ผลตอบแทนแก่สังคมดีที่สุดในระยะยาว” โดยคืนผลตอบแทนกลับคืนมาในอนาคตมากถึง 7 เท่า เป็นทั้งการเพิ่มคุณภาพทรัพยากรบุคคลของประเทศ ลดอัตราการสูญเสียที่จะ

เกิดขึ้นในอนาคต และองค์การยูนิเซฟ ซึ่งเป็นหน่วยงานของสหประชาชาติที่มีหน้าที่ให้ ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม พัฒนาการสุขภาพ รวมถึงความเป็นอยู่ของแม่และเด็กในประเทศ กำลังพัฒนาระบบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตามช่วงวัย จะมีทักษะทางกายภาพ ความฉลาดทางด้านสติปัญญาและความฉลาดทางด้านอารมณ์ สูงขึ้นกว่าปกติ และนำไปสู่การมี โอกาสในการเรียนรู้ต่อในระดับที่สูงขึ้น และเป็นแรงงานที่มีคุณภาพมีรายได้สูง ส่งผลให้อัตรา การก่อคดีหรือสร้างปัญหาสังคมลดน้อยลงด้วย (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพ เยาวชน. 2559 : 17 - 20)

รัฐบาลไทย ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาปฐมวัยตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิต ทุกส่วนของสังคมร่วมกันจัดการศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรได้รับการส่งเสริมความรู้ สนับสนุนค่าใช้จ่าย และยกเว้นภาษีจากรัฐ ให้จัดการศึกษาปฐมวัยได้ ทั้ง 3 ระบบ คือการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย โดยกำหนดไว้ในกฎกระทรวง ศึกษาธิการ และกระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย เพื่อการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาและเป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด และ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน กำกับดูแลและติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2556 : 128) และ กระทรวง ศึกษาธิการ ได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ขึ้น เพื่อให้หน่วยงานที่จัดการศึกษาปฐมวัยใช้เป็นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูเด็กและการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ปัญหาจากการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เกิดจาก สาเหตุหลายประการ อาทิ การเข้ารับการศึกษาลดลง จากร้อยละ 83.7 ในปีการศึกษา 2548 เหลือร้อยละ 75.03 ในปีการศึกษา 2549 อีกทั้ง การศึกษาปฐมวัยยังขาดคุณภาพจะเห็นได้จาก ผลการประเมินของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) ปี 2548 พบว่า มีสื่อการเรียนที่เหมาะสมเพียงร้อยละ 36.90 ครูจัดการเรียนการสอนอย่างมี ประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพียงร้อยละ 38 ซึ่งสาเหตุเกิดจากความไม่พร้อมด้านครู อาคารสถานที่ อุปกรณ์การเรียน ศูนย์การศึกษามีไม่พอ รวมทั้งการประสานงานระหว่างรัฐและ เอกชนขาดประสิทธิภาพ นอกจากนี้ พ่อแม่ผู้ปกครอง ครู ไม่เข้าใจถึงความสำคัญของการศึกษา ปฐมวัย และครอบครัวยากจน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2551: 6) จากสภาพการจัดการศึกษา ปฐมวัยในชนบทที่มีความขาดแคลนทั้งสถานศึกษา บุคลากร และสื่อ อุปกรณ์ ประกอบกับสภาพ

ความเป็นอยู่ของเด็กและผู้ปกครองที่มีความยากจน ขาดแคลนในทุก ๆ ด้าน รัฐบาลจึงมีนโยบายให้พัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยในชนบทให้มีคุณภาพเท่าเทียมสถานศึกษาในเมือง โดยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาคัดเลือกสถานศึกษาเป็นศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การคัดเลือกโรงเรียนในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอละ 1 แห่ง ให้เป็น “โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ” ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด ใน 4 ด้าน คือ

- 1) ด้านหลักสูตร พิจารณาจาก การใช้หลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มีหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่เกิดจากการประสานร่วมมือของทุกฝ่าย และมีการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม
- 2) ด้านบุคลากร พิจารณาจากคุณสมบัติและการปฏิบัติงานร่วมกันในหน้าที่ของผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ปกครอง/ชุมชน
- 3) ด้านสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่ พิจารณาจากความปลอดภัย ความพร้อม ความหลากหลายชนิด ความเพียงพอ และถูกสุขลักษณะ และด้านการให้บริการ พิจารณาจากความการมีพร้อมในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และมีห้องเรียนที่สามารถสาธิตการเป็นต้นแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยได้ทุกห้อง พร้อมกับการมีครูผู้สอนปฐมวัยครบทุกชั้นเรียน โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีงบประมาณ 2548 จำนวน 943 โรงเรียน ซึ่งรวมถึงโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดทุกโรงเรียน เพื่อให้เป็นต้นแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพให้กับสถานศึกษาอื่น ๆ ทุกสังกัด และเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจให้กับพ่อแม่ผู้ปกครอง และชุมชนในท้องถิ่น ต่อมาในปีงบประมาณ 2550 มีโครงการขยายความเป็นต้นแบบการจัดการศึกษาปฐมวัย เรียกว่า “โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเครือข่าย” จำนวน 933 โรงเรียน ให้ทำหน้าที่ต้นแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพเช่นเดียวกับโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ คือ 1) จัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพและมีความพร้อมด้านวิชาการในการเป็นต้นแบบให้แก่โรงเรียนอื่นทั่วไปได้ 2) เป็นแหล่งเรียนรู้และศูนย์ประสานงานทางวิชาการ 3) เป็นแหล่งศึกษา วิจัย เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและพัฒนาการศึกษาปฐมวัยให้เป็นที่ยอมรับ เป็นแบบอย่างให้กับสถานศึกษาทุกสังกัดที่จัดการศึกษาปฐมวัย และ 4) การเผยแพร่ความรู้ด้านการศึกษาปฐมวัยแก่ผู้ปกครองและชุมชนในท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2558 : 8)

จากการศึกษาผลการดำเนินงานของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเครือข่าย ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีโครงการประเมินโรงเรียนดังกล่าวขึ้น ในปีการศึกษา 2556 โดยมีขอบข่ายการประเมินใน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการ 2) การใช้และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การจัดสภาพแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ 4) การให้บริการ และ 5) การพัฒนาเด็กทุกด้านอย่างสมดุล ตามศักยภาพ ซึ่งพบว่า ในภาพรวมโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด โรงเรียนศูนย์

เด็กปฐมวัยต้นแบบและโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเครือข่าย ส่วนใหญ่มีร้อยละคุณภาพในระดับดีมากทุกองค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่ 3 การจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ มีค่าร้อยละสูงสุด รองลงมาคือ องค์ประกอบที่ 5 การพัฒนาเด็กทุกด้านอย่างสมดุล ตามศักยภาพ มีค่าร้อยละเท่ากัน ส่วนค่าร้อยละต่ำสุดคือ องค์ประกอบที่ 1 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2558 : 87)

เมื่อพิจารณาผลการประเมินการดำเนินงานของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบทั่วประเทศ จำนวน 943 โรงเรียน พบว่า โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบที่มีคุณภาพระดับดีมากและมีคะแนนเต็มทั้ง 5 องค์ประกอบ จำนวน 153 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 16.22 ซึ่งโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 145 โรงเรียน (8 จังหวัด) ที่มีผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับดีมากและมีคะแนนเต็มทั้ง 5 องค์ประกอบ จำนวน 16 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 11.03 ต่ำกว่าร้อยละเฉลี่ยระดับประเทศ และเมื่อพิจารณาผลการประเมินของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง แยกรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่ 3 การจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ มีค่าร้อยละสูงสุด (87.17) รองลงมาคือ องค์ประกอบที่ 5 ด้านการพัฒนาเด็กทุกด้านอย่างสมดุลตามศักยภาพ (80.21) ส่วนองค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการมีค่าร้อยละต่ำสุด (70.73) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2558 : 55 - 85)

จะเห็นได้ว่า การบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีผลการประเมินต่ำกว่าด้านอื่น ๆ และต่ำกว่าระดับประเทศ ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการย้ายเปลี่ยนผู้บริหารสถานศึกษาบ่อย โดยมีผลการประเมินใน 7 ตัวบ่งชี้ เรียงตามลำดับมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา มีความเป็นผู้นำ สามารถบริหารงานวิชาการตามหลักการจัดการปฐมวัยศึกษา และเป็นแบบอย่างที่ดี 2) จัดครูที่มีวุฒิ มีคุณลักษณะความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ ได้รับการพัฒนาตนเอง และมีครูเพียงพอ 3) มีระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 4) ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ 5) ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 6) จัดโครงสร้างและข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการดำเนินงานของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ และ 7) การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2558 : 100 - 110) ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาสำคัญที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาในครั้งนี้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนา ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ด้วยการพัฒนาด้านการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นต้นแบบ ได้คุณภาพมาตรฐาน สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ใน 4 ด้าน คือ ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย

ด้าน โครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบให้มีคุณภาพมากขึ้นต่อไป

คำถามการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีคำถามการวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เป็นอย่างไร
2. รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีลักษณะเป็นอย่างไร
3. รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์เพียงใด

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
2. เพื่อสร้างและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
3. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนา ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
2. ได้รู้รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ที่มีความเหมาะสม และนำไปใช้ในการปรับปรุง การบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบให้มีคุณภาพมาตรฐานสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

3. ใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาตนเอง และกำหนดนโยบายพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ จำกัดขอบเขตในการศึกษารูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

1. ประชากร ในการให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ปีการศึกษา 2560 จาก 145 โรงเรียน จำนวน 990 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 145 คน และครู จำนวน 845 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้าสายชั้นปฐมวัยในโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง รวมจำนวน 6 คน จาก 3 โรงเรียน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และครู จำนวน 3 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

1. กลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

2. กลุ่มตัวอย่างที่นำรูปแบบไปใช้จริง จำนวน 2 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างที่มีความสมัครใจใช้รูปแบบ

ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

กลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 18 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

2. เนื้อหา

การวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากเกณฑ์การประเมินด้านการบริหารจัดการโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 40 - 41) สุจินต์ นิ่มอนงค์ (2552 : ก - จ) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2557 : 55) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558 : 2 - 8, 2560 : 9) และกระทรวง ศึกษาธิการ (2561 : 2) ได้องค์ประกอบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 4 ด้าน ดังนี้

- 2.1 ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ
- 2.2 ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย
- 2.3 ด้านโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ
- 2.4 ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างที่แสดงถึงกรอบความคิด ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกันผ่านการตรวจสอบ ประเมินรูปแบบใน 3 มาตรฐาน ดังนี้

- 1.1 มีความเหมาะสม หมายถึง เป็นการประเมินความเหมาะสมทั้งในด้านกฎหมายและศีลธรรมจรรยา
- 1.2 ความเป็นไปได้ หมายถึง เป็นการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติได้จริง
- 1.3 ความเป็นประโยชน์ หมายถึง เป็นการประเมินการสนองต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ

2. การพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ หมายถึง การบริหารจัดการที่เป็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานการจัดการศึกษาปฐมวัยให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานการจัดการศึกษาปฐมวัยต้นแบบ ใน 4 ด้าน ดังนี้

2.1 การมีภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกจากการมีแนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ด้วยความร่วมมือกับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ และส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามวัย

2.2 การจัดครูผู้สอนปฐมวัย หมายถึง การระบุหรือกำหนดครูผู้สอนระดับปฐมวัยที่มีคุณสมบัติทางด้านวุฒิการศึกษา ความรู้ความสามารถ บุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์ คุณธรรมและจริยธรรม ที่เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ครูปฐมวัยและตรงตามมาตรฐานวิชาชีพครู

2.3 การจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ หมายถึง การกำหนดขอบข่ายและกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และการจัดระบบสารสนเทศ ด้วยการวางแผน ปฏิบัติ ตรวจสอบ และรายงานผลการดำเนินงาน ให้บุคลากรเข้าถึงข้อมูลได้ เพื่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ได้มาตรฐานตามที่กำหนด

2.4 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน หมายถึง การส่งเสริมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัยร่วมกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชน ด้วยการการร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน ร่วมประเมินผล ร่วมรายงานผล และร่วมนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน โดยการวิจัยร่วมกับสถาบันทางการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. **โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ** หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ตามหนังสือกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 16 ธันวาคม 2547 มีหน้าที่จัดการศึกษาปฐมวัยอย่างมีคุณภาพ มุ่งส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทุกประเภท เน้นการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้และศูนย์ประสานงาน ให้บริการทางวิชาการ เป็นแหล่งศึกษา วิจัย ทดลอง และพัฒนาการศึกษาปฐมวัย ให้เป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน

4. **ผู้บริหารสถานศึกษา** หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่บริหาร โรงเรียนและดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบหรือ โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

5. **ครูผู้สอน** หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่สอนระดับปฐมวัยใน โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

6. **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง** หมายถึง จังหวัดตามการแบ่งเขตการปกครองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 8 จังหวัด ประกอบด้วย นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ ยโสธร ชัยภูมิ อำนาจเจริญ และอุบลราชธานี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาการพัฒนาด้านการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ซึ่งจะนำเสนอในรายละเอียด ดังหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 1.1 ความหมายของการบริหารจัดการ
 - 1.2 แนวคิดการบริหารจัดการสู่การบริหารการศึกษา
 - 1.3 แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัย
2. การบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย
 - 2.1 ความหมายการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย
 - 2.2 สำคัญการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย
 - 2.3 ขอบข่ายการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย
 - 2.4 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560
3. ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
 - 3.1 ความเป็นมา
 - 3.2 วัตถุประสงค์
 - 3.3 โครงสร้างการบริหารจัดการ
 - 3.4 ขอบข่ายการบริหารจัดการ
 - 3.5 การประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
4. การพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
 - 4.1 องค์ประกอบการพัฒนาการบริหารจัดการ
 - 4.2 การมีภาวะผู้นำทางวิชาการ
 - 4.3 การจัดครูผู้สอนปฐมวัย
 - 4.4 การจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ
 - 4.5 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

5. รูปแบบและการพัฒนารูปแบบ
 - 5.1 ความหมายของรูปแบบ
 - 5.2 องค์ประกอบของรูปแบบ
 - 5.3 การสร้างรูปแบบ
 - 5.4 กระบวนการพัฒนารูปแบบ
 - 5.5 การทดสอบและตรวจสอบรูปแบบ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย

ในการบริหารจัดการการศึกษาต้องอาศัยแนวคิดจากนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติได้สำเร็จตามเป้าหมาย โดยมีพื้นฐานที่ควรเข้าใจตรงกัน ดังนี้

ความหมายของการบริหารจัดการ

ปัจจุบัน คำว่า “การบริหารจัดการ” สามารถใช้ได้สำหรับองค์การสมัยใหม่ทั้งในองค์การภาครัฐและเอกชน จึงอาจไม่พบความแตกต่างกันหรือแตกต่างกันไม่มากนักสำหรับความหมายของคำว่า การบริหารและการจัดการ ซึ่งมีผู้ให้ความหมาย ดังนี้

1. ความหมายการบริหาร

นักวิชาการได้ให้ความหมาย การบริหาร (Administration) ไว้ในทัศนะที่ใกล้เคียงกัน ดังนี้

จันทร์านิ สงวนนาม (2553 : 11) ให้กล่าวถึงการบริหาร ไว้ว่า การบริหารเป็นเรื่องของการทำกิจกรรมโดยผู้บริหารและสมาชิกในองค์การ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ทศนีย์ วงศ์ยืน (2551 : 36) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การที่บุคคลร่วมมือกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ร่วมกันกำหนดไว้ล่วงหน้า อย่างชัดเจน ด้วยการใช้อุปกรณ์ที่มีอยู่ การประยุกต์เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้อย่างเป็นระบบ และมีระเบียบมีกฎเกณฑ์ในการทำงานที่เป็นที่ยอมรับได้ร่วมกัน

ราชบัณฑิตยสถาน (2554 : 23) ได้ให้ความหมาย การบริหาร ไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554 ว่า การบริหารหมายถึง ปกครอง เช่น บริหารส่วนท้องถิ่น หรือ ดำเนินการจัดการ เช่น บริหารธุรกิจ

สุนทร โคตรบรรเทา (2554 : 2) ได้ให้ความหมายการบริหาร หมายถึง การทำให้คน ตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันทำงานให้บรรลุเป้าหมาย หรือการทำงานกับคนและโดยคนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

วิโรจน์ สารรัตนะ (2557 : 1) ได้ให้ความหมายการบริหาร หมายถึง กระบวนการ ดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยอาศัยหน้าที่ ทางการบริหาร

เชอจิโวานนิ (Sergioivanni. 1991 : 26 ; อ้างถึงใน สุนทร โคตรบรรเทา. 2554 : 6 - 7) กล่าวถึง การบริหาร ไว้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการของการทำงานกับและ โดยผู้อื่น เพื่อ บรรลุเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ โดยหน้าที่ในการบริหารองค์การ คือ

1. การวางแผน (Planning) เกี่ยวข้องกับการกำหนดเป้าหมายและจุดหมาย พัฒนา แผนแม่บทและยุทธศาสตร์ในการนำไปปฏิบัติ
2. การจัดองค์การ (Organizing) เกี่ยวข้องกับการจัดคน เงิน และทรัพยากร ทางกายภาพ มารวมกันในวิธีที่ดีที่สุด เพื่อทำงานให้บรรลุเป้าหมาย
3. การควบคุม (Controlling) เกี่ยวข้องกับหน้าที่การประเมินผลของผู้บริหาร การทบทวน การออกกฎระเบียบ การควบคุมพนักงาน การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการดูแลมาตรฐาน ของการบรรลุเป้าหมาย
4. การนำ (Leading) เกี่ยวข้องกับการนำทาง (Guiding) การนิเทศติดตาม (Supervising) ผู้ใต้บังคับบัญชา เมื่อนำแผนขององค์การไปปฏิบัติ ต้องมีการจูงใจ กำหนด ความคาดหวัง และรักษาช่วงการติดต่อให้คงไว้สำหรับผู้ปฏิบัติ

ดริคเกอร์ (Drucker. 2005 : 27) ให้ความหมายการบริหาร หมายถึง ศิลปะใน การทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น

จากความหมายของการบริหาร สรุปได้ว่า การบริหารเป็นเรื่องของการทำกิจกรรม ของผู้บริหารร่วมกับสมาชิกในองค์การ ด้วยการวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การ

2. ความหมายของการจัดการ

ผู้วิจัยได้รวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการ (Management) จากนักวิชาการ ดังนี้

วิรัช สงวนวงษ์วาน (2551 : 2) กล่าวว่า การจัดการ คือ สิ่งที่ถูกจัดการหรือผู้บริหาร ต้องปฏิบัติ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการประสานงานและการดูแลงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้อื่น เพื่อให้ งานและกิจกรรมเหล่านั้นสำเร็จลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การประสานงาน

และการดูแลงานของผู้อื่น จึงเป็นข้อแตกต่างที่แยกแยะผู้บริหารออกจากผู้ที่มิได้เป็นผู้บริหารที่รับผิดชอบเฉพาะงานของตนเอง

การดี อนันต์นาวี (2553 : 1) กล่าวว่า การจัดการ หมายถึง เทคนิค วิธีการเฉพาะ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ และการควบคุมงาน มีการทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น ๆ โดยทั่วไปแล้ว คำว่าการจัดการ มักใช้ในวงการบริหาร แต่อย่างไรก็ตาม คำว่าการจัดการกับคำว่าบริหาร มักใช้แทนกันได้

วัฒนา มัคคสมัน (2555 : 10) กล่าวว่า การจัดการ หมายถึง การดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย เป็นกระบวนการ มีขั้นตอน โดยใช้การวางแผน การจัดองค์การ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การนำ และการควบคุม เพื่อจะช่วยให้องค์การบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมคิด บางโม (2553 : 59) มีความเห็นว่า การจัดการ คือ ศิลปะในการใช้คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ขององค์การและนอกองค์การ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

เนตรพัฒนา ยาวีราช (2550 : 2) อธิบายคำว่า การจัดการ หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การโดยอาศัยบุคลากร และทรัพยากรทางการบริหาร ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ ดังนี้

1. เป็นกระบวนการ ของการดำเนินกิจกรรมที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน
2. เน้นที่การบรรลุเป้าหมายขององค์การ
3. การทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยผสมผสานบุคลากรและทรัพยากร

ทางการบริหารเข้าด้วยกัน

จากความหมายที่กล่าวมา การจัดการ หมายถึง เทคนิค วิธีการ ที่ผู้จัดการดำเนินการอย่างเป็นระบบในการใช้คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ขององค์การและนอกองค์การ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การบริหาร (Administration) และการจัดการ (Management) มีความหมายใกล้เคียงกันและใช้แทนกันได้ สรุปใน 3 แนวทาง ดังนี้

1. การบริหารเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย ส่วนการจัดการเป็นการนำนโยบายไปปฏิบัติ
2. การจัดการเป็นความหมายทั่วไปโดยรวมการบริหารเข้าไปด้วย
3. การบริหารและการจัดการมีความหมายไม่แตกต่างกัน

การนำคำทั้งสองคำนี้ไปใช้ร่วมกันเป็น “การบริหารจัดการ” จึงใช้ได้สำหรับองค์การสมัยใหม่ ทั้งในองค์การภาครัฐและ เอกชน ซึ่งล้วนมีจุดมุ่งหมายในทำนองเดียวกัน คือ เป็นการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์

3. ความหมายของการบริหารจัดการ

นักวิชาการ ได้ให้ความหมายการบริหารจัดการไว้ ดังนี้

อนิวัช แก้วจันทง (2550 : 28) ให้ความหมายของการบริหารจัดการไว้ว่าเป็นการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์องค์การ อีกทั้งในปัจจุบัน การบริหารและการจัดการไม่ได้มีเพียงเฉพาะบางหน่วยงาน แต่ยังแทรกซึมไปทุกส่วนงาน เมื่อเป็นเช่นนี้หลาย ๆ องค์การ จึงได้นำเอาขั้นตอนกระบวนการและหลักการของทั้งการบริหารและการจัดการไปประยุกต์ใช้ร่วมกัน

ศิริพร ศรีอินทร์สุทธิ (2558 : 46) กล่าวว่า การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงานโดยคน ร่วมกันกำหนด ทิศทางและการตัดสินใจในการดำเนินงานขององค์การ โดยใช้กระบวนการทำงาน ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์การในการทำงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

เชอโต (Certo. 2000 : 555) กล่าวว่า การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกัน ของสมาชิกขององค์การ ในการมุ่งสู่เป้าหมาย โดยใช้บุคคลและทรัพยากรต่าง ๆ หรือเป็นกระบวนการที่บุคคลร่วมกันออกแบบและรักษาสภาพแวดล้อมที่ทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันของสมาชิกในองค์การ โดยใช้บุคคลและทรัพยากรต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดการบริหารจัดการสู่การบริหารการศึกษา

จากแนวคิดการบริหารจัดการจะเห็นว่าเป็นพื้นฐานของแนวคิดของการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นการบริหารกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษาแก่เด็กหรือประชาชน โดยมีนักการศึกษา ได้ให้ความหมายไว้ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกัน ดังนี้

สมยศ แก้วสุวรรณ. (2552 : 17) กล่าวว่า การบริหารการศึกษาเป็นกิจกรรมที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลร่วมกันดำเนินการเพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน หรือสมาชิกของสังคม เพื่อให้มีความเจริญงอกงามด้านสติปัญญา ทักษะ จิตใจ สังคม มีคุณธรรมจริยธรรมและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต พัฒนาหลักสูตร ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ให้มีประสิทธิภาพ

ทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ (2550 : 13) กล่าวถึงความหมายของการบริหารการศึกษาว่าเป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล ในการพัฒนาความงอกงามด้านต่าง ๆ ให้กับสมาชิกของสังคม เป็นสมาชิกที่ดีมีคุณภาพและเป็นประโยชน์ต่อสังคม

กู๊ด (Good. 1973 : 14) ได้ให้ความหมายการบริหารการศึกษา หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุมและการจัดการเกี่ยวกับงานหรือกิจการสถานศึกษา ทั้งการบริหารธุรกิจ ในสถานศึกษาและการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรทั้งหมดในสถานศึกษา ตลอดจนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง เช่น การเรียนการสอน การแนะแนว กิจกรรมเสริมหลักสูตร สอช และ มิสเกล (Hoy & Miskel. 2001 : 437 - 438) กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการที่มุ่งไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้ด้วยองค์ประกอบหลายประการ เช่น การตัดสินใจ องค์กร แรงจูงใจ ภาวะผู้นำ โดยการบริหารต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมาและสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคต

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การที่ผู้นำหรือผู้บริหาร ทำให้กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกันในองค์กรทางการศึกษาทำงานร่วมกัน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน ประชาชน ในทุก ๆ ด้าน ให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 : 2 - 10) ได้นำแนวคิดจากต่างประเทศมาพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย โดยกำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 จากแนวคิดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก

พัฒนาการเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อเนื่องในตัวมนุษย์ เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิไปจนตลอดชีวิต ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ พัฒนาการของเด็กจะมีลำดับขั้นตอนในลักษณะเดียวกันตามวัยของเด็ก แต่อัตราการเจริญเติบโตและระยะเวลาในการผ่านขั้นตอนต่างๆ ของเด็กแต่ละคนอาจแตกต่างกันได้ โดยในขั้นตอนแรกๆ จะเป็นพื้นฐานสำหรับพัฒนาการขั้นต่อไป พัฒนาการประกอบด้วย ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งพัฒนาการแต่ละด้านมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กัน รวมทั้งส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน โดยพัฒนาการแต่ละด้านมีทฤษฎีเฉพาะอธิบายไว้และสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเด็กในแต่ละด้าน อาทิ ทฤษฎีพัฒนาการด้านร่างกาย อธิบายว่า การเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก มีลักษณะต่อเนื่องเป็นลำดับขั้น เด็กจะพัฒนาถึงขั้นใดจะต้องเกิดวุฒิภาวะของความสามารถขั้นนั้นก่อน ทฤษฎีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม ระบุว่า การอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็กส่งผลต่อบุคลิกภาพของเด็ก เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ความรักและความอบอุ่นเป็นพื้นฐานสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก ซึ่งจะ让孩子มีความไว้วางใจในผู้อื่น เห็นคุณค่าของตนเอง มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี เคารพผู้อื่น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของความเป็นประชาธิปไตย และทฤษฎีพัฒนาการด้านสติปัญญา อธิบายว่าเด็กเกิดมาพร้อมวุฒิภาวะและความสามารถในการเรียนรู้

ซึ่งจะพัฒนาขึ้นตามอายุ ประสบการณ์ รวมทั้งค่านิยมทางสังคม และสิ่งแวดล้อมที่เด็กได้รับ แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กจึงเป็นเสมือนหนึ่งแนวทางให้ผู้สอนหรือผู้เกี่ยวข้องได้เข้าใจเด็ก สามารถอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของแต่ละบุคคล เพื่อส่งเสริม เฝ้าระวัง และช่วยแก้ไขปัญหาให้เด็กได้พัฒนาจนบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการ และมีพัฒนาการสมวัย

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กโดยองค์รวมและการปฏิบัติที่เหมาะสมกับ

พัฒนาการ

การพัฒนาเด็กโดยองค์รวม เป็นการคำนึงถึงความสมดุลและครอบคลุมพัฒนาการของเด็กให้ครบทุกด้าน ในการดูแล พัฒนา และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็กต้องไม่เน้นที่ด้านใดด้านหนึ่ง จนละเลยด้านอื่น ๆ ซึ่งในแต่ละด้านของพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา มีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ต้องการการส่งเสริมให้เด็กเจริญเติบโต และมีพัฒนาการสมวัยอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการเป็นแนวทางที่สำคัญในการตัดสินใจที่จะปฏิบัติต่อเด็ก ด้วยความรู้ความเข้าใจที่ประกอบด้วยความเหมาะสมกับวัยหรืออายุของเด็ก ว่าพัฒนาการในช่วงวัยนั้น ๆ ของเด็กเป็นอย่างไร ต้องการการส่งเสริมอย่างไร การมีความรู้ทางพัฒนาการตามช่วงวัย จะทำให้สามารถทำนายพัฒนาการในลำดับต่อไปได้ และสามารถวางแผนการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและช่วยเหลือเด็กได้อย่างเหมาะสม สำหรับความเหมาะสมกับเด็กแต่ละคน เป็นการคำนึงถึงเด็กเป็นรายบุคคลที่มีความชอบ ความสนใจ ความสามารถ และความถนัดที่แตกต่างกัน โดยให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก เพื่อการปฏิบัติต่อเด็กที่คำนึงถึงเด็กเป็นสำคัญ และความเหมาะสมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ เป็นการคำนึงถึงบริบทที่แวดล้อมเด็ก เพื่อให้การเรียนรู้ของเด็กเกิดขึ้นอย่างมีความหมายและมีความเกี่ยวข้องกับเด็ก ครอบครัว และชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่ ซึ่งความรู้ความเข้าใจดังกล่าวสามารถใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ที่มีความหมาย การสร้างกลุ่มการเรียนรู้ร่วมกัน การประเมินพัฒนาการ และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกับ ผู้ปกครองและชุมชน โดยยึดหลักการตัดสินใจในการปฏิบัติบนฐานความรู้ จากแนวคิดทฤษฎีและองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง

สมองของเด็กเป็นสมองที่สร้างสรรค์ และมีการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นสัมพันธ์กับอารมณ์ สมองเป็นอวัยวะที่สำคัญมากที่สุด และมีการพัฒนาตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา โดยในช่วงนี้เซลล์สมองจะมีการพัฒนาเชื่อมต่อและทำหน้าที่ในการควบคุมการทำงานพื้นฐานของร่างกาย สำหรับในช่วงแรกเกิดถึงอายุ 3 ปี จะเป็นช่วงที่เซลล์สมองเจริญเติบโตและขยายเครือข่ายสมองอย่าง

รวดเร็ว โดยปัจจัยในการพัฒนาของสมองประกอบด้วย พันธุกรรม โภชนาการ และสิ่งแวดล้อม สมองจะมีพัฒนาการที่สำคัญในการควบคุมและมีผลต่อการเรียนรู้ ความคิด จินตนาการ ความฉลาด และพัฒนาการทุกด้าน การพัฒนาของสมองทำให้เด็กปฐมวัยสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วกว่าวัยใด สำหรับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง (Brain-based Learning) เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สัมพันธ์และสอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง โครงสร้างและการทำงานของสมองที่มีการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นตามช่วงวัย และมีความยืดหยุ่น ทำให้การพัฒนาสมองเกิดขึ้นได้ตลอดชีวิต การเชื่อมโยงต่อกันของเซลล์สมองที่เป็นเครือข่าย ชับซ้อนและหนาแน่นจะเกิดขึ้นก่อนอายุ 5 ปี ซึ่งเมื่อเซลล์สมองและจุดเชื่อมต่อเหล่านี้ได้รับการกระตุ้นมากขึ้นเท่าใด ยิ่งทำให้สมอง มีความสามารถในการเรียนรู้อย่างรวดเร็วและจดจำได้มากขึ้น แต่หากไม่ได้รับการกระตุ้นจากประสบการณ์ที่เด็กได้รับอย่างหลากหลายจะไม่เกิดการเชื่อมต่อโดยการกระตุ้นจุดเชื่อมต่อเหล่านี้เกิดจากการที่เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการลงมือทำปฏิบัติด้วยตนเอง ผ่านการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับพัฒนาการทางสมอง เป็นการเรียนรู้จากของจริงไปหาสัญลักษณ์ จากง่ายไปหายาก จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม โดยคำนึงถึงความสามารถตามวัยและพัฒนาการ อย่างไรก็ตามเมื่อสมองเจริญเติบโตในช่วงวัยต่าง ๆ และเริ่มมีความสามารถในการทำหน้าที่ในช่วงเวลาที่ต่างกัน จะเห็นว่าการ เรียนรู้ และทักษะบางอย่างจะเกิดขึ้นได้ดีที่สุดในช่วงเวลาหนึ่งๆ ที่เรียกว่า “หน้าต่างโอกาสของการเรียนรู้” ซึ่งเมื่อผ่านช่วงเวลานั้นในแต่ละช่วงวัย ถ้าสมองไม่ได้รับการกระตุ้นหรือได้รับประสบการณ์ ที่เหมาะสม โอกาสที่จะฝึกอาจยากหรือทำไม่ได้เลย ผู้ใหญ่ที่เลี้ยงดูเด็กเป็นคนสำคัญที่จะต้องคอยสังเกต และใช้โอกาสนี้ ช่วยเหลือเด็กก้าวไปสู่ความสามารถเฉพาะด้านในแต่ละช่วงวัย

สำหรับช่วงปฐมวัยเป็นช่วงโอกาสที่สำคัญในการพัฒนาทักษะสมองหรือ EF (Executive Function) ซึ่งเป็นกระบวนการทางความคิดของสมองส่วนหน้า ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการคิด ความรู้สึก และการกระทำ โดยสมองส่วนนี้กำลังพัฒนามากที่สุด เป็นช่วงของการพัฒนาความสามารถในการคิด การจัดระเบียบตนเอง ซึ่งส่งผลต่อการยับยั้งชั่งใจ การคิดไตร่ตรอง การควบคุมอารมณ์ การยืดหยุ่นทางความคิด การใส่ใจจดจ่อ การวางแผน การตั้งเป้าหมาย ความมุ่งมั่น การจดจำ การเรียกใช้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดลำดับ ความสำคัญของเรื่องต่าง ๆ และการลงมือทำอย่างเป็นขั้นตอนจนสำเร็จ ทักษะสมอง (EF) จึงเป็นทักษะที่ต้องได้รับการฝึกฝนในชีวิตประจำวันของเด็กผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ หลากหลายที่เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดลงมือทำ เพื่อให้ เกิดความพร้อม และมีทักษะที่สำคัญต่อชีวิตในอนาคต นอกจากนี้ สมองยังเป็นอวัยวะสำคัญสำหรับการเรียนรู้ภาษาและการสื่อสาร การเรียนรู้ภาษาแม่ ของเด็กจะเกิดขึ้น

อย่างเป็นทางการจากการปฏิสัมพันธ์กับพ่อแม่ และผู้เลี้ยงดูในชีวิตประจำวันและสถานการณ์รอบตัว สมองมีตำแหน่งรับรู้ต่าง ๆ กัน ได้แก่ ส่วนรับภาพ ส่วนรับเสียง ส่วนรับสัมผัสและรับรู้การเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย สมองส่วนต่าง ๆ เหล่านี้พัฒนาขึ้นมาได้ช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับการกระตุ้นของสิ่งแวดล้อมภายนอก โดยสมองเด็กมีความจำผ่านการฟัง ต้องการรับรู้ข้อมูลเสียงพร้อมเห็นภาพ เริ่มรู้จักเสียงที่เหมือนและแตกต่าง และสามารถเรียนรู้จังหวะของคำได้จากการฟังซ้ำ ๆ สมองของเด็กที่เข้าใจเกี่ยวกับ ภาพ เสียง และสัมผัสแบบต่าง ๆ มีความสำคัญมาก เพราะข้อมูลจากภาพ เสียง และสัมผัสเหล่านี้จะก่อรูปขึ้น เป็นเรื่องราวที่จะรับรู้และเข้าใจซับซ้อนขึ้นเรื่อย ๆ ได้ในที่สุด สมองส่วนหนึ่มีหน้าที่คิด ตัดสินใจ เชื่อมโยง การรับรู้ไปสู่การกระทำที่เป็นลำดับขั้นตอน สมองเด็กที่สามารถเรียนรู้ภาษาได้ดีต้องอยู่ในสิ่งแวดล้อมของภาษาที่เรียนรู้ อย่างเหมาะสมจึงจะเรียนรู้ได้ดี

4. แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นและการเรียนรู้ของเด็ก

การเล่นเป็นกิจกรรมการแสดงออกของเด็กอย่างอิสระตามความต้องการ และจินตนาการสร้างสรรค์ของตนเอง เป็นการสะท้อนพัฒนาการและการเรียนรู้ ของเด็กในชีวิตประจำวัน จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ บุคคล และสิ่งแวดล้อมรอบตัว การเล่นทำให้เกิดความสนุกสนาน ผ่อนคลายและส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก การเล่นของเด็กปฐมวัยจัดเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม ซึ่งการเล่นอย่างมีจุดมุ่งหมาย เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานที่ถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก ขณะที่เด็กเล่นจะเกิดการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กันด้วย จากการเล่นเด็กจะมีโอกาสเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ได้ใช้ประสาทสัมผัสและการรับรู้ ผ่อนคลายอารมณ์และแสดงออกถึงตนเอง ได้เรียนรู้ความรู้สึก ของผู้อื่น เด็กจะรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้สังเกต มีโอกาสสำรวจ ทดลอง คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและค้นพบด้วยตนเอง การเล่นช่วยให้เด็กเรียนรู้สิ่งแวดล้อม บุคคลรอบตัว และส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาก้าวหน้าไปตามวัยอย่างเหมาะสมและสมดุล สำหรับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยนั้น เกิดจากการที่ผู้ใหญ่เป็นผู้สนับสนุนวิธีการการเรียนรู้และความพยายามของเด็ก ๆ ในการเรียนรู้ จากการกำหนดจุดมุ่งหมาย รวมทั้งการสร้างการทำท่ายและส่งเสริมเด็ก ๆ ในการขยายขีดความสามารถของตน และให้คำแนะนำแก่เด็กในการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จ ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็ก สามารถใช้ในบริบทของการเล่น และกิจกรรมที่มีโครงสร้าง ตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการเรียนรู้

5. แนวคิดเกี่ยวกับการคำนึงถึงสิทธิเด็ก การสร้างคุณค่า และสุขภาพให้แก่

เด็กปฐมวัยทุกคน

เด็กปฐมวัยควรได้รับการดูแลและพัฒนาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันทุกคน โดยมีสิทธิในการอยู่รอด สิทธิได้รับการคุ้มครอง สิทธิในด้านพัฒนาการ และสิทธิการมีส่วนร่วม ตามที่กฎหมายระบุไว้ เด็กแต่ละคนมีคุณค่าในตนเอง และควรสร้างคุณค่าและคุณภาพชีวิตให้เกิดขึ้นกับเด็กจากการอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษาที่มีคุณภาพพร้อมกับการส่งเสริมด้านสุขภาพ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาจากการได้รับโภชนาการที่ดี การดูแลสุขภาพอนามัย การมีโอกาสปักผ่อน เล่น การปกป้องคุ้มครองจากการเจ็บป่วย และบาดเจ็บจากอุบัติเหตุ ตลอดจนการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย และถูกสุขอนามัย ซึ่งเด็กปฐมวัยที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือกลุ่มเปราะบางเฉพาะควรได้รับการดูแลช่วยเหลือ และพัฒนาอย่างเหมาะสมเช่นกัน

6. แนวคิดเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูควบคู่การให้การศึกษา

การจัดการศึกษาปฐมวัย มุ่งพัฒนาเด็กบนพื้นฐานของการอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษา หรือการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและการพัฒนาเด็กแต่ละคนตามวัยครบทุกด้านของพัฒนาการ การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย หมายถึง การดูแลเอาใจใส่เด็กด้วยความรักความอบอุ่น ความเอื้ออาทร การดูแลสุขภาพ โภชนาการและ ความปลอดภัย และการอบรมกล่อมเกล้าให้เด็กมีจิตใจดี มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น มีการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม และมีทักษะชีวิต การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก การเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก และการปฏิบัติตนของผู้ใหญ่ที่ดูแลเด็ก ที่มุ่งตอบสนองความต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจของเด็ก โดยมุ่งให้เด็กมีร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพดี อารมณ์แจ่มใส มีความประพฤติดี มีวินัย รู้จักควบคุมตนเอง มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การอบรมเลี้ยงดูที่มีผลดีต่อพัฒนาการของเด็ก คือการที่ผู้ใหญ่ที่แวดล้อมเด็กให้ความรัก ความอบอุ่น การยอมรับความ คิดเห็นของเด็ก การใช้เหตุผลในการอบรมสั่งสอน ผู้ใหญ่ที่ดูแลเด็กจะต้องเป็นผู้ที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก ใช้การสร้างวินัยเชิงบวกในการอบรมบ่มนิสัย ซึ่งจะช่วยให้เด็กเติบโต ขึ้นเป็นผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเอง มีเป้าหมายชีวิต มีวินัยในตนเอง มีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่น สามารถจัดการกับความเครียดและปัญหาต่าง ๆ ได้

7. แนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการ

เด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่เรียนรู้ผ่านการเล่นและการทำกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัย การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็กในวัยนี้ เป็นการวางแผนโดยบูรณาการทั้งวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ ภาษา ดนตรี และการเคลื่อนไหว คุณธรรมจริยธรรม สุขภาพอนามัย และ ศาสตร์

อื่น ๆ โดยไม่แบ่งเป็นรายวิชาแต่จะมีการผสมผสานความรู้ ทักษะกระบวนการและเจตคติของแต่ละศาสตร์ในการจัดประสบการณ์ ซึ่งแตกต่างจากการเรียนรู้ในระดับชั้นอื่นๆ เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติเหมาะสมตามวัยของเด็ก โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บูรณาการผ่านสาระการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย สาระที่ควรเรียนรู้ ได้แก่ ตัวเด็ก บุคคลและสถานที่แวดล้อม ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก และประสบการณ์สำคัญด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยออกแบบการจัดประสบการณ์ และกิจกรรมที่ทำให้เกิดความหลากหลาย ภายใต้สาระการเรียนรู้ทั้งสาระที่ควรเรียนรู้และประสบการณ์สำคัญที่มีการเชื่อมโยงกับการพัฒนา มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็ก และความสอดคล้องกับปรัชญาของหลักสูตร โดยมีรูปแบบการจัดประสบการณ์ตามความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น ดังนั้น เป็นหน้าที่ของผู้สอน จะต้องวางแผนการจัดประสบการณ์ในแต่ละวันให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม หลากหลายทักษะ หลากหลายประสบการณ์สำคัญอย่างเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ เพื่อให้บรรลุ จุดหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่กำหนดไว้ ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กมี ทักษะชีวิต และสามารถปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และมีความสุข

8. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อ เทคโนโลยี และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

การสร้าง ประสบการณ์ การพัฒนาความเข้าใจในแนวคิด และความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ นั้น สามารถนำสื่อ เทคโนโลยี และการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้มาสนับสนุนและ เสริมสร้างการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้ โดยเป็นตัวกลางและเครื่องมือเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ตามจุดประสงค์ สื่อสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นสามารถเป็น บุคคล วัสดุ อุปกรณ์ ของเล่น ตลอดจนเทคนิค วิธีการ ที่กำหนดไว้ได้อย่างง่ายและรวดเร็ว ทำให้สิ่งที่ป็น นามธรรมเข้าใจยากกลายเป็นรูปธรรม เกิด การเรียนรู้และค้นพบด้วยตนเอง การใช้สื่อการเรียนรู้ต้องปลอดภัย ต่อตัวเด็กและเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสนใจ ความชอบและความต้องการ ของเด็กที่หลากหลาย ควรมีสื่อที่เป็นสื่อของจริง สื่อธรรมชาติ สื่อที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก สื่อสะท้อนวัฒนธรรม สื่อภูมิปัญญา ท้องถิ่น และสื่อ เพื่อพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ ให้ครบทุกด้าน ทั้งนี้สื่อต้องเอื้อให้เด็กเรียนรู้ ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า และส่งเสริมการลงมือปฏิบัติจริงของเด็ก โดยการจัดสื่อสำหรับเด็กปฐมวัย ต้องเริ่มต้นจากสื่อของจริง ของจำลอง (3 มิติ) ภาพถ่าย ภาพโครงร่าง (2 มิติ) และสัญลักษณ์จากรูปธรรมไปสู่นามธรรมตามลำดับ

ส่วนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมทั้ง ทางกายภาพ และทางจิตภาพ โดยเป็นการจัดสื่อที่หลากหลายเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์และ สนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก พร้อมด้วยการจัดตารางเวลาที่เหมาะสมในแต่ละวัน รวมทั้ง

การส่งเสริมบรรยากาศที่ดีสำหรับการเรียนรู้ โดยมุ่งให้ผู้ใหญ่และเด็กมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมเด็กทั้งกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย และ ตอบสนองความต้องการรายบุคคล

9. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตามสภาพจริง

การประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัย เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและสอดคล้อง สัมพันธ์กับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ รวมทั้งกิจกรรมประจำวัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กสำหรับการส่งเสริมความก้าวหน้า และช่วยเหลือ สนับสนุนเมื่อพบเด็กล่าช้าหรือมีปัญหาที่เกิดจากพัฒนาการและการเรียนรู้ ไม่ใช่การตัดสินผล การศึกษาและไม่ใช่แบบทดสอบในการประเมิน แต่เป็นการประเมินตามสภาพจริงที่มีการวางแผน อย่างเป็นระบบ ใช้วิธีการและเครื่องมือประเมินที่หลากหลายอย่างมีจุดมุ่งหมาย เหมาะสมกับ ศักยภาพในการเรียนรู้และ พัฒนาการตามวัยของเด็ก ตลอดจนรูปแบบการเรียนรู้ประสบการณ์ ที่เด็กได้รับและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ ตัวเด็กที่มีการเก็บข้อมูลอย่างรอบด้าน โดยใช้เรื่องราว เหตุการณ์ กิจกรรมตามสภาพจริงหรือคล้ายจริงใน ชีวิตประจำวัน เพื่อให้เด็กมีโอกาสแสดงออก ถึงความรู้ความสามารถ และทักษะต่าง ๆ จากการปฏิบัติกิจกรรม หรือการสร้างงานที่เป็นผลผลิต เพื่อเป็นการสะท้อนภาพที่แท้จริง มีการนำเสนอหลักฐานในการประเมินที่ น่าเชื่อถือในรูปแบบที่ เหมาะสม และสื่อสารผลการประเมินให้แก่ครอบครัว รวมทั้ง ผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วมในการพัฒนา เด็กโดยสามารถบอกได้ว่าเด็กเกิดการเรียนรู้ และมีความก้าวหน้าเพียงใด ข้อมูลจากการประเมิน พัฒนาการจะช่วยผู้สอนในการวางแผนการจัดกิจกรรมให้เห็นความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน ใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารกับพ่อแม่ ผู้ปกครองเด็ก และขณะเดียวกันยังใช้ในการประเมินคุณภาพ และประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กในวัยนี้ได้อีกด้วย

10. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของครอบครัว สถานศึกษาหรือสถานพัฒนา

เด็กปฐมวัย และชุมชน

การพัฒนาเด็กอย่างมีคุณภาพต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเด็ก การมีส่วนร่วมของครอบครัว สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และชุมชนเพื่อพัฒนาเด็ก ร่วมกัน โดยการดูแลพัฒนา และการจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัยนั้น ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ และการส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันของทุกฝ่าย ซึ่งพ่อแม่ ผู้ปกครองรวมทั้งบุคคลในครอบครัว เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด และครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ของเด็ก พ่อแม่เป็นครู คนแรกและเป็นครูที่จะอยู่กับเด็กไปตลอดชีวิต โดยสถานศึกษา หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจะเป็น ส่วนสำคัญที่ดูแลและพัฒนาเด็ก ซึ่งไม่เพียงแต่การทำงานกับเด็กเท่านั้น แต่ยังคงมีการทำงานกับ ครอบครัวและชุมชนที่มีรูปแบบต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาเด็กร่วมกัน ทั้งในการจัด โปรแกรมการให้ การศึกษาผู้ปกครอง และการจัดอบรมผู้ปกครองในการดูแลและพัฒนาเด็ก การมีโปรแกรม

ในการช่วยเหลือครอบครัวและเด็กในด้านสุขภาพอนามัย โภชนาการ และการส่งเสริมพัฒนาการ รวมทั้งด้านอื่น ๆ การเยี่ยมบ้านเด็ก โดยเฉพาะช่วงเชื่อมต่อทางการศึกษาของเด็กในการเปลี่ยนระดับชั้นหรือเข้าสู่สถานศึกษา การสื่อสารกับผู้ปกครองในช่องทางต่าง ๆ ที่เหมาะสม การประสานขออาสาสมัครจากผู้ปกครองที่มีความสามารถหลากหลาย มีเวลา หรือต้องการช่วยเหลือสนับสนุนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการดูแลและพัฒนาเด็กของ สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย การสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กที่บ้านที่เชื่อมต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในการดูแลและพัฒนาเด็ก การสร้างความร่วมมือกับชุมชน โดยประสานให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม การให้บริการและสนับสนุนการดูแลพัฒนาตลอดจนเป็นแหล่งเรียนรู้ของเด็ก โดยการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยความไว้วางใจ ความเคารพซึ่งกันและกัน รวมทั้งการร่วมรับผิดชอบสำหรับการจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัยอย่างมีคุณภาพ

11. แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความเป็นไทย และ

ความหลากหลาย

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ส่งผลต่อวิถีชีวิตและการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมเด็กสู่อนาคต อย่างไรก็ตาม เด็กเมื่อเกิดมาจะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งไม่เพียงแต่จะได้รับอิทธิพลจากการปฏิบัติแบบดั้งเดิมตามประเพณี มรดก และการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษแล้ว ยังได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ ค่านิยม และความเชื่อของบุคคลในครอบครัวและชุมชนของแต่ละที่ด้วย โดยบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่หรือแวดล้อมรอบตัวเด็กมีอิทธิพลต่อการพัฒนา และการเรียนรู้ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพของแต่ละคน ผู้สอนควรต้องเรียนรู้บริบททางสังคมและวัฒนธรรม ของเด็กที่ตนรับผิดชอบเพื่อช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาและเกิดการเรียนรู้และดำเนินชีวิตอยู่ในกลุ่มคนที่มาจากพื้นฐานเหมือนหรือต่างจากตนได้อย่างราบรื่นมีความสุข เป็นการเตรียมเด็กไปสู่สังคมในอนาคตกับการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีความหลากหลายทางความคิด ความเชื่อ และวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงความเป็นไทยที่มีมรดกทางวัฒนธรรมทั้งในด้านภาษา มารยาท คุณธรรม จริยธรรม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่งดงาม และที่สำคัญคือปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่เป็นหลักคิดในการดำเนินชีวิตที่เน้นความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน การใช้ความรู้ควบคู่คุณธรรม โดยในการจัดการศึกษาต้องมีการคำนึงถึงทั้งด้านเชื้อชาติ ศาสนา เศรษฐฐานะ เพศ วัย ความต้องการพิเศษที่เป็นความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยสามารถพัฒนาให้เด็กมีความเข้าใจในตนเอง เข้าใจผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ในแนวคิดและความหลากหลายเท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรอบด้าน โดยผู้สอนและสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสามารถ

จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีอัตลักษณ์ การวางแผนการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง และการจัดกิจกรรมและโครงการที่สร้างความเชื่อมโยงกับสังคมวัฒนธรรม ความเป็นไทย และความหลากหลาย

สรุปได้ว่า จากแนวคิดข้างต้น การพัฒนาหลักสูตรต้องพิจารณาจากวัย และ ประสบการณ์ของเด็ก ตลอดจนบริบททางสังคมและวัฒนธรรม เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่ และ สร้างประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับ โดยต้องมีความหมายกับตัวเด็ก เป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้ง เด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิเศษได้พัฒนา รวมทั้งยอมรับในวัฒนธรรมและภาษาที่แตกต่างกัน ของเด็ก พัฒนาเด็กให้รู้สึกเป็นสุขในปัจจุบัน มิใช่เพียงเพื่อเตรียมเด็กสำหรับอนาคตข้างหน้าเท่านั้น การสร้างและพัฒนาหลักสูตรควรเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีองค์ประกอบและ รายละเอียดของหลักสูตรที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาปฐมวัย โดยมีวิสัยทัศน์ ร่วมกัน และการสร้างอัตลักษณ์ของแต่ละหลักสูตรที่เหมาะสมกับบริบทของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และ จุดมุ่งหมายในการพัฒนาเด็กร่วมกัน โดยผู้สอนระดับปฐมวัยเป็นผู้ที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับ การดูแลเด็กมากที่สุด ในการอบรมเลี้ยงดูและจัดการศึกษาให้เด็กนั้น ผู้สอนต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีความ เข้าใจในตัวเด็กและการศึกษาปฐมวัย ซึ่งการดูแลและพัฒนาเด็กรวมทั้ง การเตรียมเด็กเพื่ออนาคต จำเป็นต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งทางด้านสังคมและ การศึกษา ผู้สอนจึงต้องมีความใฝ่รู้ ติดตาม ความก้าวหน้าทางวิชาการ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ทางด้านวิชาการและวิชาชีพ โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และชุมชนวิชาชีพปฐมวัย จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพที่จะส่งผลต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย และหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ

การบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย

ในปัจจุบันหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและให้บริการแก่เด็กปฐมวัยมากขึ้น โดยมีแนวทางการจัดการศึกษาจาก นักการศึกษาและนักจิตวิทยาที่ได้ให้ความสนใจและศึกษาค้นคว้ากันมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิด ความเข้าใจที่ตรงกัน จึงนำเสนอประเด็นที่สำคัญตามลำดับ ดังนี้

ความหมายการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย

นักวิชาการการศึกษาได้ให้ความหมายการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัยไว้ ดังนี้
ชไมมณ ศรีสุรภัย (2552 : 12) ให้ความหมายการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย หมายถึง ความพยายามที่จะดำเนินงานจัดการศึกษาปฐมวัย ด้านศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์ หลักสูตร เด็ก และ

วัตถุประสงค์ทางการศึกษาปฐมวัย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้มีผลผลิตคือผู้เรียนที่เป็นเด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพที่สุด

เขาวภา เดชะคุปต์ (2554 : 49) ได้ให้ความหมายการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย หมายถึง ความพยายามที่จะทำงานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีระบบ มีประสิทธิภาพ และได้มาตรฐาน โดยการนำระบบบริหารจัดการที่ทันสมัยมาใช้ในการสร้างบรรยากาศของการทำงาน ที่มีระบบ มีการวางแผน การปฏิบัติ ตรวจสอบ และปรับปรุงที่เหมาะสมกับสังคมในท้องถิ่น

วัฒนา มัคคสมัน (2555 : 1 - 10) ได้กล่าวถึง การบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย หมายถึง การดำเนินการในด้านการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมอื่น ๆ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดการเกี่ยวกับบุคลากร การนำและการควบคุม การดำเนินการต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ทั้งในส่วนที่เป็นการกำหนดทิศทาง กำหนดนโยบายของสถานศึกษาและทั้งในส่วนของการปฏิบัติการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสถานศึกษา เพื่อให้เด็กปฐมวัย เป็นคนดี มีวินัย ได้พัฒนาตนเองทุกด้านอย่างสมดุล และเต็มตามศักยภาพ

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานการจัดการศึกษาปฐมวัย ให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาการบริหารจัดการในโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และเด็กปฐมวัยที่เข้าเตรียมความพร้อมในระบบการจัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปี

ความสำคัญของการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย

นักจิตวิทยา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยได้ให้ความสนใจต่อการศึกษาปฐมวัยมากขึ้น และทำให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

ชไมมณ ศรีสุรภัย (2552 : 13) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยว่า ทำให้สถานศึกษาปฐมวัยดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ตรงตามเป้าหมาย ช่วยให้ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และประหยัดทั้งกำลังคน วัสดุอุปกรณ์ และเวลา

ศิริพร ศรีอินทร์สุทธิ (2558 : 43 - 44) ได้สรุปถึงการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย มีความสำคัญ ดังนี้

1. ทำให้เด็กปฐมวัยมีคุณภาพ เป็นไปตามมาตรฐานคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพราะสถานศึกษาปฐมวัยเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัย

เป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติที่สามารถทำให้นโยบายทางการศึกษาเห็นผลการปฏิบัติที่เป็นจริงเกิดขึ้น ดังนั้น สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญและมีส่วนรับผิดชอบอย่างใกล้ชิดต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย ที่จะให้เกิดผลต่อเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาทำงานอย่างมีความสุข มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล เพราะการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัยที่ดี ย่อมส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา ทำให้ปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างมีคุณภาพ มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานที่ดี

3. ทำให้การดำเนินงานของสถานศึกษาปฐมวัยมีคุณภาพ มีระบบระเบียบ ได้มาตรฐาน มีทิศทางดำเนินงานที่ชัดเจน เพราะการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัยที่ดี ย่อมส่งผลต่อการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาปฐมวัยให้มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ มีการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานย่อยในสถานศึกษา มีการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ประหยัดทั้งกำลังคน วัสดุอุปกรณ์ และเวลา ส่งผลให้เกิดการพัฒนาเด็กปฐมวัย ให้เป็นผู้ที่มีพัฒนาการที่เหมาะสม และมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสุข

4. ทำให้การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมีคุณภาพ เพราะการที่จะสามารถจัดการศึกษาปฐมวัยที่ดีมีคุณภาพได้ ขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัยเป็นหลัก

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย ทำให้สถานศึกษาปฐมวัยดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ตรงตามเป้าหมาย คือ ทำให้เด็กปฐมวัยมีคุณภาพ การทำงานได้มาตรฐาน บุคลากรในสถานศึกษาทำงานอย่างมีความสุข ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัยเป็นหลัก

ขอบข่ายการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย

จากความหมายและความสำคัญของการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย จะเห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรให้เกิดประสิทธิผล และประสิทธิผล ตามขอบข่าย การบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย ที่นักวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้กำหนดไว้ใกล้เคียงกัน ดังนี้

พ.ร.บ. ระเบียบวิธีการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 18 กำหนดการจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษา ดังนี้

1. สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น

2. โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนที่สังกัดสถาบันพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น

3. ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์ และสถานสังคมอื่นเป็นผู้จัด

ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาปฐมวัยตามกฎหมายกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ.2550 (2550 : 25 - 33) ประกอบด้วย 4 งานหลัก ได้แก่ งานด้านวิชาการ งานด้านงบประมาณ งานด้านการบริหารงานบุคคล และงานด้านการบริหารทั่วไป ซึ่งมีขอบข่ายงานของแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านวิชาการ มีขอบข่ายงาน 17 งาน ได้แก่ การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น การวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษาและการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2. ด้านงบประมาณ มีขอบข่ายงาน 22 งาน ได้แก่ การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณี การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ การรายงานผล

การเบิกจ่ายงบประมาณ การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา การวางแผนพัสดุ การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณี การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ การจัดหาพัสดุ การควบคุมดูแลบำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน การเบิกเงินจากคลัง การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน การนำเงินส่งคลัง การจัดทำบัญชีการเงิน การจัดทำรายงานทางการเงินและงบประมาณ การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียนและรายงาน

3. ด้านการบริหารงานบุคคล มีขอบข่ายงาน 20 งาน ได้แก่ การวางแผน อัตรากำลัง การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การสรรหาบรรจุและแต่งตั้ง การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาการดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน การลาทุกประเภท การประเมินผลการปฏิบัติงาน การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ การอุทธรณ์และการร้องทุกข์ การออกจากราชการ การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์ การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ การส่งเสริมวินัย คุณธรรม และจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและการดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

4. ด้านการบริหารทั่วไป มีขอบข่ายงาน 22 งาน ได้แก่ การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา การวางแผนการบริหารการศึกษา งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การดำเนินงานธุรการ การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การจัดทำสำมะโนผู้เรียน การรับนักเรียน การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การทัศนศึกษา งานกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษา

ของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา งานประสานราชการกับ ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น การรายงานผลการปฏิบัติงาน การจัดระบบการควบคุมภายใน หน่วยงาน และแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

ประยงค์ เนาวบุตร (2551 : 109 - 122) กล่าวถึงงานการบริหารจัดการสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานซึ่งรวมถึงสถานศึกษาปฐมวัยด้วย ว่าประกอบด้วยงานสำคัญ 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่

1. งานด้านการจัดการเรียนการสอนหรืองานวิชาการ ประกอบด้วย งานหลักสูตร งานจัดทำแผนการจัดประสบการณ์และกำหนดการจัดประสบการณ์ งานการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ งานจัดหาและบริการสื่อการสอน งานวัดประเมินผลการเรียน และงานนิเทศการสอน

2. งานด้านสนับสนุนการเรียนการสอน คือ งานทุกประเภทและทุกชนิดที่ไม่ใช่งานการจัดการเรียนการสอนหรืองานวิชาการ ประกอบด้วย งานปกครองหรืองานกิจการ นักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ งานบริหารบุคคล งานความสัมพันธ์ชุมชน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 5 - 7) กำหนดขอบข่ายงาน การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาไว้ 8 งาน ซึ่งมีภารกิจงาน ดังนี้

1. งานแผนงานและประกันคุณภาพ มีภารกิจงาน ได้แก่ การวางแผนพัฒนา โรงเรียน การจัดองค์กร การจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดระบบการประกันคุณภาพ ภายใน การคำนวณต้นทุนการผลิต การควบคุมภายใน การประเมินผลการดำเนินงานและประกัน คุณภาพ

2. งานวิชาการ มีภารกิจงาน ได้แก่ การวางแผนงานวิชาการ การบริหารงาน วิชาการ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ การวัดผลและ ประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน การแนะแนวการศึกษาและการประเมินผล การดำเนินงานวิชาการ

3. งานกิจการนักเรียน มีภารกิจงาน ได้แก่ การวางแผนงานกิจการนักเรียน การบริหารกิจการนักเรียน การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม การดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยนักเรียนในโรงเรียน และ การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน

4. งานบุคคล มีภารกิจงาน ได้แก่ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทะเบียน และสถิติข้าราชการครู ลูกจ้าง และบุคลากรทางการศึกษาและการประเมินผลการดำเนินงานบุคคล

5. งานธุรการ มีภารกิจงาน ได้แก่ การวางแผนงานธุรการ การบริหารงานธุรการ การบริหารงานสารบรรณ และการประเมินผลการดำเนินงานธุรการ

6. งานการเงินและพัสดุ มีภารกิจงาน ได้แก่ การบริหารการเงิน การบริหารการเงินและบัญชี การบริหารพัสดุและทรัพย์สิน และการประเมินผลการดำเนินงานการเงินและพัสดุ

7. งานบริการสถานที่และสภาพแวดล้อม มีภารกิจงาน ได้แก่ การบริการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การบริการอาคารเรียน การบริการห้องเรียน การบริการห้องบริการ การบริการห้องพิเศษ การบริการอาคารประกอบ การให้บริการน้ำดื่ม การส่งเสริมสุขภาพอนามัย การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน และการประเมินผลการดำเนินงานบริการอาคารและสถานที่

8. งานชุมชนและภาคีเครือข่าย มีภารกิจงาน ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การให้บริการชุมชน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน และการประเมินผลการดำเนินงานชุมชนและภาคีเครือข่าย

วิธนา มัคคสมัน (2555 : 15 - 20) กล่าวว่า ขอบข่ายการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ

1. งานด้านการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1.1 งานวิชาการ การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาปฐมวัย เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาปฐมวัย เพราะเป็นการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้พัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของการพัฒนาทุกด้านอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ

ขอบข่ายของงานที่สำคัญ คือ งานบริหารหลักสูตรและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย การบริหารการจัดประสบการณ์ การเรียนสำหรับเด็กปฐมวัย การบริหาร การประเมินผล พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษาปฐมวัย การพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ การบริหารการวิจัยและพัฒนา การบริหารโครงการทางวิชาการ รวมทั้งการบริหารระบบข้อมูลและสารสนเทศทางวิชาการ

ภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย การวางแผนบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาปฐมวัย การนำแผนงานวิชาการในสถานศึกษาปฐมวัยไปสู่การปฏิบัติ การกำกับติดตาม และประเมินผลการบริหารงานทางวิชาการในสถานศึกษาปฐมวัย

1.2 งานการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษ การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษ ควรเป็นการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ที่เปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนในชั้นเดียวกับเด็กทั่วไปในวัยเดียวกัน เพราะทั้งเด็ก

ที่มีความต้องการพิเศษ เด็กปกติ ครอบครัวของเด็กที่มีความต้องการพิเศษและสังคมจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน

ขอบข่ายงานที่สำคัญในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม คือ การปรับสภาพแวดล้อม การวางแผนการจัดการเรียนการสอน การใช้แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล การประเมินผล และการใช้ชีวิตเช่นคนปกติทั่วไป โอกาสและความเท่าเทียมกัน ความหลากหลาย ความเหมาะสมของวัยและพัฒนาการ และสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยมีบทบาทสำคัญ คือการกำหนด วิสัยทัศน์และพันธกิจในการให้การศึกษแก่เด็กทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน การจัดองค์การให้เอื้อต่อการทำงานระหว่างบุคลากร การขจัดอุปสรรคและปัญหาที่กีดขวางการจัดการเรียนร่วม การพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเรียนร่วมและการจัดสรรงบประมาณให้การเรียนร่วมดำเนินไปด้วยดี และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียนทุกคนในโรงเรียน

1.3 งานนิเทศและติดตามผลการนิเทศในสถานศึกษาปฐมวัย การนิเทศและติดตามผลการนิเทศในสถานศึกษาปฐมวัย เป็นกระบวนการที่ว่าด้วยการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ปรับปรุง และพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของบุคลากรในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทำให้บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษารู้จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา สามารถพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาร่วมกันในทุกด้านอย่างเป็นระบบ เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้พัฒนาความรู้ ทักษะในการปฏิบัติงานและพัฒนาตนเอง รวมทั้งทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรที่กำหนด มีความพร้อมทุกด้านอย่างสมดุล พร้อมรับการศึกษาระดับประถมศึกษาต่อไป การนิเทศและการติดตามผลการนิเทศเป็นกระบวนการต่อเนื่องกัน ตั้งแต่วางแผนการนิเทศไปใช้ในการปรับปรุงหรือพัฒนาการปฏิบัติงานในสถานศึกษา

ขอบข่ายการนิเทศและติดตามผลการนิเทศในสถานศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย การนิเทศและการติดตามผลการปฏิบัติงานทุกด้านตามขอบข่ายการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย ตั้งแต่การกำหนดนโยบายและวางแผนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษ การดำเนินงานในสถานศึกษา ทั้งงานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานธุรการการเงินและอาคารสถานที่ งานชุมชนสัมพันธ์และการประชาสัมพันธ์ งานสารสนเทศและการจัดการความรู้ ตลอดจนงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ปฐมวัย

2. งานสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย

2.1 งานกิจการนักเรียน งานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาปฐมวัย เป็นงานจัดบริการสวัสดิการและการควบคุมดูแล ซึ่งช่วยพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เจริญก้าวหน้าในทุกด้าน

และเป็นการจัดขึ้นเพื่อบริการในด้านความสะดวกแก่เด็กและผู้ปกครอง สร้างความมั่นใจ
ในด้านสุขภาพและความปลอดภัยของเด็ก เป็นการเสริมประสบการณ์ให้แก่เด็ก นอกเหนือจาก
การจัดประสบการณ์ในชั้นเรียนปกติ ส่งเสริมพัฒนาบุคลิกภาพให้แก่เด็ก รวมทั้งเป็นการป้องกัน
ปัญหาและแก้ปัญหาอันอาจเกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัย ขอบข่ายของงานที่สำคัญมี 3 งาน คือ
งานการรับนักเรียนในสถานศึกษาปฐมวัย งานบริการในสถานศึกษาปฐมวัย และงานการจัดกิจกรรม
พิเศษในสถานศึกษาปฐมวัย

ภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในการบริหารงานกิจการนักเรียน
ตามขอบข่ายงานบริหารกิจการนักเรียน ประกอบด้วย การดำเนินการเกี่ยวกับการรับนักเรียน
งานทะเบียน และงานปฐมนิเทศ การให้บริการด้านอาหารทั้งการบริการอาหารหลัก อาหารเสริม
เพื่อส่งเสริมสุขภาพ สร้างสุขนิสัยการรับประทานอาหาร การจัดให้มีระบบสุขภาพอาหารที่ดี
การให้ความรู้ด้านอาหาร โภชนาการและป้องกันภาวะทุพโภชนาการ งานด้านสุขอนามัย จัดให้มี
การดูแลสุขภาพเด็กปฐมวัยตามหลักสุขอนามัยที่ดี ป้องกันการเจ็บป่วย การเกิดโรคติดต่อต่าง ๆ โดย
จัดให้มีการตรวจสุขภาพ มีห้องพยาบาล การบริการน้ำดื่ม การจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกต้องลักษณะ
งานด้านความปลอดภัย จัดให้มีการป้องกันอุบัติเหตุ การป้องกันภัยจากบุคคลภายนอก การให้ความรู้
ด้านสวัสดิศึกษาแก่เด็ก มีการออกกฎระเบียบข้อปฏิบัติที่ชัดเจนในงานด้านแนะแนว จัดให้มี
การบริการความรู้ การให้คำปรึกษาแนะนำการดูแลพัฒนาการเด็ก การจัดให้มีการบริการดูแลเด็ก
นอกเวลาทำการ การบริการรถรับส่ง และการบริการประกันอุบัติเหตุ รวมทั้งจัดให้มีการช่วยเหลือ
และส่งเสริมเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะพิเศษ

2.2 งานบุคลากร งานบุคลากรในสถานศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดให้คนทำงาน
ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงานในเวลาสั้น สิ้นเปลืองเงินและวัสดุน้อยที่สุด ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้
คนทำงานเหล่านั้นมีความเจริญก้าวหน้าและได้ผลตอบแทนเป็นที่พอใจ มีความพอใจและเต็มใจที่จะ
ทำงานตามที่ผู้บริหารต้องการ การบริหารบุคคลเป็นหัวใจของการบริหาร เพราะงานทุกชนิดของ
หน่วยงานทุกประเภท จะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่
เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกคนในการบริหารสถานศึกษา บุคลากรใน
สถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะถึงแม้สถานศึกษาจะเป็นตึกใหญ่โต มีวัสดุอุปกรณ์การเรียน
การสอนนานาชนิด มีเงินงบประมาณจำนวนมหาศาลสนับสนุน แต่ถ้าบุคลากรไม่มีคุณภาพ
ขาดความรับผิดชอบ มีความขัดแย้งไม่ร่วมมือกันทำงาน โครงการทั้งหลายที่วางไว้ก็จะล้มเหลว
ขอบข่ายงาน บุคลากรที่สำคัญ ได้แก่ การกำหนดความต้องการ
ด้านบุคลากรด้วยการวิเคราะห์งาน การวางแผนบุคลากร การสรรหาบุคลากร การคัดเลือกบุคลากร
การปฐมนิเทศ และมอบหมายงาน การพัฒนาธำรงรักษาบุคลากร การประเมินผลการปฏิบัติงาน

การพิจารณาความดีความชอบ การสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

ภารกิจในการบริหารงานบุคลากร ของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย คือ การกำหนดความต้องการด้านบุคลากรด้วยการวิเคราะห์งาน โดยการจัดทำรายละเอียดของลักษณะงาน การกำหนดคุณสมบัติของบุคลากรที่ต้องการ เพื่อนำไปสู่การวางแผนบุคลากรที่จำเป็นต้องใช้ในสถานศึกษา การสรรหาบุคลากรด้วยการจงใจให้บุคคลมาสมัครงาน การคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและมีความเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ที่กำหนดไว้ การปฐมนิเทศให้ความรู้ชี้แจงเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและความคาดหวังของสถานศึกษาให้บุคลากรใหม่ทราบ มอบหมายงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของบุคลากร การพัฒนาข้าราชการบุคลากร โดยมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรด้วยวิธีการต่าง ๆ การพัฒนาบุคลากรให้เพิ่มพูนสมรรถภาพในการปฏิบัติงาน ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถและเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานในสถานศึกษา และการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจ มีกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด

2.3 งานธุรการ งบประมาณ และอาคารสถานที่ การบริหารงานธุรการ ในสถานศึกษาปฐมวัย เป็นการบริหารหน่วยงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้สามารถดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ เนื่องจากงานธุรการ เปรียบเหมือนกลไกอันสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะการประสานงานและการสื่อสารที่ถูกต้องและรวดเร็ว

2.3.1 การบริหารงานธุรการ ประกอบด้วย ภารกิจในการบริหารงานสารบรรณ งานทะเบียนและการรายงาน งานรักษาความปลอดภัยงานประชาสัมพันธ์และงานเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ที่ไม่ได้ระบุผู้รับผิดชอบเอาไว้โดยตรง มีรายละเอียดดังนี้

2.3.1.1 งานสารบรรณ ได้แก่ งานการจัดทำคำสั่งแบ่งงานไว้เป็นหลักฐานและให้เป็นปัจจุบัน การทำบัญชีกำหนดส่งงาน การจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน การจัดทำระบบกำกับดูแลงานสารบรรณ การจัดระบบการไหลเวียนของหนังสือ จัดเก็บหนังสือ การประชุมแก้ไขปัญหาและปรับปรุงงาน การอบรมให้ความรู้และนิเทศงานให้แก่ผู้ร่วมงาน และการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน

2.3.1.2 งานทะเบียนและรายงาน ได้แก่ ภารกิจเกี่ยวกับงานทะเบียนและรายงานเกี่ยวกับนักเรียน งานทะเบียนและรายงานเกี่ยวกับบุคคลในสถานศึกษา และงานทะเบียนและรายงานเกี่ยวกับสถานศึกษา

2.3.1.3 งานรักษาความปลอดภัย ได้แก่ ภารกิจการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับบุคคล การรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร และการรักษา

ความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ การกิจของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในการบริหารงบประมาณ
ในสถานศึกษาปฐมวัย

2.3.2 การบริหารงบประมาณในสถานศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย
ภารกิจในการวางแผนบริหารงบประมาณ การพัสดุ การเงินและการบัญชี เป็นการจัดการในเรื่อง
การใช้จ่ายเงินงบประมาณที่ได้รับให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้เพื่อให้เกิด
ประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษาอย่างถูกต้องตามระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ การบริหารงาน
งบประมาณในสถานศึกษาปฐมวัย ครอบคลุมการดำเนินงานในเรื่องการใช้จ่ายเงินงบประมาณ
การพัสดุ การเงินและการบัญชีของสถานศึกษา

2.3.3 การบริหารอาคารสถานที่ ได้แก่ การวางแผนเกี่ยวกับอาคาร
สถานที่ การกำหนดความต้องการการก่อสร้างอาคาร การวางแผน การใช้อาคาร การบำรุงรักษา
และการซ่อมแซม และการรื้อถอน การบริหารงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษาปฐมวัย เป็นปัจจัย
สำคัญที่ส่งเสริมให้สถานศึกษาปฐมวัยสามารถดำเนินงานและกิจกรรมด้านต่าง ๆ ไปได้โดย
สะดวก อีกทั้งเสริมสร้างบรรยากาศในการดำรงชีวิตของนักเรียน ครู ผู้บริหาร บุคลากรและ
ผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้สึก มั่นคง อบอุ่น และมีความสุข โดยงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษา
ปฐมวัย ครอบคลุมการจัดอาคารสถานที่ ห้องต่าง ๆ ในสถานศึกษา การจัดบริเวณและเนื้อที่ใช้สอย
และการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี และมีความปลอดภัยอยู่เสมอ

2.4 งานสัมพันธ์ชุมชน และการประชาสัมพันธ์ เป็นการดำเนินงานร่วมกัน
อย่างเป็นระบบ และมีกลยุทธ์ของกลุ่มบุคคลในสถานศึกษา ในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับ
ครอบครัวและชุมชน ในฐานะผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง
และมีความพึงพอใจในการดำเนินงานของสถานศึกษา ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันพัฒนา
สถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือ
ขอบข่ายงานสัมพันธ์ชุมชน ได้แก่ การให้บริการแก่ชุมชน การรับ
ความสนับสนุนช่วยเหลือจากชุมชน การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น การจัดตั้ง
กลุ่มชุมชนสมาคม หรือมูลนิธิ และการประชาสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อให้
เกิดการสื่อสารสองทางระหว่างบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องภายในสถานศึกษาปฐมวัยและระหว่าง
สถานศึกษาปฐมวัยกับหน่วยงาน และหรือผู้ที่เกี่ยวข้องภายนอกสถานศึกษา สร้างความสัมพันธ์อันดี
ระหว่างบุคลากรในสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษากับประชาชน ชุมชน และสังคม

ภารกิจในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนและการประชาสัมพันธ์ มีดังนี้

2.4.1 การวางแผนโดยการศึกษาสภาพปัจจุบัน วิเคราะห์สภาพ ปัญหา
และความต้องการของชุมชน และศึกษาแนวโน้มการพัฒนาสถานศึกษาแล้วนำข้อมูลมาวางแผน

กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานทั้งระยะสั้นและระยะยาว

2.4.2 การปฏิบัติตามแผน แผนงานและโครงการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนที่กำหนดไว้

2.4.3 การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน ทั้งในระยะต้น ระยะกลางและระยะสุดท้าย

2.4.4 การปรับปรุงแก้ไข เป็นการนำ ผลการปฏิบัติงานที่ได้ตรวจสอบและประเมินแล้ว มาดำเนินการปรับปรุงแก้ไข หากไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ถ้าการปฏิบัติได้ผลดีแล้ว ก็นำมากำหนดเป็นมาตรฐานและบันทึกไว้ เพื่อนำไปวางแผนการดำเนินงานในปีต่อไป

2.5 งานวางแผนกลยุทธ์ เป็นกระบวนการที่เป็นระบบมีระเบียบแบบแผน ขั้นตอนชัดเจน โดยใช้การตัดสินใจเพื่อพิจารณาทางเลือกที่จะดำเนินการในอนาคตที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายโดยรวมของสถานศึกษา เป็นการคาดการณ์และสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ที่ช่วยให้สถานศึกษาปฐมวัย พัฒนาตนเองได้ทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์อนาคตที่พึงปรารถนาของสถานศึกษา

ขอบข่ายงานที่สำคัญคือ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของสถานศึกษาปฐมวัย การกำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษาปฐมวัย การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาปฐมวัย การควบคุมและประเมินแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา

ภารกิจในการวางแผนกลยุทธ์ในสถานศึกษาปฐมวัย เป็นไปตามขอบข่ายงานของการวางแผนกลยุทธ์ ซึ่งประกอบด้วย

2.5.1 การประเมินสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา เพื่อศึกษาจุดแข็งและจุดอ่อนของสถานศึกษา และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกสถานศึกษา เพื่อศึกษาโอกาสและอุปสรรค อันนำไปสู่ภารกิจกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของสถานศึกษา

2.5.2 การกำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษาปฐมวัย ได้แก่ การทบทวนพันธกิจของสถานศึกษา การตรวจสอบประเด็นวิกฤตหรือประเด็นที่มีความสำคัญต่อการดำเนินการ นำผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค มาสังเคราะห์เพื่อเชื่อมโยงสู่ทางเลือก รวมทั้งการแสวงหาและเลือกทางเลือกที่เหมาะสม

ในการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา 4 ขั้นตอน คือ การเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ การจัดทำแผนปฏิบัติการ การจัดกระบวนการ ปฏิบัติงานและการตรวจสอบกระบวนการปฏิบัติงาน

ในส่วนของการควบคุมและประเมินแผนกลยุทธ์ มีการดำเนินการ
3 ประการ คือ การติดตามผลการดำเนินงาน การรายงานความก้าวหน้า และการวัดและประเมินผล

2.6 งานการบริหารเวลาและข้อขัดแย้งในสถานศึกษาปฐมวัย มีรายละเอียด
ดังนี้

2.6.1 การบริหารเวลา เป็นการวางแผนการใช้เวลาของผู้บริหารสถานศึกษา
ปฐมวัย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา

ขอบข่ายงานที่สำคัญประกอบด้วย การวางแผนการใช้เวลาของตัวเอง
ผู้บริหารเองและการวางแผนการใช้เวลาในการบริหารตามขอบข่ายการบริหารจัดการสถานศึกษา
ภารกิจของการบริหารเวลา ได้แก่ การวางแผนการใช้เวลา การจัด
ลำดับความสำคัญของงาน การกำกับติดตามการใช้เวลา รวมทั้งการจัดระบบการทำงาน
การมอบหมายงานและการจัดสถานที่ทำงาน นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยยังมีบทบาท
หน้าที่ในการเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดีในการวางแผนการใช้เวลาที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในการ
บริหารเวลาตามขอบข่ายงานการบริหารสถานศึกษาปฐมวัย และการบริหารจัดการเวลาส่วนตนของ
ผู้บริหาร รวมทั้งเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างในการพัฒนาตนเอง

2.6.2 การบริหารความขัดแย้ง โดยการเป็นผู้นำในการตัดสินใจดำเนินการ
จัดการกับความขัดแย้งในสถานศึกษา ได้แก่ การวิเคราะห์ประเภทและสาเหตุของความขัดแย้ง
การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การเลือกวิธีการจัดการกับความขัดแย้ง และดำเนินการแก้ไขข้อ
ขัดแย้งที่เกิดขึ้น

2.7 การจัดการสารสนเทศและการจัดการความรู้ ประกอบด้วย

2.7.1 การจัดการสารสนเทศ มีกระบวนการที่สำคัญ ดังนี้

2.7.1.1 การจัดหาและรวบรวมสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

2.7.1.2 การวิเคราะห์และจัดเก็บสารสนเทศ

2.7.1.3 การสร้างฐานข้อมูลของสถานศึกษา

2.7.1.4 การใช้และการเผยแพร่สารสนเทศของสถานศึกษาปฐมวัย

2.7.2 การจัดการความรู้ในสถานศึกษาปฐมวัย คือ การดำเนินการของ
สถานศึกษาเกี่ยวกับการสำรวจความรู้ที่ต้องการ การสร้างและแสวงหาความรู้ใหม่ การรวบรวม
องค์ความรู้ให้เป็นคลังความรู้ของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรทุกคนสามารถเข้าถึงความรู้
นั้นได้ ทำให้เกิดการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา ทั้งเพื่อพัฒนาตนเอง และ
พัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

2.8 งานประกันคุณภาพ การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาปฐมวัย เป็นการดำเนินการของสถานศึกษาปฐมวัยใน 2 ระบบ คือ ระบบการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา และระบบการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา โดยยึดหลักการสำคัญคือ การกระจายอำนาจ การเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมในการทำงาน และการแสดงความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ เป็นการดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีกระบวนการ คือ การประเมิน การติดตามตรวจสอบคุณภาพและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ได้มาตรฐาน นำเชื่อถือในการสร้างความมั่นใจแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ว่าเด็กปฐมวัยจะมีความรู้ความสามารถและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรและสังคมต้องการ

ขอบข่ายที่สำคัญ 4 ประการ ในการบริหารจัดการงานประกันคุณภาพ ตามวงจรการบริหารคุณภาพ PDCA คือ การวางแผนพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน (P) การดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน (D) การตรวจสอบและประเมินระบบประกันคุณภาพภายใน (C) การปรับปรุงและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน (A) การกิจ ของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย เป็นไปตามขอบข่ายงานประกันคุณภาพ ดังนี้

2.8.1 การวางแผนพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย

2.8.1.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา

2.8.1.2 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา

2.8.1.3 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

2.8.2 การดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาปฐมวัย เป็นภารกิจสำคัญที่สถานศึกษาโดยผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย นำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีที่มุ่งเน้นคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ

2.8.3 การตรวจสอบและประเมินระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วยภารกิจ 3 ประการ คือ

2.8.3.1 การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

2.8.3.2 การประเมินคุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา

2.8.3.3 การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพ

ภายใน

2.8.4 การปรับปรุงและพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ปฐมวัย เป็นภารกิจในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการดำเนินกิจกรรมตามแผนพัฒนา
การจัดการศึกษาของสถานศึกษา

สรุปได้ว่า ขอบข่ายการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย เป็นไปตามกฎกระทรวง
ศึกษาธิการ ว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา
พ.ศ. 2550 ประกอบด้วย 4 งานหลัก ได้แก่ งานด้านบริหารวิชาการ งานด้านบริหารงบประมาณ
งานด้านการบริหารงานบุคคล และงานด้านการบริหารทั่วไป ซึ่งในการบริหารจัดการสถานศึกษา
ปฐมวัย แบ่งเป็นงาน 2 ประเภท คือ 1) การบริหารงานวิชาการ ได้แก่ งานหลักสูตร การนำแผนการ
จัดประสบการณ์ไปใช้ การจัดหาและการผลิตสื่อ การจัดสภาพแวดล้อม การจัดการกิจกรรม
ประจำวัน การนิเทศการศึกษา การวัดและการประเมินผล 2) การบริหารงานสนับสนุนงานวิชาการ
ได้แก่ งานธุรการและการเงิน งานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชน และงานบุคลากร

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

ในการวิจัยครั้งนี้ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ กำหนดเกณฑ์การดำเนินการจัดการเรียน
การสอนตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ที่กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 5 - 40)
ประกาศเป็นหลักสูตรแกนกลางสำหรับสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตร
สถานศึกษาระดับปฐมวัย และเป็นช่วงประกาศเปลี่ยนใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช
2560 แทน ในปีการศึกษา 2561 โดยได้กำหนดสาระสำคัญในหลักสูตรไว้ ดังนี้ (กระทรวง
ศึกษาธิการ. 2560 : 11 - 20)

ปรัชญา

กำหนดปรัชญาการศึกษาปฐมวัยไว้ว่า การศึกษาปฐมวัย เป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่
แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์ อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการ
เรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพ ภายใต้บริบท
สังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้าง
รากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว
ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

วิสัยทัศน์

วิสัยทัศน์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กำหนดวิสัยทัศน์ที่สะท้อนให้เห็นความคาดหวังที่เป็นจริงได้ในอนาคตไว้ว่า หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมุ่งพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีความสุขและเหมาะสมตามวัย มีทักษะชีวิต และปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และสำนึกความเป็นไทย โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา พ่อแม่ ครอบครัวยุวมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก

หลักการ

หลักการการจัดการศึกษาปฐมวัย กำหนดหลักการไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกคน
2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็ก ตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย
3. ยึดพัฒนาการและการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม ผ่านการเล่นอย่างมีความหมาย และมีกิจกรรมที่หลากหลาย ได้ลงมือกระทำในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เหมาะสมกับวัย และมีการพักผ่อนเพียงพอ
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กมีทักษะชีวิต และสามารถปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และมีความสุข
5. สร้างความรู้ ความเข้าใจ และประสานความร่วมมือในการพัฒนาเด็ก ระหว่างสถานศึกษากับพ่อแม่ ครอบครัวยุวมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

จุดหมาย

หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย มุ่งให้เด็กพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้ ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย แข็งแรง และมีสุขนิสัยที่ดี
2. สุขภาพจิตดี มีสุนทรียภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตใจที่ดีงาม
3. มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีวินัย และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
4. มีทักษะการคิด การใช้ภาษาสื่อสาร และการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย

มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวเด็กเมื่อจบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย กำหนดตัวบ่งชี้ซึ่งเป็นเป้าหมายในการพัฒนาเด็ก ที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และมีการกำหนดสภาพที่พึงประสงค์ซึ่งเป็นพฤติกรรมหรือความสามารถตามวัยที่จำเป็นสำหรับเด็กทุกคน บนพื้นฐานพัฒนาการหรือความสามารถในแต่ละระดับอายุ เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ เพื่อกำหนดเป็นจุดประสงค์ในการจัดประสบการณ์และการประเมินพัฒนาการเด็ก ซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจพัฒนาการของเด็กอายุ 3 - 6 ปี เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสมสภาพที่พึงประสงค์ ที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 จำนวน 12 ข้อ มีดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและสุขนิสัยที่ดี	
มาตรฐานที่ 2	กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
มาตรฐานที่ 3	มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข
มาตรฐานที่ 4	ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว
มาตรฐานที่ 5	มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
มาตรฐานที่ 6	มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
มาตรฐานที่ 7	รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
มาตรฐานที่ 8	อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตามเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
มาตรฐานที่ 9	ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
มาตรฐานที่ 10	มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้
มาตรฐานที่ 11	มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
มาตรฐานที่ 12	มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย

การจัดเวลาเรียน

สำหรับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย กำหนดกรอบการจัดเวลาเรียนในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กเป็นเวลา 1 - 3 ปีการศึกษาโดยประมาณ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่เริ่มเข้าสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เวลาเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยจะขึ้นอยู่กับสถานศึกษาแต่ละแห่ง โดยมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 180 วันต่อ 1 ปีการศึกษา ในแต่ละวันจะใช้เวลาไม่น้อยกว่า

5 ชั่วโมง โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 3 - 6 ปี ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ ทั้งสองส่วนมีความสำคัญในการจัดประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยผู้สอนอาจจัดในรูปแบบหน่วยการสอนแบบบูรณาการหรือเลือกใช้รูปแบบที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย รวมทั้งต้องสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาปฐมวัย และหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย มีรายละเอียดดังนี้

1. ประสบการณ์สำคัญ

ประสบการณ์สำคัญเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเด็กทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ช่วยให้เด็กเกิดทักษะที่สำคัญสำหรับการสร้างองค์ความรู้โดยให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของ บุคคลต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมไปพร้อมกันด้วย ประสบการณ์สำคัญมีดังนี้

1.1 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อและระบบประสาทในการทำกิจกรรมประจำวันหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ และสนับสนุนให้เด็กรู้จักดูแลสุขภาพและสุขอนามัยส่วนตน การรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น และการตระหนักรู้เกี่ยวกับร่างกายตนเอง

1.2 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้ แสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกของตนเองที่เหมาะสมกับวัย มีความสุข ร่าเริง แจ่มใส เห็นใจผู้อื่น ได้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม สุนทรียภาพ ความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเอง

1.3 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาส ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวจากการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเรียนรู้ทางสังคม เช่น การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การเล่น การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คุณธรรม จริยธรรม

1.4 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้เรียนรู้ การใช้ภาษา พัฒนาการคิดรวบยอด การคิดเชิงเหตุผล การตัดสินใจ และแก้ปัญหา การมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ให้เป็นไปตามสภาพที่พึงประสงค์

อย่างเหมาะสมกับพัฒนาการ ผ่านการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า และการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และสิ่งต่าง ๆ รอบตัว รวมถึงส่งเสริม เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และการแสวงหาความรู้

2. สารที่ควรรู้

สารที่ควร รู้ เป็นเรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรม ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเอง ให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการ และความสนใจของเด็ก โดยให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ สำคัญที่ระบุไว้ข้างต้น ทั้งนี้อาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้ โดยคำนึงถึงประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม ในชีวิตจริงของเด็ก ซึ่งสารที่เด็กอายุ 3 - 5 ปี ควรจะได้เรียนรู้ มีดังนี้

2.1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับชื่อ นามสกุล รูปร่าง หน้าตา อวัยวะต่าง ๆ วิธีระมัดระวังร่างกายให้สะอาดและมีสุขภาพอนามัยที่ดี การรับประทานอาหาร ที่เป็นประโยชน์ การรักษาความปลอดภัยของตนเอง รวมทั้งการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างปลอดภัย การรู้จักประวัติความเป็นมาของตนเองและ ครอบครัว การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว และโรงเรียน การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น การรู้จักแสดงความคิดเห็นของตนเองและรับฟัง ความคิดเห็นของผู้อื่น การกำกับตนเอง การเล่นและทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองตามลำพังหรือกับผู้อื่น การตระหนักรู้เกี่ยวกับตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง การสะท้อนการรับรู้ อารมณ์และความรู้สึก ของตนเองและผู้อื่น การแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกอย่างเหมาะสม การแสดง มารยาทที่ดี การมีคุณธรรมจริยธรรม

2.2 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับ ครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน และบุคคลต่าง ๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องหรือใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ ในชีวิตประจำวัน สถานที่สำคัญ วันสำคัญ อาชีพของคนในชุมชน ศาสนา แหล่งวัฒนธรรม ในชุมชน สัญลักษณ์สำคัญของชาติไทย และการปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย หรือแหล่งเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นอื่น ๆ

2.3 ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับชื่อ ลักษณะ ส่วนประกอบ การเปลี่ยนแปลง และความสัมพันธ์ของมนุษย์ สัตว์ พืช ตลอดจนการรู้จักเกี่ยวกับดิน น้ำ ท้องฟ้า สภาพอากาศ ภัยธรรมชาติ แรงและพลังงานในชีวิตประจำวันสิ่งแวดล้อมเด็ก รวมทั้งการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมและการรักษาสาธารณสุขสมบัติ

2.4 สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาเพื่อสื่อ ความหมายในชีวิตประจำวัน ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการใช้หนังสือและตัวหนังสือ รู้จักชื่อ ลักษณะ สี ผิวสัมผัส ขนาด รูปร่าง รูปทรง ปริมาตร น้ำหนัก จำนวน ส่วนประกอบ การเปลี่ยนแปลงและ

ความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เวลา เงิน ประโยชน์ การใช้งาน และการเลือกใช้สิ่งของ เครื่องใช้ ยานพาหนะ การคมนาคม เทคโนโลยีและการสื่อสารต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน อย่างประหยัด ปลอดภัยและรักษาสีสิ่งแวดล้อม

การจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กวัย 3 - 6 ปี จะจัดในรูปแบบของกิจกรรม บูรณาการผ่านการเล่นด้วยการปฏิบัติจริง โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า เพื่อให้เด็กได้รับ ประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติ ในการเรียนรู้ ได้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีหลักการและแนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

1. หลักการจัดประสบการณ์

- 1.1 จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เพื่อพัฒนาเด็ก โดยองค์รวมอย่างสมดุล และต่อเนื่อง
- 1.2 เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่าง ระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
- 1.3 จัดให้เด็กได้รับการพัฒนา โดยให้ความสำคัญทั้งด้านกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาการของเด็ก
- 1.4 จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็น ส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์ พร้อมทั้งนำผลการประเมินมาพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง
- 1.5 ให้พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วม ในการพัฒนาเด็ก

2. แนวทางการจัดประสบการณ์

- 2.1 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการและการทำงาน ของสมอง ที่เหมาะสมกับ อายุ วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคน ได้พัฒนาเต็ม ตามศักยภาพ
- 2.2 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับแบบการเรียนรู้ของเด็ก เด็กได้ลงมือ กระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และ คิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง
- 2.3 จัดประสบการณ์แบบบูรณาการ โดยบูรณาการทั้งกิจกรรม ทักษะ และ สารการเรียนรู้

2.4 จัดประสบการณ์ให้เด็กได้คิดริเริ่ม วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิด โดยผู้สอน หรือผู้จัดประสบการณ์เป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

2.5 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้อสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในบรรยากาศที่อบอุ่น มีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ

2.6 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ และแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและอยู่ในวิถีชีวิต ของเด็ก สอดคล้องกับบริบท สังคม และวัฒนธรรมที่แวดล้อมเด็ก

2.7 จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และการมีวินัย ให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2.8 จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริง โดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

2.9 จัดทำสารนิเทศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

2.10 จัดประสบการณ์โดยให้พ่อแม่ ครอบครัว และชุมชนมีส่วนร่วม ทั้งการวางแผน การสนับสนุนสื่อ แหล่งเรียนรู้ การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

การจัดกิจกรรมประจำวัน

การจัดประสบการณ์ในกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กอายุ 3 - 6 ปี สามารถนำมาจัดได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการนำไปใช้ของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้สอนทราบว่าในแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใด และอย่างไร และที่สำคัญผู้สอนต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรม ดังนี้

1. หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

การจัดกิจกรรมประจำวันจะต้องคำนึงถึง อายุ และความสนใจของเด็กในแต่ละช่วงวัย ดังนี้

1.1 การกำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน แต่ยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เช่น

เด็กวัย

3 - 4 ปี มีความสนใจประมาณ 8 - 12 นาที

เด็กวัย	4 - 5 ปี มีความสนใจประมาณ 12 - 15 นาที
เด็กวัย	5 - 6 ปี มีความสนใจประมาณ 15 - 20 นาที

1.2 กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที

1.3 กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นอย่างเสรี เพื่อช่วยให้เด็กเรียนรู้การเลือก การตัดสินใจ การคิดแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ ใช้เวลาประมาณ 40 - 60 นาที เช่น กิจกรรมการเล่นตามมุม กิจกรรม การเล่นกลางแจ้ง กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

1.4 กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่ และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม กิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลัง จัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้ กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

2. ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน

การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวัน สามารถจัดได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการนำไปใช้ของแต่ละหน่วยงานและสภาพชุมชน ที่สำคัญผู้สอนต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน ดังต่อไปนี้

2.1 การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เป็นการพัฒนาความแข็งแรง การทรงตัว การยืดหยุ่น ความคล่องแคล่วในการใช้วัยาะต่าง ๆ การประสานสัมพันธ์ และจังหวะ การเคลื่อนไหวในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง การเล่น เครื่องเล่นสนาม เล่นปีนป่ายอย่างอิสระ และเคลื่อนไหว ร่างกายตามจังหวะดนตรี

2.2 การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เป็นการพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อมือ นิ้วมือ และ การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาได้อย่างคล่องแคล่ว โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้เล่น เครื่องเล่นสัมผัส ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย การหยิบจับสิ่งของ และอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ซ้อนส้อม สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว

2.3 การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เป็นการปลูกฝัง ให้เด็กมี ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัย รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาท และปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมไทยและศาสนา ที่นับถือ โดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนอง ตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรก คุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่อง

2.4 การพัฒนาสังคมนิสัย เป็นการพัฒนาให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งระมัดระวังอันตรายจากคนแปลกหน้า ให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกา ข้อตกลงของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ

2.5 การพัฒนาการคิด เป็นการพัฒนาให้เด็กมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา การคิดรวบยอดและการคิดเชิงเหตุผลทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ สืบเสาะหาความรู้ สนทนา อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ศึกษาสถานศึกษาที่ เล่นเกมการศึกษา ฝึกแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ฝึกออกแบบและสร้างชิ้นงาน และทำกิจกรรมเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่

2.6 การพัฒนาภาษา เป็นการพัฒนาให้เด็กใช้ภาษาในการสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ โดยสามารถตั้งคำถามในสิ่งที่สงสัยใคร่รู้ จัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กได้กล้าแสดงออกในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน มีนิสัยรักการอ่าน และบุคคลแวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

2.7 การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่าง ๆ โดยจัดกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์ การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระ เล่นบทบาทสมมติ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นบล็อก และเล่นก่อสร้าง

3. รูปแบบการจัดกิจกรรมประจำวัน

การจัดตารางกิจกรรมประจำวันสามารถจัดได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม ในการนำไปใช้ของแต่ละหน่วยงาน ที่สำคัญผู้สอนต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน

4. แนวทางการจัดกิจกรรมประจำวัน

การจัดกิจกรรมประจำวัน ครูสามารถนำไปปรับใช้ได้ หรือนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมประจำวันให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา โดยมีแนวทางในการจัดกิจกรรมและการใช้สื่อ ดังนี้

4.1 กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ การเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นกิจกรรม

ที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะโดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง เครื่องเคาะจังหวะ และอุปกรณ์อื่น ๆ มาประกอบการเคลื่อนไหว ซึ่งจังหวะและเครื่องดนตรีประกอบ ได้แก่ การปรบมือ การร้องเพลง การเคาะไม้ กริ้งกริ้ง รำมะนา กลอง กรับ เพื่อส่งเสริมให้เด็กพัฒนา กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์

4.2 กิจกรรมเสริมประสบการณ์ / กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมเสริมประสบการณ์ / กิจกรรมในวงกลม เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ มีทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การสังเกต การคิดแก้ปัญหา การใช้เหตุผล โดยการฝึกปฏิบัติร่วมกัน และการทำงานเป็นกลุ่ม ทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่

4.3 กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การรับรู้เกี่ยวกับความงาม และส่งเสริม กระตุ้นให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ โดยใช้กิจกรรมศิลปะ หรือกิจกรรมอื่นที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย

4.4 กิจกรรมการเล่นตามมุม กิจกรรมการเล่นตามมุม เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามมุมเล่น หรือมุมประสบการณ์ หรือกำหนดเป็นพื้นที่เล่นที่จัดไว้ในห้องเรียน ซึ่งพื้นที่หรือมุมต่าง ๆ เหล่านี้เด็กมีโอกาสเลือกเล่นได้อย่างเสรีตาม ความสนใจและความต้องการของเด็ก ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มย่อย เด็กอาจจะเลือกทำกิจกรรมที่ครูจัดเสริมขึ้น เช่น เกมการศึกษา เครื่องเล่นสัมผัส

4.5 กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้มีโอกาสออกไปนอกห้องเรียนเพื่อเคลื่อนไหว ร่างกายออกกำลังกาย และแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก

4.6 เกมการศึกษา (Didactic Games) เป็นเกมที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา ช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เป็นพื้นฐานการศึกษา มีกฎเกณฑ์กติกาต่างๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มได้ ช่วยให้เด็กรู้จัก สังเกต คิดหาเหตุผลและเกิดความคิดรวบยอด เกี่ยวกับ สี รูปร่าง จำนวน ประเภท และความสัมพันธ์ เกี่ยวกับพื้นที่ ระยะ เกมการศึกษาที่เหมาะสม จะช่วยฝึกทักษะความพร้อมสำหรับเด็กวัย 3 - 6 ปี

การจัดสภาพแวดล้อม สื่อและแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

การจัดสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ถ้าหากเด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ เหมาะสม มีการสนับสนุนอำนวยความสะดวก

จากผู้ใหญ่ ภายใต้บรรยากาศที่มีความสุข ไม่เคร่งเครียดด้วยกฎระเบียบที่เคร่งครัดหรือยากต่อการปฏิบัติ การจัดบรรยากาศการเรียนรู้จึงจัดแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1. การจัดการสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ เป็นการจัดการสภาพแวดล้อมตามแนวคิดเรื่องการตอบสนองความต้องการพื้นฐานและการเรียนรู้โดยการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การจัดการจึงมีเป้าหมาย ให้เด็กอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขอนามัยที่ดี มีพื้นที่ในการตอบสนองการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างคล่องตัว และตอบสนองการทำกิจกรรมที่หลากหลาย ลักษณะการจัดการจึงเน้นในเรื่องของความสะอาด ความปลอดภัย ความอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น ความสะดวกที่จะทำให้รู้สึกคล่องตัว สดใส กระฉับกระเฉง ความพร้อม ของห้องเรียนในสถานศึกษาที่มีลักษณะกายภาพที่ดีคือ มีการถ่ายเทอากาศที่ดี มีอุณหภูมิที่เหมาะสม มีแสงสว่างพอเพียง มีความสงบที่จะทำกิจกรรมอย่างสบายและมีสมาธิ มีที่ไว้เก็บวัสดุของใช้และผลงาน มีที่จัดแสดงเพื่อการสื่อสารข้อมูล แต่ละจุดของพื้นที่จะต้องสะดวกในการเข้าออก พ่อแม่ผู้ปกครองสามารถเข้าไปดูแลได้อย่างทั่วถึงในทุกพื้นที่ แบ่งเป็น

- 1.1 สภาพแวดล้อมในห้องเรียน
- 1.2 สภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน

2. การจัดสภาพแวดล้อมด้านจิตภาพ เป็นการจัดการห้องเรียนตามแนวคิดเรื่องการเรียนรู้อย่างมีความสุข การจัดสภาพแวดล้อมจึงเป็นการจัดเพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งจะเกิดความสะดวก ปลอดภัย ราบรื่นจากการทำกิจกรรมในห้องที่มีลักษณะทางกายภาพที่เหมาะสมและมีการปฏิบัติต่อกันที่ เหมาะสมของผู้ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมทั้งเด็กและผู้สอน นอกจากนี้ยังรวมถึงกฎ ระเบียบ กติกา ข้อตกลงที่ทุกคนสามารถปฏิบัติร่วมกันได้และเกิดความสุขในการอยู่ร่วมกัน การจัดบรรยากาศด้านจิตภาพจึงมีเป้าหมาย เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสภาพแวดล้อมแห่งความสุข ผู้สอนมีท่าทีที่อบอุ่นให้ความมั่นใจแก่เด็ก สนับสนุนให้เด็กได้ประสบความสำเร็จในกิจกรรมต่าง ๆ มีสถานที่ที่เด็กสามารถมีความเป็นส่วนตัว หรือเมื่อต้องการอยู่ตามลำพัง ต้องการความสงบ ให้อิสระเด็กในการสื่อสาร เคลื่อนไหว ทำกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งข้อตกลงต่าง ๆ สามารถยืดหยุ่นได้เมื่อจำเป็น การจัดสภาพแวดล้อมทางจิตภาพมีรายละเอียด ดังนี้

- 2.1 บุคลิกภาพผู้สอน
- 2.2 การจัดการชั้นเรียนของผู้สอน
- 2.3 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับเด็ก
- 2.4 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก
- 2.5 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและสถานศึกษา

3. การจัดการสภาพแวดล้อมด้านสังคม เป็นการจัดการสภาพแวดล้อมที่เกิดจากแนวคิดเรื่องการเรียนรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เรียนรู้ทางสังคมจากการเล่น การทำกิจกรรมและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ การจัดการสภาพแวดล้อมด้านสังคมจึงเป็นการจัดการที่让孩子อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สนับสนุนให้ปฏิบัติตนในลักษณะที่สังคมยอมรับและเกิดทักษะทางสังคม มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สนับสนุนให้เกิดการแข่งขันกันทั้งในด้านความคิด ความรู้สึก พื้นที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ จัดให้มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตย เด็กได้แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่าง ๆ เช่น การกำหนดข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบต่าง ๆ การแบ่งหน้าที่ การฝึกการมีวินัยในตนเอง

สื่อเพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

เป็นตัวกลางกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด การเรียนรู้ของเด็กอายุ 3 - 6 ปี จำเป็นต้องผ่านการลงมือปฏิบัติจริงหรือเกิดจากการค้นพบด้วยตนเองเป็นประสบการณ์ตรง ซึ่งเด็กจะเรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือมองเห็น จับต้องได้ ไปสู่สิ่งที่เป็นนามธรรมเมื่อเข้าสู่อายุที่สูงขึ้น การเรียนรู้ของเด็กวัยนี้จึงขึ้นอยู่กับของจริงที่พบเห็น ของเล่นที่เลียนแบบของจริง นิทานและเพลง คือ ของเล่น และนิทาน

แหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญ คือ เป็นแหล่งการศึกษาตามความสนใจและความต้องการตามอัธยาศัย ปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน การสืบเสาะหาความรู้ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การสร้างเสริมประสบการณ์ด้วยประสบการณ์ตรง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสภาพแวดล้อมที่เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ตัวอย่างแหล่งวิทยาการการเรียนรู้ในชุมชน และกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดในชุมชน และธรรมชาติ ดังนี้ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น อุทยานการศึกษาในวัด และในชุมชน อุทยานประวัติศาสตร์ อุทยานแห่งชาติทางทะเล อุทยานแห่งชาติในท้องถิ่นแถบภูเขา หอสมุด ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติต่าง ๆ เป็นต้น แหล่งเรียนรู้ในชุมชนอีกประเภทหนึ่ง เป็นสถาบันของชุมชนที่มีอยู่แล้วในวิถีชีวิตและการทำมาหากินในชุมชน เช่น โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญในวัด หรือศาสนสถาน ซึ่งเป็นสถานที่ทำบุญตามประเพณี ตลาด ร้านขายของชำ ซึ่งเป็นแหล่งชุมชนชาวบ้าน ลานนวดข้าว สถานีอนามัย สวนป่าทุกแห่งล้วนเป็นห้องเรียน ธรรมชาติที่เปิดกว้างสร้างบรรยากาศและจินตนาการการเรียนรู้ของเด็ก

การประเมินพัฒนาการ

การประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 3 - 6 ปี เป็นการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก ถือเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันเป็นความรับผิดชอบของผู้สอนที่ต้องดำเนินการต่อเนื่อง

โดยเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมวิธีการประเมินที่เหมาะสม ได้แก่ การสังเกต การบันทึก พฤติกรรม การสนทนาหรือสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานเด็กและสรุปผลการประเมิน เพื่อให้ได้ข้อมูลว่าเด็กบรรลุตามสภาพที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์หรือไม่เพียงใด ผู้สอนควรวางแผนและพัฒนากิจการ ประสพการณ์อย่างไรต่อไป โดยมีการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยควรวัดหลักการ ดังนี้

1. วางแผนการประเมินพัฒนาการอย่างเป็นระบบ การวางแผนการประเมินพัฒนาการอย่างเป็นระบบ เป็นภารกิจหนึ่งของผู้สอน โดยเริ่มต้นจาก

1.1 นำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยไปสู่การปฏิบัติด้วยการออกแบบและจัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

1.2 กำหนดวัตถุประสงค์การประเมิน วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

1.3 เก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้สอนจะต้องวางแผนและออกแบบว่าในแต่ละวันแต่ละกิจกรรม จะสังเกตพฤติกรรมใด สังเกตเด็กคนใดบ้าง และนำข้อมูลที่ได้นำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลต่อไป

2. ประเมินพัฒนาการเด็กครบทุกด้าน การประเมินพัฒนาการเด็กครบทุกด้านตามหลักการนี้ คือ การประเมินพัฒนาการเด็กด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ แต่ละวัยที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ที่มุ่งเน้นพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่องนั่นเอง

3. ประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี จุดมุ่งหมายของการประเมินพัฒนาการเด็ก เพื่อพัฒนาความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคล ให้เต็มตามศักยภาพ ทั้งนี้ ความน่าเชื่อถือของผลการประเมินจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ ผู้สอนต้องสังเกตพฤติกรรมหรือการปฏิบัติตนของเด็กเป็นระยะ ๆ ตลอดปีการศึกษา มีจำนวนครั้งในการสังเกตพฤติกรรมอย่างเหมาะสมและเพียงพอก่อนจะ สรุปหรือให้ระดับคุณภาพของพฤติกรรมตามสภาพที่พึงประสงค์ในแต่ละวัย

4. ประเมินพัฒนาการตามสภาพจริงจากกิจกรรมประจำวันด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ไม่ควรใช้แบบทดสอบเนื่องจากแนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัยให้ความสำคัญกับตัวเด็ก ทั้งการพัฒนาเด็กโดย องค์กรวมและการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ การอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษา การเล่นและการเรียนรู้ ของเด็กภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่

ดังนั้น การประเมินพัฒนาการตามสภาพจริงจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หรือการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ด้วยวิธีการสังเกต การบันทึกพฤติกรรม การสนทนา การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานเด็ก จึงเป็นวิธีการประเมินที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเด็กวัยนี้ ผู้สอนจึงไม่ควรใช้แบบทดสอบที่ใช้กระดาษและดินสอในการเขียนตอบ เพื่อประเมินพัฒนาการเด็กวัยนี้

5. สรุปผลการประเมิน จัดทำข้อมูลและนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาเด็ก ข้อมูลที่ได้จากการ สังเกตพฤติกรรมของเด็กแต่ละคนตามสภาพที่พึงประสงค์ที่ รวบรวมได้จากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ใน แต่ละหน่วยการเรียนรู้และการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ผู้สอนต้องนำไปเทียบเกณฑ์การให้ระดับคุณภาพในแต่ละสภาพที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้และมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พร้อมจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศในระดับห้องเรียนว่าเด็กแต่ละคนมีพัฒนาการใดบ้างเป็นจุดเด่นหรือควรได้รับการส่งเสริม และนำไปใช้ในการพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคลและใช้เป็นข้อมูลสื่อสารกับผู้ปกครองในการเสริมศักยภาพเด็กเป็นรายบุคคลต่อไป

แนวทางการประเมินพัฒนาการตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กำหนดเป้าหมายคุณภาพของเด็กปฐมวัยโดยยึดพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาโดยได้กำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก เพื่อให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ใช้เป็นจุดหมายในการพัฒนาและการประเมินเด็กให้บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จำนวน 12 ข้อ ดังนี้

1. พัฒนาการด้านร่างกาย ประกอบด้วย 2 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่	1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี
มาตรฐานที่	2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
2. พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่	3 มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข
มาตรฐานที่	4 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว
มาตรฐานที่	5 มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
3. พัฒนาการด้านสังคม ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่	6 มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
มาตรฐานที่	7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย

มาตรฐานที่ 8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4. พัฒนาการด้านสติปัญญา ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ 9 ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

มาตรฐานที่ 10 มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

มาตรฐานที่ 12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย

ขั้นตอนการประเมินพัฒนาการ

1. การวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ และการกำหนดประเด็นการประเมิน ผู้สอนต้องวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ และกำหนดสิ่งที่จะประเมินจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เพื่อวางแผนการประเมินพัฒนาการและการตรวจสอบทบทวนความถูกต้อง ความครอบคลุมและความเชื่อมโยงอันจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างเป็นระบบ ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์

1.2 การกำหนดประเด็นการประเมิน

2. การกำหนดวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการ เมื่อผู้สอนกำหนดประเด็นการประเมินพัฒนาการได้ชัดเจนแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ การกำหนดวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการ ครูผู้สอนต้องวางแผนและกำหนดวิธีการประเมินให้เหมาะสมกับกิจกรรม เช่น ใช้การสังเกตพฤติกรรม การประเมินผลงาน / ชิ้นงาน การพูดคุยหรือสัมภาษณ์เด็ก ฯลฯ วิธีการที่ครูผู้สอนเลือกใช้ต้องมากกว่า 2 วิธีการ หรือใช้วิธีการหลากหลาย ซึ่งวิธีการที่เหมาะสมและนิยมใช้ในการประเมินเด็กปฐมวัย มีดังต่อไปนี้

2.1 การสังเกตและการบันทึก แบ่งออกเป็น 2 แบบ ได้แก่ 1) การสังเกตแบบเป็นทางการ คือ การสังเกตอย่างมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนตามแผนที่วางไว้ 2) การสังเกตแบบไม่เป็นทางการ และ 3) แบบสำรวจรายการ

2.2 การบันทึกการสนทนา

2.3 การสัมภาษณ์

2.4 สารนิพนธ์สำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อการประเมินพัฒนาการ ได้แก่

1) พอร์ตโฟลิโอสำหรับเด็กเป็นรายบุคคล 2) การบรรยายเกี่ยวกับเรื่องราวหรือประสบการณ์ที่เด็ก

ได้รับ 3) การสังเกตและบันทึกพัฒนาการเด็ก 4) การสะท้อนตนเองของเด็ก และ 5) ผลงานรายบุคคลและรายกลุ่ม

2.5 การประเมินการเจริญเติบโตของเด็ก ได้แก่ การประเมินพัฒนาการการเจริญเติบโต และการตรวจสุขภาพอนามัย

การกำหนดเกณฑ์การประเมินและระดับคุณภาพ

การกำหนดเกณฑ์การประเมินและการให้ระดับคุณภาพผลการประเมินพัฒนาการของเด็กทั้ง 4 ด้าน ในแต่ละสภาพที่พึงประสงค์ เพื่อเชื่อมโยงไปสู่การผ่านตัวบ่งชี้และมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนั้นในระดับชั้นเรียนและระดับสถานศึกษาควรกำหนดในลักษณะเดียวกัน สถานศึกษาสามารถกำหนดเกณฑ์การประเมินและการให้ระดับคุณภาพผลการประเมินพัฒนาการของเด็กที่สะท้อนมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์หรือพฤติกรรมที่จะประเมิน เป็นระบบตัวเลข เช่น 3 2 1 หรือ เป็นระบบคำสำคัญ เช่น ดี พอใช้ ควรส่งเสริม ตามที่สถานศึกษากำหนด

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผลการประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพที่พึงประสงค์ ผู้สอนควรเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล โดยสภาพที่พึงประสงค์ 1 ตัวควรได้รับการประเมินพัฒนาการอย่างน้อย 2 ครั้งต่อ 1 ภาคเรียน ระยะเวลาควรเป็นการประเมินเพื่อความก้าวหน้าไม่ควรเป็นการประเมินเพื่อตัดสินพัฒนาการของเด็ก

การสรุปผลการประเมินพัฒนาการเด็ก

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กำหนดเวลาเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยต่อปีการศึกษา ไม่น้อยกว่า 180 วัน สถานศึกษาจึงควรบริหารจัดการเวลาเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาเด็กอย่างรอบด้านและสมดุล ผู้สอนต้องเก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมที่แสดงถึงพัฒนาการของเด็กอย่างต่อเนื่อง มีการประเมินซ้ำของพฤติกรรมนั้น ๆ เพื่อยืนยันความเชื่อมั่นของผลการประเมิน สรุปผลการประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพที่พึงประสงค์ให้ครบทุกสภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่การสรุปผลการประเมินพัฒนาการเด็กรายตัวบ่งชี้ ายมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และในภาพรวมพัฒนาการรายด้านของเด็กแต่ละคนตามลำดับ สถานศึกษาควรสรุปผลการประเมินพัฒนาการเด็กรายตัวบ่งชี้ ายมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และในภาพรวมของพัฒนาการรายด้าน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง

การรายงานผลการประเมินพัฒนาการและการนำข้อมูลไปใช้

การรายงานผลการประเมินพัฒนาการเป็นการสื่อสารให้พ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องได้ทราบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งสถานศึกษาต้องสรุปผลการประเมิน

พัฒนาการและจัดทำเอกสารรายงานให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะ ๆ หรืออย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง การรายงานผลการประเมิน พัฒนาการสามารถรายงานเป็นระดับคุณภาพตามพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพัฒนาการแต่ละด้าน ที่สะท้อนมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 12 ข้อ ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

การบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัย

การบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัย เป็นการดำเนินงานที่นำไปสู่สัมฤทธิ์ผลของการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาได้แก่ การพัฒนาบุคลากรปฐมวัยให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานอย่างมีระบบและต่อเนื่อง การเป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร การส่งเสริมให้ครูปฐมวัยนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้อย่างเป็นระบบ ผู้สอนระดับปฐมวัยและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กมีพัฒนาการตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย การให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมด้วยความเข้าใจ ด้วยวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม จะช่วยให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพ การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เป็นการเปิดโอกาสให้สามารถจัดการศึกษาได้หลายรูปแบบ และการเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องเข้าใจพัฒนาการ เรียนรู้ของเด็ก ให้เกิดการเชื่อมโยงในการจัดการศึกษาทั้งสองระดับ

การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็ก ตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี ตามหลักสูตรการจัดการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่กำหนดไว้เป็นแนวทางการอบรม เลี้ยงดู และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ตระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดู หรือบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาศึกษาเด็กปฐมวัยโดยบูรณาการการเรียนรู้ผ่านการเล่นตามสาระการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ การจัดกิจกรรมประจำวัน และการประเมินพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย

ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2550 : 1 - 31) ได้กำหนดแนวดำเนินงาน ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ดังต่อไปนี้

ความเป็นมา

ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาปฐมวัยได้อย่างมีคุณภาพ มุ่งสนับสนุนเด็กทุกประเภท และเน้นการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้และ ศูนย์ประสานงานให้บริการทางวิชาการ เป็นแหล่งศึกษา วิจัย ทดลอง และพัฒนาการศึกษาปฐมวัย ให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม

การศึกษาปฐมวัย เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการจัดการศึกษาของมนุษย์ที่มีความสำคัญยิ่งในการสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เห็นคุณค่าของตนเองและสังคม เนื่องจากเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี เป็นช่วงที่พัฒนาการทุกด้านมีอัตราการเจริญสูงสุด โดยเฉพาะระบบประสาทและสมองจะเจริญเติบโตถึงร้อยละ 80 ของผู้ใหญ่ มีพัฒนาการด้านบุคลิกภาพ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป ด้วยการส่งเสริมอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน ภายใต้บริบทของสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน แต่ถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมและพัฒนาที่ไม่เหมาะสมกับวัย พัฒนาการด้านต่าง ๆ จะเกิดภาวะชะงักงัน และยากที่จะแก้ไขพัฒนาให้สมบูรณ์ได้ในวัยที่สูงขึ้น

รัฐบาลจึงได้กำหนดการจัดการศึกษาปฐมวัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยกำหนดไว้ในกฎกระทรวงศึกษาธิการ และได้ประกาศให้ใช้มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย เพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและเป็นหลักเทียบเคียงสำหรับสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน กำกับดูแล และติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา รวมถึงการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ขึ้น เพื่อให้หน่วยงานที่จัดการศึกษาปฐมวัย ใช้เป็นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูเด็กและการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เป็นมาตรฐานเดียวกัน

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดแนวการจัดประสบการณ์ สำหรับเด็กอายุแรกเกิดถึง 5 ปี โดยแบ่งช่วงอายุเป็นสองช่วงคือ อายุแรกเกิดถึง 3 ปี การอบรมเลี้ยงดูจะเน้นที่พ่อแม่และครอบครัว และอายุ 3 - 5 ปี มีสถานศึกษาดูแล ได้แก่ สถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ จัดการศึกษาปฐมวัย คือ ชั้นอนุบาลปีที่ 1 - 2 ดูแลเด็กอายุ 4 - 5 ปี ส่วนสถานศึกษาเอกชน จัดการศึกษาปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 1 - 2 - 3 ดูแลเด็กอายุ 3 - 5 ปี นอกจากนั้นยังมีสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ดูแลเด็ก 3 ปีขึ้นไป รวมถึงสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยของสถานประกอบการและกระทรวงสาธารณสุขด้วย

จากการที่มีหลายหน่วยงานจัดการศึกษาระดับปฐมวัยดังกล่าว แม้จะใช้หลักสูตรเดียวกัน แต่ปัจจัยพื้นฐานทางด้านครอบครัว ความรู้ ประสบการณ์ และความพร้อมของหน่วยงานที่จัดการศึกษามีความแตกต่างกันมาก โดยเฉพาะคุณภาพชีวิตของพ่อแม่ผู้ทำงานที่ทิ้งภาระการเลี้ยงดูลูกเล็ก ๆ ไว้กับผู้สูงอายุและผู้รับจ้างที่ไม่มีความรู้ ทำให้ไม่สามารถพัฒนาเด็กได้เต็มที่ ตลอดจนปัญหาด้านเศรษฐกิจ ความยากจน ทำให้เด็กจำนวนมากเกิดภาวะทุพโภชนาการ ที่ปรากฏในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 - 2559 ดังนั้น ในแผนการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวจึงได้กำหนดนโยบายการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต และมีเป้าหมายให้เด็กปฐมวัยอายุแรกเกิดถึง 5 ปี ทุกคน ได้รับการพัฒนาและเตรียมความพร้อมทุกด้านก่อนเข้าสู่ระบบการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานหลักที่จัดการศึกษาปฐมวัยที่บริการเด็กกลุ่มอายุ 4 - 5 ปี จากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยในชนบทยังขาดแคลนด้านสถานที่ บุคลากร สื่อ อุปกรณ์ ประกอบกับภาวะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองที่มีฐานะยากจน ขาดแคลนในทุกด้าน ทำให้คุณภาพของสถานศึกษาในชนบทและในเมืองมีความแตกต่างกัน กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีนโยบายในการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยในชนบทให้มีคุณภาพเท่าเทียมกับสถานศึกษาในเมือง

ปีการศึกษา 2548 จึงได้จัดตั้ง “ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ” ขึ้น ตามหนังสือกระทรวงศึกษาธิการ ที่ ศษ 04006 / 3041 ลงวันที่ 16 ธันวาคม 2547 กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาคัดเลือกโรงเรียนที่จะเป็นศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ อำเภอละ 1 โรงเรียน รวมทั้งหมด จำนวน 943 โรงเรียน ซึ่งรวมถึงโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดทุกโรงเรียนด้วย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นต้นแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ ให้เด็กปฐมวัยทุกประเภท ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ครูผู้สอนมีความสามารถในการจัดประสบการณ์ พัฒนาเด็กเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรักความเข้าใจเด็กทุกประเภท เป็นแหล่งรวมองค์ความรู้ ศูนย์ประสานงานด้านการศึกษาปฐมวัย จัดสิ่งแวดล้อม สิ่งเรียนรู้ และสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก ผู้ปกครองและชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นตัวอย่างการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพให้กับสถานศึกษาอื่นทุกสังกัด

ในปีงบประมาณ 2550 ได้มีขยายการดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเพิ่มขึ้นอีกจำนวน 933 โรงเรียน เรียกว่า “ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเครือข่าย” ให้ทำหน้าที่เช่นเดียวกับศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ คือ จัดการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพ เป็นแหล่งเรียนรู้ ศูนย์วิชาการ ให้บริการวิชาการเป็นศูนย์ประสานงาน เป็นแหล่งศึกษา วิจัย ทดลอง อย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปัจจุบันมีศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเครือข่าย จำนวน 1,876 โรงเรียน

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2561 เป็นต้นไป กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกสังกัดนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ไปใช้แทนหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ซึ่งศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบก็ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับเด็กและสภาพท้องถิ่นและดำเนินการจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพและมีมาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนด

วัตถุประสงค์

ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นต้นแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยทุกประเภทได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ
2. ครูผู้สอนมีความชำนาญในการจัดประสบการณ์พัฒนาเด็ก เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรักและเข้าใจเด็กทุกประเภท
3. ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ เป็นแหล่งรวมความรู้และเป็นศูนย์ประสานงานด้านการศึกษาปฐมวัย จัดสิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก
4. ผู้ปกครองและชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

โครงสร้างการบริหารจัดการ

ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มีโครงสร้างการบริหารจัดการตามขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการสถานศึกษาสอดคล้องกับกฎกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2550 ดังภาพประกอบ 2.1 ดังนี้

ภาพประกอบ 2.1 ขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

ที่มา : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2550 : 5)

ขอบข่ายการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ เป็นกระบวนการทำงาน โดยระดมทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งหมดของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งขึ้นกับความสามารถในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามขอบข่ายการบริหารจัดการ ดังต่อไปนี้

1. คณะกรรมการบริหารและจัดการโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ควรจัดในรูปแบบของคณะกรรมการ ซึ่งอาจจะเป็นชุดเดียวกับคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา หรือจะตั้งขึ้นใหม่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษาและดุลยพินิจของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย

1.1 ที่ปรึกษาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ควรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านปฐมวัยในท้องถิ่นหรือบุคลากรจากภาคเอกชนที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย

1.2 หัวหน้าศูนย์หรือประธานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบอาจจะแต่งตั้งผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษาที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาปฐมวัย

1.3 คณะกรรมการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ อาจจะประกอบด้วยรองผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ หัวหน้ากลุ่มบริหารงบประมาณ หัวหน้ากลุ่มบริหารงานบุคคล หัวหน้ากลุ่มบริหารทั่วไป ครูผู้สอนเด็กปฐมวัย กรรมการเครือข่าย ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมเป็นกรรมการ ได้ตามความเหมาะสม

1.4 คณะเลขานุการ อาจจะแต่งตั้งหัวหน้าสายชั้นหรือครูผู้สอนเด็กปฐมวัยเป็นฝ่ายเลขานุการ

2. ขอบข่ายการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ เพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ตามโครงสร้างใหม่ แนวทางการดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ จึงได้จัดทำขอบข่ายการบริหาร ตามแนวทางส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลใน 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งมีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

2.1 การบริหารวิชาการ

งานวิชาการนับเป็นภารกิจหลักของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ซึ่งการ บริหารวิชาการส่งผลโดยตรงถึงคุณภาพเด็กอย่างชัดเจน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบมีความเข้มแข็งในการบริหารงานวิชาการ โดยมีขอบข่ายภารกิจในการบริหารวิชาการ ดังนี้

2.1.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้หลักสูตรที่ดี มีคุณภาพ สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 โดยมีแนวทางการกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร ดังนี้

2.1.1.1 การเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น จัดทำข้อมูลสารสนเทศ จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาและคณะกรรมการต่าง ๆ และพัฒนาบุคลากร

2.1.1.2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีส่วนประกอบที่สำคัญ เช่น วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายจุดหมาย ที่เป็นมาตรฐานองค์ประกอบที่พึงประสงค์ โครงสร้างของหลักสูตรที่ประกอบด้วย สาระการเรียนรู้ของเด็กแต่ละชั้นปี และเวลาที่ใช้ในการจัดประสบการณ์ การจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้พัฒนาสื่อและแหล่งการเรียนรู้ มีการประเมินพัฒนาการเด็กและการบริหารจัดการหลักสูตร

2.1.1.3 การวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร เช่น การกำหนดแผนที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การกำหนดแผนส่งเสริมและสนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และแผนการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล

2.1.1.4 การดำเนินการใช้หลักสูตร จัดทำสิ่งต่อไปนี้ เช่น การกำหนดการจัดประสบการณ์ การจัดทำตารางกิจกรรมประจำวัน การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ จัดสภาพแวดล้อม ทั้งทางกายภาพและจิตภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดหาสื่อที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก มีการประเมินพัฒนาการและการเจริญเติบโต การให้ความส่งเสริมเด็กปกติและช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างทั่วถึง เป็นแหล่งศึกษา วิจัย ทดลอง และพัฒนาด้านวิชาการ มีวิจัยชั้นเรียน และเผยแพร่ผลงานทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง

2.1.1.5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล การกำหนดรูปแบบเครื่องมือการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ แนะนำในการช่วยเหลือและการเก็บรวบรวมข้อมูลยึดหลักสำคัญ บนพื้นฐานของปรัชญาการศึกษาปฐมวัย หลักประชาธิปไตย เทคนิคการนิเทศที่หลากหลายรูปแบบ เป็นการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานและประเมินการใช้หลักสูตร

2.1.1.6 การสรุปผลการดำเนินงาน ตรวจสอบการดำเนินงานตามมาตรฐาน ทั้งมาตรฐานผู้เรียน มาตรฐานการบริหารจัดการ มาตรฐานการจัดการเรียนการสอน และมาตรฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การประเมินผลการใช้หลักสูตรและรายงานผลต่อผู้เกี่ยวข้อง

2.1.1.7 การปรับปรุงและพัฒนา เช่น นำผลที่ได้จากผลการดำเนินการมาปรับปรุงหรือสร้างหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นใหม่ และจัดทำแผนพัฒนาในปีการศึกษาต่อไป

2.1.2 การใช้หลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ต้องนำหลักสูตรสถานศึกษาที่ได้รับการพัฒนาจากความร่วมมือของทุกฝ่ายในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและชุมชน มาใช้พัฒนาผู้เรียน โดยคำนึงถึงการจัดประสบการณ์ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้ ส่งเสริมเสริมพัฒนาการเด็ก การประเมินพัฒนาการและการเจริญเติบโตของเด็ก ตลอดจนการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ดังนี้

2.1.2.1 การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3 - 5 ปี ต้องจัดให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดประสบการณ์ที่กำหนดตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัยและบรรลุตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

- 1) ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาที่จัดทำขึ้น
- 2) จัดทำกำหนดการจัดประสบการณ์เป็นรายปี โดยนำสาระการเรียนรู้ ในหลักสูตรสถานศึกษามาจัดเรียงให้เหมาะสมกับช่วงจังหวะเวลาที่สอดคล้องกับสภาพและกิจกรรมของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและชุมชน ควรจัดให้มีทั้งส่วนที่ครูผู้สอนกำหนดไว้ล่วงหน้า ส่วนที่เปิดโอกาสให้เด็กคิดริเริ่มตามความสนใจ และส่วนที่เอื้อให้เด็กได้เรียนรู้บริบททางสังคม วัฒนธรรมที่อาศัยอยู่
- 3) จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ เพื่อพัฒนาเด็กให้ครอบคลุมประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ กำหนดไว้ในหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการแนวทางการจัดประสบการณ์ และรูปแบบการจัดประสบการณ์ในหลักสูตร นวัตกรรมที่กำหนดไว้ โดยหัวใจของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก คือ การเรียนรู้ผ่านการเล่น
- 4) จัดประสบการณ์ตามแผนการจัดประสบการณ์ที่กำหนด

2.1.2.2 การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มีความสำคัญต่อการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ของเด็ก เนื่องจากธรรมชาติของเด็กวัยนี้สนใจที่จะเรียนรู้ ค้นคว้า ทดลอง และต้องการสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว การจัดสภาพแวดล้อม มีดังนี้

- 1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เป็นการจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุจับต้องได้ กำหนดให้มีให้เป็นที่ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน
- 2) สภาพแวดล้อมภายใน หมายถึง การจัดมุมประสบการณ์ต่าง ๆ ในห้องเรียน สื่อตามมุมประสบการณ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสมในเรื่องขนาด น้ำหนัก จำนวนของสื่อ และของเล่นต่อจำนวนเด็ก ซึ่งอาจแบ่งพื้นที่ให้เหมาะสมกับการประกอบกิจกรรม ดังนี้
 - (1) พื้นที่อำนวยความสะดวกภายในห้องเรียน จำเป็นต้องมีที่สำหรับเด็กเพื่อแสดงผลงาน เก็บแฟ้มผลงาน เก็บเครื่องใช้ส่วนตัวของเด็ก มีพื้นที่สำหรับเก็บ

เครื่องใช้ของครูผู้สอนและมีป้ายนิเทศตามหน่วยการสอนหรือสิ่งที่เด็กสนใจ

(2) พื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมและการเคลื่อนไหว ต้องกำหนดให้มีพื้นที่ที่เด็กสามารถจะทำงานได้ด้วยตนเอง และทำกิจกรรมด้วยกันเป็นกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ เด็กสามารถเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระ จากกิจกรรมหนึ่งไปยังกิจกรรมหนึ่งโดยไม่รบกวนผู้อื่น

(3) พื้นที่จัดมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ สามารถจัดได้ตามความเหมาะสม ขึ้นอยู่กับสภาพของห้องเรียน จัดแยกส่วนที่สามารถใช้เสียงดังและส่วนที่ต้องการความสงบออกจากกัน การจัดมุมเล่นต่าง ๆ ครูผู้สอนควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

ก. ควรมีมุมเล่น มุมประสบการณ์ อย่างน้อย 4 มุม

ข. ควรมีการผลัดเปลี่ยนสื่อของเล่นในมุมตามความสนใจ

ของเด็ก

ค. ควรจัดให้มีประสบการณ์ที่เด็กได้เรียนรู้ไปแล้วปรากฏอยู่ในมุมเล่น

ในมุมเล่น

ง. ควรเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดมุมเล่น

เพื่อจูงใจให้เด็กรู้สึกเป็นเจ้าของ อยากเรียนรู้ อยากเข้ามาเล่น

จ. ควรเสริมสร้างวินัยให้กับเด็ก โดยมีข้อตกลงร่วมกัน เช่น

การจัดเก็บอุปกรณ์ การรอคอย การให้โอกาสผู้อื่นได้เล่น เป็นต้น

ฉ. อาจจัดมุมสงบไว้ทั้งในและนอกอาคาร เพื่อให้เด็กได้อยู่

ตามลำพัง

ช. จัดพื้นที่แสดงผลงานของเด็กทุกคนที่เป็นปัจจุบัน

ซ. สภาพแวดล้อมที่จัดให้เด็กควรมีส่วนที่อ่อนนุ่มบ้าง เช่น

พรม เบาะหรือที่นอน

3) สภาพแวดล้อมภายนอก หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาณาบริเวณรอบ ๆ สถานศึกษา รวมทั้งจัดสนามเด็กเล่นพร้อมทั้งเครื่องเล่นสนาม จัดระวางรักษาความปลอดภัยภายในบริเวณสถานศึกษาและบริเวณรอบนอกสถานศึกษา การดูแลรักษาความสะอาด จัดแต่งและปลูกต้นไม้ให้มีความร่มรื่นสวยงามรอบ ๆ บริเวณสถานศึกษา สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาการของเด็ก ดังนี้

(1) บริเวณสนามเด็กเล่น ควรมีพื้นผิวหลายประเภท เช่น ดิน ทราย กรวด หญ้า พื้นที่สำหรับเล่น ของเล่นที่มีล้อ รวมทั้งที่ร่ม ที่โล่งแจ้ง พื้นดินสำหรับขุดที่เล่นน้ำ บ่อทราย พร้อมอุปกรณ์ประกอบการเล่น เครื่องเล่นสนามสำหรับปีนป่าย ทรงตัว ทั้งนี้

ต้องไม่ติดกับบริเวณที่มีอันตราย ต้องหมั่นดูแลความสะอาดตรวจตราเครื่องเล่นให้อยู่ในสภาพแข็งแรง ปลอดภัยอยู่เสมอ นอกจากสนามเด็กเล่น ควรมีที่นั่งเล่นพักผ่อนโดยจัดที่นั่งไว้ได้ต้นไม้ที่มีร่มเงา อาจใช้เป็นที่จัดกิจกรรมกลุ่มย่อย ๆ จัดเป็นมุมหนังสือเคลื่อนที่ หรือกิจกรรมที่ต้องการความสงบ หรืออาจจัดเป็นลานนิทรรศการให้ความรู้แก่เด็กและผู้ปกครอง

(2) บริเวณธรรมชาติ ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ พืชผักสวนครัว หากบริเวณสถานศึกษามีไม่มากนัก อาจปลูกพืชในกระบะหรือกระถาง สวนสมุนไพร ฯลฯ

นอกจากนี้ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจะต้องจัดอาหารตามหลักโภชนาการและน้ำดื่มที่สะอาด เพื่อให้เด็กมีสุขภาพอนามัยที่ดี จัดให้เด็กได้รับประทานอาหารครบทั้ง 5 หมู่ อาหารธัญพืชที่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาหารสดจากธรรมชาติ ผลไม้ต่าง ๆ ไม่ใช่อาหารที่ผ่านการปรุงแต่งหรือใส่สารชูรส สารกันบูด บนมกรูปกรอบ ฯลฯ

4) สภาพแวดล้อมทางจิตภาพเป็นการจัดสภาพแวดล้อมที่เกิดจากพฤติกรรมของตัวบุคคล เช่น การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับเด็ก การเสริมแรงเชิงบวก การจัดกิจกรรมให้เด็กมีโอกาสเข้าร่วมด้วยความสนใจ ตั้งใจ กระตือรือร้น ได้พูดคุยหัวเราะด้วยความสนุกสนานมากกว่าการถูกบังคับให้ร่วมกิจกรรม ทั้งนี้การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูผู้สอนกับเด็กในเชิงบวกจะช่วยให้เด็กมีความสุขสนุกกับการเรียนรู้

2.1.2.3 สื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กและสื่อประกอบกิจกรรมในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ถ้าเป็นสื่อที่พัฒนาการเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา มีความเหมาะสมกับวัยของเด็ก การใช้สื่อก็จะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ลักษณะสื่อที่ดี ควรมีดังนี้

- 1) เป็นสื่อของจริง สื่อธรรมชาติ สื่อที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก
 - 2) เป็นสื่อที่ปลอดภัย ไม่เป็นอันตรายต่อตัวเด็ก
 - 3) เป็นสื่อที่เอื้อให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า สะท้อนสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม
 - 4) เป็นสื่อที่เด็กควรมีส่วนร่วมในการจัดทำ การจัดป้ายนิเทศ โดยมีผลงานของเด็กในหลายรูปแบบ และป้ายนิเทศมีการปรับเปลี่ยนทันต่อเหตุการณ์ เอื้อต่อการเรียนรู้
- การจัดการศึกษาปฐมวัยถือว่าการจัดการที่ต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการใช้สื่อ ต้องจัดให้เหมาะสมกับพัฒนาการเพื่อให้เด็กได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ทั้งนี้ครูผู้สอน ควรมีความรู้ในการใช้สื่อเทคโนโลยี และสามารถให้ความรู้กับผู้ปกครองได้ เช่น การเลือกและการพิจารณาเนื้อหาของเรื่องในซีดีและสื่อต่าง ๆ การจัดและกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมกับเด็กในการดูโทรทัศน์ การใช้คอมพิวเตอร์ และการพิจารณาเนื้อหาของเกม รายการโทรทัศน์ เป็นต้น

2.1.2.4 การประเมินพัฒนาการและการเจริญเติบโต ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ต้องจัดการประเมินพัฒนาการและการเจริญเติบโตของเด็กให้สอดคล้องกับหลักการประเมินพัฒนาการที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เพื่อนำข้อมูลผลการประเมินมาจัดประสบการณ์ หรือดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการให้บรรลุตามมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยมีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

1) การประเมินการเจริญเติบโต

(1) ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงทุกเดือน แล้วบันทึกการเจริญเติบโตของเด็ก โดยน้ำหนัก ส่วนสูง และสัดส่วนของน้ำหนัก เมื่อเปรียบเทียบกับส่วนสูง ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข

(2) ประเมินการเจริญเติบโตของเด็กเป็นรายบุคคลและกลุ่ม เมื่อพบว่า น้ำหนัก ส่วนสูง และสัดส่วนของน้ำหนัก เมื่อเปรียบเทียบกับส่วนสูงน้อยกว่าเกณฑ์ หรือมากเกินไป เกินเกณฑ์ จะต้องดำเนินการช่วยเหลือด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

2) การประเมินพัฒนาการเด็ก

(1) ประเมินพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคลทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

(2) ประเมินจากการแสดงออกตามสภาพจริงของเด็ก ด้วยการสังเกต บันทึก และรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมและผลงานจากการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของเด็ก

(3) ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนว่าจะประเมินอะไร เมื่อไร ด้วยวิธีการอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไรในการประเมิน หลังจากนั้นจึงเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่วางแผนไว้ นำข้อมูลที่ได้มารวบรวม ตีความ และนำมาใช้ในการจัดประสบการณ์ และพัฒนาเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องตลอดปี

(4) เลือกใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย และเหมาะสมกับวัยของเด็ก เช่น การสังเกตพฤติกรรม การสนทนา การเก็บรวบรวมผลงาน เป็นต้น และควรรายงานผลการประเมินให้ผู้ปกครองทราบอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้ร่วมมือกันส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

(5) ควรให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมิน เช่น การให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมเด็กที่บ้าน หรือช่วยเก็บรวบรวมผลงานของเด็ก เป็นต้น และควรทำรายงานผลการประเมินให้ผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้ร่วมมือกันส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

(6) มีการรายงานผลทางบวกและบันทึกลงในเอกสารหลักฐาน เช่น สมุดรายงานประจำตัวเด็ก โดยสถานศึกษาสามารถออกแบบสมุดรายงานประจำตัวเด็กได้ แต่ให้สอดคล้องกับเกณฑ์พัฒนาการตามวัยของเด็กและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา

2.1.2.5 การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ หน้าที่สำคัญประการหนึ่ง ของครูผู้สอน คือ การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ เพื่อนำไปใช้สอนเด็กในชั้นเรียนของตน การสอน เด็กไม่ว่าวัยใด จะต้องมีการวางแผนการสอนไว้ล่วงหน้า เพื่อให้เด็กได้พัฒนาไปตาม จุดหมายที่วางไว้ในหลักสูตร ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องเรียนรู้หลักการและวิธีการเขียน แผนการจัดประสบการณ์ ได้แก่

1) กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีด้วยการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้และสภาพ ที่พึงประสงค์แต่ละช่วงอายุที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด

2) กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีให้ครอบคลุมประสบการณ์สำคัญ ทุกข้อ และสาระที่ควรเรียนรู้ทั้ง 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคล และสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก และนำไปใช้สอนได้จริง

3) มีการจัดทำกำหนดการสอนตลอดทั้งปี

4) เขียนแผนการจัดประสบการณ์อาจจะใช้รูปแบบความเรียงหรือ แบบกึ่งตาราง ทั้งนี้ลักษณะที่ดีของแผนการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยที่ควรพิจารณา เช่น

(1) หัวข้อที่ใช้ในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ได้แก่ ชื่อหน่วยจุดประสงค์ทั่วไป วันที่ทำการสอน เวลาที่สอน ชื่อกิจกรรม จุดประสงค์เฉพาะกิจกรรม สาระการเรียนรู้ ดำเนินกิจกรรม สื่อ การประเมินผล และการบันทึกหลังการสอน

(2) ชื่อหน่วยการจัดประสบการณ์ นำมาจากกำหนดการสอน ทั้งนี้ ในบางหน่วยอาจจะให้เด็กกำหนด ครูผู้สอนและเด็กกำหนดร่วมกัน และครูผู้สอนกำหนดเอง

(3) จุดประสงค์ทั่วไป ควรจะครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน และสอดคล้องเชื่อมโยงกับจุดประสงค์เฉพาะ

(4) ควรกำหนดประสบการณ์สำคัญ และสาระที่ควรเรียนรู้เฉพาะ กิจกรรมแต่ละครั้งที่กำหนด

(5) จุดประสงค์กิจกรรมและการประเมินในแต่ละกิจกรรม มีความสอดคล้องกัน

(6) เนื้อหาควรบูรณาการให้เหมาะสมกับวัย และเป็นไปตาม ความสนใจของผู้เรียน

(7) มีการดำเนินกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย และให้ผู้เรียน ได้ลงมือปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่

(8) เขียนอย่างชัดเจน ถูกต้องตามหลักการศึกษาลงมือ

อ่านเข้าใจง่ายและตรงกัน

2.1.2.6 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร เป็น การช่วยเหลือ แนะนำทางวิชาการ เพื่อให้การดำเนินงานภายในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเป็นไป อย่างสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ต้องจัด ให้มีการนิเทศที่ยึดหลักการสำคัญ คือ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของปรัชญาการศึกษาปฐมวัย ยึดหลัก ประชาธิปไตย เทคนิคการนิเทศ อาจนิเทศเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม การนิเทศภายในศูนย์เด็ก ปฐมวัยต้นแบบจะช่วยให้ครูมีความเข้าใจในแนวคิด หลักการ และจุดหมายของหลักสูตรการศึกษา ปฐมวัย เป็นการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานให้กับครูผู้สอน และเป็นการประเมินการใช้ หลักสูตร

2.1.2.7 การเป็นแหล่งศึกษา วิจัย ทดลองและพัฒนาด้านวิชาการ คือ บทบาท สำคัญของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบประการหนึ่ง การส่งเสริมให้มีการศึกษา วิจัย ทดลองนวัตกรรม ใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาเด็กอย่างมีคุณภาพ ซึ่งศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบสามารถดำเนินการ ได้หลายลักษณะ เช่น

1) ให้ความร่วมมือกับบุคคลภายนอกหรือหน่วยงานอื่น ๆ ในการ ศึกษา วิจัย เพื่อนำมาใช้พัฒนาแบบธรรมชาติ (Whole Language) การสอนแบบโครงการ (Project Approach) การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพหุปัญญา (Multiple Intelligence) เป็นต้น

2) การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นการทำงาน สืบเนื่องจาก ข้อ 1 ซึ่งสามารถทำในรูปแบบการศึกษา วิจัย แล้วนำผลมาประยุกต์ใช้ต่อไป

3) การวิจัยในชั้นเรียน เป็นการส่งเสริมให้ครูผู้สอนนำกระบวนการ วิจัยมาใช้เพื่อการแก้ปัญหา และปรับปรุงการจัดประสบการณ์หรือพฤติกรรมของเด็ก เพื่อจะช่วยให้เด็กพัฒนาเต็มตามศักยภาพ การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน เป็นการศึกษา ค้นคว้า เพื่อการแก้ปัญหาในห้องเรียน และนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ที่ทำโดยครูผู้สอนในห้องเรียน และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการจัดประสบการณ์ให้เกิด ประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน เป็นงานที่ต้องกระทำอย่างรวดเร็ว นำผลไปใช้ทันที และสะท้อน ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้ตนเองและเพื่อนร่วมงาน

2.1.2.8 การเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการ บทบาทสำคัญของศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบอย่างหนึ่งคือ การเป็นองค์กรที่รวบรวมความรู้ด้านวิชาการเพื่อการเผยแพร่ วรรณคดี และ กระตุ้นให้ผู้เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย เห็นความสำคัญ เข้าใจ และตระหนักในการมีส่วนร่วมและ พัฒนาเด็กตามหลักการจัดการศึกษา การเผยแพร่ความรู้ อาจปฏิบัติได้ ดังนี้

- 1) ให้คำแนะนำ ปรึกษาด้านวิชาการ
- 2) เป็นแหล่งการศึกษาดูงาน ฝึกงาน ฝึกอบรม เป็นต้นแบบของการจัดกิจกรรมให้หน่วยงานและบุคคลที่สนใจ
- 3) พร้อมจะเป็นพี่เลี้ยงให้กับ โรงเรียนเครือข่ายและศูนย์เด็กปฐมวัยอื่น ๆ
- 4) สนับสนุนการผลิตสื่อ เป็นต้นแบบและเป็นแหล่งบริการสื่อ อุปกรณ์
- 5) เป็นศูนย์ข้อมูลของการจัดการศึกษาปฐมวัย เช่น แหล่งเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ข้อมูลสถานที่สำคัญ เอกสารที่ให้ความรู้ทางวิชาการ เช่น เอกสารทางวิชาการ งานวิจัย วารสาร แผ่นบันทึกเก็บข้อมูล ข้อมูลเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ ให้ความรู้ครูผู้สอน เช่น รายการสอนระบบทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ข้อมูลสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ต
- 6) เผยแพร่ข้อมูลในรูปแบบการประชาสัมพันธ์ เช่น แหล่งเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย จดหมายข่าว หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น การจัดรายการทางวิทยุ เสียงตามสาย

2.2 การบริหารงบประมาณ เป็นภารกิจอย่างหนึ่งของสถานศึกษาที่มีเป้าหมายในการให้บริการและผลิต ซึ่งต้องดำเนินการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดตามที่ได้กำหนดไว้ โดยใช้กลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นจากการศึกษาและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบครอบคลุมทุกด้าน และจัดทำแผนการดำเนินงานงบประมาณของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ดังนี้

2.2.1 การวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณ การวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ควรคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและความต้องการของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ตลอดจนการปฏิบัติตามเงื่อนไขของการใช้จ่ายงบประมาณและตอบสนองนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด การวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณ มีองค์ประกอบ ดังนี้

2.2.1.1 การวิเคราะห์สถานภาพของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ โดยการศึกษา วิเคราะห์ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ว่ามีจุดเด่น จุดด้อยที่ควรปรับปรุงในด้านใด เพื่อนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์ โครงการและกิจกรรม ดังนี้

- 1) การวิเคราะห์ด้านปัจจัยในประเด็น
 - (1) สภาพแวดล้อม บรรยากาศในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ที่เกี่ยวกับอาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม โรงอาหาร สนามเด็กเล่น ฯลฯ มีความเหมาะสมเพียงพอ สะอาดถูกหลักอนามัย เป็นไปตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยหรือไม่
 - (2) สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการพัฒนาเด็ก มีความครอบคลุมเพียงพอต่อการจัดประสบการณ์หรือไม่ และส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กมากน้อยเพียงใด ควรจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ใดเพิ่มเติม มีนวัตกรรม เทคโนโลยีอะไรบ้างที่ควรนำมาใช้

(3) บุคลากร ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีความเหมาะสม เพียงพอ มีความรู้ ความสามารถ ความตั้งใจมุ่งมั่นในการทำงาน มีการพัฒนา บุคลากร มีนักวิชาการ วิทยากร จากภายนอกที่จะมาช่วยเหลือศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบหรือไม่

(4) งบประมาณ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบได้รับจากที่ใด จำนวนเท่าไร เพียงพอหรือไม่ งบประมาณที่ได้รับจากงบใด เช่น งบบุคลากร งบดำเนินงาน งบอุดหนุน งบลงทุน ระเบียบบริหารงบประมาณกำหนดไว้อย่างไร มีข้อจำกัดอะไร สามารถแก้ไข เปลี่ยนแปลงอะไรได้บ้าง หรือสามารถหางบประมาณสนับสนุนจากบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานใดได้

(5) การมีส่วนร่วมของชุมชน สังคม ผู้ปกครอง และชุมชนมีความพึงพอใจการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเพียงใด มีความพร้อมในการสนับสนุน ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบด้านใด ความสัมพันธ์ของผู้ปกครอง ชุมชนกับศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเป็นอย่างไร มีหน่วยงานภาคราชการ ภาคธุรกิจ ภาคศาสนา หรือท้องถิ่นใดบ้างที่สามารถให้การสนับสนุนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

2) การวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงาน โดยการศึกษา ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานว่า ได้ดำเนินการถูกต้องตามสภาพหรือไม่ มีข้อควรแก้ไขปรับปรุงในเรื่องใด อย่างไร จะพัฒนาได้อย่างไร ในประเด็นต่อไปนี้

- ก. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและแผนการจัดประสบการณ์
- ข. กระบวนการจัดประสบการณ์ ตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย
- ค. การพัฒนาบุคลากร
- ง. การประสานงานกับครอบครัวและชุมชน

3) การวิเคราะห์ผลผลิต เพื่อตรวจสอบผลผลิตคุณภาพเด็กที่จบหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ในประเด็นต่อไปนี้

- ก. มีมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพียงไร
- ข. คุณภาพเด็กเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่
- ค. ยกกระดับมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ขึ้นอีกเท่าไร
- ง. ความพึงพอใจของผู้บริหารอยู่ในระดับใด

4) การจัดลำดับความสำคัญผลการวิเคราะห์ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ในประเด็นที่เป็นปัญหาต้องแก้ไขจากมากไปน้อย ประเด็นที่น่าพอใจ ประเด็นที่เอื้อต่อการดำเนินงาน และอุปสรรคที่ขัดขวางการดำเนินงาน

5) การกำหนดกลยุทธ์ เป้าหมายการให้บริการ ผลผลิตและตัวบ่งชี้ของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ โดยวิเคราะห์ทางเลือกในการพัฒนาที่มีความเป็นไปได้จากผลการวิเคราะห์กลยุทธ์ เป้าหมาย การให้บริการ ผลผลิต และตัวบ่งชี้ของต้นสังกัด เพื่อให้สามารถยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบให้สูงขึ้นตามที่กำหนด

6) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มีการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรมให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ เป้าหมายการดำเนินงาน และตัวบ่งชี้ของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ พร้อมจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยใช้รูปแบบจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ตามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือสถานศึกษากำหนด

2.2.1.2 การบริหารงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบควรมีการติดตาม ประเมินผล และรายงานผล การใช้จ่ายงบประมาณการดำเนินงานบริหารงบประมาณ ดังนี้

1) ติดตามประเมินผลการใช้งบประมาณ การดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ กิจกรรมและระยะเวลาที่กำหนด การเบิกจ่ายถูกต้องตามระเบียบงบประมาณ การใช้จ่ายที่มีความคุ้มค่า และประหยัด

2) ผลการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ของเป้าหมาย การให้บริการ ผลผลิตของโครงการ กิจกรรม ได้ผลตามที่กำหนดหรือไม่ ผลที่ได้จากการจัดกิจกรรม หรือโครงการมีความสอดคล้องและส่งผลต่อเป้าหมาย ผลผลิต และเป้าหมายการให้บริการเพียงไร

3) ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ไข และรายงาน

2.3 การบริหารงานบุคคล การบริหารงานบุคคลในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบต้องพิจารณาถึงขอบข่าย ภาระงาน การจัดคนให้เหมาะสมกับงาน การพัฒนาบุคลากร การสร้างขวัญและกำลังใจ เพื่อให้การทำงานบรรลุผลตามเป้าหมาย ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของเด็กเป็นสำคัญ การบริหารงานบุคคลมีขอบข่าย ดังนี้

2.3.1 การจัดอัตราส่วนระหว่างบุคลากรกับเด็ก การจัดการศึกษาปฐมวัยให้บรรลุเป้าหมายนั้น สถานศึกษาที่เป็นศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ควรจัดอัตราส่วนครูผู้สอนต่อเด็กให้เหมาะสมตามจำนวนเด็ก เพื่อให้การดูแลเด็กทำได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ในกรณีที่มีเด็กจำนวนมากสามารถนำระบบอาสาสมัคร เช่น พ่อแม่หรือพี่เลี้ยงมาใช้ในการแก้ปัญหาหรือเสริมกำลังอัตราส่วนระหว่างครูผู้สอนกับเด็ก เพื่อจะให้เอื้อประโยชน์ต่อเด็กได้มากที่สุด ในกรณีที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรจัดให้มีบุคลากรผู้มีความรู้ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านรับผิดชอบดูแล

2.3.2 การจัดหาครูผู้สอนที่มีคุณลักษณะและคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

2.3.2.1 ครูผู้สอนปฐมวัยต้องมีคุณวุฒิทางด้านปฐมวัย หรือมีความรู้ทางด้านจิตวิทยา ด้านหลักสูตรปฐมวัย ด้านการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ความสามารถทางด้านการประเมิน การวิจัยและการประกันคุณภาพ

2.3.2.2 ครูผู้สอนปฐมวัยต้องมีความสามารถ ในการวางแผนการจัดประสบการณ์ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน การจัดสภาพแวดล้อมที่อบอุ่น สามารถร้องเพลง เล่นิทาน การสื่อสาร การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม การจัดหาและการผลิตสื่อ ความสามารถในการบูรณาการกิจกรรมผ่านการเล่น ชอบสร้างสรรค์การสอน

2.3.2.3 ครูผู้สอนปฐมวัยต้องมีบุคลิกภาพดี สุขภาพจิตดี ใจเย็น ยิ้มแย้มแจ่มใส กิริยามารยาทดี แต่งกายสะอาด ใช้วาจาที่สุภาพอ่อนหวาน กระตือรือร้นในการทำงาน เป็นต้น

2.3.2.4 ครูผู้สอนปฐมวัยต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รับฟังความคิดเห็น ยอมรับความสามารถและความสามารถของผู้อื่น มีศิลปะในการพูด เป็นต้น

2.3.2.5 ครูผู้สอนปฐมวัยต้องมีอุดมการณ์ในวิชาชีพ รักและศรัทธาในวิชาชีพ อุทิศตน อุทิศเวลา ต้านักและภูมิใจในความเป็นครู มีความมุ่งมั่น ใฝ่รู้ใฝ่เรียน เชื่อมั่นว่าเด็กทุกคนพัฒนาได้

2.3.2.6 ครูผู้สอนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม มีเมตตา กรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รับผิดชอบ เป็นกัลยาณมิตรกับเด็ก ผู้ปกครอง เพื่อนครูและชุมชน สามารถแก้ไขปัญหาด้วยสติ ปฏิบัติตนมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ รักและเอาใจใส่เด็กทุกคนอย่างเสมอภาค เป็นต้น

2.3.3 การส่งเสริม และพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง

2.3.4 การสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษา

2.3.5 การจัดสวัสดิการเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ

2.3.6 ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานการบริหาร

งานบุคคล

2.4 การบริหารทั่วไป

เพื่อให้งานจัดการศึกษาปฐมวัยบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ งานบริหารทั่วไป ได้แก่ งานการประสาน การส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษาทุกรูปแบบภายในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์

เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรับทราบ เข้าใจ และพร้อมให้ การสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ดังนี้

2.4.1 การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในการบริหารงานทุกฝ่าย
ทุกประเภท

2.4.2 การส่งเสริมสนับสนุนการบริหารงานวิชาการ งานงบประมาณ
งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป ทางด้านการประสาน อำนวยความสะดวก การจัดระบบส่งเสริม
สนับสนุน การจัดหาสื่อ เทคโนโลยี อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ เป็นต้น

2.4.3 การบริหารจัดการอาคาร สถานที่ และสภาพแวดล้อมในศูนย์เด็ก
ปฐมวัยต้นแบบ

2.4.4 ประชาสัมพันธ์ บริการ และความร่วมมือ

2.5 การนิเทศ ติดตาม กำกับ ประเมินผล

การจัดการศึกษาปฐมวัยมีหลักการสำคัญในการให้สังคม ชุมชนมีส่วนร่วม
ในการจัดการศึกษาและการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปยังท้องถิ่น โดยตรง จึงต้องมี
การนิเทศ ติดตาม กำกับ ประเมินผล ที่มีประสิทธิภาพ

การนิเทศ ติดตาม กำกับ ประเมินผล หมายถึง การให้ข้อเสนอแนะ
ช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริม เพื่อพัฒนาการดำเนินงานการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพ
บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ส่วนการกำกับ ติดตามนั้น ภารกิจส่วนใหญ่จะเป็นงานของผู้บริหารและ
หรือผู้ได้รับมอบหมาย เพื่อให้ทราบว่า การปฏิบัติงานเป็นไปตามขั้นตอน บรรลุวัตถุประสงค์ และ
เป้าหมายที่ต้องการมากน้อยเพียงใด และยังสามารถใช้เป็นข้อมูลมาประกอบการแก้ไข ปรับปรุง
และพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพตามที่กำหนด

ในการนิเทศ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับทุกระดับควรมีบทบาทตาม
กระบวนการนิเทศ คือ ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การวางแผนและกำหนด
ทางเลือก การสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนาวิธีการนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศตามแผนที่วางไว้
และการประเมินและรายงานผล

กิจกรรมการนิเทศ กระทำได้หลายรูปแบบตามขนาดของสถานศึกษา
และความสามารถของบุคลากรในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ โดยแนวทางการจัดกิจกรรมนิเทศ
สามารถเลือกปฏิบัติได้ด้วยการประชุม การสังเกตการณ์สอน การมอบหมายงานให้ศึกษาค้นคว้า
ตำรา การให้คำปรึกษา การสนทนาทางวิชาการ การสาธิตการสอนหรือจัดประสบการณ์ การศึกษา
ดูงาน การบริการเอกสาร การจัดนิทรรศการ การนิเทศชั้นเรียน การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

การจัดระบบการติดตาม กำกับ การดำเนินงาน ควรกำหนดสายงานและภารกิจการติดตาม กำกับ รายงานผล กำหนดผู้รับผิดชอบ กำหนดเครื่องมือการติดตามและจัดทำรายงาน มีการเก็บข้อมูลดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีเกณฑ์มาตรฐาน / ตัวบ่งชี้ ทุกกิจกรรม และมีข้อมูลย้อนกลับ

2.6 บทบาทของหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

2.6.1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ กำหนดนโยบาย ส่งเสริม สนับสนุนและกำกับติดตาม

2.6.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีหน้าที่ แต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดนโยบาย ส่งเสริม สนับสนุน นิเทศ กำกับ ติดตามและรายงานผลการดำเนินงาน

2.6.1.3 ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มีหน้าที่ จัดการศึกษาปฐมวัยให้ได้คุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

2.6.2 บทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

2.6.2.1 คณะกรรมการบริหารจัดการ ในรูปแบบของคณะกรรมการที่ปรึกษา คณะกรรมการบริหารจัดการ และคณะเลขานุการ มีหน้าที่ ernenำ ดำเนินงานทั้ง 4 งาน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

2.6.2.2 ผู้บริหาร ทำหน้าที่ บริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ให้ดำเนินงานไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

2.6.2.3 ครูผู้สอน ทำหน้าที่ต่อเด็กในการส่งเสริมและพัฒนา เช่น การสร้างปฏิสัมพันธ์กับเด็ก การยอมรับ ชื่นชม ตอบสนองต่อเด็กอย่างเหมาะสมตามวัย เป็นต้น รวมถึงบทบาทการเป็นผู้นำ ผู้เผยแพร่ความรู้ทางวิชาการแก่ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้ที่สนใจ

2.6.2.4 พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน ทำหน้าที่วางแผน ดำเนินงาน ตรวจสอบ ปรับปรุงกิจกรรมของโรงเรียน เป็นผู้ช่วยครูเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และสนับสนุนด้านงบประมาณ

2.6.2.5 ศิษยานุศิษย์ ทำหน้าที่นิเทศการจัดกิจกรรม การจัด ประสพการณ์ ernenำ ช่วยเหลือด้านวิชาการ ให้คำปรึกษา ประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานอื่น และร่วมปฏิบัติงานกับครูและศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

การประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558 : 43 - 50) กำหนดองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ตามแนวคํานึงงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเพื่อเป็นการประกันคุณภาพการคํานึงงาน ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบให้ได้มาตรฐานเดียวกัน จึงจัดให้มีการประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ และศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเครือข่ายขึ้น โดยประเมินปีเว้นปีการศึกษา ซึ่งในปีการศึกษา 2556 ได้กำหนดให้มีการประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ โดยมีประเด็นสำคัญในการประเมิน ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การประเมิน

- 1.1 เพื่อศึกษาผลการคํานึงงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
- 1.2 เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ และการจัดการศึกษาปฐมวัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. กลุ่มเป้าหมาย

ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1,876 แห่ง โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

- 2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบทุกคน
- 2.2 ครูประจำชั้นอนุบาลศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบทุกคน
- 2.3 ผู้ปกครองนักเรียนอนุบาล ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ โรงเรียนละ 1 - 2 คน
- 2.4 คณะกรรมการบริหารหรือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ โรงเรียนละ 1 - 2 คน

3. ขอบข่ายการประเมิน

การประเมินที่ใช้ตัดสินให้ระดับคุณภาพศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ แบ่งเป็น 5 องค์ประกอบ 20 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

องค์ประกอบที่	1 การบริหารจัดการ 7 ตัวบ่งชี้
องค์ประกอบที่	2 การใช้และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4 ตัวบ่งชี้
องค์ประกอบที่	3 การจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ 2 ตัวบ่งชี้
องค์ประกอบที่	4 การให้บริการ 4 ตัวบ่งชี้
องค์ประกอบที่	5 การพัฒนาเด็กทุกด้านอย่างสมดุลตามศักยภาพ 3 ตัวบ่งชี้

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบเครือข่าย อันเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนและพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยต่อไป

5. เอกสารและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

5.1 คู่มือดำเนินการประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ปีการศึกษา 2556 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรายละเอียด ประกอบด้วย ความเป็นมาของโครงการ วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย ขอบเขตของการประเมิน แนวทางการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปฏิทินปฏิบัติงาน วิธีการประเมินและพิจารณาให้คะแนน และโครงสร้างตัวบ่งชี้การประเมิน

5.2 แบบบันทึกผลการประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

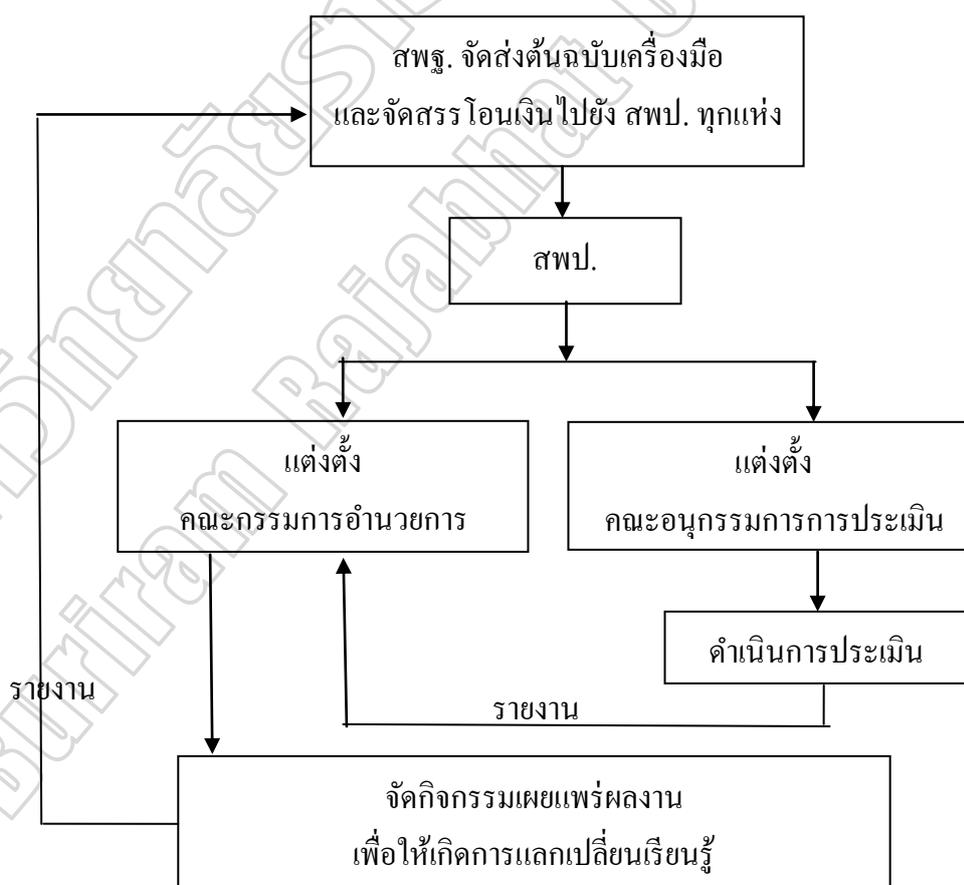
5.3 ตารางบันทึกผลการประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ปีการศึกษา 2556

ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (MS - Excel)

6. การดำเนินการประเมิน

การดำเนินการประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มี
ขั้นตอน ดังภาพประกอบ 2.2

การดำเนินงานตามลำดับ

ภาพประกอบ 2.2 ขั้นตอนการดำเนินการประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558 : 47)

7. โครงสร้างตัวบ่งชี้การประเมิน

รายการประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ตามขอบข่ายการประเมินใน 5 องค์ประกอบ
20 ตัวบ่งชี้ แสดงได้ดังตาราง 2.1 ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2558 :
44 - 45)

ตาราง 2.1 รายการประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้
องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการ ประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้	ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้นำ สามารถบริหารงาน วิชาการตามหลักการจัดการปฐมวัยศึกษาและเป็น แบบอย่างที่ดี
	ตัวบ่งชี้ที่ 2 จัดครูมีวุฒิ มีคุณลักษณะ ความสามารถตรงกับงาน ที่รับผิดชอบได้รับการพัฒนาตนเอง และมีครูเพียงพอ
	ตัวบ่งชี้ที่ 3 ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความสามารถในการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ
	ตัวบ่งชี้ที่ 4 จัดโครงสร้างการบริหารจัดการและข้อมูลสารสนเทศ ที่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์เด็กฯ / เครือข่าย
	ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีระบบประกันคุณภาพภายในศูนย์เด็กฯ / เครือข่าย
	ตัวบ่งชี้ที่ 6 นิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของ ศูนย์เด็กฯ/เครือข่าย อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
	ตัวบ่งชี้ที่ 7 ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมใน การบริหารจัดการศูนย์เด็กฯ / เครือข่ายอย่างต่อเนื่อง
องค์ประกอบที่ 2 การใช้และพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้	ตัวบ่งชี้ที่ 1 พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้อง กับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เหมาะสมกับ บริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่น
	ตัวบ่งชี้ที่ 2 จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยบูรณาการผ่านการเล่น และเด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง
	ตัวบ่งชี้ที่ 3 ประเมินผลพัฒนาการเด็กครบทุกด้านตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลายและนำไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนา

ตาราง 2.1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้
องค์ประกอบที่ 3 การจัดสภาพแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้	ตัวบ่งชี้ที่ 4 ใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้สอดคล้องกับ พัฒนาการและความสนใจของเด็ก ตามบริบทและ วัฒนธรรมท้องถิ่น
	ตัวบ่งชี้ที่ 1 จัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เหมาะสมกับเด็ก ตัวบ่งชี้ที่ 2 จัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับเด็ก
องค์ประกอบที่ 4 การให้บริการ ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้	ตัวบ่งชี้ที่ 1 บริหารจัดการให้มีห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม อาหาร กลางวัน อาหารเสริม การตรวจสุขภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก เหมาะสมกับวัยของเด็ก
	ตัวบ่งชี้ที่ 2 ให้บริการ เป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้า วิจัย ประสาน ความร่วมมือกับบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ
	ตัวบ่งชี้ที่ 3 ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์เด็กฯ/เครือข่าย แก่ผู้เกี่ยวข้อง
	ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจคุณภาพการดำเนินงานศูนย์เด็กฯ / เครือข่าย
องค์ประกอบที่ 5 การพัฒนาเด็กทุกด้าน อย่างสมดุลตามศักยภาพ ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้	ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผลการประเมินมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ เด็กปฐมวัย
	ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐาน การศึกษาปฐมวัย ด้านคุณภาพผู้เรียน
	ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ด้านผลการจัด การศึกษา

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558 : 44 - 45)

8. เกณฑ์การแปลผล

เกณฑ์ที่กำหนดใช้ในการสรุปผลการประเมินในแต่ละตัวบ่งชี้ มีดังนี้

คะแนน	4	หมายถึง	มีผลการดำเนินงานดีมาก
คะแนน	3	หมายถึง	มีผลการดำเนินงานดี
คะแนน	2	หมายถึง	มีผลการดำเนินงานพอใช้
คะแนน	1	หมายถึง	มีผลการดำเนินงานควรปรับปรุง

และกำหนดเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยในการแปลผล ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	3.50 - 4.00	หมายถึง	ผลประเมินดีมาก
ค่าเฉลี่ย	3.00 - 3.49	หมายถึง	ผลประเมินดี
ค่าเฉลี่ย	2.50 - 2.99	หมายถึง	ผลประเมินพอใช้
ค่าเฉลี่ยต่ำกว่า	2.50	หมายถึง	ผลประเมินควรปรับปรุง

9. สรุปการดำเนินการประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

ผลการประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ปีการศึกษา 2554 และปีการศึกษา 2556
ตามระดับคุณภาพรายองค์ประกอบ สรุปได้ดังตาราง 2.2

ตาราง 2.2 สรุปผลการประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ปีการศึกษา 2554 และปีการศึกษา 2556

ภาค	องค์ประกอบ										รวม เฉลี่ย
	1		2		3		4		5		
	ปีการศึกษา 2554	2556	2554	2556	2554	2556	2554	2556	2554	2556	
เหนือ	74.41	81.44	76.48	76.5	85.84	86.86	84.81	83.01	79.76	79.96	80.91
กลาง	78.41	87.73	79.37	89.15	82.02	89.38	83.93	82.64	86.57	77.06	83.63
ใต้	70.04	80.48	76.55	78.55	84.33	82.37	75.98	84.99	71.72	71.72	77.67
ตะวันออก	74.22	80.68	82.23	84.26	87.35	88.42	72.98	71.91	88.59	88.79	81.94
ตะวันตก	78.01	82.01	79.25	79.27	89.36	89.58	79.89	79.31	80.31	80.31	81.73
ตะวันออกเฉียงเหนือ											
ตอนบน	77.67	75.14	77.81	83.45	83.02	86.83	81.06	83.81	75.78	74.99	79.96
ตะวันออกเฉียงเหนือ											
ตอนล่าง	70.03	75.92	79.51	93.39	87.17	86.43	80.69	87.36	81.21	76.2	81.79
ภาพรวมระดับประเทศ	74.68	80.49	78.74	83.51	85.58	87.12	79.91	81.86	80.56	78.43	81.09

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558 : 100 - 110, 153 - 170)

จากตาราง 2.2 พบว่า ผลการประเมินการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ปีการศึกษา 2554 และปีการศึกษา 2556 โดยรวมในระดับประเทศ ร้อยละของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 81.09 อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก โดยภาคที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ภาคกลางร้อยละ 83.63 รองลงมา คือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 81.94 ส่วนภาคใต้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ร้อยละ 77.67

เมื่อพิจารณาในแต่ละรายองค์ประกอบ ของปีการศึกษา 2554 และปีการศึกษา 2556 ส่วนใหญ่มีร้อยละคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก โดยองค์ประกอบที่ 3 การจัดสภาพแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ องค์ประกอบที่ 5 การพัฒนาเด็กทุกด้าน อย่างสมดุลตามศักยภาพ ส่วนองค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในองค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการด้วย

สรุปได้ว่า ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ เป็นสถานศึกษาหรือโรงเรียนที่จัดตั้งโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 4 - 5 ปี เพื่อเป็นต้นแบบในการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างมีคุณภาพ และเป็นต้นแบบให้สถานศึกษาอื่นในการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพ เป็นแหล่งเรียนรู้ ศูนย์วิชาการ ให้บริการวิชาการ เป็นศูนย์ประสานงาน เป็นแหล่งศึกษา วิจัย ทดลอง อย่างต่อเนื่อง ตามแนวทางการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 โดยมีการดำเนินการและมีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลอย่างเป็นระบบในรูปแบบคณะกรรมการจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน พ่อแม่ และผู้ปกครอง ผลการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ปีการศึกษา 2554 และปีการศึกษา 2556 องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดใน 5 องค์ประกอบ

การพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

จากผลการประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ปีการศึกษา 2554 และปีการศึกษา 2556 องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าทุกด้าน ซึ่งเป็นด้านที่เป็นหัวใจสำคัญของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ที่ขึ้นอยู่กับความสามารถที่ต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานการจัดการศึกษาปฐมวัยที่กำหนด

องค์ประกอบการพัฒนาการบริหารจัดการ

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยการให้เกณฑ์

การประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ เป็นหลักในการศึกษาเทียบเคียงและสังเคราะห์องค์ประกอบ การพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยให้ได้ประสิทธิภาพมากขึ้น โดยศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

สตูดิโอ นีมอนงค์ (2552 : ก - จ) ได้สรุปผลการตรวจราชการนโยบายเฉพาะด้าน (Agenda Based) : การจัดการศึกษาปฐมวัย การตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวง ศึกษาธิการ (นายสุเทพ ตันประเสริฐ) ตามนโยบายเฉพาะด้าน : การจัดการศึกษาปฐมวัย ในปีงบประมาณ 2551 โดยมีผลการตรวจราชการ : การจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

1. สถานศึกษาสถานศึกษา ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนต้นแบบการจัดการ การศึกษาระดับปฐมวัยของสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในเขตพื้นที่ การศึกษาต่าง ๆ โดยมีผลการตรวจราชการ : การจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

1.1 มีสัดส่วนการเป็นเครือข่ายของโรงเรียนต้นแบบมากที่สุด 3 อันดับ คือ เขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1 (สัดส่วน 1 : 71) เขตพื้นที่การศึกษาดุรธานี เขต 1 (สัดส่วน 1 : 70) เขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 (สัดส่วน 1 : 51) และสัดส่วนการเป็นเครือข่ายของ โรงเรียนต้นแบบที่น้อยที่สุด 3 อันดับ ดังนี้ เขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 เขตพื้นที่การศึกษา จันทบุรี เขต 1 และเขตพื้นที่การศึกษา สมุทรปราการ เขต 1 สัดส่วนของโรงเรียนต้นแบบกับ โรงเรียนเครือข่ายบ่งบอกถึงความรับผิดชอบที่จะต้องรับภารกิจในการดูแลช่วยเหลือ แนะนำ เป็นพี่เลี้ยง โรงเรียนเครือข่าย ถ้าสัดส่วนมากครอบคลุมและทั่วถึงจะน้อยลง

1.2 การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการสำหรับการจัดการศึกษาปฐมวัย มีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่งดำเนินการด้านพัฒนาครูผู้สอนระดับปฐมวัย (ร้อยละ 100) ให้การนิเทศแนะนำการวัดประเมินผลการเรียนสำหรับเด็กปฐมวัย (ร้อยละ 99.11) จัดบริการ ให้เอกสารทางวิชาการ (ร้อยละ 81.00) ให้สื่ออุปกรณ์พัฒนาการเรียนรู้ (ร้อยละ 62.50) และให้ บริการอื่น ๆ เช่น ให้ความรู้ผู้ปกครองเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณลักษณะตามวัยของเด็กปฐมวัย (ร้อยละ 32.14)

1.3 การพัฒนาครูผู้สอนระดับปฐมวัยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใน รอบปีที่ผ่านมาได้ดำเนินการอบรมครูและพัฒนาครูหลากหลายด้าน 5 อันดับแรก คือ การอบรม ครูและบุคลากรแกนนำโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ เรื่องการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ พัฒนาการ ทางสมองของเด็กปฐมวัย (BBL) มากที่สุด (ร้อยละ 71.91) รองลงมาพาครูศึกษาดูงาน โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเข้มแข็ง (ร้อยละ 70.09) นิเทศ ติดตามผลโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบแบบและเครือข่าย (ร้อยละ 44.86) ประชุมให้ความรู้การจัดการกิจกรรมคาราวานเสริมสร้าง เด็กตามแนวทาง BBL (ร้อยละ 28.04) อบรมการบริหารจัดการชั้นเรียนปฐมวัย (ร้อยละ 19.63)

1.4 อุปสรรคต่อการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่เกิดจากกฎระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ มีหลายประการ 5 อันดับแรกที่เป็นอุปสรรคคือ

1.4.1 เงินงบประมาณ โครงการคาราวานเสริมสร้างเด็ก ต้องเบิกจ่ายภายในเดือนกันยายน ไม่สามารถนำไปใช้ใน ช่วงปิดเทอมได้ (ตุลาคม – พฤศจิกายน) มากที่สุด ร้อยละ 63.75

1.4.2 โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและเครือข่าย ไม่สามารถใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรรเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ไม่สามารถเลือกซื้ออุปกรณ์ตามบริบทของโรงเรียนได้ร้อยละ 47.50

1.4.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กำหนดรายการงบประมาณและแนวทางการใช้จ่ายมาให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) และสถานศึกษา ทำให้ไม่คล่องตัวในการบริหารงบประมาณ และบางรายการไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาสำคัญเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ ร้อยละ 47.50

1.4.4 ครูที่เกษียณอายุ และครูที่ขอเกษียณอายุก่อนกำหนดถูกตัดตำแหน่งทำให้โรงเรียนขาดแคลนครู โดยเฉพาะในระดับปฐมวัย ร้อยละ 37.50

1.4.5 คณะกรรมการข้าราชการครู(ก.ค.) กำหนดอัตรากำลังครูตามจำนวนเด็กเป็นเกณฑ์ แต่ไม่ได้คำนึงถึงจำนวนโรงเรียน ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กขาดแคลนครูที่จะสอนในแต่ละระดับ เกิดปัญหาครูไม่ครบชั้น ร้อยละ 22.50

1.5 ปัญหาอุปสรรคในการจัดการศึกษาปฐมวัยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีหลายประการที่สำนักงานเขตพื้นที่ มีปัญหาเหมือนกัน 5 อันดับแรก ได้แก่

1.5.1 งบประมาณที่จัดสรรไว้กับการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยน้อยมาก ค่าเช่า การจัดสรรงบประมาณไม่ชัดเจน (ร้อยละ 39.39)

1.5.2 ครูและบุคลากรที่สอนระดับปฐมวัยเปลี่ยนบ่อย เนื่องจากย้ายหรือเปลี่ยนชั้นสอน (ร้อยละ 36.36)

1.5.3 ครูจบวิชาเอกปฐมวัยมีน้อย ไม่เพียงพอ (ร้อยละ 30.30)

1.5.4 ครูสอนไม่ครบชั้น ต้องสอนละชั้น หรือรวมชั้น และศึกษานิเทศก์รับผิดชอบระดับปฐมวัยมีน้อย รับผิดชอบงานมาก จึงทำให้การนิเทศ ติดตามการจัดการศึกษาปฐมวัยไม่ทั่วถึง (ร้อยละ 27.27)

1.5.5 งบประมาณในการอบรมครูผู้สอนระดับปฐมวัยทุกคน ไม่เพียงพอ กับความต้องการของสถานศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้การ

สนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย คือ ศูนย์เด็กปฐมวัย
ต้นแบบ ทำให้โรงเรียนอื่น ๆ ขาดโอกาสการได้รับการพัฒนา (ร้อยละ 22.25)

1.6 สภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในภาพรวมจัดการศึกษาปฐมวัยอยู่ในระดับปานกลาง
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552 : 14 - 19) ได้จัดทำข้อเสนอการปฏิรูป
การศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) โดยเสนอกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา
เพื่อปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยกำหนดประเด็นสำคัญของระบบการศึกษา
และเรียนรู้ ที่ต้องการปฏิรูปอย่างเร่งด่วน 4 ประการด้วยกัน ดังนี้

1. พัฒนาคุณภาพคนไทยสมัยใหม่ ที่มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ตั้งแต่ปฐมวัย สามารถเรียนรู้
ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
2. พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ ที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็น
วิชาชีพที่มีคุณค่า มีระบบกระบวนการผลิต และพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาที่มี
คุณภาพ มีมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง
3. พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ เพื่อพัฒนาคุณภาพ
สถานศึกษาทุกระดับ / ประเภทให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และพัฒนาแหล่งเรียนรู้อื่น
ๆ สำหรับการศึกษาระดับในระบบ นอกกระบวน และศึกษาตามอัธยาศัย
4. พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่
สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของ
ผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชนและทุกภาคส่วน มีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล
มีความโปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ มีการนำระบบและวิธีการบริหารจัดการแนวใหม่มาใช้
ควบคู่กับการสร้าง ผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีการบริหารจัดการการเงินและงบประมาณที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญ (Demand Side) โดยให้ผู้เรียนเลือกรับบริการ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)
(2554 : 55) ประกาศเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกรอบ 3 (2554 - 2558) ซึ่งมีมาตรฐานต่าง ๆ
ที่เกี่ยวข้องในประเด็นการบริหาร โรงเรียน โดยสรุป ดังนี้

มาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ เน้นเด็กเป็นสำคัญ ตัวบ่งชี้ คือ

1. มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษาและหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
2. มีการวิเคราะห์เด็กเป็นรายบุคคล
3. มีความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ

4. มีความสามารถในการใช้สื่อที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการเรียนรู้ของเด็ก
5. มีการประเมินพัฒนาของเด็กตามสภาพจริง โดยคำนึงถึงพัฒนาการตามวัย
6. มีการนำผลการประเมินพัฒนาการมาปรับเปลี่ยนการจัดประสบการณ์

เพื่อพัฒนาเด็กให้เต็มตามศักยภาพ

7. มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและนำไปใช้พัฒนาเด็ก

มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถ

ในการบริหารจัดการศึกษา ตัวบ่งชี้คือ

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ
2. มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้นำทางวิชาการ
3. มีความสามารถในการบริหารงานวิชาการและการจัดการ
4. มีการบริหารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจ

มาตรฐานที่

12 สถานศึกษามีการจัดองค์การ โครงสร้าง ระบบการบริหารงานและ

พัฒนาองค์การ อย่างเป็นระบบครบวงจร ตัวบ่งชี้คือ

1. มีการจัดองค์การ โครงสร้าง และระบบการบริหารงานที่มีความคล่องตัวสูง และปรับเปลี่ยนได้เหมาะสมตามสถานการณ์
2. มีการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมและทันต่อการใช้งาน
3. มีระบบการประกันคุณภาพภายในที่ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
4. มีการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
5. ผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจการบริหารงานและการพัฒนาเด็ก

มาตรฐานที่

13 สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

มีตัวบ่งชี้คือ

1. มีการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษา
2. มีการบริหารเชิงกลยุทธ์ และใช้หลักการมีส่วนร่วม
3. มีคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมพัฒนาสถานศึกษา
4. มีการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน
5. มีการตรวจสอบและถ่วงดุล

มาตรฐานที่

14 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร และประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็ก

เป็นสำคัญ มีตัวบ่งชี้คือ

1. มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับเด็กและท้องถิ่น
 2. มีการส่งเสริมให้ครูทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความสนใจ และเหมาะสมกับวัยของเด็ก
 3. มีการส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้
 4. มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการผ่านการเล่นและเด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง
 5. มีการบันทึก การรายงานผล และการส่งต่อข้อมูลของเด็กอย่างเป็นระบบ
 6. มีการนิเทศและนำผลไปปรับปรุงการจัดกิจกรรม / ประสบการณ์อย่างสม่ำเสมอ
 7. มีการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดประสบการณ์
 - มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น มีตัวบ่งชี้ คือ
 1. มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น
 2. สนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา แหล่งชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม
- ในการจัดทำหลักสูตรระดับสถานศึกษา
- มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันทางวิชาการ และองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน
1. เป็นแหล่งวิทยากรในการแสวงหาความรู้และบริการชุมชน
 2. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558 : 2 - 8) กำหนดเกณฑ์ประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ในองค์ประกอบการบริหาร 7 ตัวบ่งชี้ ดังนี้
- ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้นำ สามารถบริหารงานวิชาการตามหลักการจัดการปฐมวัยศึกษา และเป็นแบบอย่างที่ดี
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 จัดครูมีวุฒิ มีคุณลักษณะ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบได้รับการพัฒนาตนเอง และมีครูเพียงพอ
- ตัวบ่งชี้ที่ 3 ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ
- ตัวบ่งชี้ที่ 4 จัดโครงสร้างการบริหารจัดการและข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

- ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีระบบประกันคุณภาพภายในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
- ตัวบ่งชี้ที่ 6 นิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
- ตัวบ่งชี้ที่ 7 ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบอย่างต่อเนื่อง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560 : 9) ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทาน ระดับก่อนประถมศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 หรือหลักสูตรอื่นที่สอดคล้องกับหลักสูตรนี้ ซึ่งเป็นหลักสูตรเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กที่จะเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้านการบริหารและการจัดการพิจารณาจากเกณฑ์ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร
2. การพัฒนาองค์กร
3. การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการศึกษา
4. การพัฒนาระบบการประกัน คุณภาพภายใน
5. การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ

กระทรวงศึกษาธิการ (2561 : 2) ได้ประกาศให้ใช้มาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย 2561 โดยในมาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ กำหนดรายละเอียดดังนี้

1. มีหลักสูตรครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น
2. จัดครูให้เพียงพอกับชั้นเรียน
3. ส่งเสริมให้ครูมีความเชี่ยวชาญด้านการจัดประสบการณ์
4. จัดสภาพแวดล้อมและสื่อเพื่อการเรียนรู้ อย่างปลอดภัย และเพียงพอ
5. ให้บริการสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการจัดประสบการณ์

6. มีระบบบริหารคุณภาพที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยเพื่อนำไปร่างรูปแบบการพัฒนากิจการบริการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง แสดงได้ดังตาราง 2.3

ตาราง 2.3 สังกะระห้องค์ประกอบการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

องค์ประกอบ	ศูนย์ นิมอหงค์ (2552)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552)	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2557)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560)	กระทรวงศึกษาธิการ (2561)	ความถี่
1. ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้นำ/มีภาวะผู้นำ	*✓	*✓	*✓	✓	*✓	✓	6
2. จัดครูมีวุฒิ มีคุณลักษณะความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ	✓	✓	✓	✓	*✓	*✓	6
3. ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ	*✓			✓	*✓	✓	4
4. จัดโครงสร้างการบริหารจัดการและข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการดำเนินงาน	*✓	✓	✓	✓	*✓	*✓	6
5. มีระบบประกันคุณภาพภายใน	✓				*✓	✓	3
6. นิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน	✓	*✓	✓			✓	4
7. ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ	*✓	✓	✓	*✓	✓	*✓	6

✓ ประเด็นที่ตรงหรือสอดคล้องกัน

*✓ ประเด็นที่ใกล้เคียงหรือเกี่ยวข้องกัน

จากการสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ในองค์ประกอบ 7 ด้าน พบว่า มีความสอดคล้องกันการกำหนดเกณฑ์หรือหลักการของนักวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในด้านการบริหารจัดการ จำนวน 4 ด้าน คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้นำ จัดโครงสร้าง การบริหารจัดการและข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการดำเนินงาน จัดครูมีวุฒิมีคุณลักษณะ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการใน 4 องค์ประกอบที่ค้นพบ ด้านผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้นำ แต่ที่ ค้นพบสอดคล้องกันคือ ภาวะผู้นำทางวิชาการ และในอีก 3 องค์ประกอบ ผู้วิจัยได้ปรับและสรุปจัด เข้าประเด็นเดียวกัน ซึ่งครอบคลุมและสอดคล้องสัมพันธ์กับประเด็นสำคัญที่ค้นพบจากเอกสารที่ ศึกษา สรุปเป็นองค์ประกอบการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 4 ด้าน คือ

1. การมีภาวะผู้นำทางวิชาการ
2. การจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ
3. การจัดครูผู้สอนปฐมวัย
4. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

จากผลการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ขอบข่าย ภาระงานหรือ ตัวชี้วัด ของการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัย จากเอกสารที่เป็นหนังสือ วารสาร ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ระดับคุณวุฒิบัณฑิต ที่กำหนดและเสนอในตาราง 2.4 - 2.7 และข้อมูล ที่จะนำเสนอเพิ่มเติมทั้ง 4 ด้าน ต่อไปนี้ เนื่องจากเอกสารที่ใช้วิเคราะห์และสังเคราะห์มีจำนวนมาก จึงใช้หมายเลขกำกับแทนเอกสารที่ใช้ศึกษาตามความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ ด้านการบริหาร จัดการที่สังเคราะห์ใน 4 ด้าน ดังนี้

1	แทน	แนวทางดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบกระทรวงศึกษาธิการ (2548)
2	แทน	ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาตามกฎกระทรวงศึกษาธิการ (2550)
3	แทน	หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กระทรวงศึกษาธิการ (2560)
4	แทน	กระทรวงศึกษาธิการ (2561)
5	แทน	รายงานผลการประเมินโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ (2558)
6	แทน	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558)
7	แทน	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560)
8	แทน	สุจินต์ นิ่มอนงค์ (2552)
9	แทน	ศิริพร ศรีอินทร์สุทธิ (2558)

- 10 แทน จันทรานี สงวนนาม (2551)
- 11 แทน ทศนีย์ วงศ์เย็น (2551)
- 12 แทน ประยงค์ เนาวบุตร (2551)
- 13 แทน วิรัช สงวนวงศ์วาน (2551)
- 14 แทน สุจินต์ นิ่มอนงค์ (2552)
- 15 แทน สุนทร โคตรบรรเทา (2554)
- 16 แทน วัฒนา มัคคสมัน (2555)
- 17 แทน เซอจิโรวานนิ (Sergiovanni. 1991)
- 18 แทน เซอโต (Certo. 2000)
- 19 แทน คณิง สายแก้ว (2549)
- 20 แทน นริศนันท์ เดชสุระ (2552)
- 21 แทน เรขา ศรีวิชัย (2554)
- 22 แทน พิสาระวี วีระพงศ์พร (2555)
- 23 แทน นวพร รักขันแสง (2558)
- 24 แทน เฟนทูลโซ ไทก์ และ ไชลส์ (Fantuzzo, Tighe & Childs. 2000)
- 25 แทน ฮาลเวอตัน (Halverson. 2007)
- 26 แทน รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2551)
- 27 แทน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553)
- 28 แทน โอไบรอัน และ แอนน์ (O'Brien & Anne. 2005)
- 29 แทน กติกแมนและคณะ (Glickman et al. 2007)
- 30 แทน ไลทวูด และ เจนไซ (Leithwood & Jantzi. 2006)
- 31 แทน แจซซาร์ และ อัลกอซโซไนน์ (Jazzar & Algozine. 2007)
- 32 แทน นงลักษณ์ เรือนทอง (2550)
- 33 แทน จิราภา บุรณะ (2557)
- 34 แทน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2560)
- 35 แทน สมคิด บางโม (2553)
- 36 แทน ฮอย และ มิสเกล (Hoy & Miskel. 2001)
- 37 แทน เซมเปรวิโว (Semprevivo. 1976)
- 38 แทน สมิธ และคณะ (Smith et al. 1980)
- 39 แทน เวอร์เธอร์ และ เดวิส (Werther & Davis. 1989)

- 40 แทน นงลักษณ์ เรือนทอง (2550)
- 41 แทน เขวพา เฉชะคุปต์ (2554)
- 42 แทน กู้ด (Good. 1973)
- 43 แทน สำนักพิมพ์ ฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553)
- 44 แทน นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2550)
- 45 แทน ดิเรก ฤกษ์หรัาย (2554)
- 46 แทน บาสเตียนี (Bastiani. 1993)
- 47 แทน แมกเกรเกอร์ (McGregor. 2000)
- 48 แทน มัวร์เฮด และ กริฟฟิน (Moorhead & Griffin. 2000)
- 49 แทน ดับบิว เอช โอ ยูนิเซฟ (WHO / UNICEF. 2008)
- 50 แทน ศรีวรรณ เกียรติสุรนนท์ (2554)
- 51 แทน สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2552)
- 52 แทน สมเดช สีแสง (2553)
- 53 แทน ชาญชัย อาจิมสมาจารย์ (2553)
- 54 แทน แอนโทนี่ (Anthony. 1977)
- 55 แทน เดวิส (Davis. 1981)
- 56 แทน โคเฮิน และ อัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff. 1980)
- 57 แทน อรทัย ก๊กผล (2552)
- 58 แทน สุรัสวดี หุ่นพยนต์ (2560)
- 59 แทน อรพินท์ สฟโชคชัย (2550)
- 60 แทน เดวิด และวิลเลียม (David & William. 2005)
- 61 แทน เอชเชล จัสติซ และ พาร์สัน (Ezell, Justice & Parsons. 2000)
- 62 แทน กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551)
- 63 แทน เอปสไตน์ และคณะ (Epstein et al. 1997)
- 64 แทน มอริสัน (Morrison. 1998)
- 65 แทน เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2552)

2. การมีภาวะผู้นำทางวิชาการ

การบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลสูงสุด และบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้นั้น มีปัจจัยหลายอย่างที่เป็นตัวแปรเชิงสาเหตุที่ส่งผลโดยตรงและโดยอ้อม ในกลุ่ม

ตัวแปรเหล่านั้นมีตัวแปรภาวะผู้นำอยู่ด้วย ดังนั้น ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดทฤษฎีและหลักการของภาวะผู้นำ (ศาสตร์) ที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติ (ศิลป์) โดยสามารถนำเสนอในประเด็น ดังนี้

2.1 ความหมาย

ภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นเรื่องที่ได้ได้รับความสนใจจากนักวิชาการมานาน ผู้วิจัยขอนำเสนอที่เกี่ยวข้องกับทางการบริหารการศึกษา ดังนี้

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2552 : 1) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ เป็นการใช้อิทธิพลของบุคคลหรือของตำแหน่ง ให้ผู้อื่นยินยอมปฏิบัติตามเพื่อจะนำสู่การบรรลุเป้าหมายของกลุ่มตามที่กำหนดไว้ หรืออาจสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ คือรูปแบบของอิทธิพลระหว่างบุคคล (Interpersonal Influence) ซึ่งภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาปทุมวัย จำเป็นต้องมีและพัฒนาให้เหมาะสมและทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยมีนักวิชาการให้ความหมายไว้หลายทัศนะ ดังต่อไปนี้

สุนทร โคตรบรรเทา (2554 : 20) ได้ให้ความหมาย ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง การแสดงพฤติกรรมหน้าที่อย่างสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่สามารถโน้มน้าว จูงใจหรือชี้แนะให้บุคลากรในสถานศึกษา ตระหนักในจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา เกิดการรวมพลังประสานสัมพันธ์กัน เพื่อพัฒนาวิชาชีพและงานวิชาการ ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียน อันเป็นกิจหลักของสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 12) ให้ความหมาย ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง การใช้ศิลปะหรือความสามารถของบุคคลหนึ่งที่จะจูงใจและมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่น ผู้รายงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมโดยใช้กระบวนการสื่อสารหรือการติดต่อกันและกันกับผู้ร่วมงาน จนสามารถดำเนินการบรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด

วิโรจน์ สารรัตนะ (2557 : 25) ได้ให้ความหมายภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำความรู้ ทักษะ ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินการวิชาการ โดยให้บุคลากรในโรงเรียนร่วมมือปฏิบัติงานจนบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

กรรณิกา นาคคำ (2558 : 22) ให้ความหมาย ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา มีวิสัยทัศน์ก้าวไกลในการนำความรู้ แนวคิด วิธีการ ตลอดจนเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในการบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์กับคณะครูและ ผู้เรียน

ฟิง และ เรสเนิก (Fink & Resnick, 2001 : 601) ให้ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการ คือการบูรณาการของงานเพื่อให้การช่วยเหลือโดยตรงที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาหลักสูตร

ฮาลเวอสัน (Halverson, 2007 : 63) กล่าวถึงผู้บริหารในฐานะผู้นำทางวิชาการว่า ผู้บริหารถือเป็นแกนกลางของความพยายามในฐานะผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ผู้จัดระเบียบสถานศึกษา ผู้นำและผู้ประเมิน เพื่อเป็นการรับประกันความก้าวหน้าทางวิชาการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้สูงขึ้น ภาวะผู้นำทางวิชาการคือภาวะผู้นำที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อกระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วยครูผู้สอน ผู้เรียนและหลักสูตร มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกจากการมีแนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ด้วยความร่วมมือกับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ และส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามวัย

2.2 ความสำคัญ

ภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความสำคัญ ดังนี้

ชาญชัย อาจิณสมจาร (2553 : 21) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสำคัญยิ่งต่อคุณภาพการสอนของอาจารย์ผู้สอน และต่อผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษา

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2553 : 27) กล่าวว่า ความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการส่งผลให้สถานศึกษาไปสู่ความมีประสิทธิภาพ โดยการเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีโอกาสใช้ความเป็นผู้นำอย่างเต็มศักยภาพและหันมาทุ่มเทให้กับงานบริหาร โรงเรียนเป็นหลัก ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนก็จะมากขึ้นด้วย

จรัส อติวิทยากรณ์ (2554 : 14) กล่าวว่า ความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการมีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอนของครู และนำมาซึ่งความมีประสิทธิภาพในโรงเรียน โดยเฉพาะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกให้ครูได้รับรู้อย่างชัดเจน นำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยรวมคือ ประสิทธิภาพของการบริหารวิชาการและการปฏิบัติงานภายในโรงเรียน ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญในการสร้างอิทธิพลหรือการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงานเชื่อถือยอมรับและศรัทธาให้เกิดความร่วมมือต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะด้านการเรียนการสอนของครูให้ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้มาตรฐานการศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

เชลล์ (Chell. 2001 : 11) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำทางวิชาการว่า ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ทำหน้าที่บริหารงานภายในสถานศึกษาและเป็นผู้ซึ่งมีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอนของครู ตลอดจนมีอิทธิพลต่อความมีประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา การศึกษาถึงภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นหนทางหนึ่งอันจะนำไปสู่การสร้างควมมีประสิทธิภาพ เป็นเลิศของสถานศึกษา

แวน เดเวนเทอร์ และครูเกอร์ (Van Deventer & Kruger. 2003 : 247) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีความสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. พัฒนาศักยภาพของผู้บริหารศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ และต้องเป็นผู้สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยและให้ครูมีส่วนร่วม
2. การติดตาม ดูแลในการนำหลักสูตร ไปใช้ และสร้างปฏิสัมพันธ์กับครู ในการสร้างหลักสูตรและนำกลยุทธ์การสอนบนพื้นฐานงานวิจัยไปประยุกต์ใช้และมอบหมายให้ครูมีเป้าหมาย ในระดับที่เหมาะสมในการเรียนรู้สิ่งใหม่ อย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างความก้าวหน้า ในผลสัมฤทธิ์ของเด็กปฐมวัยเป็นรายบุคคล
3. เป็นผู้นำในการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการใช้เทคโนโลยีและข้อมูลที่หลากหลายในการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งให้คณะครูมีส่วนร่วมร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาเด็กอย่างสม่ำเสมอ

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสำคัญ คือ ส่งผลให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพ โดยการเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีโอกาสใช้ความเป็นผู้นำอย่างเต็มศักยภาพ สร้างอิทธิพลหรือการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงานเชื่อถ้อยยอมรับและศรัทธาให้เกิดความร่วมมือต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะด้านการเรียนการสอนของครูให้ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้มาตรฐานการศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนก็จะมากขึ้นด้วย

2.3 องค์ประกอบ

นักวิชาการได้กล่าวถึงภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีองค์ประกอบ ดังนี้

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2551 : 13) กล่าวถึง องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการจัดการโรงเรียน วางแผนยุทธศาสตร์ วางแผนปฏิบัติการ จัดโครงสร้างองค์การ ที่สนับสนุนการใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการ บริหารการเปลี่ยนแปลง ระดมทรัพยากร และสร้างช่องทางมีส่วนร่วมตัดสินใจของฝ่ายบริหาร

2. ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พัฒนาความสามารถและคุณภาพในการสอนของครู นิเทศการสอนของครู ประเมินผลการเรียนการสอนของครูและนักเรียน ออกแบบการสร้างและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ประสานงานหลักสูตร กำกับดูแลการใช้หลักสูตร กระตุ้นให้กำลังใจครูและนักเรียนในการเรียนการสอน สร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียน และบริหารเวลา พิกัดระยะเวลาในการเรียนการสอน โดยทำตัวให้พบเห็นอยู่เป็นนิจในโรงเรียนและชุมชน

3. ด้านการบริหารตนเอง ทีมงาน และชุมชน เป็นแบบอย่างคุณธรรมและจริยธรรม เป็นแบบอย่างในทางการเรียนการสอน ยอมรับความแตกต่างทางความคิดและการกระทำของผู้อื่น คิดนอกกรอบ พัฒนาศักยภาพของโรงเรียนให้มีความเป็นผู้นำ สื่อสาร และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงานและชุมชน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 435) กล่าวถึง องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ

1. ด้านการบริหารจัดการ เป็นองค์ประกอบที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องแสดงบทบาทฐานะผู้นำในการบริหารจัดการเพื่อผลสำเร็จของงานที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การกำหนดนโยบาย การตัดสินใจ และการสั่งการ

2. ด้านความสามารถ เป็นองค์ประกอบของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันที่ต้องมีความรู้ ความสามารถในการนำการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ มาสู่โรงเรียน อันจะส่งผลต่อการยอมรับและความร่วมมืออย่างมั่นใจของผู้ร่วมงาน ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การกำหนดนโยบาย การตัดสินใจ และการสั่งการ

3. ด้านการนิเทศ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องแสดงบทบาทฐานะผู้นำในการเป็นผู้นิเทศและให้คำปรึกษา เพื่อช่วยเหลือแก่ครู อาจารย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจหลัก อันเป็นปัจจัยอิทธิพลที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ เป็นผู้นิเทศ เป็นผู้ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ

4. ด้านการวางแผน เป็นองค์ประกอบของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องให้ความสำคัญ ทั้งนี้เพื่อที่จะทำให้มองเห็นภาพของสถานศึกษาว่า ขณะนี้เราอยู่ ณ จุดใดและต้องการจะพัฒนาไปในทิศทางใด เพื่อเป็นการกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาและผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การกำหนดแนวทางและวิธีการปฏิบัติงาน การวางแผน และการคาดคะเน

5. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ เป็นองค์ประกอบที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องแสดงบทบาทในการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการ เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

โอไบ รอัน และ แอนน์ (O'Brien & Anne, 2005) กล่าวว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ มีดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะ เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะการพูด มีบุคลิกลักษณะที่ดี
2. พฤติกรรม มีลักษณะเด่นชัดทางพฤติกรรม เช่น พูดดี มีมนุษยสัมพันธ์ดี เป็นต้น
3. สถานการณ์ ทำให้เกิดภาวะผู้นำได้ เช่น การแข่งขันระหว่างประเทศ จะส่งผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้
4. ความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมผู้นำกับสถานการณ์
5. ประสิทธิภาพ ความพึงพอใจ ผลการจูงใจ และผลผลิตที่เกิดขึ้นทั้งในและนอกสถานศึกษา

กลิกแมนและคณะ (Glickman et al, 2007 : 47 - 52) ได้เสนอองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ ที่มีรากฐานมาจากการนิเทศการสอน อันเป็นบทบาทโดยตรงของผู้บริหารโรงเรียน ในการปรับปรุง การเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ประกอบด้วย 3 ด้านใหญ่ ๆ คือ

1. ด้านฐานความรู้ เป็นความรู้ที่จำเป็นสำหรับภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อใช้เป็นฐานในการปฏิบัติภาระหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกเป็น 6 องค์ประกอบ คือ
 - 1.1 โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ เป็นความรู้เกี่ยวกับโรงเรียนที่มีประสิทธิผลที่สนับสนุน โดยการวิจัย
 - 1.2 การสอนที่มีประสิทธิภาพ การสอนที่มีประสิทธิผลที่สนับสนุน โดยการวิจัย
 - 1.3 ปรัชญาและความเชื่อในการจัดการศึกษา เป็นการจัดการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียน ที่เกิดจากการนำองค์ประกอบด้านความรู้เกี่ยวกับโรงเรียนที่มีประสิทธิผลและการสอนที่มีประสิทธิผล บรรจูลงในปรัชญาและความเชื่อมั่นในการจัดการศึกษา
 - 1.4 พัฒนาการทางการบริหาร เป็นความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการทางการบริหารโรงเรียนในด้านพฤติกรรมการบริหารนโยบายสู่การปฏิบัติที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน

1.5 ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง เป็นความรู้ ความเข้าใจของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพการณ์เปลี่ยนแปลง

1.6 การสร้างความสัมพันธ์ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแบบของการเปลี่ยนแปลงกับลูกค้าหรือผู้เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง

2. ด้านภาระหน้าที่ เป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ข้างต้น ประกอบด้วยองค์ประกอบต่อไปนี้

2.1 การนิเทศและการประเมินผลการสอน เป็นการนิเทศในห้องเรียนเพื่อช่วยเหลือครูในการปรับปรุงการเรียนการสอน

2.2 การพัฒนาทีมงาน เป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการปรับปรุงการสอนของครูในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีความหมาย เนื่องจากการศึกษาเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงมีหน้าที่หาแนวทางในการจัดการศึกษาไปพร้อมกับได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องของครูด้วย

2.3 การพัฒนาหลักสูตร จากสภาพของการจัดการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้นำทางวิชาการจึงต้องเป็นผู้ที่ทำงานร่วมกับครูเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน ดังนั้นผู้นำทางวิชาการจึงต้องมีภาระหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตร โดยการทำงานร่วมกับครู เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ

2.4 การพัฒนากลุ่ม เป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนที่ต้องเรียนรู้ทักษะของการทำงานร่วมกับกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอน

2.5 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ นำไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนของตนเอง ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนมีภาระหน้าที่ในการช่วยเหลือ และสนับสนุน เพื่อให้สามารถวิจัยในชั้นเรียน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของตนเองได้

2.6 การสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อการส่งเสริมสภาพแวดล้อมในโรงเรียนอันจะนำไปสู่การเรียนรู้ของนักเรียน สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จะมีผลต่อขวัญกำลังใจที่ดีของครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2.7 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นความสัมพันธ์ที่มีประโยชน์เกื้อกูลซึ่งกันและกัน ผู้บริหารโรงเรียนสามารถมีบทบาทในการนำชุมชน ชุมชนสามารถเป็นผู้สนับสนุนบรรยากาศการเรียนรู้ในโรงเรียนได้ เป็นต้น

3. ด้านทักษะที่จำเป็นในการนำความรู้ไปสู่การพัฒนาพฤติกรรม ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีทักษะภาวะผู้นำ และทักษะทางเทคนิค โดยทักษะภาวะผู้นำ ประกอบด้วย ทักษะการติดต่อสื่อสาร ทักษะด้านบุคคล ทักษะการนิเทศและทักษะการแนะแนวทางการตัดสินใจ

ของกลุ่ม ส่วนทักษะทางเทคนิค ประกอบด้วย ทักษะการตั้งเป้าหมาย ทักษะการประเมินผลและการวางแผน ทักษะการสังเกต และทักษะการวิจัยและประเมินผลที่ดี

ลีทวูด และเจน ไช (Leithwood & Jantzi. 2006 : 206) กล่าวถึงองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารว่า เกี่ยวข้องกันใน 3 ลักษณะ ได้แก่

1. การเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ สามารถมองเห็นภาพอนาคตของสถานศึกษาที่เฉพาะเจาะจงและสามารถบรรลุถึงจุดได้สามารถหยั่งรู้ถึงก้าวต่อไปของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบที่ถือเป็นคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้นำที่เป็นผู้บริหารเมื่อสามารถสร้างภาพอนาคตได้ชัดเจนแล้วต้องเผยแพร่แก่คณะครูผู้ร่วมงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและเกิดการยอมรับ หรืออาจมีการปรับเปลี่ยนก็เป็นความเห็นพ้องต้องกันว่าเป็นภาพอนาคตที่พึงประสงค์ของทุกคน จากนั้นจึงจะมีผลทำให้ทุกคนรวมพลังเพื่อปฏิบัติตามนั้น ขณะเดียวกันผู้นำก็อาจจะนำวิสัยทัศน์นั้น ไปปฏิบัติด้วยตนเอง

2. การวิเคราะห์และตรวจสอบคุณสมบัติอื่นซึ่งเป็นองค์ประกอบของคุณลักษณะที่ดีของผู้นำทางวิชาการ ได้แก่ การเป็นผู้มีแนวคิดกว้างไกลในเรื่องของการศึกษาเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องของการศึกษา มีความตั้งใจแน่วแน่ มีพลังพร้อมที่จะทำงาน กล้าเสี่ยงและความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ มีใจเป็นกลางและประเมินระดับที่ตนมีคุณสมบัติเหล่านี้อยู่เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหรือปรับปรุงต่อไป

3. การตรวจสอบการบริหารงานด้วยการประเมินงาน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการบริหารงานในทางที่เป็นจริง โดยการตรวจสอบหรือประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น แผนงาน วิธีดำเนินงาน การควบคุม การใช้ทรัพยากร เป็นต้น การประเมินมีหลายวิธี เช่น การประเมินผู้บริหาร เป็นการประเมินรายบุคคล การประเมินเนื้องาน กิจกรรม การทดลองเทคนิคใหม่ การประเมินระบบ เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมคนในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ อันเป็นผลสะท้อนจากพฤติกรรมบริหารของผู้บริหาร เป็นต้น

แจซซาร์ และอัลกอซัยน์ (Jazzar & Algozine. 2007 : 25) ได้กล่าวถึงมาตรฐานของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านวัฒนธรรมของสถานศึกษา หลักสูตรการสอน การเรียนรู้ของผู้เรียน และความก้าวหน้าของวิชาชีพครู ด้านความปลอดภัย ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ ด้านความร่วมมือกับผู้ปกครอง ด้านคุณธรรม ยุติธรรม จริยธรรม การเมือง การปกครอง และสังคม จึงสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกจากการมีแนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ด้วยความร่วมมือกับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ และส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามวัย

จากการศึกษาเอกสารที่กล่าวมา สังเคราะห์ข้อค้นพบในองค์ประกอบการมีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบได้ ดังตาราง 2.4

ตาราง 2.4 สังเคราะห์ข้อค้นพบขององค์ประกอบการบริหารจัดการด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ

ข้อค้นพบ	หมายเลขเอกสาร ที่สอดคล้องกัน	ความถี่ (f)
1. มีการบริหารจัดการที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน	2,3,4,5,16,38	6
2. มีแนวคิดและทิศทางการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ทันสมัย เหมาะสม สอดคล้องตามหลักการศึกษาศูนย์เด็กปฐมวัย	2,3,5,8,25,27,28,36,37,38	10
3. มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการศึกษาโดยเน้นมาตรฐาน คุณภาพ และประสิทธิภาพ	2, 15, 25,36,37	5
4. มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง	2,3,4,5,6,15,27,34,37,38	10
5. มีการบริหารจัดการที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน	2,3,4,5,16,38	6
6. มีแนวคิดและทิศทางการจัดการศึกษาตามแนวทางหลักการเศรษฐกิจพอเพียง	2,3,5,8,25,27,28	7
7. มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการศึกษา โดยเน้นมาตรฐาน คุณภาพและประสิทธิภาพ	2, 15, 25,36,37	5
8. มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง	2,3,4,5,6,15,27,34,37,38	10
9. มีการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณที่รัดกุม	2,4,5,6,15	5
10. มีการบริหารงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ	2, 15,28	3
11. มีการสนับสนุนการจัดทำแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการการศึกษาศูนย์เด็กปฐมวัยที่เน้นการมีส่วนร่วม	2,3,5,6,37	5

ตาราง 2.4 (ต่อ)

ข้อค้นพบ	หมายเลขเอกสาร ที่สอดคล้องกัน	ความถี่ (f)
12. มีการบริหารจัดการถูกต้องตามระเบียบ กฎหมาย	14,26,36 1,2,3,4,5,6,14,26,36,37	3 10
13. มีการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์หรือมุ่งเน้น ผลงาน		
14. มีการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการ	1,2,3,4,5,6,37	7
15. มีการริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมการจัดการ ศึกษารวมถึงมาปรับใช้ในการพัฒนา ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบของสถานศึกษา	1,2,3,4,5,6,7,25,29,32,37,38	12
16. มีการบริหารจัดการศึกษารวมถึงในรูป คณะกรรมการ เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มี ส่วนเกี่ยวข้อง	1,2,3,4,5,6,7,26,29,36,37,38	12
17. มีแนวคิดใหม่ ๆ ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง	1,3,4,5,6,7	6
22. มีความสามารถบริหารงานวิชาการ ตามหลักการจัดการศึกษารวมถึง	2,3,5,6,7,25,26,33,36,37,38	11
23. มีความเป็นแบบอย่างที่ดี	2,3,5,6,7,25,26,33,36	9
24. มีการกำหนดหนดแผนงานทั้งระยะสั้น และระยะยาว	2,4,5	3
25. มีการกำหนดนโยบายที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม	2,4,5,26,36,37,38	7

จากตาราง 2.4 สังเคราะห์ข้อค้นพบจากเอกสาร ผู้วิจัยกำหนดความถี่ของ
ความสอดคล้องกัน ตั้งแต่ 10 ขึ้นไป เพื่อนำไปกำหนดเป็นข้อคำถามด้านการมีภาวะผู้นำ
ทางวิชาการ ในการศึกษารูปแบบพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า มีจำนวน 10 ข้อ
ที่ผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติที่บ่งชี้ถึงการมีภาวะผู้นำ ดังนี้ 1) มีแนวคิดและทิศทางการจัด
การศึกษารวมถึงที่ทันสมัย เหมาะสม สอดคล้องตามหลักการศึกษารวมถึง (f = 14)

2) มีการริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมการจัดการศึกษาปฐมวัยมาปรับใช้ในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบของสถานศึกษา ($f = 12$) 3) มีการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในรูปคณะกรรมการเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ($f = 12$) 4) มีการบริหารงานวิชาการตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างเป็นระบบให้บรรลุผลและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก ($f = 12$) 5) มีการอุทิศเวลาให้กับการทำงานทั้งในและนอกเวลาราชการ ($f = 11$) 6) มีการประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมเป็นที่ศรัทธา เชื่อถือ และเป็นแบบอย่างได้ ($f = 11$) 7) มีความเป็นผู้นำ ($f = 11$) 8) มีความสามารถบริหารงานวิชาการตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ($f = 11$) 9) มีการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์หรือมุ่งเน้นผลงาน ($f = 10$) และ 10) มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ($f = 10$)

3. การจัดครูผู้สอนปฐมวัย

ครูผู้สอนปฐมวัย เป็นบุคลากรที่มีความสำคัญที่สุดในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กวัยแรกเกิดถึง 5 ปี โดยมีความหมาย คุณสมบัติ และบทบาทหน้าที่ ในรายละเอียด ดังนี้

3.1 ความหมายของคำว่า ครู

มีนักวิชาการให้ความหมายของคำว่าครูไว้ ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 225) อธิบายว่า คำว่า “ครู” นั้นมาจากรากศัพท์ในภาษาบาลีว่า “คุรุ-คุรุ” หรือจากภาษาสันสกฤตว่า “คุรุ” ซึ่งแปลว่า ผู้สั่งสอนศิษย์หรือผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 4 ได้บัญญัติว่า ครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

กูด (Good, 1973 : 586) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ครู” (Teacher) ไว้ดังนี้

1. ครู คือ ผู้ที่มีความสามารถให้คำแนะนำ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการเรียนสำหรับนักเรียน หรือ นักศึกษาในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน
2. ครู คือ ผู้ที่มีความรู้ประสบการณ์และมีการศึกษามากหรือดีเป็นพิเศษ หรือมีทั้งประสบการณ์และการศึกษาดีเป็นพิเศษในสาขาใดสาขาหนึ่งที่สามารถช่วยให้ผู้อื่นเกิดความสำเร็จก้าวหน้าได้
3. ครู คือ ผู้ที่เรียนสำเร็จหลักสูตรวิชาชีพจากสถาบันการศึกษา และได้รับรองทางการสอนด้วย
4. ครู คือ ผู้ที่ทำหน้าที่สอนให้ความรู้แก่ศิษย์

สำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 76) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ครู” (Teacher) ไว้ดังต่อไปนี้

1. ครู คือ ปุชนิยบุคคล หมายถึง ครูที่เสียสละ เอาใจใส่เพื่อความเจริญของศิษย์ ซึ่งเป็นบุคคลที่ควรเคารพเทิดทูน
2. ครู คือ แม่พิมพ์ของชาติ หมายถึง การเป็นแบบอย่างที่ดีของลูกศิษย์ที่จะปฏิบัติตัวตามอย่างครู
3. ครู คือ ผู้แจวเรือจ้าง หมายถึง อาชีพครูเป็นอาชีพที่ไม่ก่อให้เกิดความร่ำรวย ครูต้องมีความพอใจในความเป็นอยู่อย่างสงบเรียบร้อย ออย่างวันไหวต่อลาภ ยศ และความสะดวกสบาย

จากที่กล่าวมา ครู มีความหมายว่า บุคลากรวิชาชีพที่ทำหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

3.2 คุณสมบัติของครูผู้สอนปฐมวัย

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 75 - 78) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของครูผู้สอนระดับปฐมวัยเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดต่อคุณภาพของเด็กปฐมวัย คุณสมบัติของครูผู้สอนระดับปฐมวัยที่ควรจะเป็น มีดังนี้

1. คุณลักษณะด้านวุฒิ
 - 1.1 จบการศึกษาทางด้านการศึกษาปฐมวัยหรือจบการศึกษาสาขาอื่น ๆ และผ่านการอบรมความรู้ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 1.2 มีความรู้ด้านจิตวิทยาเด็ก จิตวิทยาพัฒนาการ โดยเข้าใจพัฒนาการในแต่ละด้านอย่างแม่นยำ
 - 1.3 มีความรู้ด้านหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยได้
 - 1.4 มีความรู้และความสามารถจัดกิจกรรมได้ตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 1.5 มีความรู้และพัฒนาสื่อสำหรับเด็กปฐมวัยที่เหมาะสมกับกิจกรรมแต่ละกิจกรรมที่จัดให้กับเด็ก
 - 1.6 มีความรู้ด้านการประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคล
 - 1.7 มีความรู้ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัย
 - 1.8 มีความรู้และทำวิจัยในชั้นเรียนได้ สามารถนำผลการวิจัยมาพัฒนาเด็กได้เป็นอย่างดี

2. คุณลักษณะด้านความสามารถ

- 2.1 มีความสามารถในการวางแผนการจัดประสบการณ์ การดำเนินงานในชั้นเรียนได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ
- 2.2 มีความสามารถในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่อบอุ่น เอื้อต่อพัฒนาการทุกด้าน
- 2.3 มีความสามารถในการจัดกิจกรรมได้หลากหลาย โดยให้เด็กมีโอกาสเลือกตัดสินใจในการปฏิบัติตามความสนใจและความต้องการของเด็ก
- 2.4 มีความสามารถในการจัดกิจกรรม โดยให้เด็กได้ฝึกกระบวนการคิด การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงตามแนวการจัดประสบการณ์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
- 2.5 มีความสามารถในการเล่านิทาน การพูด การเตรียมเด็กให้พร้อมโดยใช้วิธีการต่าง ๆ
- 2.6 มีความสามารถในการจัดกิจกรรมในรูปแบบบูรณาการให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นอย่างมีความสุข
- 2.7 มีความสามารถในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับเด็กโดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ
- 2.8 มีความสามารถในการจัดหาและผลิตสื่อ เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้
- 2.9 มีความสามารถในการพัฒนาและน่านวัตกรรมและเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม
- 2.10 มีความสามารถในการประเมินพัฒนาการที่หลากหลาย และมีการจัดการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อสรุปการประเมินพัฒนาการและนำไปพัฒนาเด็ก

3. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ

- 3.1 มีสุขภาพจิตดี อารมณ์มั่นคง ใจเย็น
- 3.2 ยิ้มแย้มแจ่มใส อบอุ่น เป็นมิตร
- 3.3 มีกิริยาท่าทางสง่าผ่าเผย ใฝ่หาสุขภาพ เรียบร้อย อ่อนโยน
- 3.4 แต่งกายสะอาด สุภาพ เรียบร้อย
- 3.5 มีสุขภาพอนามัยดี แข็งแรง
- 3.6 มีวินัยในตนเอง มีลักษณะเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี
- 3.7 มีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉงในการทำงาน

4. คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์

- 4.1 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ปรับตัวเข้ากับบุคคลทุกระดับ
ได้อย่างเหมาะสม
- 4.2 ยอมรับความคิดเห็น และความสามารถของผู้อื่น
- 4.3 เข้าใจความรู้สึก และความต้องการของผู้ปกครอง
- 4.4 มีสัมพันธภาพที่ดีกับเด็ก ปฏิบัติต่อเด็กทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และ
เป็นกันเองกับเด็กทุกคน
- 4.5 มีสัมพันธภาพที่ดีต่อบุคคลหรือหน่วยงานอื่น มองบุคคลอื่น และมอง
โลกในแง่ดี
- 4.6 มีศิลปะในการพูด ใช้คำพูดต่อเด็ก เพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครอง และ
บุคคลทั่วไปได้เหมาะสมกับสถานการณ์

5. คุณลักษณะด้านอุดมการณ์ในวิชาชีพครู

- 5.1 รักและศรัทธาต่ออาชีพครู
- 5.2 อุทิศเวลา กำลังกาย กำลังใจ และสติปัญญาให้กับงานวิชาชีพครู
- 5.3 มีความสำนึกในหน้าที่ของความเป็นครู ปฏิบัติงานในหน้าที่
อย่างเต็มความสามารถ
- 5.4 มีความภูมิใจในความเป็นครูปทุมวัย เป็นผู้วางรากฐานที่ดีให้กับเด็กที่
จะเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ
- 5.5 มีความมุ่งมั่น ไม่ทอดทิ้ง และเบี่ยงเบนต่อการสอน
- 5.6 มีความเชื่อว่าเด็กแตกต่างกัน การจัดประสบการณ์จึงเน้นเด็กเป็น
สำคัญ จะช่วยให้เด็กพัฒนาเต็มตามศักยภาพ
- 5.7 มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ศึกษาหาความรู้อยู่เสมอเพื่อพัฒนาตนเอง ซึ่งจะ
บังเกิดผลกับเด็กและเพื่อนครู

6. คุณลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรม

- 6.1 มีความเมตตา กรุณา ซื่อสัตย์ สุจริต
- 6.2 มีความโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ มีความขยันหมั่นเพียร
- 6.3 มีความเชื่ออย่างมีเหตุผลไม่หลงงมงาย
- 6.4 มีสติมั่นในการคิด และการกระทำ
- 6.5 มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองดี

6.6 ความเป็นกัลยาณมิตรกับเด็ก เพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครอง และบุคคล
ทั่วไป

6.7 แก้ปัญหาโดยใช้สติปัญญาของตนเอง

6.8 ปฏิบัติตนในจรรยาบรรณในวิชาชีพครู

6.9 รักเด็ก เอาใจใส่ให้ความดูแล ช่วยเหลือ เมื่อเด็กเกิดปัญหา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 : 141) ได้กำหนดบทบาท
ของผู้บริหารสถานศึกษาในการคัดเลือกบุคลากรที่ทำงานกับเด็ก ได้แก่ ผู้สอน พี่เลี้ยง โดยคำนึงถึง
ความเหมาะสมและมีคุณสมบัติของบุคลากร ดังนี้

1. มีวุฒิทางการศึกษาด้านการอนุบาลศึกษา/การศึกษาปฐมวัย หรือ
ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย
2. มีความรักเด็ก จิตใจดี มีอารมณ์ขันและใจเย็น ให้ความเป็นกันเองกับ
เด็กอย่างเสมอภาค
3. มีบุคลิกของความเป็นผู้สอน เข้าใจและยอมรับธรรมชาติของเด็กตามวัย
พุดจาสุภาพเรียบร้อย ชัดเจนเป็นแบบอย่างได้
4. ความเป็นระเบียบ สะอาด และรู้จักประหยัด
5. มีความอดทน ขยัน ซื่อสัตย์ในการปฏิบัติงานในหน้าที่และการปฏิบัติ
ต่อเด็ก
6. มีอารมณ์ร่วมกับเด็ก รู้จักรับฟัง พิจารณาเรื่องราวปัญหาต่าง ๆ ของเด็ก
และตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลด้วยความเป็นธรรมชาติ
7. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี

3.3 บทบาทหน้าที่ของครูปฐมวัย

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 79 - 80) ได้ระบุถึงบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอน
ระดับปฐมวัยเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานตามภารกิจของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบบรรลุ
ตามวัตถุประสงค์ มีดังนี้

ครูผู้สอนควรมี มีดังนี้

3.3.1 บทบาทหน้าที่ที่มีต่อเด็ก ได้แก่

3.3.1.1 สร้างปฏิสัมพันธ์กับเด็กให้มาก ด้วยการแสดงการยอมรับ ชื่นชมใน
ตัวเด็ก เช่น ยิ้ม สัมผัส โอบกอด และพูดคุย ขณะมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กควรย่อตัวลงมาอยู่ในระดับ
สายตาของเด็กการปฏิบัติเช่นนี้ควรทำตลอดเวลาที่ครูผู้สอนอยู่กับเด็ก โดยเฉพาะเมื่อเด็กมาถึง

โรงเรียนและก่อนกลับบ้านการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูผู้สอนกับเด็ก จะช่วยพัฒนาพัฒนาการทุกด้านเด็ก

3.3.1.2 รับฟังเด็กด้วยความตั้งใจ ยอมรับความคิดเห็นของเด็ก

มีการตอบสนองต่อเด็กอย่างเหมาะสมตามวัย เช่น การพยักหน้าให้ความมั่นใจแก่เด็ก กระตุ้นให้เด็กได้สนทนา แลกเปลี่ยนประสบการณ์แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกเพื่อสื่อความหมาย คำถามบางอย่างที่ไม่อาจตอบได้ทันทีควรหาคำตอบให้เด็กเร็วที่สุด

3.3.1.3 พูดคุยกับเด็กอย่างเป็นกันเอง สุภาพอ่อนโยน พูดในสิ่งที่ดีพยายาม

พูดคุยกับเด็กแต่ละคนบ่อย ๆ โดยการใช้คำถามปลายเปิด เพื่อให้เด็กมีโอกาสพูดคุย คิดตอบคำถาม

3.3.1.4 ปฏิบัติต่อเด็กอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะมาจากเชื้อชาติ ศาสนาหรือ

วัฒนธรรมใด และควรเปิดโอกาสให้เด็กทั้งชายและหญิงได้เข้าร่วมกิจกรรมเท่ากัน

3.3.1.5 ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง และการช่วยเหลือ

ตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เช่น การแต่งตัว การล้างมือ การดูแลรักษาของใช้ส่วนตัว การทำความสะอาดโต๊ะ ห้องเรียน การเก็บของเล่นเข้าที่ และการช่วยเหลือตนเองในเรื่องอื่น ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับพัฒนาการของเด็กแต่ละคน และช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จมากขึ้นทีละน้อยในสิ่งปฏิบัตินั้น ๆ

3.3.1.6 ใช้เทคนิควิธีการที่ดีในการเบนความสนใจเมื่อเด็กเกิดปัญหาหรือมี

ความขัดแย้ง ให้แรงเสริมทางบวกและกำลังใจมากกว่าวิธีการแข่งขัน เปรียบเทียบ หรือวิพากษ์วิจารณ์ ไม่ใช้วิธีการลงโทษทางกาย เช่น การตี และทางจิตใจ เช่น การทำให้อายกฏเกณฑ์ต่าง ๆ ที่นำมาใช้ควรมีการอธิบายให้เข้าใจก่อน

3.3.1.7 ช่วย让孩子รู้สึกอบอุ่น มีความสุข ผ่อนคลาย ได้เข้าร่วมการเล่นและ

กิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสนใจ การเข้าร่วมกิจกรรมของเด็กจะแตกต่างกันตามวัย

3.3.1.8 ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในสังคม เช่น ส่งเสริมให้เด็ก

ทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการคิดแก้ปัญหาาร่วมกัน

3.3.2 บทบาทหน้าที่ในการเผยแพร่ความรู้แก่ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้อื่นที่

สนใจ

ครูผู้สอนเด็กปฐมวัยควรมีบทบาทในการเผยแพร่ความรู้การจัดการศึกษาปฐมวัย เช่น การจัดทำ/ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดประสบการณ์วัดผลกรรมการจัดการศึกษาปฐมวัย ฯลฯ ตามโอกาสแล้วด้วยวิธีการที่เหมาะสม เช่น จัดทำเอกสารเผยแพร่ การเป็นวิทยากร

ให้ความรู้ การสาธิตวิธีการจัดประสบการณ์ที่ถูกต้องตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย การให้คำปรึกษาหารือเป็นรายบุคคล เป็นต้น

3.3.3 บทบาทหน้าที่ในการเป็นผู้นำทางวิชาการ

ครูผู้สอนในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบควรพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยการนำเทคนิค/นวัตกรรมใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงาน ทำการวิจัย ทดลอง นวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหา พัฒนา ส่งเสริมด้านการศึกษาปฐมวัย สร้างเครือข่ายเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น นอกจากนี้ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของครูอนุบาลในด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.3.3.1 ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยมีแนวทางในการจัดประสบการณ์คือ

- 1) จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กเพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาตามศักยภาพ
- 2) จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็ก คือ การเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ การเคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตัวเอง
- 3) จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ ทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้
- 4) จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่ม วางแผน ตัดสินใจและลงมือกระทำด้วยตนเอง โดยที่ครูอนุบาลเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวกและเรียนรู้ร่วมกับเด็ก
- 5) จัดประสบการณ์โดยการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีความอบอุ่น มีความสุข และจัดให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
- 6) จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับแหล่งการเรียนรู้และสื่อที่หลากหลาย
- 7) จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมคุณลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง
- 8) จัดประสบการณ์โดยมีการวางแผนล่วงหน้าและวางแผนในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา
- 9) จัดประสบการณ์โดยให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ทั้งการวางแผนสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรมและการประเมินพัฒนาการ
- 10) จัดรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

3.3.3.2 ด้านการประเมินพัฒนาการ ซึ่งถือเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน โดยที่ครูจะประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้านเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี แล้วนำผลมาพัฒนาเด็ก การประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน ในการเลือกใช้เครื่องมือและจัดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน ซึ่งวิธีการประเมินที่ครูใช้เพื่อให้เหมาะสมกับเด็กอนุบาล คือ ประเมินโดยการสังเกตบันทึกพฤติกรรม การสนทนา และการสัมภาษณ์

3.3.3.3 ด้านการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้การพัฒนาเด็กอนุบาลให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สภาพเศรษฐกิจ และธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก คุรอนุบาลจึงต้องมีบทบาทหน้าที่ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเหมาะสมกับเด็กในวัยนี้ ซึ่งกระบวนการในการจัดทำเริ่มจากการที่ครูศึกษาทำความเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ต่อมาจึงจัดทำหลักสูตรให้เหมาะสมกับโรงเรียนของตน โดยมีการกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร รวมทั้งจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ และนำหลักสูตรไปใช้หลังจากที่ผ่านการประเมินและทำการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 : 142 - 143) ได้ระบุถึงบทบาทของครูผู้สอนปฐมวัย ที่มีความสำคัญยิ่งในการจัดทำหลักสูตร พัฒนาหลักสูตรและนำหลักสูตรสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. บทบาทในฐานะผู้บริหารหลักสูตร

1.1 ทำหน้าที่วางแผน จัดทำหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตร

หน่วยการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการ

1.2 จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ให้เด็กมีอิสระในการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้เด็กเล่น/ทำงานและเรียนรู้ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

1.3 ประเมินผลการใช้หลักสูตร เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น

2. บทบาทในฐานะผู้เสริมสร้างการเรียนรู้

2.1 จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เด็กกำหนดขึ้นด้วยตัวเอง และผู้สอนกับเด็กร่วมกันกำหนด เพื่อพัฒนาเด็กให้ครอบคลุมทุกด้านในชีวิตประจำวันในการแสวงหาคำตอบหรือหาคำตอบในสิ่งที่ เด็กเรียนรู้อย่างมีเหตุผล

2.2 จัดประสบการณ์กระตุ้นให้เด็กร่วมคิด แก้ปัญหา ค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง ด้วยวิธีการศึกษาที่นำไปสู่การใฝ่รู้และพัฒนาตนเอง

2.3 จัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สร้างเสริมให้เด็กปฏิบัติผ่านการเล่นได้ เต็มศักยภาพและความสามารถของเด็กแต่ละคน

2.4 สอดแทรกการอบรมด้านจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมประจำวัน และกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ

2.5 จัดกิจกรรมการเล่น ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ

2.6 ใช้ปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนและเด็กในการดำเนินกิจกรรมการเรียน การสอนอย่างสม่ำเสมอ

2.7 จัดการประเมินพัฒนาการที่สอดคล้องกับสภาพจริงและนำผลการประเมินมาปรับปรุง พัฒนาคุณภาพเด็กเต็มศักยภาพและการจัดประสบการณ์ของตนให้มีประสิทธิภาพ

3. บทบาทในฐานะผู้ดูแลเด็ก

3.1 สังเกตและส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

3.2 ฝึกให้เด็กช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

3.3 ฝึกให้เด็กมีความเชื่อมั่น มีความภูมิใจในตนเองและกล้าแสดงออก ฝึกการเรียนรู้หน้าที่ ความมีวินัย และการมีนิสัยที่ดี

3.4 จำแนกพฤติกรรมเด็กและสร้างเสริมลักษณะนิสัยและแก้ปัญหาเฉพาะบุคคล

3.5 ประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา บ้าน และชุมชน เพื่อให้เด็กได้พัฒนาเต็มตาม ศักยภาพและมีมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์

4. บทบาทในฐานะนักพัฒนาเทคโนโลยีการสอน

4.1 นำนวัตกรรม เทคโนโลยีทางการสอนมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพบริบทสังคม ชุมชน และท้องถิ่น

4.2 ใช้เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนในการเสริมสร้างการเรียนรู้ให้แก่เด็ก

4.3 จัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร/กระบวนการเรียนรู้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้

4.4 พัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีคุณลักษณะของผู้ใฝ่รู้ มีวิสัยทัศน์และทันสมัย ทันเหตุการณ์ในยุคของข้อมูลข่าวสาร

3.4 มาตรฐานวิชาชีพครู

พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 กำหนดให้วิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงเป็นวิชาชีพควบคุมทางการศึกษา ผู้ที่จะประกอบวิชาชีพควบคุมทางการศึกษาที่รับผิดชอบการศึกษาของสถานศึกษาปฐมวัยขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาทั้งรัฐและเอกชนต้องอยู่ภายใต้กฎหมายสภาครูดังกล่าว ซึ่งกำหนดให้ครูสภามีอำนาจหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ ซึ่งเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องประพฤติปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดคุณภาพในการประกอบวิชาชีพ มีมาตรฐาน 3 ด้าน คือ

1. มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ เพื่อกำหนดความรู้และประสบการณ์วิชาชีพของผู้ที่จะขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ
2. มาตรฐานการปฏิบัติงาน เพื่อกำหนดแนวทางและวิธีการเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในวิชาชีพทางการศึกษาให้เกิดคุณภาพตามเป้าหมาย และให้มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความชำนาญการตามระดับคุณภาพและความชำนาญการเฉพาะด้าน
3. มาตรฐานการปฏิบัติตน หรือจรรยาบรรณของวิชาชีพ เพื่อกำหนดแนวทางการประพฤติปฏิบัติของผู้ประกอบวิชาชีพให้สามารถเป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับการศึกษาและคนในสังคม

3.5 มาตรฐานด้านการจัดการเรียนรู้ของครู

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 50) ได้กำหนดมาตรฐานด้านการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับครูปฐมวัย เพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้แก่

มาตรฐานที่ 9 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ / ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบเข้ากับชุมชน ได้ดีและมีครูเพียงพอ

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ
2. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ผู้ปกครอง และชุมชน
3. มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและพัฒนาเด็ก
4. มีการแสวงหาความรู้และเทคนิควิธีการใหม่ ๆ รับฟังความคิดเห็น ใจกว้าง และยอมรับการเปลี่ยนแปลง
5. จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษา หรือเทียบเท่าขึ้นไป
6. สอนตรงตามวิชาเอก - โท หรือตรงตามความถนัด
7. มีจำนวนพอเพียง (หมายรวมทั้งครูและบุคลากรสนับสนุน)

มาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นเด็กเป็นสำคัญ

1. มีความรู้ ความเข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษาและหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
2. มีการวิเคราะห์เด็กเป็นรายบุคคล
3. มีความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ
4. มีความสามารถในการใช้สื่อที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการเรียนรู้ของเด็ก
5. มีการประเมินพัฒนาการของเด็กตามสภาพจริง โดยคำนึงถึงพัฒนาการตามวัย
6. มีการนำผลการประเมินพัฒนาการมาปรับเปลี่ยนการจัดประสบการณ์

เพื่อพัฒนาเด็กให้เต็มตามศักยภาพ

7. มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและนำผลไปใช้พัฒนาเด็ก

กระทรวงศึกษาธิการ (2561 : 2) ได้ประกาศให้ใช้มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย โดยกำหนดให้ครูผู้สอนปฐมวัยต้องมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีรายละเอียด ดังนี้

1. จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้
2. ใช้สื่อ เทคโนโลยี สารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้
3. มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก
4. ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน
5. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการเรียนรู้

สรุปได้ว่า การจัดครูผู้สอนปฐมวัย เป็นการดำเนินการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ระบุหรือกำหนดครูผู้สอนปฐมวัยที่มีคุณสมบัติทางด้านวุฒิการศึกษา ความรู้ความสามารถ บุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์ คุณธรรมและจริยธรรม ที่เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ครูปฐมวัยและตรงตามมาตรฐานวิชาชีพครู

จากการศึกษาข้อมูลที่ผ่านมาและเอกสารที่ศึกษาเพิ่มเติมดังกล่าว นำมาสังเคราะห์ข้อค้นพบในองค์ประกอบการจัดครูผู้สอนปฐมวัย ของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบได้ ดังตาราง 2.5

ตาราง 2.5 สังเคราะห์ข้อค้นพบในองค์ประกอบการจัดครูผู้สอนปฐมวัย

ข้อค้นพบ	หมายเลขเอกสาร ที่สอดคล้องกัน	ความถี่ (f)
1. มีครูประจำชั้นครบทุกห้อง (ไม่นับครูพี่เลี้ยง)	2,3,4,5,6,7,16,19,25,32,34,38	12
2. มีครูที่จบการศึกษาปฐมวัยหรือมี ประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย	2,3,4,5,6,7,8,25,27,28,36,37,38	13
3. มีครูที่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัด ประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างน้อย 20 ชม. / ปี	2,3,4,5,6,7, 15, 25,36,37	10
4. มีครูที่ได้รับการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้อง กับการทำงานของสมอง (BBL)	2,3,4,5,6,7,15,27,34,37,38	11
5. มีครูที่มีความรัก เอื้ออาทรต่อเด็กปฐมวัย อย่างทั่วถึง	2,3,4,5,6,7,15,27,28,34	10
6. มีครูที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง	2,4,5,6,15,19,25,28,29,38,39,40	12
7. มีครูที่มีวินัยและมีความรับผิดชอบ รักความสะอาด และมีอารมณ์มั่นคง	2,3,4,5,6,7,15,27,34,37,38	11
8. มีครูที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ จัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสร้างขวัญ และกำลังใจ	2,3,4,5,6,7,15,27,34,37,38	11
9. มีครูที่พัฒนาตนเองเข้ากับชุมชนและ พัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต	2,3,4,5,6,7,15,34	8
10. มีครูที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็ก เป็นสำคัญ	2,3,4,5,6,7,15, 26,27,34,37,38	12

ตาราง 2.5 (ต่อ)

ข้อค้นพบ	หมายเลขเอกสาร ที่สอดคล้องกัน	ความถี่ (f)
11. มีครูที่มีการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา ปฐมวัยและจัดทำสาระการเรียนรู้ รายปี หัวเรื่องหรือหน่วยการจัดประสบการณ์ และแผนการจัดประสบการณ์	2,3,4,5,6,7,15, 26,27,34,37,38	12
12. มีครูที่จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยเน้น การปฏิบัติจริงของเด็ก	1,2,3,4,5,6, 7,15,27,34,37,38	12
13. มีครูที่จัดชั้นเรียนที่ใช้วินัยเชิงบวก และเอื้อต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	1,2,3,4,5,6,7,25,29,32,37,38	12
14. มีครูที่มีการใช้สื่อ เทคโนโลยี และแหล่ง เรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก	2,3,4,5,16,19,25,28,29,33,35,38	12
15. มีครูที่ทุกคนมีการใช้สื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก ห้องเรียนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ให้กับเด็ก	2,3,5,8,25,27,28,36,37,38	10
16. มีครูที่ประเมินพัฒนาการเด็กครบ ทุกด้านตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่ หลากหลายและครูทุกคนทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพเด็กนักเรียน	2,3,4,5,7, 15, 25,36,37,38,40	11
17. มีครูที่มีความสามารถในการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างมี ประสิทธิภาพทุกคน	2,3,4,5,7,25,38,40	8

จากการสังเคราะห์ข้อค้นพบในองค์ประกอบการจัดครูผู้สอนปฐมวัย ของผู้บริหาร
สถานศึกษาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ กำหนดความสอดคล้องของข้อค้นพบจากจำนวนเอกสารที่มี

ความถี่ตั้งแต่ 10 ขึ้นไป พบว่า มีความสอดคล้องกันของข้อค้นพบจำนวน 14 ข้อ ได้แก่

- 1) มีครูประจำชั้นครบทุกห้อง (ไม่นับครูพี่เลี้ยง) 2) มีครูที่จบการศึกษาปฐมวัยหรือมีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย 3) มีครูที่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างน้อย 20 ชม. / ปี 4) มีครูที่ได้รับการพัฒนาตนเองให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง (BBL) 5) มีครูที่มีความรัก เอื้ออาทรต่อเด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึง 6) มีครูที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง 7) มีครูที่มีวินัยและมีความรับผิดชอบ รักความสะอาด และมีอารมณ์มั่นคง 8) มีครูที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ จัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ 9) มีครูที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ 10) มีครูที่มีการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย และจัดทำสาระการเรียนรู้รายปีหัวข้อหรือหน่วยการจัดประสบการณ์ และแผนการจัดประสบการณ์ 11) มีครูที่จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยเน้นการปฏิบัติจริงของเด็ก 12) มีครูที่จัดชั้นเรียนที่ใช้วินัยเชิงบวกและเอื้อต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 13) มีครูที่มีการใช้สื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก และ 14) มีครูที่ประเมินพัฒนาการเด็กครบทุกด้าน ตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลายและครูทุกคนทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพเด็กนักเรียน

สรุปได้ว่า การจัดครูผู้สอนปฐมวัย เป็นการดำเนินการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ระบุหรือกำหนดครูผู้สอนปฐมวัยที่มีคุณสมบัติทางด้านวุฒิการศึกษา ความรู้ความสามารถ บุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์ คุณธรรมและจริยธรรม ที่เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ครูปฐมวัยและตรงตามมาตรฐานวิชาชีพครู

4. การจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ

โรงเรียนซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเป็นองค์การที่จัดตั้งอย่างเป็นทางการ ซึ่งต้องมีรูปแบบโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน การจัดโครงสร้างทางการบริหาร โดยมีนักวิชาการที่กล่าวถึงการจัดโครงสร้างขององค์การทางการศึกษาโรงเรียนหรือโครงสร้างการบริหารศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบซึ่งเป็นองค์การทางการศึกษาไว้ ดังนี้

ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์ (2546 : 45) กล่าวถึง ความหมายของการจัด โครงสร้าง การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการจัดโครงสร้างองค์การ (Process of Organizing) ประกอบด้วย กระบวนการ 3 ชั้น ดังนี้

1. แยกภาระงาน จัดกลุ่มงาน และออกแบบงาน ผู้บริหารจะต้องพิจารณากิจการของตนนั้น มีงานอะไรบ้าง ตรวจสอบแยก ประเภทจัดกลุ่มงาน แบ่งงานตามความถนัด และตามความสามารถของผู้ปฏิบัติ

2. พรรณงาน กำหนดขอบเขตของงานและมอบหมายงาน พร้อมทั้งระบุความรับผิดชอบและให้อำนาจหน้าที่

3. จัดวางความสัมพันธ์ กลุ่มงานใดสัมพันธ์กับส่วนใดต้องรายงานต่อใคร เพื่อให้งานส่วนต่าง ๆ ดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นระเบียบโดยปราศจากข้อขัดแย้ง มุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

ศิริอร ชันหัตถ์ (2547 : 56) กล่าวถึง การจัดโครงสร้างการบริหารจัดการองค์การว่าเป็นการออกแบบที่แสดงถึงกลุ่มตำแหน่งงานสายการบังคับบัญชาที่แน่นอน แบ่งกลุ่ม แบ่งระดับ จัดตำแหน่งอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบชัดเจนในองค์การนั้น ๆ ส่วนใหญ่เขียนออกมาเป็นแผนภูมิองค์การ หรือผังโครงสร้างองค์การ โดยแบ่งเป็น 3 แบบ ได้แก่ แบบสายงานปิรามิด (Conventional Chart) แบบตามแนวตั้ง (Vertical Chart) และแบบตามแนวนอน (Horizontal Chart) หรือแบบซ้ายไปขวา (Left to Right Chart) ซึ่งช่วยให้เข้าใจโครงสร้าง องค์ประกอบและระบบการบริหารยิ่งขึ้น

สมคิด บางโม (2553 : 32) กล่าวถึง การจัดโครงสร้างการบริหารจัดการองค์การที่มีคุณภาพ หมายถึง การที่ต้องคำนึงถึงความสูง และความกว้างของโครงสร้าง ถ้าโครงสร้างขององค์การมีการบังคับบัญชากันหลายชั้นหลายระดับ ทำให้กระบวนการทำงานล่าช้า แต่ถ้าโครงสร้างองค์การมีระดับการสั่งการน้อยกระบวนการทำงานจะรวดเร็วกว่า

ฮอย และมิสเกล (Hoy & Miskel. 2001 : 101 - 102) แบ่งการจัดโครงสร้างองค์การสถานศึกษาออกเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่

แบบที่ 1 โครงสร้างแบบระบบราชการ (Weberian) เป็นแบบที่เน้นความเป็นระบบราชการและวิชาชีพ เป็นองค์การที่มีประสิทธิภาพมาก

แบบที่ 2 โครงสร้างแบบอำนาจหน้าที่ (Authoritarian) เป็นแบบที่มีความเป็นระบบราชการสูง มีความเป็นวิชาชีพต่ำ ลักษณะการบริหารเน้นการบังคับบัญชาตามสายงาน ไม่คำนึงถึงความเชี่ยวชาญ

แบบที่ 3 โครงสร้างแบบวิชาชีพ (Professional) เป็นระบบที่มีความเป็นวิชาชีพสูง มีความเป็นระบบราชการต่ำ ลักษณะการบริหารงานเน้นความสามารถ และความเชี่ยวชาญให้ความสำคัญกับการบังคับบัญชาตามสายงานน้อย

แบบที่ 4 โครงสร้างแบบไม่เน้นแบบแผน (Chaotic) เป็นแบบที่ไม่เน้นวิชาชีพ และระบบราชการ ลักษณะมีความสับสน แก้ปัญหาวันต่อวัน ไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สรุปได้ว่า การจัดโครงสร้างจัดองค์การ หมายถึง การออกแบบการจัดระบบ ความสัมพันธ์ของกลุ่มภารกิจ และบุคคลในระดับต่าง ๆ ในองค์การ โดยกำหนดภารกิจ อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน ครอบคลุมภารกิจ เพื่อให้องค์การสามารถดำเนินงาน ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนความหมายของระบบ ได้ศึกษาจากนักวิชาการและนักการศึกษาที่ได้ให้ความหมายคำว่า “ระบบ” ไว้ในลักษณะที่ใกล้เคียงกันดังนี้ คือ

เซมเปรีวิโร (Sempreviro. 1976 : 1) กล่าวว่า ระบบหมายถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเพื่อให้บรรลุผลอย่างใดอย่างหนึ่ง

สมิธและคณะ (Smith et al. 1980 : 1130 - 1132) ให้ความหมายระบบว่า หมายถึง ชุดของส่วนประกอบย่อยที่มีความสัมพันธ์กันและทำหน้าที่ร่วมกันภายใต้ข้อจำกัดของตนเอง โดยมุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน

เวอร์เธอร์ และเดวิส (Werther & Davis. 1989 : 20 - 23) กล่าวถึง ระบบประกอบด้วย ระบบย่อยตั้งแต่ 2 ระบบขึ้นไป ที่ทำงานร่วมกันในองค์กรหนึ่ง ๆ

จากความหมายที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ระบบหมายถึง การรวมตัวขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่เป็นลักษณะของระบบย่อย ทำหน้าที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเพื่อให้บรรลุผลอย่างใดอย่างหนึ่ง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556 : 2 - 8) ได้กล่าวถึง ระบบการบริหารจัดการของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบที่มีความสำคัญ ตามเกณฑ์ประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ได้แก่ ระบบประกันคุณภาพภายในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ระบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และการบริหารจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ดังนั้น จึงขอนำหลักบริหารจัดการระบบประกันคุณภาพและระบบการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล มาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

วิธนา มัคคสมัน (2555 : 15 - 20) ได้กล่าวถึงขอบข่ายที่สำคัญ 4 ประการ ในการบริหารจัดการระบบงานประกันคุณภาพ ตามวงจรการบริหารคุณภาพ PDCA คือ การวางแผน พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน (P) การดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน (D) การตรวจสอบและประเมินระบบประกันคุณภาพภายใน (C) การปรับปรุงและพัฒนาระบบ

การประกันคุณภาพภายใน (A) โดยภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย เป็นไปตามขอบข่ายงานประกันคุณภาพตามระบบการบริหารจัดการ PDCA ดังนี้

1. การวางแผนพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย
 2. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา
 3. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา
 4. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
 5. การดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาปฐมวัย เป็นภารกิจสำคัญที่สถานศึกษาโดยผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย นำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีที่มีมุ่งเน้นคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ
6. การตรวจสอบและประเมินระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วยภารกิจ 3 ประการ คือ
 - 6.1 การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
 - 6.2 การประเมินคุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา
 - 6.3 การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน
 - 6.4 การปรับปรุงและพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาปฐมวัย เป็นภารกิจในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการดำเนินกิจกรรมตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ดำเนินงานนิเทศและติดตามผลการนิเทศในสถานศึกษาปฐมวัย การนิเทศและติดตามผลการนิเทศในสถานศึกษาปฐมวัย เป็นกระบวนการที่ว่าด้วยการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือปรับปรุง และพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของบุคลากรในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทำให้บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษา รู้จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา สามารถพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาร่วมกันในทุกด้านอย่างเป็นระบบ เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้พัฒนาความรู้ทักษะในการปฏิบัติงานและพัฒนาตนเอง รวมทั้งทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรที่กำหนด มีความพร้อมทุกด้านอย่างสมดุล พร้อมรับการศึกษาระดับ

ประถมศึกษาต่อไป การนิเทศและการติดตามผลการนิเทศเป็นกระบวนการต่อเนื่องกัน ตั้งแต่
วางแผนการนิเทศไปใช้ในการปรับปรุงหรือพัฒนาการปฏิบัติงานในสถานศึกษา

ขอขำย การกจิการนิเทศและติดตามผลการนิเทศในสถานศึกษาปฐมวัย
ประกอบด้วย การนิเทศและการติดตามผลการปฏิบัติงานทุกด้านตามขอขำยการบริหารจัดการ
สถานศึกษา ปฐมวัย ตั้งแต่การกำหนดนโยบายและวางแผนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยที่มี
ความต้องการพิเศษ การดำเนินงานในสถานศึกษา ทั้งงานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร
งานธุรการการเงินและอาคารสถานที่ งานชุมชนสัมพันธ์และการประชาสัมพันธ์ งานสารสนเทศ
และการจัดการความรู้ ตลอดจนงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ปฐมวัย

ส่วนด้านการจัดการสารสนเทศและการจัดการความรู้ ขอขำยภารกิจของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการศึกษาปฐมวัย ต้องดำเนินการ คือ

1. การจัดการสารสนเทศ มีกระบวนการที่สำคัญ ดังนี้
2. การจัดหาและรวบรวมสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา
3. การวิเคราะห์และจัดเก็บสารสนเทศ
4. การสร้างฐานข้อมูลของสถานศึกษา
5. การใช้และการเผยแพร่สารสนเทศของสถานศึกษาปฐมวัย
6. การจัดการความรู้ในสถานศึกษาปฐมวัย คือ การดำเนินการของ

สถานศึกษาเกี่ยวกับการสำรวจความรู้ที่ต้องการ การสร้างและแสวงหาความรู้ใหม่ การรวบรวม
องค์ความรู้ให้เป็นคลังความรู้ของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรทุกคนสามารถเข้าถึงความรู้นั้นได้
ทำให้เกิดการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา ทั้งเพื่อพัฒนาตนเอง และ
พัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

จิราภา บุรณะ (2557 : 65) กล่าวถึง องค์ประกอบของการจัดโครงสร้างระบบ
การบริหารโรงเรียนที่เป็นศูนย์ต้นแบบปฐมวัย ควรคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบ
ได้แก่ 1) การนำองค์การการวางแผนเชิงกลยุทธ์ 2) การมุ่งเน้นลูกค้า 3) การวัดผล การวิเคราะห์
และการจัดการความรู้ 4) การมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน และ 5) การมุ่งเน้นการปฏิบัติงานและผลลัพธ์

กล่าวโดยสรุป การจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ เป็นการกำหนด
ขอขำยและกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล
และการจัด ระบบสารสนเทศ ด้วยการวางแผน ปฏิบัติ ตรวจสอบ และรายงานผลการดำเนินงาน
ให้บุคลากรเข้าถึงข้อมูลได้ เพื่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ได้มาตรฐานตามที่กำหนด

จากการศึกษาข้อมูลที่ผ่านมาและเอกสารที่ศึกษาเพิ่มเติมดังกล่าว นำมาสังเคราะห์
 ข้อค้นพบในองค์ประกอบการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ ของผู้บริหารสถานศึกษา
 ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบได้ ดังตาราง 2.6

ตาราง 2.6 สังเคราะห์ข้อค้นพบขององค์ประกอบการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ

ข้อค้นพบ	หมายเลขเอกสาร ที่สอดคล้องกัน	ความถี่ (f)
1. จัดให้มีแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงาน ของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ คำสั่งแต่งตั้ง คณะกรรมการบริหารจัดการ ประกอบด้วย ภาคีเครือข่าย	2,3,4,5,6,15,22,41,42,43,44	11
2. จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการบริหาร จัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ อย่างน้อย ภาคเรียนละ 2 ครั้ง	2,3,4,5,7,22,41,42,43,44,51	12
3. จัดให้มีการดำเนินงานและจัดระบบ การประเมินผลพัฒนาการที่เหมาะสม	2,3,4,5,7,15,22,41,44	9
4. จัดให้มีข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน เป็นหมวดหมู่ สะดวก ต่อการใช้งาน	2,3,4,5,6,22,41,42,43,44	10
5. จัดให้มีการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ ประโยชน์ในการตัดสินใจ วางแผน การบริหารปรับปรุง / พัฒนาการดำเนินงาน ของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	2,3,4,5,6,7,22,25,28,41,42,43,44	13
6. จัดให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ปฐมวัยของสถานศึกษา	2,3,4,5,6,7,15,22,25,41,42,43	12
7. จัดให้มีการจัดทำและดำเนินการตาม แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษา	2,3,4,5,6,7,15,21,22,41,42,43,45	13

ตาราง 2.6 (ต่อ)

ข้อค้นพบ	หมายเลขเอกสาร ที่สอดคล้องกัน	ความถี่ (f)
8. จัดให้มีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศและใช้สารสนเทศในการบริหารจัดการ	2,3,4,5,6,7,15,22,41,42,43,45,46	13
9. จัดให้มีการติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	2,3,4,5,6,7,15,22,25,41,42,43	12
10. จัดให้มีการนำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอก ไปใช้วางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	2,3,4,5,6,7,22,41,42,43,47,48,49	13
11. จัดให้มีการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายใน	2,3,4,5,6,7,15,22,41,42,43,44,48,49	14
12. จัดให้มีการศึกษา รวบรวม วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนดำเนินการนิเทศ	2,3,4,5,6,7,15,22,41,42,43,44,48	13
13. จัดให้มีการจัดทำแผนการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลที่สอดคล้องกับ สภาพปัญหาและความต้องการ	2,3,4,5,6,7,15,22,41,42,43,49	12
14. จัดให้มีการดำเนินการนิเทศ ติดตาม และ ประเมินผลตามแผนอย่างน้อยภาคเรียนละ 3 ครั้ง	2,3,4,5,7,15,22,41,42,43,44,50	12
15. จัดให้มีการจัดทำรายงานสรุปผลการนิเทศตามแผนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ	2,3,4,5,7,15,22,41,42,43,47,48	12
16. จัดให้มีการนำผลการนิเทศมาปรับปรุงพัฒนา การดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มาใช้อย่างต่อเนื่อง	2,3,4,5,7,15,19,22,41,42,43	11

ตาราง 2.6 (ต่อ)

ข้อค้นพบ	หมายเลขเอกสาร ที่สอดคล้องกัน	ความถี่ (f)
17. จัดให้มีการจัด โครงสร้างการบริหารจัดการ ที่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบ	2,3,4,5,7,15,19,22,41,42,44,47	12
18. จัดให้มีการประเมินผลพัฒนาการเด็ก ครบทุกด้านตามสภาพจริง ด้วยวิธีการ ที่หลากหลายและนำไปใช้ในการ ปรับปรุงพัฒนา	2,3,4,5,7,15,22,41,42,44,47	11
19. จัดให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ที่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์เด็ก ปฐมวัยต้นแบบ	2,3,4,5,7,15,22,41,42,43,44,49	11
20. จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายใน ที่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์ เด็กปฐมวัยต้นแบบ	2,3,4,5,7,15,22,41,42,44,48,49	12
21. จัดให้มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล การดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	2,3,4,5,7,15,22,41,42,43,44	11
22. จัดให้มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร สถานศึกษาให้สอดคล้องกับธรรมชาติ การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เหมาะสมกับ บริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่น	2,3,4,5,7,15,22,41,42,43,61	11
23. จัดให้มีการวางแผนเขตการทำงาน การจัด โครงสร้างการศึกษาของแต่ละภาค การศึกษา	2,3,4,5,7,19,22,41,42	9

ตาราง 2.6 (ต่อ)

ข้อค้นพบ	หมายเลขเอกสาร ที่สอดคล้องกัน	ความถี่ (f)
24. จัดให้มีการจัดองค์กร โครงสร้างระบบ บริหารงานและพัฒนาองค์กรอย่างเป็น ระบบครบวงจร	2,3,4,5,7,22,41,44	8
25. จัดให้มีการจัดหลักสูตรและประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ	2,3,4,5,7,22,41,44,45	9

จากการสังเคราะห์ข้อค้นพบในองค์ประกอบการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ ของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ กำหนดความสอดคล้องของข้อค้นพบ จากจำนวนเอกสารที่มีความถี่ตั้งแต่ 10 ขึ้นไป พบว่า มีความสอดคล้องกัน จำนวน 21 ข้อ ได้แก่

- 1) จัดให้มีแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการประกอบด้วยภาคีเครือข่าย
- 2) จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ อย่างน้อยภาคเรียนละ 3 ครั้ง
- 3) จัดให้มีข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบถูกต้อง เป็นปัจจุบัน เป็นหมวดหมู่ สะดวกต่อการใช้งาน
- 4) จัดให้มีการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจวางแผนการบริหาร ปรับปรุง / พัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
- 5) จัดให้มีการกำหนดมาตรฐาน การศึกษาปฐมวัย ของสถานศึกษา
- 6) จัดให้มีการจัดทำและดำเนินการตามแผน พัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- 7) จัดให้มีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศและใช้สารสนเทศในการบริหารจัดการ
- 8) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- 9) จัดให้มีการนำผลการประเมินคุณภาพ ทั้งภายในและภายนอก ไปใช้วางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- 10) จัดให้มีการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายใน
- 11) จัดให้มีการศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ สภาพปัญหาและความต้องการเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนดำเนินการนิเทศ
- 12) จัดให้มีการจัดทำแผนการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลที่สอดคล้องกับ สภาพปัญหา และความต้องการ
- 13) จัดให้มีการดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลตามแผนอย่างน้อยภาคเรียนละ 3 ครั้ง
- 14) มีการจัดทำรายงานสรุปผลการนิเทศตามแผนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ
- 15) จัดให้มีการนำผลการนิเทศมาปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มาใช้อย่างต่อเนื่อง
- 16) จัดให้มีการจัดโครงสร้าง

การบริหารจัดการที่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 17) จัดให้มีการประเมินผลพัฒนาการเด็กครบทุกด้านตามสภาพจริง ด้วยวิธีการหลากหลายและนำผลไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนา 18) จัดให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 19) จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในที่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 20) จัดให้มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและเครือข่ายอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และ 21) จัดให้มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เหมาะสมกับบริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

5. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

การมีส่วนร่วมเป็นเป้าหมายของการพัฒนาคนส่วนใหญ่ของสังคม เพื่อสืบทอดความยั่งยืนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นองค์ประกอบสำคัญในกิจกรรมที่จะสร้างความเจริญก้าวหน้าให้เกิดขึ้น สำหรับความหมายของการมีส่วนร่วมนั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่าน นำเสนอไว้ดังต่อไปนี้

5.1 ความหมาย

นักวิชาการได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

นรินทร์ จงวุฒิเวศน์ (2550 : 183) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง

ความเกี่ยวข้องทางด้านความคิด จิตใจ อารมณ์ และทางกาย การมีส่วนร่วมมีความหมายทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ครอบคลุมทั้งมิติด้านความสามารถ เวลา และ โอกาสที่จะมีส่วนร่วม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมสามารถเป็นทั้งผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำ ผู้รับผล และร่วมรับผิดชอบ

ดิเรก ฤกษ์หรัย (2554 : 71) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่สมาชิกของชุมชน กระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกันที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการ ความสนใจ ที่จะบรรลุเป้าหมายร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เพื่อให้เกิดอิทธิพลสร้างอำนาจต่อรอง ทางการเมือง เศรษฐกิจ การปรับปรุงสถานภาพทางสังคม และการมีส่วนร่วมที่แท้จริง จะต้องไม่หมายความเพียงแต่ การดึงทุกฝ่ายเข้ามาร่วม โครงการที่รัฐเป็นผู้กำหนด “รูปแบบเป้าหมายของงาน” และ “กำหนดให้มีการเข้าร่วมงาน” ดังที่ผ่านมาแต่เป็นการมีส่วนร่วมอย่างมีสำนึกรับผิดชอบ มีบทบาทอย่างเต็มที่ ตั้งแต่ค้นคิดปัญหา วางแผนปฏิบัติงาน ดูแลกำกับ ประเมินผล ติดตามงาน เพื่อสร้างความเข้มแข็งบนพื้นฐานของการพึ่งตัวเองเป็นสำคัญ

บาสเตียนี (Bastiani. 1993 : 105) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลสมัครใจเข้ามามีส่วนร่วม มีความเป็นหุ้นส่วนอย่างชัดเจน ใน 3 มิติ ได้แก่ มิติที่ 1 ความเป็นหุ้นส่วนด้านความรู้ ความคิด เจตคติและทักษะ มิติที่ 2 การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ และมิติที่ 3 กระบวนการสื่อสารและความต้องการเชื่อมโยงความคิด การพูดและการกระทำ

แมกเกรเกอร์ (McGregor. 2000 : 58) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพนั้นจะต้องประกอบด้วยบรรยากาศของการทำงานที่มีความสะดวกสบาย สมาชิกมีความเข้าใจและยอมรับในภารกิจของกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนและยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน สมาชิกมีโอกาสออกและใช้ความคิดเห็น เพื่อให้การมีส่วนร่วมกิจกรรม มีความตระหนักรู้อยู่เสมอในภารกิจ มีการยอมรับเหตุผลของกันและกัน การวิจารณ์เป็นไปอย่างเปิดเผยและมีการแสดงความคิดเห็นเพื่อการพัฒนา มีการตรวจสอบการทำงานเป็นระยะ ๆ ประกอบไปด้วย

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งที่ได้ตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้จากการดำเนินการ
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล
5. ความสมดุลในบทบาท
6. เป้าหมายที่ชัดเจน
7. ความเปิดเผยและกล้าเผชิญหน้า
8. การสนับสนุนและไว้วางใจกัน
9. ความร่วมมือและความขัดแย้ง
10. วิธีดำเนินการที่ดี
11. ภาวะผู้นำที่เหมาะสม
12. การตรวจสอบและติดตามงาน
13. การพัฒนาบุคลากร
14. ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม
15. การติดต่อสื่อสารที่ดี

มัวร์เฮด และกริฟฟิน (Moorhead & Griffin. 2000 : 67) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่า เป็นกระบวนการที่แสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจเกี่ยวกับการทำงานของตนเอง เป็นการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจร่วมวางแผนและดำเนินการร่วมประเมิน ร่วมรับผิดชอบในงานที่ทำร่วมกัน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการทำงานและบรรลุเป้าหมายใน แนวทางที่ได้วางไว้ โดยการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการจูงใจให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานในองค์กร ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ความรับผิดชอบ และร่วมมือในปฏิบัติด้วยความเต็มใจ เน้นการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันให้ความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาอย่างแท้จริง ทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งมี 4 ขั้นตอนด้วยกัน ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ดับบิว เอช โอ และยูนิเซฟ (WHO & UNICEF, 1978 : 4 - 8) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่า คือการที่ก่อให้เกิดการรวมตัวที่สามารถจะกระทำการตัดสินใจใช้ทรัพยากร และมีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่กระทำในกลุ่ม เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียได้ร่วมในการคิดริเริ่ม การตัดสินใจ ร่วมลงมือปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในเรื่องราวต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อตนเองเพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการ ช่วยให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ ผู้มีส่วนได้เสียเข้าไปจัดการควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ร่วมกัน คิดค้นสาเหตุของปัญหาและมีความเห็นพ้องต้องกันในการที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือนโยบายที่วางไว้ เป็นการมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจ เข้าร่วมกับกระบวนการตัดสินใจ ตลอดจนร่วมรับผลประโยชน์ และมีจุดสำคัญที่จะให้การมีส่วนร่วมนั้นเป็นการปฏิบัติอย่างแข็งขัน มีอำนาจตัดสินใจ เป็นผู้กำหนด กำหนดเป้าหมายแผนงาน ร่วมดำเนินการในกระบวนการจัดการ ร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันส่งผลถึงผลประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมที่ก่อให้เกิดสิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน

5.2 ความสำคัญ

นักวิชาการทางการศึกษา ได้ให้ความสำคัญในการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ในแนวทางเดียวกัน ดังนี้

จันทรานี สงวนนาม (2553 : 166) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมมือในการพัฒนาองค์กรด้วยความเต็มใจ ทำให้เกิดผลดีกับองค์กร

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2551 : 9) กล่าวถึง ความสำคัญของการมีส่วนร่วมว่าเป็น การเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง ผูกพันกับงาน มีความรู้สึกดี ๆ ในการทำงานร่วมกัน หากมีการตัดสินใจร่วมกันจะก่อให้เกิดข้อผูกมัดให้รักองค์กร รวมทั้งได้กล่าวถึงประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ 5 ประการ ดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการระดมความคิด และอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลาย ทำให้การปฏิบัติมีความเป็นไปได้มากกว่าการคิดเพียงคนเดียว
2. การมีส่วนร่วมในการบริหารมีผลในทางจิตวิทยา คือ ทำให้เกิดการต่อต้านน้อยลง ในขณะที่เดียวกันก็จะเกิดการยอมรับมากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นวิธีการที่สามารถใช้ทดสอบว่าสิ่งที่ตนเองรู้ตรงกับสิ่งที่ผู้ร่วมงานคนอื่นรู้หรือไม่
3. เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารที่ดีกว่า สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน ตลอดจนการเริ่มสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
4. เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้อง มีโอกาสได้ใช้ความสามารถและทักษะในการทำงานร่วมกัน เกิดความมีน้ำใจ
5. การมีส่วนร่วมจะทำให้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้น การตัดสินใจมีคุณภาพมากขึ้นและส่งเสริมให้มีการปรับปรุงงาน มีความเป็นไปได้สูง ตลอดจนผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น

สมเดช สีแสง (2553 : 230) เสนอว่าประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมสามารถทำให้เห็นความสำคัญใน 3 ส่วนได้แก่

1. ช่วยให้บริการและการสื่อสารให้ดีขึ้น ความขัดแย้งลดลง ต้นทุนลดลง ขณะที่ผลผลิตเพิ่มขึ้น และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น
2. การตัดสินใจมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นเนื่องจากได้ข้อมูลและความคิดจากทุกฝ่าย
3. เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรทุกคนดีขึ้น มีความไว้วางใจซึ่งกันและกันสูงมีความรับผิดชอบและผูกพันมากขึ้น ได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีม และมีส่วนร่วมในการบริหารเกิดความภาคภูมิใจและทำงานเต็มความสามารถ

ชาญชัย อาจิมสมาจารย์ (2550 : 40 - 42) ได้กล่าวว่า ผลประโยชน์ที่โรงเรียนจะได้รับจากการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งทำให้เห็นถึงความสำคัญ ดังนี้

1. ความกระฉับในจุดประสงค์และเป้าหมาย หากเปิดโอกาสให้คณะครูผู้ปกครองและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การรับรู้จุดประสงค์ เป้าหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียน ก่อให้เกิดการกำหนดกลยุทธ์ที่นำไปสู่เป้าหมายที่ทำได้
2. มีความผูกพันและประสานกันมากขึ้น
3. แก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์
4. ทุกฝ่ายสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้

5. การมีสร้างโอกาสในการตั้งเป้าหมายร่วมกัน และให้โอกาสในการทำงานร่วมกันเกิดวัฒนธรรมองค์การที่เป็นเลิศ

เดวิด และวิลเลียม (David & William, 2005 : 160) กล่าวว่า ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมไว้ 12 ประการ ซึ่งทำให้เห็นความสำคัญ ดังนี้

1. เพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น
2. คุณภาพของงานดีขึ้น
3. ได้รับความคิดเห็นมากขึ้น
4. มีแรงจูงใจมากขึ้น
5. มีความรู้สึกยอมรับถึงกันและกัน
6. ทำให้นับถือตนเองมากขึ้น
7. มีความพึงพอใจต่องานสูงขึ้น
8. มีความร่วมมือกันมากขึ้น
9. ลดความเครียดลงได้
10. มีความผูกพันต่อเป้าหมายของงานสูงขึ้น
11. ยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น
12. มีการสื่อสารกันดีขึ้น

แอนโทนี่ (Anthony, 1977 : 27 - 29) สรุปประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ 8 ประการ สรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. ก่อให้เกิดความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น
2. ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันราบรื่น
3. ทำให้มีความผูกพันต่อกันมากขึ้น
4. ทำให้มีความไว้วางใจมากขึ้น
5. ทำให้การทำงานง่ายขึ้น ทุกคนยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลง มีความผูกพันและความไว้วางใจกันมากขึ้น
6. ทำให้การตัดสินใจในการทำงานดีขึ้น ทุกฝ่ายช่วยกันทำให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจมากขึ้น
7. ทำให้การติดต่อสื่อสารทั่วถึงดีขึ้น
8. ทำให้ทีมงานมีประสิทธิภาพดีขึ้น ทุกคนเข้าใจเป้าหมายได้ตรงกันและมีทิศทางดำเนินงานไปในทางเดียวกัน ลดความขัดแย้งในการปฏิบัติงานส่งผลให้ทีมงานมีประสิทธิภาพดีขึ้น

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการบริหาร จะทำให้ผู้บริหารและสมาชิกในองค์กรเกิดความไว้วางใจกันสูงและสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพิ่มความรับผิดชอบให้กับผู้ปฏิบัติงาน ลดความสับสนช่วยปรับปรุงการติดต่อสื่อสารให้ดีขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ทำให้เกิดทีมงานที่มีความร่วมมือร่วมใจกัน มีแรงจูงใจ ทำให้เข้าใจองค์กรได้ดีขึ้นและเพิ่มประสิทธิภาพในงาน ทำให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร และนำสู่องค์กรที่มีคุณภาพเป็นเลิศด้วย

5.3 องค์ประกอบ

ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กล่าวว่า การศึกษาเป็นเรื่องของทุกคนและทุกฝ่ายในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และได้บัญญัติไว้ในหลักการจัดการศึกษา ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รวมทั้งโครงสร้างและกระบวนการศึกษายังให้ยึดเรื่องของการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

อรทัย ก๊กผล (2552 : 17 - 19) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ตั้งแต่ การกำหนดกฎเกณฑ์ นโยบาย กระบวนการและการตัดสินใจ จะทำให้รู้สึกเป็นเจ้าของ จำแนกได้ดังต่อไปนี้

1. ร่วมสร้างเจตคติที่ดีในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม
2. ร่วมคิด สภาพปัจจุบัน ปัญหา การจัดลำดับความต้องการ
3. ร่วมวางแผนดำเนินการ กำหนดกิจกรรม การแบ่งงานกันทำ ร่วมคิด

จัดหางบประมาณ

4. ร่วมดำเนินงาน ด้วยความเต็มใจ เต็มกำลังความรู้ความสามารถ
5. ร่วมติดตามและประเมินผล
6. ร่วมรับผลประโยชน์

สุรัสวดี หุ่นพยนต์ (2560 : 17) กล่าวว่า รูปแบบหรือชนิดการมีส่วนร่วมที่ก่อให้เกิดผลดีต่อกระบวนการพัฒนาไว้ มีจำนวน 4 รูปแบบ ซึ่ง ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจและตัดสินใจปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ประกอบด้วยการสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริการ และการประสานขอความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุผลประโยชน์ทางสังคม

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ออร์พินท์ สฟโชคชัย (2550 : 14) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือ การร่วมมือมีส่วนช่วยและสนองความเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับรู้ข้อมูล ร่วมรับประโยชน์ และร่วมติดตาม ประเมินผลการดำเนินการ รวมทั้งร่วมชื่นชมยินดีในผลงานที่เกิดขึ้น

กรรณิกา ชมดี (2554 : 13 - 15) ได้กล่าวว่า รูปแบบการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมประชุม ร่วมออกเงิน การเป็นกรรมการ มีส่วนเป็นผู้นำ การร่วมสัมภาษณ์การเป็นผู้ชักชวน บริจาค การผู้บริโภคร ผู้ใช้แรงงานหรือลูกจ้าง การร่วมออกวัสดุอุปกรณ์

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2550 : 45) กล่าวถึงรูปแบบของการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. ส่วนของการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา ซึ่งหมายถึง การมีส่วนร่วมในการคิดค้นปัญหา การกำหนดนโยบาย การกำหนดวัตถุประสงค์ การร่วมตัดสินใจ การกำหนดกิจกรรมและการใช้ทรัพยากร

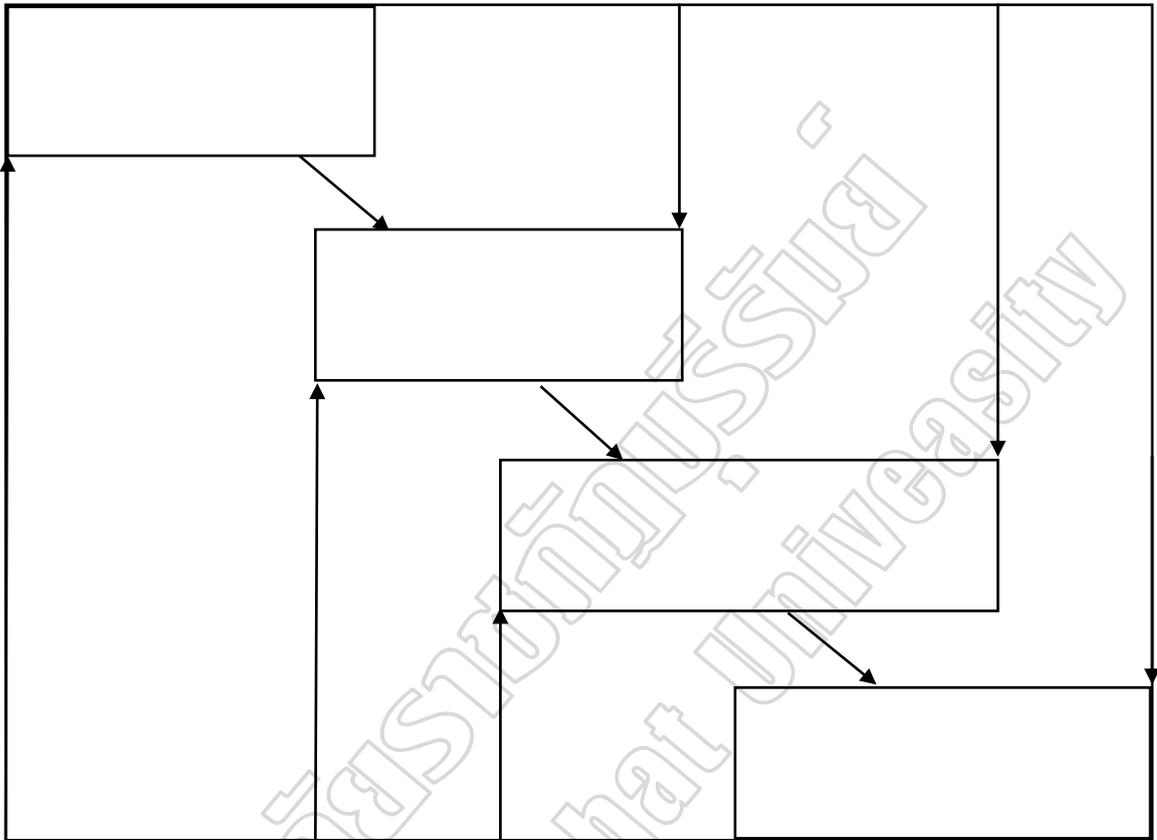
2. ส่วนของการจัดการและดำเนินการตามแผนงาน โครงการ กิจกรรม เป็นการช่วยสนับสนุนทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ กำลังแรงงาน การบริการ และการช่วยประสาน

3. ส่วนของการร่วมประเมินผลโครงการ เป็นการร่วมประเมินโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันต่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนา

โคเฮิน และอัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1980 : 219 - 222) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ระดับ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation)
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefit)
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

จากที่กล่าวมาแสดงได้ดังภาพประกอบ 2.3

ภาพประกอบ 2.3 วงจรการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Cohen and Uphoff

ที่มา : Cohen & Uphoff (1980 : 222)

เดวิส (Davis, 1981 : 86) ได้แบ่งประเภทของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ออกเป็น 7 รูปแบบ ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญได้ ดังต่อไปนี้

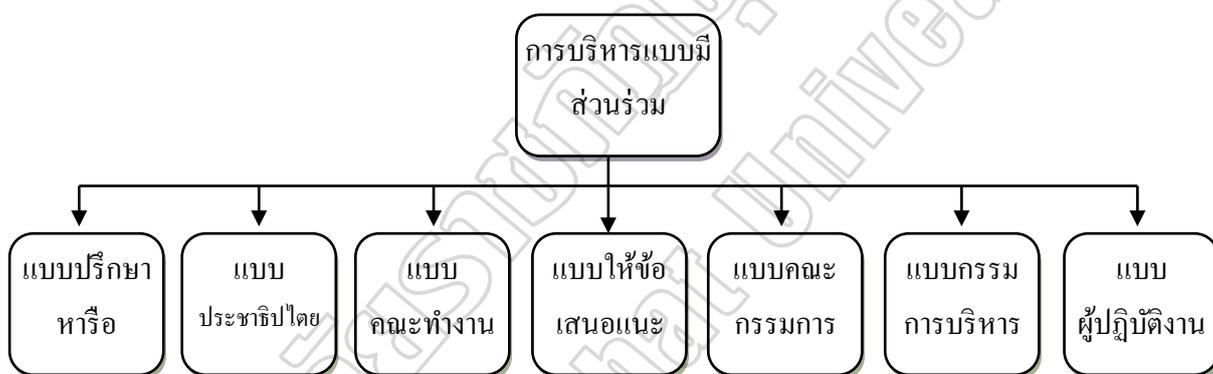
1. การบริหารแบบปรึกษาหารือ เป็นการบริหารที่ฝ่ายบริหารปรึกษาหารือกับผู้ที่เกี่ยวข้องก่อนที่จะตัดสินใจ
2. การบริหารแบบประชาธิปไตยเป็นการบริหารที่ใช้ความคิดจากกลุ่มให้เป็นประโยชน์ โดยให้ทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น แต่ละคนมีเสียงหนึ่งเสียงเท่ากัน
3. การบริหารแบบคณะทำงาน เป็นการบริหารที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนางาน ให้มีวิธีการในการแก้ไขปรับปรุง
4. การบริหารแบบให้ข้อเสนอแนะ เป็นการบริหารที่ยังใช้ความเห็นของแต่ละฝ่ายให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางาน

5. การบริหารแบบคณะกรรมการบริหารระดับกลาง เป็นการบริหารที่ใช้พลังความร่วมมือจากกลุ่มระดับกลาง มาร่วมกันศึกษาปัญหาและเสนอแนวทางเพื่อการแก้ปัญหานั้น

6. การบริหารแบบร่วมเป็นกรรมการบริหาร เป็นการบริหารที่ยินยอมให้ตัวแทนของทุกกลุ่มเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารด้วย

7. การบริหารแบบผู้ปฏิบัติงานเป็นเจ้าของแผนปฏิบัติงาน วิธีการที่ให้ผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสในการร่วมเป็นคณะทำงาน คณะกรรมการ หรือเป็นสมาชิกในกลุ่มเหล่านั้น ส่วนกำหนดแผนปฏิบัติงาน เป้าหมาย นโยบายในการทำงานให้สอดคล้องกับการทำงาน

จาก 7 รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม แสดงได้ดังภาพประกอบ 2.4

ภาพประกอบ 2.4 รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ที่มา : Davis (1981 : 86)

จากที่กล่าวมาจะพบว่า องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการบริหาร ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ แต่ที่มีความสำคัญที่สุดในการจะทำให้การบริหารบรรลุตามเป้าหมายก็คือ คน ที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งในรูปแบบบุคคลคนเดียว รูปแบบกลุ่มบุคคล ในสังคมระดับครอบครัว ชุมชน ประเทศ และในโลกลนี้ ที่ผู้บริหารต้องบริหารจัดการให้คนที่อยู่ในองค์กรสามารถร่วมกันทำงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งมีหลายรูปแบบในระดับการปฏิบัติงาน เช่น ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมตัดสินใจ ร่วมประเมินผล ร่วมรับผลที่เกิดจากการปฏิบัติ เป็นต้น ดังนั้นผู้บริหารการศึกษาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ จึงต้องนำผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานการบริหารจัดการ ตั้งแต่วางแผน ปฏิบัติ กำกับติดตาม ประเมินผล การจัดการศึกษาปฐมวัยให้ได้มาตรฐานตามวัตถุประสงค์การเป็นต้นแบบการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

5.4 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน

การมีส่วนร่วมในการบริหารเป็นแนวคิดหนึ่งของการบริหารจัดการที่ดี มุ่งสร้างความถูกต้อง ความโปร่งใส ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และการมีส่วนร่วม อย่างกว้างขวางทั้งจากภายใน และภายนอกองค์กร ซึ่งคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย เป็นการบริหารที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมดำเนินงานตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติ ตลอดจนถึงการประเมินผล เพื่อเสริมสร้างความสามัคคี และประกันความสำเร็จให้เกิดขึ้น ด้วยความสำคัญของผลสำเร็จที่เกิดขึ้นกับตัวผู้ร่วมงานทุกคนและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกิจกรรมนั้น ดังนั้น การเสริมพลังอำนาจเป็นกระบวนการที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถและพัฒนาศักยภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่างให้เป็นศูนย์ที่มีคุณภาพ ได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุก ๆ ฝ่าย ทั้งหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องตามเจตนารมณ์ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กล่าวว่า การศึกษาเป็นเรื่องของทุกคนและทุกฝ่ายในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และได้บัญญัติไว้ในหลักการจัดการศึกษา ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รวมทั้งโครงสร้างและกระบวนการศึกษายังให้ยึดเรื่องของการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

ผู้ที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่สำคัญคือ ผู้ปกครอง ที่จะส่งเสริมความรู้และทักษะด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในปัจจุบันจะขึ้นอยู่กับพ่อแม่และครอบครัวที่ถ่ายทอดทุกสิ่งทุกอย่างของครอบครัวหรือตระกูล เช่น ความรู้เรื่องกิจวัตรประจำวัน ความรู้เรื่องการดำรงชีวิต ความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประเพณี ความรู้เรื่องการทำมาหากินจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง เป็นต้น ซึ่งเป็นการสร้างคุณค่าการศึกษาให้กับเด็ก และเป็นการสร้างคุณค่าให้กับสังคม เพราะหมายถึงการส่งเสริมความรู้และทักษะด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง ในการสร้างสรรค์พัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตและพัฒนาได้เต็มศักยภาพ เนื่องจากการจัดการศึกษาในระบบปัจจุบันส่วนใหญ่เกิดจากโรงเรียนฝ่ายเดียว ทำให้ระบบการศึกษามีปัญหาค่อนข้างมาก การที่ผู้ปกครองไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ไม่มีโอกาสและบทบาทในการศึกษานั้น ทำให้ขาดครูที่เป็นผู้สอนลูกหลานด้วยความรัก

ดังนั้น กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551 : 33) จึงได้เสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมความรู้และทักษะด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัย มีหลายรูปแบบดังต่อไปนี้

1. การให้ผู้ปกครองรับรู้ ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ง่ายที่สุดก่อน เพราะ ผู้ปกครองไม่จำเป็นต้องเข้าโรงเรียนบ่อย ๆ เพียงแต่รับข่าวสารและข้อมูลจากสถานพัฒนา เด็กปฐมวัย เพื่อให้ทราบความเป็นไปของการพัฒนาเด็กปฐมวัย สิ่งสำคัญที่ต้องให้ผู้ปกครองรับรู้ มี 2 ประการ ได้แก่ สุขภาพเด็ก ประกอบด้วย น้ำหนัก ส่วนสูง พัฒนาการ และภูมิคุ้มกันโรคที่เด็ก ต้องได้รับ สิ่งเหล่านี้ครูจะมีบันทึกประจำตัวของเด็ก ซึ่งจะเป็นรายงานให้ผู้ปกครองทราบ เดือนละ 1 ครั้ง และพฤติกรรมของเด็ก ประกอบด้วย นิสัย มารยาท การช่วยเหลือตัวเองที่ดีเป็น ข้อสังเกตที่ต้องเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูและผู้ปกครอง แม้ว่าเด็กปฐมวัยจะไม่จำเป็นต้องเรียนรู้ ทักษะทางวิชาการ แต่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องมีการประเมินทักษะการเรียนรู้พื้นฐานของเด็ก ซึ่งแสดงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก กิจกรรมที่ทางการพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องสอดคล้องกับ ความต้องการของเด็ก

2. การกระตุ้นเจตคติการเป็นผู้ปกครอง ในการส่งเสริมความรู้และทักษะ ด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัย การให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองเป็นงานส่วนหนึ่งที่จำเป็นต้องให้ ผู้ปกครองต้องเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการเป็นผู้ปกครองที่มีคุณภาพ สิ่งที่ต้องเรียนรู้คือการพัฒนา เด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงอายุ

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2553 : 207 - 208) กล่าวว่า ivala ผลที่จะเกิดแก่นักเรียนโดยตรง และเป็นไปตามความมุ่งหวังของชุมชนแห่งการเรียนรู้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วม ได้แก่ ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นเพียงผู้อำนวยการความสะดวก จะต้องส่งเสริมการเรียนรู้ ให้คุณค่า ของการเรียนรู้ โดยอาศัยกระบวนการของความร่วมมืออย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ การเรียนรู้ และช่วยให้ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ โรงเรียนได้ทำประโยชน์ให้แก่ชุมชนแห่ง การเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (2551 : 4 - 6) ได้เสนอบทบาทหน้าที่ ของพ่อแม่ผู้ปกครองในการส่งเสริมความรู้และทักษะด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัยกับ โรงเรียน ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. การอบรมสั่งสอนเด็กให้เป็นคนดี พ่อแม่ผู้ปกครองต้องคอยสอดส่องไม่ให้ เด็กประพฤติตนเสียหาย เข้าใจเด็กเอาใจใส่ในเรื่องการเรียน เป็นกำลังใจให้บุตรหลานในเรื่อง การเรียน ช่วยชี้แนะเด็กให้ดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง จัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านให้เหมาะสม มีที่ ให้ทำการบ้านและทบทวนบทเรียนอย่างเป็นสัดส่วน และยังประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็ก ได้ประพฤติปฏิบัติตาม

2. ไม่ปล่อยปละละเลยในพฤติกรรมที่ไม่ดีของบุตรหลานเด็กหลายคนที ล้มเหลวในเรื่องการเรียน เพราะพ่อแม่ผู้ปกครองไม่เอาใจใส่ยุ่งกับการทำมาหากินจนลืมเรื่องสำคัญ อื่น ๆ เริ่มจากเด็กไม่ทำการบ้าน ไม่สนใจเรียน ไม่ทบทวนบทเรียน และทางพ่อแม่ผู้ปกครองก็ไม่ สนใจ ไม่กวดขัน จึงทำให้เรียนไม่ทันเพื่อน เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน หนีเรียน จนในที่สุด ก็ไปเกี่ยวข้องกับสิ่งที่จะทำให้เกิดความเสียหายทั้งกับตนเองและครอบครัว

3. พ่อแม่ผู้ปกครองควรรหาโอกาสพบปะสนทนากับครู เพื่อถามข่าวคราว ความก้าวหน้าทางการเรียนและความประพฤติของเด็กทางโรงเรียนอาจจะขอให้ผู้ปกครองดูแล เด็กเป็นพิเศษในเรื่องใด หรืออาจร่วมกันหารือถึงแนวทางปรับปรุงแก้ไขความประพฤติ หากพ่อแม่ ผู้ปกครองได้รับเชิญให้ไปโรงเรียนเพื่อปรึกษาหารือกับครู จะต้องถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ ต้องรีบไป พบครู อย่าปล่อยให้มีปัญหาจนสายเกินแก้

4. พ่อแม่ผู้ปกครองควรให้ความรัก ความอบอุ่น ความเอาใจใส่ ความสนใจ และ ความเข้าใจแก่เด็กอย่างเพียงพอ การติดตามผลการเรียนและความประพฤติ พร้อมทั้งจะเป็นที่ปรึกษา ในทุกเรื่อง คอยติดตามให้คำแนะนำที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ ช่วยพัฒนาแวดล้อมเกล้าให้เด็กมี ทัศนคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น

5. พ่อแม่ผู้ปกครองควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของเด็ก ในอดีตที่ ผ่านมา พ่อแม่ผู้ปกครองมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่มากนัก และมักจะเป็นไป ในลักษณะของการให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนตามสถานภาพและโอกาส หรือ เข้าร่วม กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นและขอความร่วมมือเท่านั้น แต่นับจากนี้ไปพ่อแม่ผู้ปกครองจะมี บทบาทอันสำคัญยิ่งในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัด ดังนั้นผู้ปกครองควรต้องเข้าใจบทบาทและ หน้าที่ของตนที่มีต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยเริ่มตั้งแต่บทบาทพื้นฐาน คือ การอบรมเลี้ยงดู การส่งเสริมพัฒนาการ การเป็นแบบอย่างที่ดี บทบาทในการเป็นผู้ช่วยเหลือและสนับสนุนกิจกรรม ของโรงเรียน และส่งเสริมประสบการณ์ให้ความรู้กับเด็กขณะที่อยู่ที่บ้านและใน โรงเรียน ที่ก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อตัวเด็กให้มากที่สุด

เอซเซล จัสติซ และ พาร์สัน (Ezell, Justice & Parsons. 2000 : 121 - 140) กล่าวว่า กิจกรรมความร่วมมือระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครองกับ โรงเรียน เป็นการส่งเสริมความรู้และทักษะ ด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง ให้มีบทบาทต่อการพัฒนาการศึกษาของเด็กในทุก ๆ ด้าน โดยมีแนวทางสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การอบรมเลี้ยงดู ผู้ปกครองพัฒนาสมองของลูกตั้งแต่วัยทารกโดย รับประทานอาหารที่มีคุณค่าต่อร่างกาย ตรวจและพัฒนาสุขภาพของลูกอย่างสม่ำเสมอ สังเกต

แนวความสามารถของลูก อ่านหนังสือให้ลูกฟังและเล่นกับลูก เพื่อฝึกการพูด การฟัง การสังเกต และการวิเคราะห์ โรงเรียนทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการอบรมเลี้ยงดู ตามหลักวิชาการ การสร้างภูมิคุ้มกันสำหรับเด็กแรกเกิด เปิดสนทนาปัญหาสุขภาพ เปิดห้องสมุด ให้ผู้ปกครองหาความรู้และเป็นที่ปรึกษาเรื่องการเรียนรู้ของเด็ก

2. การสื่อสารระหว่างบ้านกับโรงเรียน ผู้ปกครองพบปะครูของลูก อย่างสม่ำเสมอ ดูแลลูกเรื่องการไปโรงเรียน การเรียน และการทำการบ้านอย่างใกล้ชิด ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อโรงเรียนในเรื่องต่าง ๆ และพบปะเครือข่ายผู้ปกครองและบุคลากรภายในโรงเรียนและครูควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองพบ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลของเด็กที่อยู่ในโรงเรียน เผยแพร่ความรู้หรือวิธีการเรียนในห้องและนอกห้องเรียน การวัดผลประเมินผลให้ผู้ปกครองทราบ และกำหนดแนวทางการดำเนินการร่วมกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครองและจัดระบบพบปะผู้ปกครองและบุคลากรในโรงเรียนรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้น

3. การอาสาสมัครเพื่อพัฒนาการศึกษาผู้ปกครองให้มีความร่วมมือเป็นอาสาสมัคร เข้าร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนให้ความช่วยเหลือสนับสนุนด้านปัจจัย เพื่อพัฒนาบุคลากรครูของโรงเรียนและการลงมือช่วยพัฒนาสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน จัดตั้งสมาคมผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง โรงเรียนควรมีการสำรวจข้อมูลผู้ปกครองในเรื่องความรู้ ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญ ด้านต่าง ๆ จัดห้องทำงานให้อาสาสมัครอย่างเหมาะสม สร้างบรรยากาศเป็นมิตรกับผู้ปกครอง ส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายผู้ปกครองด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การออกหนังสือเชิญการเป็นวิทยากรบรรยาย การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่จำเป็น เป็นต้น

4. การจัดบรรยากาศการเรียนการสอน ผู้ปกครอง จัดสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ให้เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ และการติดต่อสร้างสรรค์ได้ด้วยตนเอง ถ่ายทอดขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมตามศักยภาพ โรงเรียนให้ความรู้เรื่องการจัดสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยให้เป็นแหล่งความรู้ของเด็ก จัดกิจกรรมสืบสานวัฒนธรรมเพื่อให้เด็กได้แสดงออก

5. การเป็นผู้ประสานงานระดมทรัพยากร ผู้ปกครอง ทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างแหล่งทรัพยากรที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา กับ โรงเรียนระดมทรัพยากรต่าง ๆ เช่น บุคลากรหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อช่วยให้โรงเรียนสามารถบริหารงานได้อย่างเข้มแข็งมีประสิทธิภาพ โรงเรียนประสานงานกับแหล่งทรัพยากรที่ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนและรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีค่าสำคัญยิ่งให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 : 143 - 144) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชน ในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ตามหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ดังนี้

1. พ่อแม่หรือผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ผู้สอน ผู้ดูแลเด็ก ควรสื่อสารกันตลอดเวลา เพื่อสร้างความเข้าใจและร่วมมือกันในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็ก พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรมีบทบาทหน้าที่

1.1 มีส่วนร่วมในการให้ความคิดเห็น เพื่อนำไปกำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษาและให้ความเห็นชอบกำหนดแผนการเรียนรู้ของเด็กกับผู้สอน

1.2 ร่วมมือและสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา และกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กตาม ศักยภาพ โดยเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษากับครอบครัว เพื่อให้การเรียนรู้ของเด็กต่อเนื่องและมีความหมายต่อเด็ก

1.3 เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ จัดบรรยากาศภายในบ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้

1.4 สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็น

1.5 อบรมเลี้ยงดู เอาใจใส่ให้ความรัก ความอบอุ่น ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก

1.6 ป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ตลอดจนส่งเสริมคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ โดยประสานความร่วมมือกับผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

1.7 เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านการปฏิบัติตนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และมีคุณธรรม นำไปสู่การพัฒนาให้เป็นสถาบันแห่งการเรียนรู้

1.8 มีส่วนร่วมในการพัฒนาการเด็กและในการประเมินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. ชุมชน / ท้องถิ่น มีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยการประสานความร่วมมือ เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ดังนี้

2.1 มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการบริหารจัดการของสถานศึกษา ในบทบาทของคณะกรรมการ สถานศึกษา สมาคม / ชมรมผู้ปกครอง

2.2 มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของสถานศึกษา

2.3 เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษาให้เด็กได้เรียนรู้ มีประสบการณ์จากสถานการณ์จริง

2.4 ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากร ภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

2.5 ประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

2.6 มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา โดยทำหน้าที่ให้ ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

เอปสไตน์และคณะ (Epstein et al. 1997 : 74 - 81) ได้เสนอ “โครงสร้างการส่งเสริมความรู้และทักษะด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน 6 แบบของเอปสไตน์” (Epstein’s Framework of 6 Types of Parent Involvement) เพื่อเป็นแนวทางให้โรงเรียนใช้ในการจัดการศึกษาปฐมวัยกับผู้ปกครอง สำหรับส่งเสริมความรู้และทักษะด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูในฐานะผู้ปกครอง หมายถึง ความรับผิดชอบพื้นฐานของครอบครัว ได้แก่ การจัดเตรียมที่อยู่อาศัย สุขภาพ โภชนาการ เครื่องนุ่งห่ม ความปลอดภัย ทักษะของผู้ปกครอง ต่อเด็กทุกระดับอายุ สภาพบ้านที่สนับสนุนเด็กในฐานะนักเรียนทุกระดับชั้น ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมเพื่อช่วยโรงเรียนให้เข้าใจเด็กและครอบครัว

2. การสื่อสารจากโรงเรียนสู่บ้าน และการสื่อสารจากบ้านสู่โรงเรียน

3. การอาสาสมัคร หมายถึง การส่งเสริมความรู้และทักษะด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่โรงเรียนและเพื่อโรงเรียน ดังนี้

3.1 การอาสาสมัครในโรงเรียนหรือชั้นเรียน เช่น ช่วยผู้บริหาร โรงเรียน ครู นักเรียน หรือผู้ปกครอง ในด้านต่าง ๆ

3.2 การอาสาสมัครเพื่อโรงเรียนหรือชั้นเรียน เช่น ช่วยโครงการของโรงเรียน และความก้าวหน้าของเด็กในทุกที่ทุกเวลา

3.3 การเป็นผู้ร่วมในทุกรายการแสดง กีฬา เหตุการณ์ การมอบรางวัล การเฉลิมฉลอง และอื่น ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น

4. การเรียนรู้ที่บ้าน หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมที่บ้านให้เหมาะสมหรือส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก

5. การตัดสินใจ หมายถึง การส่งเสริมความรู้และทักษะ ด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัยหรือการเป็นผู้นำในองค์กรต่าง ๆ เช่น สมาคมผู้ปกครองและครู องค์กรผู้ปกครองและครู หรือ สภาที่ปรึกษาคณะกรรมการ หรือ กลุ่มที่ปรึกษาโรงเรียนอิสระต่าง ๆ โดยการเป็นสมาชิก ผู้มีส่วนร่วม ผู้นำหรือตัวแทน เป็นต้น

6. การร่วมมือกับชุมชน หมายถึง การเชื่อมโยงชุมชนให้มาช่วยเหลือโรงเรียน นักเรียน และครอบครัว หรือ การเชื่อมโยงโรงเรียนนักเรียน และครอบครัวให้ไปช่วยชุมชน

มอร์ริสัน (Morrison, 1998 : 363 - 368) กล่าวว่า การส่งเสริมความรู้และทักษะ ด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัยสำหรับผู้ปกครองให้ประโยชน์หลากหลายทั้งต่อผู้ปกครอง ครู และเด็ก วิธีการดั้งเดิมและพื้นฐานที่ดีที่สุดคือ การค้นหาวิธีการที่จะทำให้ผู้ปกครอง ให้การส่งเสริม ตามความสามารถของผู้ปกครอง จะได้ผลประโยชน์มากมายและมีความเป็นเอกเทศมาก ดังนี้

1. การส่งเสริมความรู้และทักษะด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในการพัฒนาวิธีการ นี้มีวัตถุประสงค์ที่เน้นการพัฒนาการส่งเสริมความรู้และทักษะด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัยผู้ปกครอง และพัฒนาคุณภาพของครอบครัวเป็นหลัก ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ปกครองที่เข้าร่วมจะได้เรียนรู้ และวิธีการปฏิบัติที่เป็นการส่งเสริมครอบครัว การส่งเสริมความรู้และทักษะด้านพัฒนาการเด็ก ปฐมวัยในลักษณะนี้จะพบในโครงการ การร่วมมือของโรงเรียนชุมชน โรงเรียนสหกรณ์ เป็นต้น

2. การส่งเสริมความรู้และทักษะด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัยในแบบสมบูรณ์ วิธีการนี้เป็นการรวมเอาส่วนต่าง ๆ ของทุกวิธีข้างต้นเข้าด้วยกัน โดยวิธีการด้านการพัฒนานักเรียน วิธีการนี้เป็นวิธีการที่กว้างขวางมากกว่า 3 วิธีแรก อย่างไรก็ตามในวิธีการนี้ยังให้ความสำคัญกับ ครอบครัวในฐานะศูนย์กลางของการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ วิธีการนี้ไม่ได้ให้วัตถุประสงค์ เพื่อให้ครอบครัวหรือสมาชิกในครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและสร้างความเข้มแข็ง ให้กับครอบครัว ผลก็คือสมาชิกทุกคนในครอบครัวล้วนแต่มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือรวมทั้ง ตัวเด็ก ๆ เอง

จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน เป็นการส่งเสริมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัยของพ่อแม่ ผู้ปกครองและ ชุมชนร่วมกับสถานศึกษา ในการทำหน้าที่ให้การอบรม ดูแลเด็กให้เรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ เป็นตัวเชื่อมโยงให้พัฒนาการของเด็กเป็นไปอย่างต่อเนื่อง คุณค่าของการทำงานร่วมกัน ความร่วมมือ จากผู้ปกครอง ในการส่งเสริมความรู้และทักษะด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัยเด็กได้รับการพัฒนา ทักษะการเรียนรู้ และมีทักษะทางวิชาการเพิ่มขึ้นเต็มศักยภาพ ซึ่งผู้อำนวยการสถานศึกษาใน สถานศึกษาปฐมวัย ต้องมีความรู้ มีทัศนคติที่ดีในการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ วิธีการบริหาร ในรูปแบบที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายซึ่งเกี่ยวข้อง ได้ร่วมวางแผน ปฏิบัติ ประเมินผล รวมถึงปรับปรุง แก้ไขหรือ พัฒนาให้เด็กปฐมวัยมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน เป็น การดำเนินการของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ในการส่งเสริมการพัฒนาความรู้ และทักษะด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัยร่วมกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน ทั้งภาครัฐและเอกชน ด้วยการร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน ร่วมประเมินผล ร่วมรายงานผล และร่วมนำผลการประเมิน

ไปปรับปรุงพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน โดยการวิจัยร่วมกับสถาบันทางการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาข้อมูลที่ผ่านมาและเอกสารที่ศึกษาเพิ่มเติมดังกล่าว นำมาสังเคราะห์ข้อค้นพบในองค์ประกอบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน แสดงได้ดังตาราง 2.7

ตาราง 2.7 สังเคราะห์ข้อค้นพบในองค์ประกอบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน

ข้อค้นพบ	หมายเลขเอกสารที่สอดคล้องกัน	ความถี่ (f)
1. มีการส่งเสริมให้ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ อย่างต่อเนื่อง	2,3,4,5,6,7,15,36,38,43,56,65	12
2. มีการให้บริการเป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้า วิจัย ประสานความร่วมมือกับบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ	2,3,4,5,6,7,36,38,52,53,65	11
3. มีการให้ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมมือและสนับสนุนการระดมทุนพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	2,3,4,5,6,7,54,56, 65	9
4. มีการติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	2,3,4,5,6,7,44,52,63	9
5. มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	2,3,4,5,6,7,35,38,44,54,64,65	12
6. มีการร่วมเป็นเครือข่ายในการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยและการพัฒนาเด็กปฐมวัย ร่วมกับสถาบันทางการศึกษาหรือหน่วยงานเอกชน	2,3,4,5,6,7,52,53,54,58	10

ตาราง 2.7 (ต่อ)

ข้อค้นพบ	หมายเลขเอกสาร ที่สอดคล้องกัน	ความถี่ (f)
7. มีการให้ผู้ปกครอง ชุมชน อย่างน้อยร้อยละ 50 มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการ / กิจกรรมอย่างน้อย 1 โครงการ	2,3,4,5,6,7,52,53,54,58	10
8. มีการให้ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมมือและสนับสนุนการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	2,3,4,5,6,7,35,48,63,64,65	11
9. มีการให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ	2,3,4,5,6,7,54,58,61,62,63	11
10. มีการให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนางาน	2,4,5,6,7,32,38,52,54,63,64,65	12

จากการสังเคราะห์ข้อค้นพบในองค์ประกอบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน กำหนดความสอดคล้องของข้อค้นพบจากจำนวนเอกสารที่มีความถี่ตั้งแต่จำนวน 10 ขึ้นไป พบว่า มีความสอดคล้องกันของข้อค้นพบจำนวน 8 ข้อ ได้แก่ 1) มีการส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบอย่างต่อเนื่อง 2) มีการให้บริการเป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้า วิจัย ประสานความร่วมมือกับบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ 3) มีการร่วมเป็นเครือข่ายในการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยและการพัฒนาเด็กปฐมวัยร่วมกับสถาบันทางการศึกษาหรือหน่วยงานเอกชน 4) มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 5) มีการให้ผู้ปกครอง ชุมชน อย่างน้อยร้อยละ 50 มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการ / กิจกรรมอย่างน้อย 1 โครงการ 6) มีการให้ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมมือและสนับสนุนการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 7) มีการให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ และ 8) มีการให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนางาน

รูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ความหมายของรูปแบบ

นักวิชาการทางการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้หลายลักษณะ ดังนี้

เดือนใจ รักษาพงศ์ (2551 : 92) ได้ให้ความหมายของรูปแบบ หมายถึง โครงสร้างโปรแกรม แบบจำลอง หรือตัวแบบที่จำลอง สภาพความเป็นจริงที่สร้างขึ้นจากการลดทอนเวลาและทักษะ พิจารณาว่า มีสิ่งใดบ้างที่จะต้องนำมาศึกษาเพื่อใช้แทนแนวความคิดหรือปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง โดยอธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบนั้น ๆ

ทิสนา แจมมณี (2551 : 3 - 4) กล่าวว่า รูปแบบการสอน หมายถึง องค์ประกอบสำคัญของสภาพการเรียนรู้การสอน ที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ ตามหลักปรัชญา หลักการ แนวคิด ทฤษฎี หรือความเชื่อต่าง ๆ มาจัดระบบองค์ประกอบ วิธีการสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่จะช่วยให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

รัตนะ บัวสนธ์ (2552 : 124) กล่าวถึงความหมายของรูปแบบว่า จำแนกออกเป็น 3 ความหมาย ได้แก่

1. แผนภาพหรือภาพร่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ยังไม่สมบูรณ์ เรียกในภาษาไทยว่า “โมเดล” เช่น โมเดลบ้าน โมเดลรถยนต์ เป็นต้น
2. แผนภาพความสัมพันธ์ของตัวแปร หรือสมการทางคณิตศาสตร์ที่เรียกว่า “Mathematical Model”
3. แผนภาพที่แสดงถึงองค์ประกอบการทำงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น รูปแบบการสอน รูปแบบการบริหาร เป็นต้น

กั มภีร์ สุดแท้ (2553 : 5) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่สร้าง หรือพัฒนาขึ้น แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญ ๆ ของเรื่องให้เข้าใจง่ายขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

ราชบัณฑิตยสถาน (2554 : 965) ให้ความหมาย รูปแบบ หมายถึง คำที่ใช้ตรงกันกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Model” แปลเป็นภาษาไทยและนำมาใช้ในวงวิชาการอยู่หลายคำ นอกเหนือจากคำว่า “รูปแบบ” เช่น ต้นแบบ แบบจำลอง โมเดล เป็นต้น แต่ทั้งหมด หมายถึง สิ่งจำลองจาก

ของจริง เช่น เครื่องบินจำลอง ตัวแบบในการออกแบบรถยนต์รุ่นใหม่ แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ ในการคำนวณผลกระทบสิ่งแวดล้อมหรือรูปแบบการบริหารการศึกษา ฯลฯ

บาร์โด และฮาร์ดแมน (Bardo & Hardman. 1982 : 70) ได้กล่าวถึงรูปแบบในทางสังคมศาสตร์ว่า เป็นชุดของข้อความเชิงนามธรรมเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เราสนใจ เพื่อใช้ในการนิยามคุณลักษณะ และ / หรือ บรรยายคุณสมบัตินั้น รูปแบบจึงไม่ใช่การบรรยาย หรืออธิบายปรากฏการณ์อย่างละเอียดทุกแง่มุม รูปแบบจะมีรายละเอียดมากน้อยเพียงใด หรือควรมีองค์ประกอบใดบ้าง ไม่ได้มีข้อกำหนดตายตัว แล้วแต่วัตถุประสงค์ของผู้สร้าง รูปแบบที่ต้องการอธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ อย่างไร

คีฟส์ (Keeves. 1997 : 386 - 389) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง การแสดงโครงสร้างเพื่อใช้ศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปร มีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนาย (Prediction) ผลที่ตามมาซึ่งสามารถพิสูจน์ทดสอบได้ กล่าวคือ สามารถนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อไปพิสูจน์ทดสอบได้
2. โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Relationship) ซึ่งสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์ / เรื่องนั้นได้
3. รูปแบบจะต้องสามารถช่วยสร้างจินตนาการ (Imagination) ความคิดรวบยอด (Concept) และความสัมพันธ์ (Interrelations) รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบเสาะความรู้
4. รูปแบบควรจะประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Structural Relationships) มากกว่า ความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง (Associative Relationships)

โดยสรุปแล้ว รูปแบบ (Model) หมายถึง โครงสร้างหรือแบบจำลองที่แสดงถึงกรอบความคิด ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยให้เข้าใจองค์ประกอบสำคัญ ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ง่ายขึ้น สำหรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป

2. องค์ประกอบของรูปแบบ

องค์ประกอบของรูปแบบ ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ที่ผู้สนใจจะศึกษา ไม่มีหลักเกณฑ์ตายตัวว่ารูปแบบนั้นต้องมีองค์ประกอบอะไรบ้าง โดยมีนักวิชาการได้กล่าวถึงการกำหนดองค์ประกอบรูปแบบไว้ ดังนี้

ทิสนา แคมมณี (2551 : 220) กล่าวถึง การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบว่ามี 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. รูปแบบสามารถนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา สามารถทดสอบ และสังเกตได้
2. มีความสัมพันธ์กันเชิงสาเหตุอธิบายปรากฏการณ์ในเรื่องที่ศึกษา

3. รูปแบบช่วยจินตนาการสร้างความคิดรวบยอด ในสิ่งที่กำลังศึกษา

4. รูปแบบมีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง
คีฟส์ (Keeves. 1997 : 386 - 387) กล่าวว่า รูปแบบประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. ส่วนนำ ได้แก่ สภาพแวดล้อม หลักการแนวคิด วัตถุประสงค์ ผลลัพธ์ ตลอดจนการรวบรวมปัญหา ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญในการพัฒนาเป็นอันดับแรก นำไปสู่การทำนาย (Prediction) และการทดสอบ
2. การจัดร่างโครงสร้าง ต้องมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal Relationship) ซึ่งสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ ได้
3. การนำไปทดลอง เพื่อเปรียบเทียบผลการนำไปใช้ ทำให้มีการปรับปรุงคุณภาพในการปฏิบัติงานซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ การทดลองย้อนหลัง โดยใช้ข้อมูลย้อนกลับ และการทดลองใช้ในปัจจุบัน
4. มีเงื่อนไข คือ มองเห็นภาพแห่งความสำเร็จ

บราวน์ และ โมเบิร์ก (Brown & Moberg. 2010 : 24) กล่าวว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้น ควรครอบคลุมงานทั้งหมดที่กำลังดำเนินการอยู่ หรือเป็นเพียงส่วนหนึ่งของงานทั้งหมดก็ได้ ในการตั้งวัตถุประสงค์ของรูปแบบนั้นอาจจะกำหนดออกมาในรูปของเจตนารมณ์ที่จะดำเนินการ หรือผลผลิตที่ต้องการให้เกิดขึ้นก็ได้ และ วัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นนี้จะเป็เป้าหมายในการออกแบบ กลไกการทำงานเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ซึ่งกลไกของรูปแบบเป็นองค์ประกอบของระบบงานที่มีความเป็นอิสระจากกันและกัน แต่ทำงานสัมพันธ์และพึ่งพาอาศัยกันในการทำงานการออกแบบรูปแบบ กำหนดเฉพาะองค์ประกอบสำคัญของระบบนั้น ๆ เท่านั้น องค์ประกอบตามรูปแบบของบราวน์และ โมเบิร์ก ประกอบด้วยสภาพแวดล้อม (Environment) เทคโนโลยี (Technology) โครงสร้าง (Structure) กระบวนการจัดการ (Management Process) และการตัดสินใจสั่งการ (Decision Making)

บาร์โด และ ฮาร์ทแมน (Bardo & Hartman. 1982 : 73) ได้ให้ความเห็นโดยสรุปเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่าการที่จะระบุรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งจะต้องประกอบด้วยรายละเอียดอย่างน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสม และรูปแบบนั้นควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ไม่ได้มีข้อกำหนดที่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์นั้น ๆ

- กลุค (Gluck. 2004 : 152) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบ มี 2 ส่วน คือ
1. สถาบัน (Institution) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคม ที่มีการกำหนดแนวปฏิบัติหน่วยย่อยของสถาบันแบ่งออกเป็น บทบาท (Role) และ ความคาดหวัง (Expectation) บทบาทจะเกี่ยวพันกับบุคลิกภาพของบุคคล เป็นการกล่าวถึงลักษณะของตำแหน่ง หน้าที่ และสถานะ

ภายใต้สถาบัน และเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของผู้สวมบทบาท ส่วนความคาดหวังเป็นเรื่องของเกณฑ์มาตรฐานทางสังคมหรือสถาบันที่มุ่งหวังจะได้รับจากผู้สวมบทบาท บทบาทที่สมบูรณ์ควรกำหนดความสัมพันธ์กับบทบาทอื่น ๆ ในสถาบัน แนวคิดนี้ทำให้การกำหนดงานในแต่ละหน้าที่เป็นไปตามลำดับขั้น ทำให้การดำเนินงานของสถาบันบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. บุคคล (Individual) เป็นรูปแบบของระบบสังคม ที่มีองค์ประกอบย่อยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานขององค์การ คือ บุคลิกภาพ (Personality) และความต้องการส่วนบุคคล (Need Disposition) บุคลิกภาพ มีความสำคัญต่อการวางตัวของผู้สวมบทบาท และ ความคาดหวังในการทำงานของสถาบัน

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบ หรือ ปรัชญาการณที่ที่เกิดขึ้น ไม่มีข้อกำหนดตายตัว แต่จะเริ่มจากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด สภาพแวดล้อม ผลลัพธ์ที่จะสร้างรูปแบบให้ถูกต้องชัดเจนก่อน แล้วนำรูปแบบที่สร้างหรือพัฒนาขึ้น ไปตรวจสอบคุณภาพตามหลักวิชาว่าสามารถนำเอารูปแบบไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ องค์ประกอบของรูปแบบ ควรประกอบด้วย องค์ประกอบที่สำคัญ ๆ แต่ละสังคม ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน และส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อกัน ซึ่งจะช่วยอธิบายหรือแสดงให้เห็นถึงโครงสร้าง หรือ กระบวนการทำงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์เฉพาะของแต่ละรูปแบบ

จากแนวคิดการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบดังกล่าว ได้มีผู้นำมาศึกษารูปแบบการบริหาร ได้แก่

พิเชฐ โพธิ์ภักดี (2553 : 159 - 160) ได้สรุปไว้ว่า รูปแบบประกอบด้วยส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ และวัตถุประสงค์ ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 โครงสร้างและสาระสำคัญของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) ฐานะของสถานศึกษา และความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ส่วนกลาง 2) บทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้อำนวยการ 3) การกระจายอำนาจภารกิจ การจัดการศึกษา 4) ด้าน 4) หน่วยงานกำกับติดตาม ตรวจสอบและส่งเสริมสนับสนุนภารกิจของโรงเรียน และ 5) มาตรฐานและการประกันคุณภาพผู้เรียน ส่วนที่ 3 การนำไปสู่การปฏิบัติและเงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย การนำไปสู่การปฏิบัติ และเงื่อนไขความสำเร็จ

ไมตรี บุญเทศ (2554 : 149 - 153) สมชัย จรรยาไพบูลย์ (2555 : 16) และ ปารีชาติ ชมชื่น (2555 : 12) ได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบที่คล้ายกันไว้ว่า ควรมีองค์ประกอบหลัก คือ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) ทฤษฎีพื้นฐานและหลักการของรูปแบบ 3) ระบบงาน และกลไกของรูปแบบ 4) วิธีดำเนินงานของรูปแบบ และ 5) แนวการประเมินรูปแบบ โดยมีคำอธิบาย

ศัพท์เฉพาะประกอบรูปแบบ พร้อมมีเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ การจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบ โดยนำสาระขององค์ประกอบบรรจุไว้อย่างสมบูรณ์ เอื้อประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษา และนำรูปแบบไปใช้

นิวัตร นาคะเวช (2554 : 214) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการ โรงเรียนในฝัน และสรุปไว้ว่า มีองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ คือ 1) วัตถุประสงค์โรงเรียนในฝัน 2) หลักการบริหารจัดการ 3) ระบบโครงสร้างการบริหาร 4) กลยุทธ์การดำเนินงาน และ 5) ภาพความสำเร็จ มีองค์ประกอบย่อย 24 องค์ประกอบ องค์ประกอบเสริม 2 องค์ประกอบ คือ สภาพแวดล้อมของโรงเรียน และการประเมินปรับปรุงและพัฒนา โดยรูปแบบการบริหารจัดการ โรงเรียนในฝัน มีคุณลักษณะทั้งด้าน ความมีประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และ ด้านความเป็นไปได้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน โรงเรียนในฝัน และ โรงเรียนทั่วไป

มีศิลป์ ชินภักดี (2555 : 22) ได้กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนสถาบันหรือ องค์การ ซึ่งประกอบด้วย 1) เทคโนโลยี 2) โครงสร้าง 3) บทบาท 4) เป้าหมายหรือความคาดหวัง ส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำ 2) บุคลิกภาพ 3) กระบวนการบริหาร 4) การตัดสินใจสั่งการ 5) ความต้องการ และ ส่วนสภาพแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วย 1) ชุมชน 2) แหล่งเรียนรู้ 3) เศรษฐกิจ และ 4) การมีส่วนร่วมทางด้านการบริหารสถานศึกษา

วัชรศักดิ์ สงค์ปาน (2558 : 23) ได้กำหนดองค์ประกอบรูปแบบการบริหาร

โรงเรียนเพื่อบรรลุผลการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษาภาคใต้ฝั่งอันดามัน 4

องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ระบบงานและกลไก และ 4) เงื่อนไขการนำ

รูปแบบไปใช้

ผู้วิจัยได้ สังเคราะห์ความสอดคล้องขององค์ประกอบของรูปแบบ ดังตาราง 2.8

ตาราง 2.8 สัมเคราะห์ความสอดคล้องขององค์ประกอบของรูปแบบ

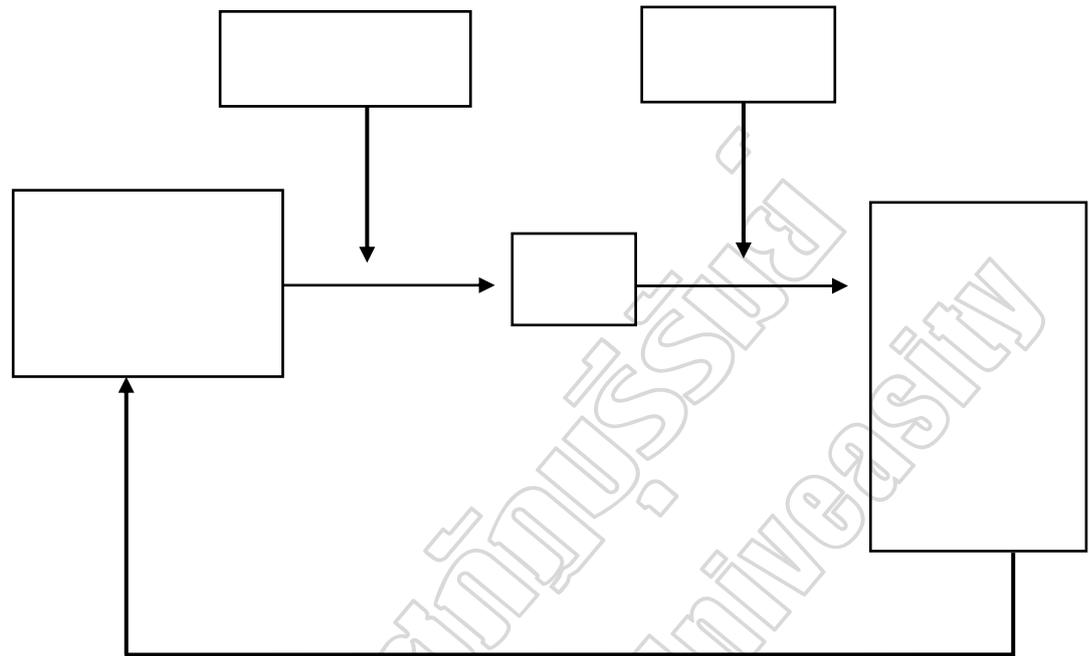
องค์ประกอบของรูปแบบ	พิเชษฐ โพธิ์ภักดี (2553)	ไมตรี บุญทด (2554)	นิวัตร นาคะเวช (2554)	ปรีชาดิ ขมตัน (2555)	มิตลีย์ ชินภักดี (2555)	สมชัย จรรยาไพบุลย์ (2555)	วัชรศักดิ์ สงค์ปาน (2558)	Keeves J. (1997)	Brown and Moberg. (1980)	Gluck. (2004)	ความถี่
1. ความเป็นมาและความสำคัญ		✓	✓		✓			✓	✓	✓	6
2. หลักการ	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	8
3. วัตถุประสงค์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	10
4. เงื่อนไขการนำไปใช้	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓		8
5. เนื้อหา / โครงสร้าง	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	9
6. กระบวนการ	✓	✓	✓	✓				✓	✓		6
7. ระบบงานและกลไก	✓		✓				✓		✓		4
8. คำอธิบายประกอบ	✓	✓		✓							3
9. แนวการประเมิน	✓				✓	✓	✓	✓			5

จากตาราง 2.8 ผู้วิจัยกำหนดความสอดคล้องกันขององค์ประกอบของรูปแบบไว้ตั้งแต่ความถี่ 6 ขึ้นไป พบว่ารูปแบบมีองค์ประกอบที่สอดคล้องกัน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความเป็นมาและความสำคัญ 2) หลักการ 3) วัตถุประสงค์ 4) เงื่อนไขการนำไปใช้ 5) เนื้อหา และ 6) กระบวนการ ซึ่งจะนำไปใช้กำหนดเป็นองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ในครั้งนี้

3. การสร้างรูปแบบ

นักวิชาการได้กล่าวถึง การสร้างรูปแบบไว้ ดังนี้

มียากาวะ (2550 : 3) กล่าวว่า การสร้างรูปแบบเป็นการศึกษาปรากฏการณ์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยวิธีการสร้างรูปแบบ โดยการสรุปออกมาเป็นข้อสรุปที่สามารถนำไปอธิบาย หรือทำนายปรากฏการณ์ได้ ดังภาพประกอบที่ 2.5

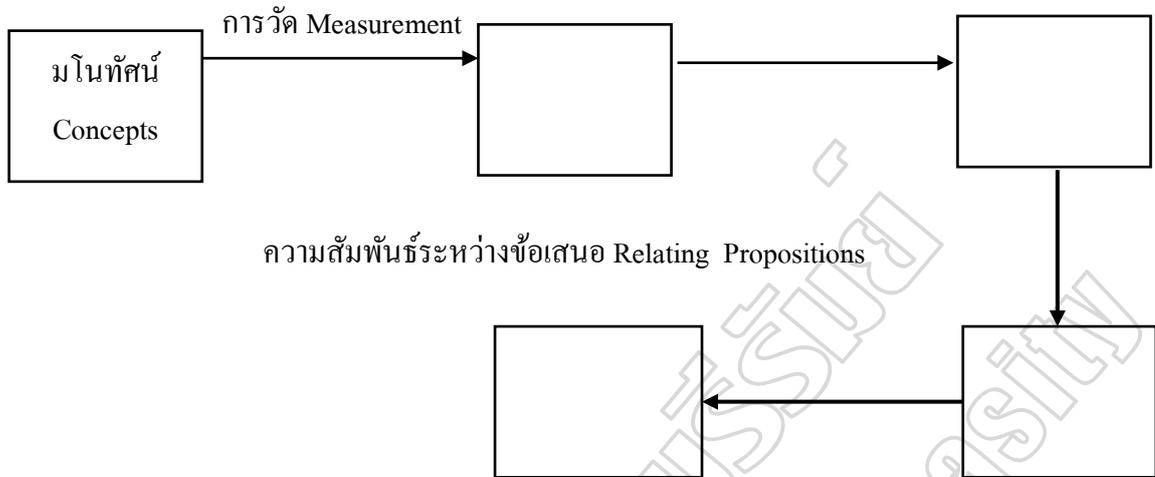

ภาพประกอบ 2.5 ขั้นตอนการสร้างรูปแบบตามความคิดของมียากาวะ

ที่มา : มียากาวะ ทาดาโอะ (2550 : 3)

สไตน์เนอร์ (Steiner, 1988 : 215) มีความเห็นว่า การสร้างรูปแบบเป็นการที่ผู้ศึกษาได้กำหนดมโนทัศน์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันออกมาอย่างเป็นระบบ เพื่อแสดงให้เห็นว่ารูปแบบเสนออะไร เสนออย่างไร เพื่อให้ได้อะไร และสิ่งที่ได้นั้นอธิบายปรากฏการณ์อะไร และนำไปสู่ข้อค้นพบใหม่ ๆ อะไรบ้าง ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างรูปแบบ โดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวคิด รูปแบบ และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะต้องใช้หลักของเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ มากำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบประกอบกันขึ้นเป็นโครงสร้างของรูปแบบ รูปแบบที่จะนำไปใช้ให้ได้ประโยชน์สูงสุดนั้น รูปแบบประกอบด้วย ลักษณะที่สำคัญคือมีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง สามารถทำนายผลได้ สามารถขยายความผลทำนายได้กว้างขวางขึ้น และสามารถนำไปสู่แนวคิดใหม่ ๆ รูปแบบ

คีฟส์ (Keeves, 1988 : 172) กล่าวถึงการสร้างรูปแบบเริ่มจากการกำหนดมโนทัศน์ที่สัมพันธ์กันทั้งระบบ เพื่อชี้ให้เห็นว่าจะนำเสนอเรื่องอะไร เพื่ออะไร มีกระบวนการอย่างไร และสามารถอธิบายปรากฏการณ์ นำไปสู่ข้อค้นพบใหม่ ๆ ดังภาพประกอบที่ 2.6

ภาพประกอบ 2.6 ขั้นตอนการสร้างรูปแบบ

ที่มา : Keeves (1988 : 172)

คี พลล์ (Keeves. 1988 : 50) ได้กล่าวถึงการสร้างรูปแบบไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. รูปแบบควรประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างของตัวแปร ซึ่งการเชื่อมโยงแบบเส้นตรงแบบธรรมดาทั่วไป จะมีประโยชน์เฉพาะในช่วงต้นของการพัฒนารูปแบบ
2. รูปแบบสามารถใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลจากการใช้รูปแบบ ซึ่งสามารถตรวจสอบได้โดยการสังเกตและหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์
3. รูปแบบสามารถชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลในเรื่องที่ศึกษา และเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย
4. รูปแบบสามารถขยายองค์ความรู้ในเรื่องที่ศึกษา เป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่

กล่าวโดยสรุป การสร้างรูปแบบเริ่มจากการศึกษาหลักการ ทฤษฎีในเรื่องที่ต้องการศึกษานำมาวิเคราะห์สังเคราะห์จนเกิดเป็นมโนทัศน์ กำหนดเป็นองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ แล้วทำการคัดเลือกองค์ประกอบหรือตัวแปรที่สำคัญ ดูความสัมพันธ์ แล้วนำมาจัดทำเป็นโครงสร้างและข้อเสนอของรูปแบบ จากนั้นสรุปผลและอธิบายปรากฏการณ์ตามจุดประสงค์ของการศึกษาวิจัยนำไปทำการปรับปรุงและประเมินรูปแบบก่อนและหลังนำไปใช้จริง

4. กระบวนการพัฒนารูปแบบ

การพัฒนา หมายถึง การทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งให้ดีขึ้น มีคุณภาพมากขึ้น ซึ่งได้มีนักวิชาการได้ให้แนวทางการพัฒนารูปแบบไว้ดังต่อไปนี้

สมาน อัสวภูมิ (2551 : 15) กล่าวว่า แนวทางในการพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วย

1. การศึกษารูปแบบ หมายถึง การศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักการและข้อมูลพื้นฐานประกอบการสร้างรูปแบบซึ่งอาจจะดำเนินการได้โดยวิธีสำรวจความคิดเห็น หรือการศึกษาภาคสนาม
2. การนำเสนอรูปแบบ ผู้วิจัยต้องออกแบบและนำเสนอรูปแบบใหม่ เพื่อให้ได้รูปแบบที่ดีกว่าที่เป็นอยู่ ในขั้นนี้ยังไม่ต้องทดลองใช้รูปแบบ เพียงแต่จัดโอกาสนำเสนอเพื่อพิจารณาของผู้เกี่ยวข้อง เช่น การนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาและประเมินในรูปแบบของแบบสอบถามหรือการประชุมสัมมนา การนำรูปแบบให้ผู้ปฏิบัติประเมินความเป็นไปได้ตลอดจนการให้ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ

3. การพัฒนารูปแบบ หมายถึง การวิจัยที่ผู้วิจัยต้องการดำเนินการทั้งสามส่วน คือ การศึกษารูปแบบ การออกแบบรูปแบบใหม่ การนำรูปแบบใหม่ไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง

บุญชม ศรีสะอาด (2554 : 41 - 46) กล่าวถึงการพัฒนารูปแบบว่ามี 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนแรก ผู้วิจัยจะต้องสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อน เป็นรูปแบบตาม สมมุติฐาน โดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวคิด รูปแบบ และผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สภาพสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์

ขั้นที่สอง การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ คือ การนำรูปแบบที่ได้ไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อทดสอบว่า มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังไว้หรือไม่ ผู้วิจัยอาจปรับปรุงรูปแบบใหม่โดยตัดองค์ประกอบหรือตัวแปรที่มีความสำคัญน้อยออก จะทำให้ได้รูปแบบที่มีความเหมาะสมมากขึ้น

จาก กระบวนการพัฒนารูปแบบดังกล่าว ได้มีผู้นำมาศึกษารูปแบบการพัฒนา การบริหาร ได้แก่

รมย์ พะโยม (2552 : 117) ได้พัฒนารูปแบบการบริหารการปฏิบัติงานของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารการปฏิบัติงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจาก แนวคิด หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วจัดทำเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน ประมาณค่าสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา 2) การสร้างรูปแบบการบริหารการปฏิบัติงานของ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้ข้อมูลจากการสังเคราะห์ขั้นตอนที่ 1 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาโดยสนทนากลุ่ม และ 3) การประเมินรูปแบบการบริหารการปฏิบัติงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยผู้บริหารการศึกษา สถานศึกษา และครูผู้สอนจำนวน 15 คน พิจารณาความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

ธีรวิทย์ ชมใจ (2554 : 124 - 133) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาแบบไตรภาคี มีขั้นตอนในการสร้างและพัฒนาารูปแบบ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 สังเคราะห์รูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาแบบไตรภาคี โดยการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 6 คน ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน เพื่อกำหนดองค์ประกอบ ใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลไฟล์ 3 รอบ จากผู้เชี่ยวชาญ 22 คน เพื่อกำหนดรูปแบบขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบ เป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ด้านความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลากรไตรภาคี 259 คน ประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบหลังนำไปใช้จริง

นิวัตร นาคะเวช (2554 : 144) ได้ศึกษาการสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนในพื้นที่ โดยศึกษาใน 3 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาและสร้างรูปแบบการบริหารจัดการ โรงเรียนในพื้นที่ด้วยการศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนในพื้นที่กรณีตัวอย่าง สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทางการบริหารการศึกษาหรือสถานศึกษา 2) การพัฒนาารูปแบบการบริหารจัดการ โรงเรียนในพื้นที่ สนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา สถานศึกษา และการนิเทศโรงเรียนในพื้นที่ และ 3) การตรวจสอบคุณลักษณะรูปแบบการบริหารจัดการ โรงเรียนในพื้นที่ โดยสอบถาม สัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู

ศรัทธา เกียรติสุนันท์ (2554 : 156) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรเอกชน จังหวัดศรีสะเกษ มีขั้นตอนในการสร้างและพัฒนาารูปแบบ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาปัญหาของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรเอกชน จังหวัดศรีสะเกษ โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิของจังหวัดศรีสะเกษ 2) สร้างรูปแบบและประเมินรูปแบบโดยการจัดประชุมสนทนาเข้มข้น โดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบยืนยันความถูกต้องของรูปแบบตามสมมุติฐาน ใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบ โดยการตอบแบบสอบถามถึงความเหมาะสมของรูปแบบตามสมมุติฐานทั้งก่อนและภายหลังการดำเนินการ

3) ทดลองใช้รูปแบบที่โรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย ในระหว่างเดือนเมษายน - กรกฎาคม 2554 ประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบ และ 4) ปรับปรุงรูปแบบและการประชุมกลุ่มนำมาเขียนรายงาน

สมชัย จรรยาไพบูลย์ (2555 : 80 - 102) ได้สร้างรูปแบบการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยดำเนินการใน 4 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 วิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการศึกษาสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และกรณีศึกษาสถานศึกษาที่เป็นต้นแบบการประกันคุณภาพภายใน ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระยะที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และระยะที่ 4 นำเสนอการใช้รูปแบบ

วิมล จันทร์แก้ว (2555 : 97 - 114) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 3 มีขั้นตอนในการสร้างและพัฒนารูปแบบ 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์สังเคราะห์คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องการพัฒนา ขั้นที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ขั้นที่ 3 การทดลองรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ขั้นที่ 4 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และขั้นที่ 5 การประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

จิระพงษ์ หอมสุวรรณ (2556 : 34 - 42) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ใน 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยการสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี ขั้นที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างรูปแบบและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบด้วยการสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ขั้นที่ 3 การประเมินรูปแบบ ใช้แบบสอบถามประเมินความเป็นไปได้และเหมาะสม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

วิษณุภา เมธีวรฉัตร (2557 : 117 - 121) กล่าวถึง รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง 2 มีขั้นตอนการสร้างและพัฒนารูปแบบ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การศึกษาและสำรวจข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด และทฤษฎีรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธ ข้อมูลบริบทมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยการวิจัยเชิงสำรวจ การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนหน่วยงาน ขั้นที่ 2 สังเคราะห์

และจัดทำรูปแบบเบื้องต้น เพื่อสร้างรูปแบบ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธของมหาวิทยาลัย ราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง 2 โดยการสังเคราะห์แบบสัมภาษณ์ นำมาสร้างเป็นรูปแบบจำลอง เสนอต่อกรรมการที่ปรึกษา แล้วนำมาสนทนากลุ่มเพื่อยืนยันรูปแบบให้มีความสมบูรณ์ ขั้นที่ 3 นำรูปแบบที่ได้นำเสนอต่อเวทีประชาพิจารณ์ เพื่อหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะ การปรับปรุงรูปแบบ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง 2 ให้เป็นมาตรฐาน ก่อนที่จะนำเสนอผลงานวิจัยต่อสาธารณะและเขียนรายงาน

สรุปได้ว่า กระบวนการสร้างและพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมกับงานวิจัยทางด้าน การ บริหารการศึกษามีจำนวนขั้นตอนเป็นไปตามหลักการที่นักวิชาการได้เสนอไว้ซึ่งสรุปได้ 3 ระยะ คือ ระยะการศึกษา ระยะการสร้างและพัฒนา และระยะการปรับปรุง นำเสนอรูปแบบ เริ่มตั้งแต่ 3 - 6 ขั้นตอน โดยได้นำมาเป็นแนวทางในการกำหนดขั้นตอนการวิจัยเรื่อง รูปแบบ การพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างครั้งนี้ จำนวน 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การศึกษา แนวคิด ทฤษฎีโดยการสำรวจและสัมภาษณ์ ขั้นที่ 2 การสร้างและพัฒนา รูปแบบโดยการร่างรูปแบบ ตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ด้วยการสนทนากลุ่ม ของผู้ทรงคุณวุฒิและทดลองใช้รูปแบบ และขั้นที่ 3 การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความ เป็นประโยชน์ของรูปแบบด โดยการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ และปรับปรุงรูปแบบ ให้สมบูรณ์

5. การทดสอบและตรวจสอบรูปแบบ

นักวิชาการได้กล่าวถึงการประเมินรูปแบบหรือการทดสอบรูปแบบไว้ต่าง ๆ กัน ดังต่อไปนี้

สมาน อัสวภูมิ (2549 : 83) ได้เสนอขั้นตอนสุดท้ายในการพัฒนารูปแบบ คือ การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ ซึ่งโดยทั่วไปอาจจะเลือกวิธีใดวิธีหนึ่ง ตามความเหมาะสมของ รูปแบบ เวลาและงบประมาณในการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผู้วิจัยจะนำเสนอรูปแบบที่พัฒนาขึ้นต่อ ผู้ทรงคุณวุฒิ 15 - 20 คน พร้อมกับแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็น ประโยชน์ของรูปแบบ ตลอดจนข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่าง ๆ
2. ตรวจสอบโดยการประชุมสัมมนา โดยผู้วิจัยจัดประชุมสัมมนานุคคลที่ เกี่ยวข้องกับรูปแบบและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหนึ่งแล้วนำเสนอรูปแบบที่พัฒนาขึ้น เสร็จแล้วให้ ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาวิพากษ์ ประเมินรูปแบบทั้งในด้วยความเหมาะสม ความเป็นไปได้และ ความเป็นประโยชน์พร้อมให้ข้อเสนอต่อไป

3. ตรวจสอบโดยการทดลอง โดยผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นในสภาพจริงหรือเหตุการณ์จำลอง ตามแบบแผนที่ออกแบบไว้เพื่อสังเกต รวบรวมข้อมูลและความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงรูปแบบต่อไป

อุทุมพร จามรมาน (2550 : 24) กล่าวว่า การตรวจสอบรูปแบบควรตรวจสอบคุณลักษณะ 2 อย่าง ได้แก่

1. การตรวจสอบความมากน้อยของความสัมพันธ์ ความเกี่ยวข้องหรือเหตุผลระหว่างตัวแปร
2. การประมาณค่าพารามิเตอร์ ของความสัมพันธ์ดังกล่าว ซึ่งการประมาณค่านี้สามารถประมาณข้ามกาลเวลา กลุ่มตัวอย่าง หรือสถานที่ได้ หรืออ้างอิงจากกลุ่มตัวอย่างไปหาประชากรก็ได้ โดยผลการตรวจสอบนำไปสู่การสร้างรูปแบบใหม่หรือการปรับปรุงหรือพัฒนาแบบเดิม

อีสนอร์ (Eisner, 1996 : 75) ได้เสนอการทดสอบรูปแบบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย

1. การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จะเน้นการวิเคราะห์หิววิจารณ์อย่างลึกซึ้งในประเด็น ที่ถูกนำมาพิจารณา ขึ้นอยู่กับวิจารณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพประสิทธิภาพและความเหมาะสมของสิ่งที่จะทำการประเมิน
2. การประเมินที่เป็นความเฉพาะทางในเรื่องที่จะประเมินเนื่องจากการวัดคุณค่าที่ไม่อาจวัดด้วยเครื่องมือใด ๆ จะต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง
3. การใช้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมิน จะต้องเชื่อถือว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความเที่ยงตรงและมีเหตุผลที่ดี
4. การใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ จะต้องยอมรับในความยืดหยุ่นของกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งการกำหนดประเด็นสำคัญ ที่จะนำมาพิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตรงตามการนำเสนอ

สคริเบเวน และสตัฟเฟิลบีม (Scriven & Stufflebeam, 1983 : 399 - 402) กล่าวถึงการทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินและได้เสนอการนำเสนอมาตรฐานการตรวจสอบรูปแบบเอาไว้ ดังต่อไปนี้

1. มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) เป็นการประเมินการเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง
2. มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) เป็นการประเมินการสนองต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ

3. มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) เป็นการประเมินความเหมาะสมทั้งในด้านกฎหมายและศีลธรรมจรรยา

4. มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy Standards) เป็นการประเมินความน่าเชื่อถือ และได้สาระครอบคลุมครบถ้วนตามกรอบต้องการแท้จริง

สรุปว่า การทดสอบและตรวจสอบรูปแบบตามที่นักวิจัยได้นำเสนอแนวคิดข้างต้นนั้นมีวิธีการที่หลากหลายแตกต่างกันกับรูปแบบที่ศึกษาและตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา สำหรับการศึกษารูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างนี้ ใช้แนวทางการทดสอบและตรวจสอบรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยการจัดสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยจะนำเสนอรูปแบบที่พัฒนาขึ้นต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 15 - 20 คน พร้อมกับประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

มีนักการศึกษา ได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบและการจัดการศึกษาปฐมวัยไว้ ดังนี้

นริศนันท์ เดชสุระ (2552 : 167) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารโรงเรียนสาธิตปฐมวัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบและรูปแบบการบริหารโรงเรียนสาธิตปฐมวัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการจัดการเรียนรู้และนวัตกรรมการศึกษาปฐมวัย 2) ด้านโครงสร้างการบริหารและการบริหารจัดการ 3) ด้านการพัฒนาครูปฐมวัยมืออาชีพ 4) ผู้บริหารมืออาชีพ 5) ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน 6) ด้านการเป็นหน่วยงานร่วมผลิตบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ 7) ด้านการวิจัยทางการศึกษาปฐมวัย 8) ด้านการบริหารวิชาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่น และ 9) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทยท้องถิ่น

พัชรา พุ่มพชาติ (2552 : 157) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า 1) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการ จัด ประสบการณ์การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ 2) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้รับการจัดประสบการณ์ 3) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด

ประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 4 ระยะ ได้แก่ ก่อนการจัดประสบการณ์หลังการจัดประสบการณ์ หลังการจัดประสบการณ์ครั้งที่ 1 หลังการจัดประสบการณ์ครั้งที่ 2 และติดตามผลการจัดประสบการณ์ มีพัฒนาการสูงขึ้นอย่างเป็นลำดับ และมีความคงทนของพฤติกรรม ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในระยะติดตามผลการจัดประสบการณ์ และพบว่า เด็กปฐมวัยเกิดจินตนาการ การคิดสร้างสรรค์ การคิดหาเหตุผลในการนำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ตามระดับพัฒนาการมาใช้ในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และ 4) ครูปฐมวัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการจัดประสบการณ์อยู่ในระดับดีมาก มีความสามารถในการเขียนแผน การจัดประสบการณ์และมีความสามารถในการจัดประสบการณ์ ของครูปฐมวัยตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ อยู่ในระดับมาก และมีความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์ และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากเป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่แสดงแนวคิด กระบวนการจัดประสบการณ์ คือ การจัดสภาพแวดล้อม และการประเมินที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติตามสภาพจริง

เรขา ศรีวิชัย (2554 : 165) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารงานสถานศึกษา เอกชนระดับปฐมวัยที่มีประสิทธิผลในจังหวัดนนทบุรี พบว่า ปัจจัยนำเข้าของรูปแบบ คือ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา การตอบสนองความต้องการของชุมชนและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน นโยบายของรัฐบาล นโยบายของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้เรียน ผู้บริหารและครู และงบประมาณ กระบวนการแปลงสภาพมีองค์ประกอบคือ การบริหารจัดการหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน ผลผลิตมีองค์ประกอบย่อยต่อรูปแบบคือ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งจากการประเมินรูปแบบพบว่า รูปแบบนี้มีประโยชน์ มีความสอดคล้องและความเป็นไปได้เหมาะสม ส่วนความเหมาะสม จำเป็นต้องพัฒนาจากขนาดของสถานศึกษา รวมทั้งสถานศึกษาจะต้องแสดงความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ในการบริหารจัดการให้ชัดเจนด้วย

โชติ แยมแสง (2556 : 126) ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การดำเนินงานสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาปฐมวัยในจังหวัดปทุมธานี พบว่า สภาพการดำเนินงานด้านวิชาการส่วนมากใช้หลักสูตร ของกระทรวงศึกษาธิการ การจัดตารางเน้นกิจกรรมพัฒนาเด็กทั้ง 4 ด้าน ด้านกิจการนักเรียนเน้นเรื่องคุณธรรม จริยธรรม โดยชุมชนมีส่วนร่วม ด้านการบริหารบุคคล เน้นเรื่องครุมีคุณวุฒิการศึกษาปฐมวัย ด้านงานบริหารงบประมาณ เน้นการจัดการตามระเบียบฯ รายได้ส่วนใหญ่จากงบอุดหนุนรายหัวและเงินจากต้นสังกัด ด้านอาคารสถานที่เน้นความสะอาด สวยงาม ร่มรื่น และปลอดภัย มีการส่งเสริมให้ผู้ปกครองช่วยเหลือโรงเรียนในเรื่องการพัฒนาเด็ก ด้านการบริหารและการประกันคุณภาพการศึกษา มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและจัดทำ

แผนปฏิบัติงานประจำปี ส่วนการพัฒนากลยุทธ์ในการวิจัยได้กลยุทธ์การดำเนินงานสู่ความเป็นเลิศ 8 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) การปลูกจิตสำนึกในการปฏิบัติงานในหน้าที่ตามหลักธรรมาภิบาลและส่งเสริมความเป็นอัตลักษณ์ของสถานศึกษา 2) พัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยและจัดกระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้านปฐมวัย 3) ประชาสัมพันธ์เชิงรุกให้ครอบคลุม ทันสมัยกับกลุ่มเป้าหมาย 4) ปรับระเบียบ กฎเกณฑ์ที่ไม่เอื้อต่อการบริหารจัดการ 5) สร้างความมั่นใจและความปลอดภัยในการปฏิบัติงานแก่ผู้เกี่ยวข้อง 6) ปลูกเร้าให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย และระดมสรรพกำลังมาพัฒนาการศึกษา 7) ยกเครื่องด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัยและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และ 8) สร้างวัฒนธรรมที่ดีในการประกันคุณภาพภายในองค์กร และจากการประเมินพบว่า กลยุทธ์การดำเนินงานสู่ความเป็นเลิศสามารถนำไปใช้ได้กับสถานศึกษาปฐมวัยในสังกัดต่าง ๆ ได้

ปาริชาติ ชมชื่น (2555 : 149) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยดำเนินการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีประสิทธิผล 2) การสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีประสิทธิผล 3) การนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีประสิทธิผลไปใช้ในสภาพจริง 4) การนำเสนอการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษา พบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษามี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 4) การวางแผนและพัฒนากการส่งเสริมทางด้านวิชาการ 5) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 6) การนิเทศภายใน 7) การวัด และประเมินผล รูปแบบมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ ด้านเงื่อนไขความสำเร็จและความเป็นประโยชน์ในด้านการดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด

มีศิลป์ ชินภักดี (2555 : 215 - 216) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารการปฏิรูปการศึกษา สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหาร โดยรวมและรายด้านทั้ง 3 ด้าน คือสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า และกระบวนการ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิรูปการศึกษาสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การสร้างรูปแบบการบริหาร จากการวิเคราะห์ปัจจัย การบริหาร มีความสัมพันธ์ทางบวก 13 องค์ประกอบ จาก 18 องค์ประกอบ

อารยัน แสงนิกุล (2556 : 112) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่

1) ด้านการจัดระบบโครงสร้างการบริหาร ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย โครงสร้างการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุงานอาคารสถานที่ 2) ด้านการบริหารวิชาการ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยด้านการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี การวัดผลประเมินผล การวิจัย และพัฒนาคุณภาพการศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ และการประกันคุณภาพการศึกษา 3) ด้านการบริหารงานบุคคล ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยด้านครูผู้สอนและด้านผู้บริหาร 4) ด้านการพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย การพัฒนาผู้เรียนทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา 5) ด้านการจัดประสบการณ์ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย การจัดทำแผนประสบการณ์และการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ และ 6) ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยด้านความร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและชุมชน และทำการตรวจสอบรูปแบบพบว่ารูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเหมาะสมและเป็นไปได้

นภาพร รักขันแสง (2558 : 286) ได้ศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ

1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการใช้และพัฒนาหลักสูตร 3) ด้านการให้บริการ 4) ด้านคุณภาพผู้เรียน 5) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ 6) ด้านบุคลากร และ 7) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาครอปครัวและชุมชน และจากผลการตรวจสอบตามเกณฑ์ความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความมีประโยชน์ และความเป็นไปได้ ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ จังหวัดชัยภูมิ มีค่าอยู่ในระดับมากที่สุดจากห้าระดับการประเมินของลิเคิร์ต

วัชรศักดิ์ สงค์ปาน (2558 : 142 - 143) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อบรรลุผลการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคใต้ฝั่งอันดามัน พบว่า รูปแบบมี องค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักการ ด้านวัตถุประสงค์ ด้านระบบงานและกลไก ด้านเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านการบริหารโรงเรียนเพื่อบรรลุผลการประกันคุณภาพภายใน 4 องค์ประกอบ 83 กิจกรรม คือ องค์ประกอบด้านหลักการ 37 กิจกรรม วัตถุประสงค์ 4 กิจกรรม ระบบงานกลไก 31 กิจกรรม และเงื่อนไข

การนำรูปแบบไปใช้ 11 กิจกรรม นำเสนอรูปแบบการบริหารในรูปแบบ Model มีชื่อว่า ANDAMAN'S "POST" MODEL หรือ "รูปแบบโพสต์แห่งอันดามัน"

ศิริพร ศรีอินทร์สุทธิ (2558 : 206) ได้ศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ พบว่า 1) องค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ประกอบด้วยองค์ประกอบ คือ (1) การสนับสนุนสื่อการจัดประสบการณ์ (2) การบริหารจัดการ (3) การจัดสภาพแวดล้อม (5) กระบวนการจัดประสบการณ์ (5) การให้บริการแก่ผู้เรียน (6) การประเมินผลพัฒนาการเด็ก และ (7) การประสานความร่วมมือกับชุมชน และ 2) ผลการยืนยันองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นเป็นเอกฉันท์ว่ามีความเหมาะสม เป็นไปได้ มีประโยชน์ และถูกต้อง

2. งานวิจัยต่างประเทศ

มีนักวิชาการทางการศึกษาต่างประเทศ

เอริน และสเตฟานี (Erin & Stephanie. 2000 : 127) ได้วิจัยเรื่องการส่งเสริมความรู้และทักษะด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองในการศึกษาระดับปฐมวัย พบว่า การส่งเสริมความรู้และทักษะด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองในการศึกษาระดับปฐมวัยมี 3 ลักษณะ คือ การส่งเสริมความรู้และทักษะด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัยในกิจกรรมที่บ้าน การส่งเสริมความรู้และทักษะ ด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัยในกิจกรรมที่โรงเรียน และการเข้าร่วมประชุมของโรงเรียน พบว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาสูงกว่าจะเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าผู้ปกครองที่มีศึกษาน้อยกว่า ส่วนผู้ปกครองที่มีการติดต่อกับโรงเรียนในระดับสูง มีความสัมพันธ์กับระดับของการส่งเสริมความรู้และทักษะด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง

เบตตี (Batey. 2002 : 286) ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษาดังความสำคัญ และอิทธิพลที่มีต่อความเชื่อถือของครูช่วยสอนที่มีต่อเด็กปฐมวัย พบว่า การให้บริการในด้านการเรียนการสอนของครูที่มีต่อเด็กปฐมวัย ซึ่งครูเชื่อว่าการพัฒนาความสามารถของเด็กปฐมวัยมีความสำคัญ และเด็กถือครูเป็นต้นแบบและเป็นบุคคลที่สำคัญ ซึ่งมีอิทธิพลมากต่อการเรียนรู้ของเด็กในด้านพัฒนาการ ด้านสังคมของเด็ก แต่ความสามารถในการสอนของครูช่วยสอนมีประสิทธิภาพต่าง ๆ จึงมีผลต่อพัฒนาการในด้านสังคมของเด็ก ถือว่าครูเป็นผู้มีบทบาทและความสำคัญในการพัฒนาความเชื่อมั่นและความสามารถของเด็กในด้านสังคม

เพนนี่ (Payne. 2003 : 278) ได้วิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของครูและนักเรียนระดับก่อนประถม ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่ได้เรียนกับครูที่มีบุคลิกภาพแบบกระตือรือร้น และครูที่มีประสบการณ์ด้านการสอนจะมีความสัมพันธ์ที่ดีกว่าเด็กที่เรียนกับครูที่ไม่มีความกระตือรือร้น และครูที่ขาดประสบการณ์ด้านการสอน ซึ่งการแปรปรวนการเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์

จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับคุณภาพความสัมพันธ์ระหว่างครู และห้องเรียนที่แตกต่างกัน ยังพบว่า เด็กระดับก่อนประถม สามารถเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ได้โดยครู แต่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลง ได้โดยบุคลิกภาพของเด็ก ความสัมพันธ์ระหว่างตัวครูกับเด็กขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพในตัวครูที่มีความกระตือรือร้น และมีประสบการณ์ด้านการสอนของครูมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กระดับ ก่อนประถมและเด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดีกว่าครูที่ไม่มีบุคลิกภาพในการกระตือรือร้นที่จะสอนและ ครูที่ไม่มีประสบการณ์

แมคเวน และอเวเซียนิค (McWayne & Owsianik, 2004 : 363 - 377) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับความสามารถด้านสังคมและวิชาการของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมี 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการมีส่วนร่วม ที่ผู้ปกครองถูกจัดให้ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ที่บ้านด้วยกิจกรรมที่สัมพันธ์กับ กิจกรรมที่โรงเรียน มีปฏิสัมพันธ์การดูแล เอาใจใส่ พูกคุยกับเด็กเกี่ยวกับเจตคติที่ดีต่อโรงเรียนและการเรียนรู้ เด็ก ๆ ปฐมวัยที่ผู้ปกครองเอาใจใส่และมีส่วนร่วมสูงจะมีทักษะและพัฒนาการทางสังคม สูง สามารถร่วมมือกับผู้อื่น ได้ดี มีปฏิสัมพันธ์ดี สามารถควบคุมตนเองได้ มีแรงจูงใจ กระตือรือร้น สามารถเรียนรู้ได้ดีกว่าทั้งในสภาพแวดล้อมที่บ้านและที่โรงเรียน มีผลการอ่านเขียนและทักษะ คณิตศาสตร์ดีขึ้นกว่าเด็กที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมน้อย นอกจากนี้ยังพบว่าขาดการเชื่อมโยงของ ผู้ปกครองที่มีระดับการมีส่วนร่วมน้อยหรือที่เรียกว่าแบบติดต่อดirectกับสถานศึกษาเฉพาะเวลาที่มี ปัญหาหรืออุปสรรค ผู้ปกครองในแบบนี้จะรายงานถึงอุปสรรคในการมีส่วนร่วมต่าง ๆ อาทิเช่น ความเครียดและความรับผิดชอบต่องาน / กิจกรรมเพิ่มมากขึ้น บ่อยครั้งที่ผู้ปกครองเสียโอกาสในการมีส่วนร่วม สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองระดับปฐมวัยมีหลายมุมมองที่ผู้ปกครอง สามารถส่งเสริมและพัฒนาเด็กด้วยการสื่อสารที่กระตือรือร้นกับ โรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ จะ ประสบปัญหาการมีส่วนร่วมน้อยกว่า ผลที่ได้รับคือเด็กมีปฏิสัมพันธ์ในทางบวกทางด้านสังคมและ การเรียนรู้ ทั้งนี้ด้านความแตกต่างระหว่างกลุ่มชน ไม่มีนัยสำคัญ แต่อยู่ที่ความมากหรือน้อยของ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน

โอราเว็คซ์ (Oravacz, 2004 : 216) ได้ศึกษาเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการทางด้านอารมณ์ และพัฒนาการทักษะทางสังคมเป็นไปในทางบวก เมื่อผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ต่าง ๆ ในโรงเรียน พบว่า 1) การส่งเสริมความรู้ และทักษะด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัยของพ่อแม่ ผู้ปกครองการมีระยะที่สืบเนื่องยาวนาน โดยเฉพาะตั้งแต่วัยก่อนเรียนจนถึงระดับมัธยมศึกษาและ ควรเป็นการส่งเสริมความรู้และทักษะด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างสม่ำเสมอ เพราะจะนำไปสู่ การกระตุ้นและพัฒนาคุณภาพของพ่อแม่ผู้ปกครองด้วย 2) บทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการพัฒนาการศึกษาลูกจะมีคุณภาพมากขึ้น ถ้าโรงเรียนได้เปิดโอกาสหรือการสร้างเงื่อนไขใน

การพัฒนาความรู้ของพ่อแม่ ผู้ปกครองในบทบาทต่าง ๆ ที่เหมาะสมทั้งในระดับปฏิบัติจนถึงระดับ การร่วมตัดสินใจกับโรงเรียน และ 3) การศึกษาความสัมพันธ์ของครอบครัว ที่ต่างฐานะต่างพื้นฐาน กันกับการมีส่วนร่วมทางการศึกษา พบว่า ระดับความรู้และฐานะทางครอบครัว ส่งผลต่อการสร้าง ความสัมพันธ์กับโรงเรียนในระดับที่ต่างกัน เช่น ครอบครัวรายได้น้อยหรือยากจนมีแนวโน้มที่จะ ผ่ากความหวังกับโรงเรียน พวกเขาจะวางใจครูและมอบภาระหน้าที่ความรับผิดชอบทั้งหมดที่มีต่อ การศึกษาของลูกไว้กับโรงเรียนและสถาบันการศึกษา และ ครอบครัวที่ร่ำรวย มีแนวโน้มที่จะ มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของเด็ก มีการใช้เวลาและเตรียมเด็กสำหรับโรงเรียนและสังคม มากขึ้น เช่น มีการจ้างครูสอนพิเศษ มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและผู้ปกครองด้วยกัน เป็นต้น

สรุปจากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวกับรูปแบบและการบริหารจัดการ การศึกษาปฐมวัย พบว่า รูปแบบมีลักษณะเป็นแผนภูมิ แบบแผน หรือโครงการ คือ เป็นตัวแบบ ที่มีลักษณะเป็นแผนภูมิ หรือรูปภาพ ที่ใช้อธิบายหรือแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ในระบบหรือปัญหาที่ทำการศึกษา โดยมีองค์ประกอบของรูปแบบขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และ เป้าหมายของรูปแบบ สามารถอธิบายความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงในการอธิบายปรากฏการณ์ อย่างชัดเจน มีกระบวนการพัฒนารูปแบบ 2 - 5 ขั้นตอน ในลักษณะใกล้เคียงกัน คือ มีขั้นตอน ในการสร้างรูปแบบ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบ โดยการศึกษา แนวคิดทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลมาสังเคราะห์ เนื้อหาและดำเนินการร่างรูปแบบ ขั้นที่ 2 การสร้างรูปแบบและคู่มือการดำเนินงาน ตรวจสอบ ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้จากผู้เชี่ยวชาญ ทดลองใช้รูปแบบ โดยดำเนินงาน ตามคู่มือ ขั้นที่ 3 การประเมินรูปแบบ โดยสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม ความเป็น ไปได้และการใช้ประโยชน์ของรูปแบบ และสัมภาษณ์กลุ่มถึงความพึงพอใจ ปัญหา อุปสรรคและ ข้อเสนอแนะ ซึ่งใช้เป็นกระบวนการวิจัยรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ในครั้งนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เพื่อพัฒนาเป็นร่างรูปแบบ ผู้วิจัยจึงกำหนด กรอบแนวคิดในการวิจัย จากผลการสังเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศูนย์ เด็กปฐมวัยต้นแบบ ใน 4 องค์ประกอบ เรียงตามลำดับความถี่ตามประเด็นที่สอดคล้องหรือ ใกล้เคียงกันของเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การมีภาวะผู้นำทางวิชาการ การจัดโครงสร้างและระบบ

การบริหารจัดการ การจัดครูผู้สอนปฐมวัย และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครอง และชุมชน โดยศึกษาจากหลักการ ทฤษฎี ดังต่อไปนี้

การบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ศึกษาจาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (2545) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปฐมวัย พ.ศ. 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560) แนวทางการดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548) แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2550 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550) ผลการตรวจราชการนโยบายเฉพาะด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย ในปีงบประมาณ 2551 (สุจินต์ นิ่มอนงค์. 2552) ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2552) เกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา; สมศ. 2554) เกณฑ์การประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบของกระทรวงศึกษาธิการ (2554) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) และเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายในระดับปฐมวัย (กระทรวง ศึกษาธิการ. 2561)

การมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ศึกษาความหมาย ความสำคัญและองค์ประกอบของการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ของ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2552) สุนทร โคตรบรรเทา (2554) ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) วิโรจน์ สารรัตนะ (2557) กรรณิกา นาคคำ (2558) จิรนนท์ เกิดมวง (2558) ฟิง และเรสนิก (Fink & Resnick. 2001) ฮาลเวอสัน (Halverson. 2007) เชลล์ (Chell. 2001) แวน เดเวนเทอร์ และครูเกอร์ (Van Deventer & Kruger. 2003) โอไบรอัน และแอนน์ (O'Brien & Anne. 2005) กลิกแมนและคณะ (Glickman et al. 2007) ลีทวูด และเจนไซ (Leithwood & Jantzi. 2006) และ แจซซาร์ และอัลกอซซีไซน์ (Jazzar & Algozine. 2007)

การจัดครูผู้สอนปฐมวัย ศึกษาความหมายของครูผู้สอนปฐมวัย ของ กู๊ด (Good. 1973) สำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) คุณสมบัติและบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนระดับปฐมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546, 2550) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) และ มาตรฐานวิชาชีพครู จากพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 (ราชกิจจานุเบกษา. 2546)

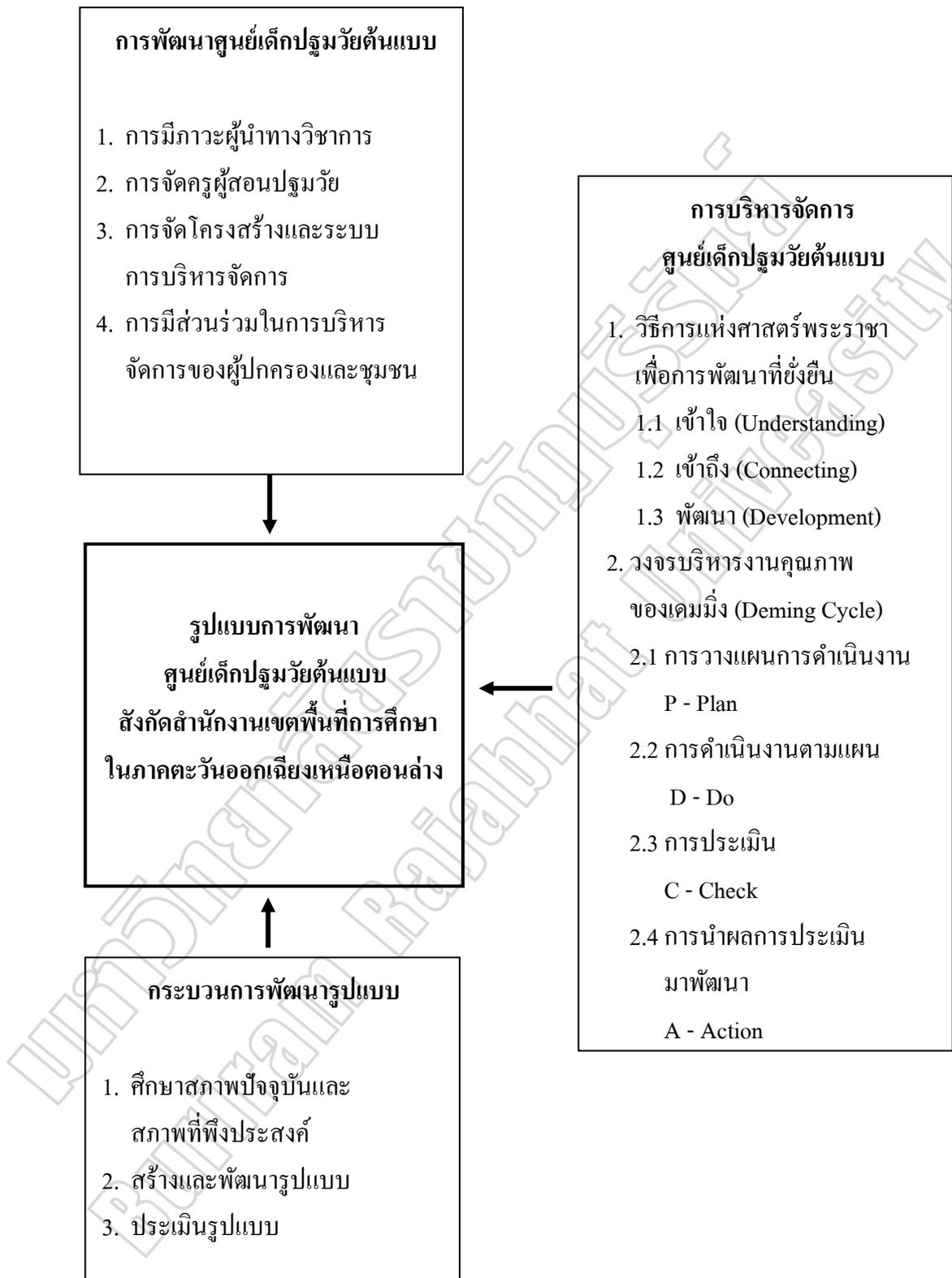
การจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการศึกษา ศึกษาความหมาย ความสำคัญ องค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการ โครงสร้างและระบบการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัย การประกันคุณภาพและการนิเทศ กำกับ ติดตาม จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไข (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ของ

ศิริพร พงศ์ศิริโรจน์ (2546) ศิริอร ชันชหัตต์ (2547) สมคิด บางโม (2553) วัฒนา มัคคสมัน (2555) จิราภา บุรณะ (2557) ฮอย และมิสเกล (Hoy & Miskel. 2001) เซมเปรวิโว (Semprevivo. 1976) สมิธและคณะ (Smith et al. 1980) และ เวิร์เธอร์ และเดวิส (Werther & Davis. 1989)

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน ศึกษาความหมาย ความสำคัญ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน ของ นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2550) ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2541) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554, 2561) บาสเตียนี (Bastiani. 1993) แมกเกรเกอร์ (McGregor. 2000) มัวร์เฮด และกริฟฟิน (Moorhead & Griffin. 2000) แอนโทนี (Anthony. 1977) เดวิส (Davis. 1981) โคเฮิน และอัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff. 1980) และ เดวิด และวิลเลียม (David & William. 2005)

รูปแบบและการพัฒนารูปแบบ ศึกษาจาก สไตน์เนอร์ (Steiner. 1988) คีฟส์ (Keeves. 1988) สมาน อัสวภูมิ (2549, 2551) บุญชม ศรีสะอาด (2554) เพชริน สงค์ประเสริฐ (2550) อุทุมพร จามรมาน (2550) อีสเนอร์ (Eisner. 1976) สกริบเวิน และสตัฟเฟิลบีม (Scriven & Stufflebeam. 1983)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงได้ดังภาพประกอบ 2.7

ภาพประกอบ 2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยใน 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ รูปแบบและการพัฒนารูปแบบ และสังเคราะห์เพื่อกำหนดกรอบเนื้อหาในการร่างรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ได้องค์ประกอบการพัฒนาการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) การจัดการผู้สอนปฐมวัย 3) ด้านการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การสำรวจสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูจำนวน 990 คน จาก 145 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ขั้นตอนที่ 3 การสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบที่มีผลการประเมินคะแนนเต็มทุกองค์ประกอบด้วยการเลือกแบบเจาะจง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ในการให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างปีการศึกษา 2560 จำนวน 990 คน จาก 145 โรงเรียน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 145 คน และครู จำนวน 845 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู หัวหน้าสายชั้นปฐมวัย รวมจำนวน 6 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และครู หัวหน้าสายชั้นปฐมวัย จำนวน 3 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง จาก 3 โรงเรียนที่มีคุณสมบัติครบทั้งสองประการ ได้แก่

1. เป็นโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างปีการศึกษา 2560 ที่มีผลการประเมินคะแนนเต็มทุกองค์ประกอบตามเกณฑ์การประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ปีการศึกษา 2556
2. เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ระดับก่อนประถมศึกษา ปีการศึกษา 2558 - 2559 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดังนี้

1. แบบสอบถาม ใช้ในการสำรวจเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

1.1 ลักษณะแบบสอบถาม แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน คือ
ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย 3) ด้านการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Form)

1.2 การสร้างและการหาคุณภาพแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและการหาคุณภาพแบบสอบถาม ดังนี้

1.2.1 ศึกษาเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ในกรอบเนื้อหา 4 ด้าน รวมถึงหลักการสร้างและการหาคุณภาพของแบบสอบถาม

1.2.2 สร้างเป็นข้อคำถามให้ครอบคลุม โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนและความหมาย ดังนี้

คะแนน	ความหมาย
5	มีสภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด
4	มีสภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก
3	มีสภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง
2	มีสภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อย
1	มีสภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ครอบคลุม และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข

1.2.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย

1.2.4.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณิง สายแก้ว อาจารย์ประจำสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

1.2.4.2 นายมานะ ครุฑาโรจน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลมณีราษฎร์ คลนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต2 เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

1.2.4.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิตยา บรรณประสิทธิ์ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา

1.2.4.4 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญยัสเสนอ ตรีวิเศษ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เป็นผู้เชี่ยวชาญ ด้านภาษา

1.2.4.5 อาจารย์ ดร.ราชัย บุญยรัตผลิน นำทรัพย์ อาจารย์ประจำกลุ่ม วิชาทดสอบและวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เป็นผู้เชี่ยวชาญ ด้านการวัดและประเมินผล

1.2.5 นำแบบสอบถามจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ มาวิเคราะห์หาค่า ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruency : IOC) โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อที่มีค่า $IOC \geq 0.6$ ขึ้นไป และพบว่ามีค่า $IOC = 1.00$ ทุกข้อ ซึ่งแสดงถึงแบบสอบถามฉบับนี้มี คุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหาสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

1.2.6 นำแบบสอบถามไปทดลอง (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู ปฐมวัย จำนวน 30 คน สังกัดโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 10 โรงเรียน

1.2.7 นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) กำหนด ค่าความเชื่อมั่น ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 227) ผลปรากฏว่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.971

1.2.8 พิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการสำรวจสภาพ ปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ต่อไป

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) แบบมี โครงสร้าง ใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้าสายชั้นปฐมวัย เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

2.1 ลักษณะแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะตามแนวคิดของ เอ็ปสไตน์ และคณะ (Epstein et al. 1997 : 69 - 118) ดังต่อไปนี้

2.1.1 จุดมุ่งหมายของการสัมภาษณ์ คือ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

2.1.2 ลักษณะการสัมภาษณ์

2.1.3 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นข้อความ

2.1.4 ข้อมูลที่รวบรวมได้ นำมาจัดระบบ แยกประเภท สรุปเพื่ออธิบายภาพรวม และอธิบายข้อค้นพบเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

2.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ตามแนวคิดของ เอ็ปสไตน์ และคณะ

2.2.2 สร้างแบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ในองค์ประกอบ 4 ด้านคือ 1) ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) การจัดการผู้สอนปฐมวัย 3) ด้านการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน

2.2.3 นำแบบสัมภาษณ์ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมของภาษา และความครอบคลุมตามเนื้อหา

2.2.4 แก้ไขปรับปรุง และพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1.1 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 145 โรงเรียน

1.2 ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์และแบบสอบถาม โดยส่งด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ เก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืน มี 3 วิธี ได้แก่ การส่งคืนทางไปรษณีย์ การส่งคืนทางโทรสาร การส่งทางอีเมลล์ส่วนตัว และการรับคืนด้วยตนเอง

1.3 ในกรณีที่ไม่ได้รับแบบสอบถามกลับคืน ผู้วิจัยได้ติดตามด้วยตนเอง โดยส่งแบบสอบถาม จำนวน 990 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืน และมีความสมบูรณ์ จำนวน 783 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 79.091

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

- 2.1 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โรงเรียนวัดศิลาทองวราราม จังหวัดนครราชสีมา โรงเรียนอุบลวิทยาคม จังหวัดอุบลราชธานี
- 2.2 ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์และจดหมายแนะนำตัวผู้วิจัย โดยส่งด้วยตนเอง ทางโทรสาร และส่งทางอีเมลล์ส่วนตัว
- 2.3 นัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา และครู หัวหน้าสายชั้นปฐมวัย โดยทางโทรศัพท์
- 2.4 ทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเองตามวันเวลาที่นัดหมาย และบันทึกเสียงการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้รับกลับคืนและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และจัดกระทำข้อมูล ด้วยการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

- 1.1 วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ โดยการหาค่าความถี่และร้อยละ
- 1.2 วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 103)

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 - 5.00	มี สภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	มี สภาพปัจจุบัน / ความคาดหวัง อยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50	มี สภาพปัจจุบัน / ความคาดหวัง อยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	มีสภาพปัจจุบัน / ความคาดหวัง อยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	มีสภาพปัจจุบัน / ความคาดหวัง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ใช้การสังเคราะห์เนื้อหา แล้วสรุปเป็นความเรียง

ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลในระยะที่ 1 มาดำเนินการสร้างและพัฒนารูปแบบ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การร่างรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พร้อมคู่มือการใช้ ดังนี้

การร่างรูปแบบ ดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการพัฒนา

2. ร่างรูปแบบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความเป็นมาและความสำคัญ 2) หลักการ 3) วัตถุประสงค์ 4) เงื่อนไขการนำไปใช้ 5) เนื้อหา และ 6) กระบวนการ ในเนื้อหาการ 4 ด้าน คือ 1) ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) การจัดครูผู้สอนปฐมวัย 3) ด้านการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน

3. นำร่างรูปแบบเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง และครอบคลุม

4. ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

5. ได้ร่างรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

การสร้างคู่มือการใช้รูปแบบ ดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับคู่มือการใช้รูปแบบ

2. สร้างคู่มือการใช้รูปแบบ แบ่งเป็น 6 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 การวิจัยรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ตอนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ตอนที่ 3 การบริหารกิจกรรมรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

ตอนที่ 4 บทบาทของหน้าที่บุคลากรในการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนา
ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

ตอนที่ 5 เกณฑ์การประเมินการใช้รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

ตอนที่ 6 แบบประเมินการใช้รูปแบบการใช้รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัย
ต้นแบบ

3. นำคู่มือการใช้รูปแบบไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความสมบูรณ์
ครอบคลุม และปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

4. นำคู่มือการใช้รูปแบบไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสม ครอบคลุม
ด้วยการจัดสนทนากลุ่ม ปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

5. จัดพิมพ์เป็นเล่มสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการทดลองรูปแบบต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนา
ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
โดยการจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อรับฟังความคิดเห็น
และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรูปแบบ

กลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้
ของร่างรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง
ประกอบด้วย

1.1 ผู้บริหารการศึกษา ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 1 คน มีคุณสมบัติ
อย่างน้อยสองในสามข้อ ดังนี้

1.1.1 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก

1.1.2 มีประสบการณ์ในการบริหารต่อเนื่องกัน 10 ปี ขึ้นไป

1.1.3 มีวิสัยฐานะผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ชำนาญการพิเศษ

1.2 ศึกษานิเทศก์ ที่รับผิดชอบดูแลการจัดการศึกษาปฐมวัย จำนวน 2 คน
เป็นศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 1
คน และสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 1 คน
มีคุณสมบัติอย่างน้อยสองในสามข้อ ดังนี้

1.2.1 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก

1.2.2 มีประสบการณ์ในตำแหน่งศึกษานิเทศก์ และทำหน้าที่ดูแลการจัดการศึกษาปฐมวัย ต่อเนื่องกัน 5 ปี ขึ้นไป

1.2.3 มีวิทยฐานะศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ในโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 2 คน มีคุณสมบัติอย่างน้อยสองในสามข้อ ดังนี้

1.3.1 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก

1.3.2 มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาที่เป็นศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ต่อเนื่องกัน 10 ปี ขึ้นไป

1.3.3 มีวิทยฐานะผู้อำนวยการโรงเรียนชำนาญการพิเศษ ขึ้นไป

1.4 ครู ปฏิบัติหน้าที่สอนระดับปฐมวัย ในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 2 คน ดังนี้

1.4.1 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก หรือมีวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ

1.4.2 มีประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย ในโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ต่อเนื่องกัน 10 ปี ขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นนี้ เป็นแบบประเมินตรวจสอบร่างรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1. ลักษณะของแบบประเมินตรวจสอบร่างรูปแบบ มีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน ประกอบด้วย ชื่อ - สกุล ตำแหน่งของผู้ประเมิน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด

2. การสร้างแบบประเมิน ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

2.1 สร้างแบบประเมินตรวจสอบร่างรูปแบบตามกรอบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบใน 4 องค์ประกอบ คือ การมีภาวะผู้นำทางวิชาการ การจัดครูผู้สอนปฐมวัย การจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับโดยกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนและความหมาย ดังนี้

คะแนน	ความหมาย
5	ร่างรูปแบบมีความเหมาะสม / เป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด
4	ร่างรูปแบบมีความเหมาะสม / เป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก
3	ร่างรูปแบบมีความเหมาะสม / เป็นไปได้ อยู่ในระดับปานกลาง
2	ร่างรูปแบบมีความเหมาะสม / เป็นไปได้ อยู่ในระดับ
1	ร่างรูปแบบมีความเหมาะสม / เป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2 นำแบบประเมิน เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะ แล้วปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

2.3 พิมพ์แบบประเมินฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ขอนางสีขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
2. นัดหมายวัน เวลา สถานที่ ในการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ
3. จัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินร่างรูปแบบ คู่มือการใช้รูปแบบ และให้ข้อเสนอแนะ
4. บันทึกเสียงการจัดสนทนากลุ่มและจดบันทึกข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. นำแบบประเมินมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์
2. วิเคราะห์ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยกำหนด เกณฑ์ค่าเฉลี่ยคะแนนและความหมาย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 - 5.00	มีความเหมาะสมหรือความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	มีความเหมาะสมหรือความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50	มีความเหมาะสมหรือความเป็นไปได้ อยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	มีความเหมาะสมหรือความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	มีความเหมาะสมหรือความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ สรุปเป็น
ความเรียง โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบไปใช้จริงในศูนย์
เด็กปฐมวัยต้นแบบที่มีความสมัครใจ

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาขั้นตอนนี้ ประกอบด้วย

1. กลุ่มตัวอย่างที่นำรูปแบบไปใช้จริง จำนวน 2 โรง เป็นโรงเรียน
ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ที่ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูมีความสมัครใจนำรูปแบบไปทดลองใช้
คือ โรงเรียนสนมศึกษาการ จังหวัดสุรินทร์ และ โรงเรียนอนุบาลหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ
2. กลุ่มตัวอย่างในการประเมินการนำรูปแบบไปใช้จริง จำนวน 18 คน
เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนละ 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในขั้นตอนการนำรูปแบบไปใช้จริง ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล คือ
แบบประเมินการนำรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

1. ลักษณะของแบบประเมิน มีทั้งหมด 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามรูปแบบการพัฒนาศูนย์ เด็กปฐมวัยต้นแบบใน มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ มีลักษณะเป็นคำถามแบบ ปลายเปิด

2. การสร้างแบบประเมินการใช้รูปแบบ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

2.1 สร้างแบบประเมินการใช้รูปแบบ ตามองค์ประกอบการพัฒนาศูนย์ เด็กปฐมวัยต้นแบบของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง ใน 4 องค์ประกอบ คือ ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย การจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ของผู้ปกครองและชุมชน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยกำหนด ค่าน้ำหนักคะแนนและความหมาย ดังนี้

คะแนน

ความหมาย

5 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย

1 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2 นำแบบประเมินคู่มือ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ ให้เสนอแนะ แล้วปรับปรุงแก้ไข

2.3 พิมพ์แบบประเมินคู่มือฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล จากการนำรูปแบบไปใช้จริง ดำเนินการ ดังนี้

1. ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ใช้รูปแบบในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบโรงเรียนสนมศึกษาการ จังหวัดสุรินทร์ และโรงเรียนอนุบาลหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ที่มีความสนใจนำรูปแบบ ไปใช้

2. นัดหมายการประชุม ทำความเข้าใจการปฏิบัติการใช้รูปแบบตามคู่มือการใช้รูปแบบกับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ใช้รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ดำเนินการดังนี้

3.1 ขั้นการวางแผนการดำเนินงาน P - Plan ดำเนินการดังนี้

3.1.1 กิจกรรมเตรียมจัดประชุมสร้างแรงบันดาลใจ กำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตของการจัดกิจกรรมการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัย

3.1.2 เนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมประกอบด้วยเจตคติ แรงบันดาลใจ ความรู้ ความเข้าใจ การพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 4 ด้าน ซึ่งประกอบไปด้วย

1) ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) การจัดครูผู้สอนปฐมวัย 3) ด้านการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน

3.1.3 กำหนดโครงสร้างทีมงานและมอบหมายความรับผิดชอบโดยกำหนดผู้รับผิดชอบงานและมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบในแต่ละด้าน

3.1.4 สืบหาความพร้อมด้านสถานที่และบุคลากร

3.1.4.1 วางแผนการด้านการจัดสถานที่ใช้ในการดำเนินงานให้พร้อม

3.1.4.2 ประเมินก่อนการใช้รูปแบบ ด้วยการประเมินการปฏิบัติในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบทั้ง 4 ด้าน จากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนละ 9 คน จำนวน 18 คน

3.2 ขั้นการดำเนินงานตามแผน D - Do เป็นขั้นที่ให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าสายชั้นปฐมวัยและครูผู้สอนเด็กปฐมวัย นำรูปแบบไปใช้ โดยเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ และเข้าร่วมกิจกรรม ดำเนินการเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าสายชั้นปฐมวัยและครูผู้สอนเด็กปฐมวัยเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ แบบเข้ม ใช้เวลา 2 วัน

ระยะที่ 2 ฝึกการปรับและพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ เป็นรายสัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 4 ชั่วโมง เป็นเวลา 2 สัปดาห์ โดยแต่ละครั้งมีกิจกรรม ดังนี้
กิจกรรมครั้งที่ 1 เปิดใจวิเคราะห์พฤติกรรมตนเองที่สัมพันธ์กับ

สภาพและบริบทของโรงเรียน / ศูนย์ โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าสายชั้นปฐมวัยและครูผู้สอน เด็กปฐมวัย นำเสนอพฤติกรรมการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ต้องปรับและพัฒนา ร่วมกันอภิปรายรูปแบบกิจกรรม

การพัฒนา ตอบแบบประเมิน และนำเสนอแนวทางในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อเป็นแนวทางการนำไปใช้ในการบริหารงานของสถานศึกษา

กิจกรรมครั้งที่ 2 เปิดใจทำการวิเคราะห์และนำเสนอความก้าวหน้าของตนเองหลังจากการปรับและพัฒนาด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ที่นำเสนอในครั้งที่ 1 เปิดใจนำเสนอพฤติกรรมกรรมการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย ที่ต้องปรับและพัฒนา ร่วมกันอภิปรายรูปแบบกิจกรรม การพัฒนา ตอบแบบประเมิน นำเสนอแนวทางในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

กิจกรรมครั้งที่ 3 วิเคราะห์พฤติกรรม นำเสนอความก้าวหน้าของตนเองหลังจากการปรับและพัฒนาพฤติกรรมกรรมการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัยที่นำเสนอ ในครั้งที่ 2 เปิดใจนำเสนอพฤติกรรมกรรมการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ด้านการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการที่ต้องปรับและพัฒนา ร่วมกันอภิปรายรูปแบบกิจกรรมการพัฒนา ตอบแบบประเมิน นำเสนอแนวทางในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ด้านการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ เพื่อเป็นแนวทางการนำไปใช้ในสถานศึกษาของตนเอง

กิจกรรมครั้งที่ 4 วิเคราะห์สภาพของโรงเรียนหลังจากพัฒนาและปรับด้านการจัด โครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ จากนั้นผู้บริหารสถานศึกษาครูหัวหน้าสายชั้นปฐมวัยและครูผู้สอนเด็กปฐมวัย เปิดใจนำเสนอพฤติกรรมกรรมการพัฒนาการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน ที่ต้องปรับและพัฒนา ร่วมกันอภิปรายรูปแบบกิจกรรมการพัฒนา ตอบแบบประเมิน และนำเสนอแนวทางในการพัฒนา ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน เพื่อเป็นแนวทางการนำไปใช้ในสถานศึกษาของตนเอง

3.3 ขั้นการประเมิน C - Check เป็นการประเมินการปฏิบัติตามรูปแบบ การพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ด้วยการ ใช้แบบประเมินการ ใช้รูปแบบ ใน 4 ด้าน หลังการใช้รูปแบบแล้ว 1 ภาคเรียน โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนละ 9 คน รวมจำนวน 18 คน

3.4 ขั้นการนำผลการประเมินมาพัฒนา A - Action เป็นขั้นการนำผลการประเมินรูปแบบ ก่อนใช้รูปแบบและหลังการใช้รูปแบบมาเปรียบเทียบกัน คูผลการพัฒนา ร่วมกันสรุป ร่วมกันปรับปรุงวิธีการปฏิบัติ เป็น วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) หรือรูปแบบ การพัฒนาศูนย์ที่เหมาะสมกับศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบนั้น ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ด้วยการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมิน จากการแบบการนำไปใช้ ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วแปลผล โดยการเทียบค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 103)

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 - 5.00	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. ทดสอบความแตกต่างของการปฏิบัติด้วย Sign test

3. ข้อมูลที่ได้จากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ สรุปเป็นความเรียง โดยการวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) จัดเข้าประเด็นเดียวกัน

ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ในการดำเนินการวิจัยในระยะนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เป็นการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบโดยการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 18 คน ด้วยการจัดสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนที่ 2 การปรับปรุงแก้ไข และนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 18 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย

1. อาจารย์สถาบันอุดมศึกษา จำนวน 3 คน มีคุณสมบัติ ดังนี้
 - 1.1 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกทางปฐมวัย หรือทางการบริหารการศึกษา
 - 1.2 เป็นอาจารย์ประจำ มีประสบการณ์การสอน 10 ปี ขึ้นไป
 - 1.3 มีตำแหน่งทางวิชาการ หรือมีผลงานวิชาการทางการศึกษาปฐมวัย หรือทางการบริหารการศึกษา
2. ผู้บริหารการศึกษา ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 3 คน มีคุณสมบัติ ดังนี้
 - 2.1 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก
 - 2.2 มีประสบการณ์ในการบริหารต่อเนื่องกัน 10 ปี ขึ้นไป
 - 2.3 มีวิทยฐานะผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชำนาญการพิเศษ
- 3.ศึกษานิเทศก์ ที่รับผิดชอบดูแลการจัดการศึกษาปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 3 คน มีคุณสมบัติ ดังนี้
 - 3.1 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก หรือมีวิทยฐานะศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ
 - 3.2 มีประสบการณ์ในตำแหน่งศึกษานิเทศก์ และทำหน้าที่ดูแลการจัดการศึกษาปฐมวัย ต่อเนื่องกัน 5 ปี ขึ้นไป
4. ผู้บริหารสถานศึกษา ตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 5 คน มีคุณสมบัติ ดังนี้
 - 4.1 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก หรือมีวิทยฐานะผู้อำนวยการสถานศึกษาเชี่ยวชาญ หรือมีผลการบริหารสถานศึกษารางวัลระดับชาติ
 - 4.2 มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาที่เป็นศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ต่อเนื่องกัน 5 ปี ขึ้นไป
5. ครู ปฏิบัติหน้าที่สอนระดับปฐมวัย ในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 4 คน มีคุณสมบัติ ดังนี้
 - 5.1 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยหรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง หรือมีวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษด้านปฐมวัย หรือมีผลงานการสอนปฐมวัยรางวัลระดับชาติ
 - 5.2 มีประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย ในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ต่อเนื่องกัน 10 ปี ขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ดังนี้

1. ลักษณะของแบบประเมินรูปแบบ มีทั้งหมด 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 รายการประเมินองค์ประกอบของคู่มือการใช้รูปแบบใน 6 องค์ประกอบ คือ ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เงื่อนไข การใช้รูปแบบ เนื้อหาของรูปแบบ และกระบวนการของรูปแบบ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด

2. การสร้างแบบประเมินรูปแบบ ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบรูปแบบการพัฒนา ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ที่ผ่านการนำไปทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไขแล้ว มาเป็นกรอบในการสร้างรายการประเมินตาม องค์ประกอบของรูปแบบเพื่อตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนและความหมาย ดังนี้

คะแนน	ความหมาย
5	มีความเหมาะสม / ความเป็นไปได้ / ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด
4	มีความเหมาะสม / ความเป็นไปได้ / ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก
3	มีความเหมาะสม / ความเป็นไปได้ / ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง
2	มีความเหมาะสม / ความเป็นไปได้ / ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับน้อย
1	มีความเหมาะสม / ความเป็นไปได้ / ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. พิมพ์แบบประเมินฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้ตรวจสอบรูปแบบ ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินรูปแบบ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 18 คน
2. ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์และแบบประเมินรูปแบบ ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ โดยส่งด้วยตนเอง ส่งทางโทรสาร และส่งทางอีเมลส่วนตัว
3. นัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการประชุมกลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ
4. ดำเนินการประชุมสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 18 คน เพื่อรับฟัง และบันทึกความคิดเห็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรูปแบบ ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินตรวจสอบรูปแบบโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ด้วยการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลผลการให้ค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2554 : 103)

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 - 5.00	มีความเหมาะสม / ความเป็นไปได้ / ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	มีความเหมาะสม / ความเป็นไปได้ / ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50	มีความเหมาะสม / ความเป็นไปได้ / ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	มีความเหมาะสม / ความเป็นไปได้ / ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	มีความเหมาะสม / ความเป็นไปได้ / ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. นำข้อเสนอแนะมาวิเคราะห์ สรุปและนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3. สรุปเขียนรายงานนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

จากรายละเอียดการวินิจฉัยที่กล่าวมา แสดงได้ดังภาพประกอบ 3.1

ภาพประกอบ 3.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

1.1 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence - IOC)

1.2 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ร้อยละ (Percentage)

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. สถิติทดสอบ

ใช้สถิติการทดสอบเครื่องหมาย (Sign Test)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างนำเสนอผลการศึกษาเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
3. การสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ตอนที่ 2 การศึกษาการสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง นำเสนอผลการศึกษาเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การร่างรูปแบบการพัฒนารูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
2. การศึกษาข้อมูลการตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
3. การนำรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ไปใช้จริง

ตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง นำเสนอผลการศึกษาเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
2. การปรับปรุงแก้ไข และนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

โดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
โดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์ได้องค์ประกอบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 4 องค์ประกอบ 53 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การมีภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) การจัดครูผู้สอนปฐมวัย 3) การจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ และ 4) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน และองค์ประกอบของรูปแบบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความเป็นมาและความสำคัญ 2) หลักการ 3) วัตถุประสงค์ 4) เงื่อนไขการนำไปใช้ 5) เนื้อหา และ 6) กระบวนการ

2. การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

จากการศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 4 ด้าน 53 ตัวบ่งชี้ ผู้วิจัยได้นำมาสร้างเป็นแบบสอบถามในการสำรวจสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จากผู้บริหารสถานศึกษาและครูในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 990 คน โดยส่งแบบสอบถาม จำนวน 990 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืนและมีความสมบูรณ์ จำนวน 783 ฉบับ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปากฎดังตาราง 4.1 - 4.6

ตาราง 4.1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้บริหารสถานศึกษา	120	15.33
ครู	663	84.67
รวม	783	100.00

จากตาราง 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครู จำนวน 663 คน คิดเป็นร้อยละ 84.67 และเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 15.33

ตาราง 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยรวมและรายด้าน

การพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ	4.31	0.52	มาก	4.57	0.55	มากที่สุด
2. ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย	4.10	0.41	มาก	4.58	0.52	มากที่สุด
3. ด้านการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ	4.07	0.60	มาก	4.56	0.56	มากที่สุด
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน	3.79	0.64	มาก	4.60	0.55	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.06	0.54	มาก	4.57	0.54	มากที่สุด

จากตาราง 4.2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) โดยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ

ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ($\bar{X} = 4.31$) รองลงมาคือด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย ($\bar{X} = 4.10$) ด้านการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.07$) และด้านมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน ($\bar{X} = 3.79$) ตามลำดับ

ส่วนด้านสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน ($\bar{X} = 4.60$) รองลงมาคือ ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย ($\bar{X} = 4.58$) ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ($\bar{X} = 4.57$) และด้านการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.56$) ตามลำดับ

ตาราง 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยรวมและรายข้อ

ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. มีแนวคิดและทิศทางการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ทันสมัย เหมาะสม สอดคล้องตามหลักการศึกษปฐมวัย	4.37	0.43	มาก	4.56	0.59	มากที่สุด
2. มีการริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมการจัดการศึกษาปฐมวัยมาปรับใช้ในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบของสถานศึกษา	4.43	0.48	มาก	4.52	0.56	มากที่สุด
3. มีการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในรูปแบบของคณะกรรมการ เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	4.48	0.54	มาก	4.58	0.58	มากที่สุด
4. มีการบริหารงานวิชาการตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างเป็นระบบให้บรรลุผลและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก	4.35	0.52	มาก	4.68	0.56	มากที่สุด

ตาราง 4.3 (ต่อ)

ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
5. มีการอุทิศเวลาให้กับการทำงานทั้งในและนอกเวลาราชการ	4.49	0.48	มาก	4.58	0.58	มากที่สุด
6. มีการประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม เป็นที่ศรัทธา เชื่อถือ และเป็นแบบอย่างได้	4.34	0.62	มาก	4.56	0.56	มากที่สุด
7. มีความเป็นผู้นำ	4.45	0.51	มาก	4.57	0.55	มากที่สุด
8. มีความสามารถบริหารงานวิชาการตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย	4.35	0.51	มาก	4.57	0.55	มากที่สุด
9. มีการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์หรือมุ่งเน้นผลงาน	4.36	0.62	มาก	4.54	0.52	มากที่สุด
10. มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง	3.51	0.50	มาก	4.63	0.53	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.31	0.52	มาก	4.57	0.55	มากที่สุด

จากตาราง 4.3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 5 มีการอุทิศเวลาให้กับการทำงานทั้งในและนอกเวลาราชการ ($\bar{X} = 4.49$) รองลงมา คือ ข้อ 3 มีการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในรูปคณะกรรมการ เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 4.48$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 10 มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบของสถานศึกษาแก่ผู้เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.51$)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 4 มีการบริหารงานวิชาการตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างเป็นระบบให้บรรลุผล และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก ($\bar{X} = 4.68$) รองลงมาคือ ข้อ 10 มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน

ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบของสถานศึกษาแก่ผู้เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 4.63$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อ 2 มีการริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมการจัดการศึกษาปฐมวัยมาปรับใช้ในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.52$)

ตาราง 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครู เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย โดยรวมและรายข้อ

ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
11. มีครูประจำชั้นครบทุกห้อง (ไม่นับครูพี่เลี้ยง)	3.67	0.42	มาก	4.59	0.55	มากที่สุด
12. มีครูที่จบการศึกษาปฐมวัยหรือมีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย	4.34	0.49	มาก	4.60	0.54	มากที่สุด
13. มีครูที่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างน้อย 20 ชม. / ปี	4.40	0.52	มาก	4.68	0.67	มากที่สุด
14. มีครูที่ได้รับการพัฒนาตนเองให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง (BBL)	3.55	0.51	มาก	4.77	0.55	มากที่สุด
15. มีครูที่มีความรัก เอื้ออาทรต่อเด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึง	3.78	0.46	มาก	4.78	0.48	มากที่สุด
16. มีครูที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง	3.93	0.48	มาก	4.66	0.55	มากที่สุด
17. มีครูที่มีวินัยและมีความรับผิดชอบ รักความสะอาดและมีอารมณ์มั่นคง	4.21	0.33	มาก	4.27	0.21	มาก
18. มีครูที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ จิตสำนึกดี และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ	4.23	0.43	มาก	4.65	0.48	มากที่สุด

ตาราง 4.4 (ต่อ)

ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
19. มีครูที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัด ประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ	4.35	0.32	มาก	4.53	0.50	มากที่สุด
20. มีครูที่มีการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา ปฐมวัยและจัดทำสาระการเรียนรู้รายปี หัวเรื่องหรือหน่วยการจัดประสบการณ์ และแผนการจัดประสบการณ์	4.44	0.63	มากที่สุด	4.68	0.51	มากที่สุด
21. มีครูที่จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาโดยเน้น การปฏิบัติจริงของเด็ก	4.24	0.32	มาก	4.33	0.50	มาก
22. มีครูที่จัดชั้นเรียนที่ใช้วินัยเชิงบวกและเอื้อต่อ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ	4.45	0.34	มาก	4.75	0.43	มากที่สุด
23. มีครูที่มีการใช้สื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนในการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก	4.30	0.45	มาก	4.59	0.55	มากที่สุด
24. มีครูที่ประเมินพัฒนาการเด็กครบทุกด้านตาม สภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายและครู ทุกคนทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือ พัฒนาคุณภาพเด็กนักเรียน	4.36	0.46	มาก	4.61	0.54	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.10	0.41	มาก	4.58	0.52	มากที่สุด

จากตาราง 4.4 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน
ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า
ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 22 มีครูที่จัดชั้นเรียนที่ใช้วินัยเชิงบวกและ
เอื้อต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.45$) รองลงมาคือ ข้อ 13 มีครู
ที่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างน้อย 20 ชม. / ปี ($\bar{X} = 4.40$)

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อ 14 มีครูที่ได้รับการพัฒนาตนเองให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง (BBL) ($\bar{X} = 3.55$)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า มีข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 12 ข้อ อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 15 มีครูที่มีความรัก เอื้ออาทรต่อเด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 4.78$) รองลงมาคือ ข้อ 14 มีครูที่ได้รับการพัฒนาตนเองให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง (BBL) ($\bar{X} = 4.77$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อ 17 มีครูที่มีวินัยและมีความรับผิดชอบรักความสะอาดและมีอารมณ์มั่นคง ($\bar{X} = 4.27$)

ตาราง 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ด้านการจัด โครงสร้าง และระบบการบริหารจัดการ โดยรวมและรายข้อ

การจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
25. จัดให้มีแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการ ประกอบด้วยภาคีเครือข่าย	4.48	0.52	มาก	4.42	0.60	มาก
26. จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง	4.46	0.52	มาก	4.73	0.62	มากที่สุด
27. จัดให้มีข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน เป็นหมวดหมู่ สะดวกต่อการใช้งาน	4.36	0.52	มาก	4.36	0.60	มาก

ตาราง 4.5 (ต่อ)

การจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
28. จัดให้มีการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ ประโยชน์ในการตัดสินใจ วางแผนการ บริหาร ปรับปรุง / พัฒนาการดำเนินงาน ของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	4.26	0.82	มาก	4.88	0.53	มากที่สุด
29. จัดให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย ของสถานศึกษาปฐมวัยต้นแบบ	4.31	0.78	มาก	4.78	0.61	มากที่สุด
30. จัดให้มีการทำและดำเนินการตามแผนพัฒนา การจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.28	0.64	มาก	4.41	0.52	มาก
31. จัดให้มีระบบข้อมูลสารสนเทศและใช้ สารสนเทศในการบริหารจัดการ	4.48	0.68	มาก	4.29	0.61	มาก
32. จัดให้มีการติดตามตรวจสอบและประเมิน คุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษา	4.29	0.53	มาก	4.70	0.51	มากที่สุด
33. จัดให้มีการนำผลการประเมินคุณภาพทั้ง ภายในและภายนอกไปใช้วางแผนพัฒนา คุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	3.91	0.79	มาก	4.78	0.42	มากที่สุด
34. จัดให้มีการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็น รายงานการประเมินคุณภาพภายใน	3.80	0.36	มาก	4.53	0.64	มากที่สุด
35. จัดให้มีการศึกษา รวบรวม วิเคราะห์สภาพ ปัญหาและความต้องการเพื่อเป็นข้อมูล ในการวางแผนดำเนินการนิเทศ	4.20	0.86	มาก	4.32	0.67	มาก
36. จัดให้มีการจัดทำแผนการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการ	4.22	0.52	มาก	4.27	0.52	มาก

ตาราง 4.5 (ต่อ)

การจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
37. จัดให้มีการดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ตามแผนอย่างน้อยภาคเรียนละ 3 ครั้ง	3.88	0.61	มาก	4.52	0.55	มากที่สุด
38. จัดให้มีการจัดทำรายงานสรุปผลการนิเทศ ตามแผนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ	4.34	0.54	มาก	4.28	0.62	มาก
39. จัดให้มีการนำผลการนิเทศมาปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบมาใช้อย่างต่อเนื่อง	4.50	0.51	มาก	4.60	0.51	มากที่สุด
40. จัดให้มีการจัดโครงสร้างการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	4.09	0.86	มาก	4.70	0.51	มากที่สุด
41. จัดให้มีการประเมินผลพัฒนาการเด็กครบทุกด้านตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลายและนำผลไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนา	3.56	0.52	มาก	4.78	0.42	มากที่สุด
42. จัดให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	3.58	0.61	มาก	4.53	0.64	มากที่สุด
43. จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในที่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	3.54	0.54	มาก	4.52	0.55	มากที่สุด
44. จัดให้มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล การดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	3.51	0.51	มาก	4.70	0.54	มากที่สุด

ตาราง 4.5 (ต่อ)

การจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
45. จัดให้มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร สถานศึกษาให้สอดคล้องกับธรรมชาติ การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เหมาะสมกับ บริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่น	3.52	0.51	มาก	4.81	0.55	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.07	0.60	มาก	4.56	0.56	มากที่สุด

จากตาราง 4.5 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 39 จัดให้มีการนำผลการนิเทศมาปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มาใช้อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.50$) รองลงมาคือ ข้อ 25 จัดให้มีแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ กำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ บริหารจัดการประกอบด้วยภาคีเครือข่าย ($\bar{X} = 4.48$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 44 จัดให้มีการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.51$)

ความคิดเห็น เกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 14 ข้อ อยู่ในระดับมาก จำนวน 7 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 28 จัดให้มีการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ วางแผนการบริหาร ปรับปรุง / พัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ($\bar{X} = 4.88$) รองลงมาคือ ข้อ 45 จัดให้มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเหมาะสมกับบริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.81$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อ 36 จัดให้มีการจัดทำแผนการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ ($\bar{X} = 4.27$)

ตาราง 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครู
เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน โดยรวมและรายข้อ

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครอง และชุมชน	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
46. มีการส่งเสริมให้ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ อย่างต่อเนื่อง	3.61	0.34	มาก	4.56	0.45	มากที่สุด
47. มีการให้บริการเป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้า วิจัย ประสานความร่วมมือกับบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ						
48. มีการร่วมเป็นเครือข่ายในการวิจัยเกี่ยวกับการจัด การศึกษาปฐมวัยและการพัฒนาเด็กปฐมวัย ร่วมกับสถาบันทางการศึกษาหรือหน่วยงาน เอกชน	3.58	0.52	มาก	4.52	0.60	มากที่สุด
49. มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงาน ของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	3.66	0.80	มาก	4.43	0.62	มาก
50. มีการให้ผู้ปกครอง ชุมชน อย่างน้อยร้อยละ 50 มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โครงการ / กิจกรรม อย่างน้อย 1 โครงการ	4.31	0.78	มาก	4.78	0.60	มากที่สุด
51. มีการให้ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมมือและสนับสนุน การพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	3.77	0.63	มาก	4.63	0.53	มากที่สุด
52. มีการให้ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมมือและสนับสนุน การพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	3.62	0.72	มาก	4.60	0.61	มากที่สุด
53. มีการให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมใน การประเมินโครงการ	4.32	0.60	มาก	4.50	0.45	มาก
ผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนางาน	3.52	0.75	มาก	4.81	0.59	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	3.79	0.64	มาก	4.60	0.55	มากที่สุด

จากตาราง 4.6 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ด้านมีการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{X} = 3.79$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 52 มีการให้ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมิน โครงการ / กิจกรรม ($\bar{X} = 4.32$) รองลงมาคือข้อ 49 มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ($\bar{X} = 4.31$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อ 53 มีการให้ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนางาน ($\bar{X} = 3.52$)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 6 ข้อ อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ข้อทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 53 มีการให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนางาน ($\bar{X} = 4.81$) รองลงมาคือ ข้อ 49 มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ($\bar{X} = 4.78$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อ 48 มีการร่วมเป็นเครือข่ายในการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยและการพัฒนาเด็กปฐมวัยร่วมกับสถาบันทางการศึกษาหรือหน่วยงานเอกชน ($\bar{X} = 4.43$)

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมแต่ละด้าน มีดังนี้
ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับภาวะผู้นำและ มีแนวคิด
ทางการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ทันสมัย ในยุคปัจจุบัน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความเป็นผู้นำ รอบรู้ทางด้านการศึกษา
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารจัดการศึกษาโดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถใช้ความรู้และประสบการณ์ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันทั่วถึง
5. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความยุติธรรมในการบริหารงาน

ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย

1. ครูจะต้องมีการพัฒนาตนเองทางด้านวิชาการ และจะต้องมีทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับเด็กปฐมวัย
2. ครูจะต้องมีบทบาทของการดูแลคล้ายกับแม่ในการดูแล สนับสนุน แนะนำหรือชี้แนะ และอำนวยความสะดวก
3. ครูต้องอบรมเลี้ยงดู เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เสริมสร้างบุคลิกภาพให้กับเด็ก
4. ครูจะต้องเป็นคนที่รักเด็กและทำตัวให้เด็กรัก

ด้านการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ

1. สถานศึกษาต้องมีโครงสร้างการบริหารงานที่เหมาะสม เพื่อการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ
2. สถานศึกษาจะต้องการบริหารงานที่มีความโปร่งใส ชัดเจน ตรวจสอบได้
3. สถานศึกษาจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี
4. ระบบการบริหารงานจะต้องมีการดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการทำงานของครูและผู้เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง
5. จะต้องพัฒนาเด็กครบทุกด้านตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายและนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนา

ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน

1. สถานศึกษาควรมีการจัดการศึกษาที่ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการจัดการศึกษา และมีการสำรวจความคิดเห็น และความพึงพอใจของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการศึกษา
 2. สถานศึกษาจะต้องมีการกำหนดบทบาทของผู้ปกครองและชุมชน เพื่อเป็นแนวปฏิบัติที่เหมาะสม
 3. สถานศึกษาจะต้องมีการให้บริการ ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนและอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร
3. การสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนา

ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

การวิจัยในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ ใน 4 องค์ประกอบของการพัฒนา ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยเป็นศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ปีการศึกษา 2560 ที่มีผล

การประเมินคะแนนตามเกณฑ์การประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ปีการศึกษา 2556 คะแนนเต็ม
ทุกองค์ประกอบ และเป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทานระดับก่อนประถม ปีการศึกษา
2558 - 2559 จำนวน 3 โรงเรียน ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้าสายชั้น
ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ จำนวน 6 คน สรุปสาระสำคัญในแต่ละประเด็นในภาพรวม ได้ดังนี้

1. ประเด็นในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 1 ให้ความเห็นว่า การมีภาวะผู้นำทางวิชาการของ
ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญ เนื่องจากจะต้องทำหน้าที่ในการประสานงานชี้แนะหลักสูตร
มีความสามารถในการนำสาระของหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนและ
อำนวยความสะดวกในด้านการจัดการเรียนการสอน เช่น การแบ่งเวลาของสาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรม
ในชั้นเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ และการนำนวัตกรรมมาใช้ ส่งเสริมการเรียนการสอนให้มี
คุณภาพสูงขึ้น มีการกำหนดหลักสูตร การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยให้ผู้ปกครองและ
คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 2 ให้ความเห็นว่า การมีภาวะผู้นำทางวิชาการ
ของผู้บริหารศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอนของครูและนำมาซึ่งความมี
ประสิทธิผลในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ โดยเฉพาะการมีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร
ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ที่แสดงออกให้ครูได้รับรู้อย่างชัดเจน จะนำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนของเด็กปฐมวัย

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 3 ให้ความเห็นว่า ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำทางวิชาการ
ที่ชัดเจนในแนวคิดและทิศทางการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ทันสมัย ในยุคปัจจุบันควรเป็นผู้บริหาร
สถานศึกษาที่มีความเป็นผู้นำ รอบรู้ทางด้านการศึกษา มีการบริหารจัดการศึกษาโดยเปิดโอกาส
ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เป็นแบบอย่างที่ดี สามารถใช้ความรู้
และประสบการณ์แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันทั่วถึง และมีความยุติธรรมในการบริหารงาน

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 4 ให้ความเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะ
ผู้นำตั้งแต่แนวคิดและทิศทางการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ทันสมัย เหมาะสม สอดคล้องตามหลัก
การศึกษาปฐมวัย ริเริ่มสร้างสรรค์นำนวัตกรรมด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยมาปรับใช้ในการพัฒนา
ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 5 ให้ความเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำ
ทางวิชาการ ที่เกิดจากการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในรูปแบบคณะกรรมการ เน้นการมีส่วนร่วม
ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการบริหารงานวิชาการตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างเป็นระบบ

และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 6 ให้ความเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะมีภาวะผู้นำทางวิชาการได้ ควรเป็นแบบอย่างที่ดี อุทิศเวลาให้กับการทำงานทั้งในและนอกเวลาราชการ และมีความเป็นผู้นำ

2. ประเด็นในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 1 ให้ความเห็นว่า การจัดครูผู้สอนปฐมวัยต้องได้รับความร่วมมือและการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งและเสียสละของครู และควรให้ครูได้รับการพัฒนาด้านวิชาการ และสามารถนำมาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้หรือกิจกรรมต่างๆ ให้กับนักเรียนได้

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 2 ให้ความเห็นว่า ผู้บริหารควรจัดให้ครูผู้สอนปฐมวัยได้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หาวิธีการแก้ไข ส่งเสริม และพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน เพื่อให้เกิดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่มีสมาชิกที่อยู่ในวงการศึกษาชีพเดียวกันร่วมกันพัฒนาเพื่อเด็กในรูปแบบเรียนรู้ไปด้วยกันทั้งศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 3 ให้ความเห็นว่า การจัดครูผู้สอนปฐมวัยจะต้องพัฒนาทักษะพื้นฐานและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับเด็กปฐมวัย ให้มีความพร้อมที่จำเป็นสำหรับเด็กดูแล และอำนวยความสะดวก มีบทบาทของการดูแลคล้ายกับแม่ อบรมเลี้ยงดู เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เสริมสร้างบุคลิกภาพให้กับเด็ก ครูผู้ดูแลเด็กจะต้องเป็นผู้ที่รักเด็กและทำตัวให้เด็กรัก

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 4 ให้ความเห็นว่า ควรจัดครูผู้สอนปฐมวัยที่มีการประเมินพัฒนาการเด็กครบทุกด้านตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายและครูทุกคนทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพเด็ก โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกต้อง เหมาะสม และเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูภายในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบควรมีการประชุมกันอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้งเพื่อเรียนรู้ผู้เรียนและพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพที่มุ่งผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 5 ให้ความเห็นว่า ควรจัดครูผู้สอนปฐมวัย ที่เน้นให้มีการใช้สื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก ผู้บริหารศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบทุกคนต้องให้ความสำคัญกับครูผู้สอน

ในระดับปฐมวัยมาก ๆ จัดประชุมครูผู้สอนทุก ๆ สัปดาห์ เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการพัฒนาผู้เรียนแบบใหม่ ๆ จะได้มีนวัตกรรมในการปฏิบัติแบบเข้าถึงผู้เรียนได้ต่อเนื่องและเป็นรูปแบบเดียวกันทั้งศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 6 ให้ความเห็นว่า ควรจัดครูผู้สอนปฐมวัย ที่มีการวิเคราะห์หลักสูตรและจัดทำสาระการเรียนรู้รายปี และแผนการจัดประสบการณ์ จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยเน้นการปฏิบัติจริงของเด็กปฐมวัยในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบต้องมีเครือข่ายวิชาชีพเดียวกันเพื่อช่วยเหลือและแบ่งปันองค์ความรู้ด้านปฐมวัยร่วมกัน นวัตกรรม คือ งานวิจัยที่เข้ายุคสมัยการเปลี่ยนแปลงที่มีการพัฒนาขึ้น ควรต้องประสานกันอาจภายในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ หรือต่างศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ และศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบกับเครือข่าย ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบกับโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนปฐมวัยก็ควรทำเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย

3. ประเด็นในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ด้านการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 1 ให้ความเห็นว่า ควรจัดโครงสร้างและระบบบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบให้เป็นศูนย์วิชาการ แหล่งเรียนรู้ เครือข่ายการวิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย หลักสูตรของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มีกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร เพื่อให้ได้หลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ควรมีการบริหารจัดการที่มีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น จัดทำข้อมูลสารสนเทศ จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาและคณะกรรมการต่าง ๆ และพัฒนาบุคลากร

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 2 ให้ความเห็นว่า ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบควรมีโครงสร้างการบริหารงานที่เหมาะสม การบริหารงานมีความโปร่งใส ชัดเจน ตรวจสอบได้ มีการบริหารจัดการที่ดี มีการดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการทำงานของครู และผู้เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง พัฒนาเด็กครบทุกด้านตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายและนำผลไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนา

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 3 ให้ความเห็นว่า ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบควรมีแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงาน มี คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการ มีการประชุมคณะกรรมการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 4 ให้ความเห็นว่า ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบควรมีข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานอย่างถูกต้อง เป็นปัจจุบัน เป็นหมวดหมู่ สะดวกต่อการใช้งานและนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ วางแผนการบริหาร

เปิดสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของพ่อ แม่ ผู้ปกครองในการอบรม เลี้ยงดู บุตรหลานให้ถูกต้อง ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 5 ให้ความเห็นว่า ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบควรจัดทำ และดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษา ติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษาแล้วนำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอกไปใช้วางแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 6 ให้ความเห็นว่า ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ควรมี การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เหมาะสมกับบริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่น จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักเรียน โดยเน้น รูปแบบการจัดกิจกรรมบูรณาการกับการละเล่น และประเมินพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน เป็นรายบุคคล

4. ประเด็นในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและ ชุมชน

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 1 ให้ความเห็นว่า สถานศึกษาควรกำหนดบทบาท หน้าที่ของผู้ปกครอง ในการส่งเสริมความรู้และทักษะด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัยให้การอบรมดูแล เด็กให้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ เพราะผู้ปกครองเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็ก รู้ข้อมูลเด็กมากที่สุด สามารถ แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน สามารถเป็นตัวเชื่อมให้การพัฒนาการของเด็กเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 2 ให้ความเห็นว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองและชุมชน จะทำให้เกิดความไว้วางใจกันสูงและสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพิ่มความรับผิดชอบให้กับผู้ปฏิบัติงาน ลดความสับสน ช่วยปรับปรุงการติดต่อสื่อสารให้ดีขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ทำให้ผลงานเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดทีมงานที่มีความร่วมมือร่วมใจกัน มีแรงจูงใจและมีความสามารถในการตัดสินใจ และทำให้เข้าใจองค์กรได้ดีขึ้น เพิ่มขวัญและ แรงจูงใจในการทำงาน เพิ่มความกระตือรือร้นในการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงาน ทำให้งาน และคุณค่าของงานมีความเป็นรูปธรรม ได้ความคิดใหม่ ๆ ในการตัดสินใจและแก้ปัญหา ช่วยให้ ทุกคนเข้าถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ได้อย่างชัดเจน เพิ่มความผูกพันต่อองค์กร

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 3 ให้ความเห็นว่า สถานศึกษาควรมีการสำรวจ สอบถาม ความคิดเห็นของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการศึกษา มีการกำหนดบทบาทของผู้ปกครองและ ชุมชน เพื่อเป็นแนวปฏิบัติที่เหมาะสมและมีการให้บริการ ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง และชุมชน

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 4 ให้ความเห็นว่า ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบควรมีการส่งเสริมให้ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง ควรมีการให้บริการ เป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้า วิจัย ประสานความร่วมมือกับบุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 5 ให้ความเห็นว่า ควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงานของโรงเรียน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการ ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมมือและสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 6 ให้ความเห็นว่า ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการประเมิน กิจกรรม ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนา ความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน และศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในการทำกิจกรรม

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มีการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ใน 4 องค์ประกอบ คือ การมีภาวะผู้นำทางวิชาการ การจัดครูผู้สอนปฐมวัย การจัดโครงสร้างการบริหารและการจัดการ และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน โดยในปัจจุบันมีสภาพการพัฒนาทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก และสภาพศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบที่พึงประสงค์ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบกับการสัมภาษณ์มีข้อเสนอแนะว่าจะต้องมีการพัฒนาและสมควรให้ได้รับการปรับปรุงแก้ไข ในกระบวนการพัฒนา โดยควรได้น้อมนำศาสตร์พระราชากับควบคุมคุณภาพโดยใช้วงจรคุณภาพของเดมมิ่ง ผู้วิจัยจึงนำมากำหนดเป็นแนวทางร่างรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ในขั้นตอนต่อไป

ตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

โดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. การร่างรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และสรุปผลการศึกษาจากตอนที่ 1 นำมาร่างรูปแบบการพัฒนา ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ใน 6 องค์ประกอบ ดังนี้

ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตามช่วงวัย จะมีทักษะทางกายภาพ ความฉลาดทางด้านสติปัญญา และความฉลาดทางด้านอารมณ์ นำไปสู่การมีโอกาสในการเรียนรู้ ต่อในระดับที่สูงขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นประชากรที่มีคุณภาพ และเป็นแรงงานที่มีฝีมือมีรายได้ สูง ส่งผลให้อัตราการก่อคดีหรือสร้างปัญหาสังคมลดน้อยลงด้วย การพัฒนาเด็กปฐมวัย จึงเป็น ความคาดหวังของประเทศ

ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเป็นศูนย์กลางการส่งเสริมและประสานงานด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยในระดับปฐมวัยในระดับอำเภอ เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งวิจัย ตลอดจน การระดมพลัง จากทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัยร่วมกับศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบ ให้มีคุณภาพประสบความสำเร็จนั้นคือการบริหารจัดการที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจ มีความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ ภารกิจของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ในปัจจุบัน ผู้บริหาร ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบไม่ได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำและเสริมสร้างศักยภาพในการบริหารจัดการ คุณภาพทางวิชาการ โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ บางที่ขาดความต่อเนื่องในการปรับปรุงของ หลักสูตรปฐมวัยและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สอดคล้องกับบริบทและท้องถิ่น ครูและ บุคลากร ไม่จบเอกปฐมวัย ไม่ได้รับการพัฒนาหลักการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องที่เหมาะสมกับ พัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง ไม่มีโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ กำหนดบทบาท หน้าที่ในการบริหารงานที่ชัดเจน ระบบการนิเทศกำกับติดตามการประกันคุณภาพภายใน ขาดการตรวจสอบและการรายงานคุณภาพ และขาดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของผู้ปกครองและชุมชนอย่างเหมาะสม ด้วยรูปแบบของครอบครัวในสังคมไทยเปลี่ยนไป โดยเฉพาะครอบครัวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เด็กปฐมวัย ขาดการเชื่อมโยงการเลี้ยงดู ระหว่างบ้านและโรงเรียน ส่งผลให้เด็กขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ขาดทักษะในการทำงานและ อยู่ร่วมกับคนอื่น และขาดทักษะความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

จากการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 - จนถึง ปัจจุบัน จะมีการติดตาม ประเมินผล จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในทุก 3 ปี โดยครั้งล่าสุด ในปีการศึกษา 2557 ที่มีการประเมิน โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า ด้านการบริหารจัดการ ซึ่งประกอบด้วยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ครูผู้สอน โครงสร้างและระบบการบริหาร จัดการ และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองชุมชน มีผลการประเมิน มีร้อยละของศูนย์ในระดับพอใช้ และปรับปรุง ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ผู้บริหารศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่างต้องปรับปรุง พัฒนาให้ดีขึ้น เพราะเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำให้อีกผู้ประกอบการด้านอื่น ๆ

ของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบดีขึ้นด้วย จึงควรมีการพัฒนาการบริหารศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

หลักการของรูปแบบ

หลักการดำเนินการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีดังนี้

1. หลักการมีส่วนร่วม โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าสายชั้นปฐมวัยและครูผู้สอนปฐมวัย มีส่วนร่วมในกิจกรรมและลงมือปฏิบัติจริง มีการกำกับตนเองในการเรียนรู้และพัฒนา
2. หลักการเสริมแรง โดยผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักการเสริมแรงสร้างความ ตระหนัก และแรงจูงใจครูหัวหน้าสายชั้นปฐมวัยและครูผู้สอนปฐมวัย อีกทั้งสร้างขวัญและกำลังใจ ในการพัฒนา การฝึกอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อภิปรายและพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบร่วมกัน
3. หลักการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าสายชั้นปฐมวัยและครูผู้สอนปฐมวัยที่เข้าร่วมการฝึกอบรม ได้รับการฝึกฝน การชี้แนะอย่างเป็นระบบโดยใช้เทคนิควิธีที่หลากหลายเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้และปรับพฤติกรรม มีการใช้คู่มือการพัฒนา สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ
4. หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย เน้นการจัดการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
5. หลักการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยการใช้สถานการณ์จริงในบริบทของโรงเรียนที่แตกต่างกันเพื่อการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

การพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และเจตคติในการพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าสายชั้นปฐมวัยและครูผู้สอนปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
2. เพื่อพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
3. เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

เงื่อนไขการนำไปใช้

การนำรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ไปใช้ มีเงื่อนไข ดังนี้

1. ผู้ใช้รูปแบบ เป็น ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าสายชั้นปฐมวัย และครูผู้สอนปฐมวัย ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
2. ผู้ใช้รูปแบบ ต้องมีความสมัครใจ มีความร่วมมือ มีความสามัคคี มีความตระหนักเห็นความสำคัญในการพัฒนาและปฏิบัติตามคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบทุกด้านและทุกตัวชี้วัด
3. ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
4. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเสริมแรง สร้างขวัญและกำลังใจทีมงานอย่างต่อเนื่องตลอดการนำรูปแบบไปใช้
5. ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตลอดการนำรูปแบบไปใช้
6. ผู้บริหารสถานศึกษา นำผลจากการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียนต่อไป

เนื้อหาของรูปแบบ

เนื้อหาของรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย

1. การมีภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็นพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกจากการมีแนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ด้วยความร่วมมือกับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ และส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามวัย โดยการใช้ปฏิบัติ ดังนี้
 - 1.1 มีแนวคิดและทิศทางการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ทันสมัย เหมาะสมสอดคล้องตามหลักการศึกษาศึกษาปฐมวัย
 - 1.2 มีการริเริ่มสร้างสรรค์นำนวัตกรรมด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยมาปรับใช้ในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบของสถานศึกษา
 - 1.3 มีการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในรูปของคณะกรรมการ เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

1.4 มีการบริหารงานวิชาการตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างเป็นระบบ ให้บรรลุผล และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก

1.5 มีการอุทิศเวลาให้กับการทำงานทั้งในและนอกเวลาราชการ

1.6 มีการประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม เป็นที่ศรัทธาเชื่อถือ และเป็นแบบอย่างได้

1.7 มีความเป็นผู้นำ

1.8 มีความสามารถบริหารงานวิชาการตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

1.9 มีการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์หรือมุ่งเน้นผลงาน

1.10 มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. การจัดการผู้สอนปฐมวัย เป็นการระบุหรือกำหนดครูผู้สอนระดับปฐมวัย ที่มีคุณสมบัติทางด้านวุฒิการศึกษา ความรู้ความสามารถ บุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์ คุณธรรมและ จริยธรรม ที่เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ครูปฐมวัยและตรงตามมาตรฐานวิชาชีพครู โดยมีการปฏิบัติ ดังนี้

2.1 มีครูประจำชั้นครบทุกห้อง (ไม่นับครูพี่เลี้ยง)

2.2 มีครูที่จบการศึกษาปฐมวัยหรือมีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย

2.3 มีครูที่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย อย่างน้อย 20 ชม. / ปี

2.4 มีครูที่ได้รับการพัฒนาตนเองให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง (BBL)

2.5 มีครูที่มีความรัก เอื้ออาทรต่อเด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึง

2.6 มีครูที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.7 มีครูที่มีวินัยและมีความรับผิดชอบ รักความสะอาดและมีอารมณ์มั่นคง

2.8 มีครูที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ จัดสวัสดิการ และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ

2.9 มีครูที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ

2.10 มีครูที่มีการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยและจัดทำ สาระการเรียนรู้รายปี หัวเรื่องหรือหน่วยการจัดประสบการณ์ และแผนการจัดประสบการณ์

2.11 มีครูที่จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยเน้นการปฏิบัติจริงของเด็ก

2.12 ครูที่จัดชั้นเรียนที่ใช้วินัยเชิงบวกและเอื้อต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.13 มีครูที่มีการใช้สื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก

2.14 มีครูที่ประเมินพัฒนาการเด็กครบทุกด้านตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายและครูทุกคนทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพเด็กนักเรียน

3. การจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ หมายถึง การกำหนดขอบข่ายและกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และการจัดระบบสารสนเทศ ด้วยการวางแผน ปฏิบัติ ตรวจสอบ และรายงานผลการดำเนินงาน ให้บุคลากรเข้าถึงข้อมูลได้ เพื่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ได้มาตรฐานตามที่กำหนด โดยมีการปฏิบัติ ดังนี้

3.1 จัดให้มีแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการ ประกอบด้วยภาคีเครือข่าย

3.2 จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง

3.3 จัดให้มีข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน เป็นหมวดหมู่ สะดวกต่อการใช้งาน

3.4 จัดให้มีการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ วางแผนการบริหาร ปรับปรุง/พัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

3.5 จัดให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาปฐมวัยต้นแบบ

3.6 จัดให้มีการทำและดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

3.7 จัดให้มีระบบข้อมูลสารสนเทศและใช้สารสนเทศในการบริหารจัดการ

3.8 จัดให้มีการติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

3.9 จัดให้มีการนำผลการประเมินคุณภาพทั้ง ภายในและภายนอกไปใช้วางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3.10 จัดให้มีการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายใน

3.11 จัดให้มีการศึกษา รวบรวม วิเคราะห์สภาพ ปัญหาและความต้องการ เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนดำเนินการนิเทศ

3.12 จัดให้มีการจัดทำแผนการนิเทศ ติดตามประเมินผลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ

3.13 จัดให้มีการดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ตามแผนอย่างน้อยภาคเรียนละ 3 ครั้ง

3.14 จัดให้มีการจัดทำรายงานสรุปผลการนิเทศตามแผนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

3.15 จัดให้มีการนำผลการนิเทศมาปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบมาใช้อย่างต่อเนื่อง

3.16 จัดให้มีการจัด โครงสร้างการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและเครือข่าย

3.17 จัดให้มีการประเมินผลพัฒนาการเด็กครบทุกด้านตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลายและนำผลไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนา

3.18 จัดให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

3.19 จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในที่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบสอดคล้องกับภารกิจอย่างต่อเนื่อง

3.20 จัดให้มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

3.21 จัดให้มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับธรรมชาติ การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เหมาะสมกับบริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

4. การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน เป็นการส่งเสริมการพัฒนาความรู้และทักษะด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัยร่วมกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน ทั้งภาครัฐและเอกชน ด้วยการร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน ร่วมประเมินผล ร่วมรายงานผล และร่วมนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน โดยการวิจัยร่วมกับสถาบันทางการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการปฏิบัติ ดังนี้

4.1 มีการส่งเสริมให้ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบอย่างต่อเนื่อง

4.2 มีการให้บริการเป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้า วิจัย ประสานความร่วมมือกับบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ

4.3 มีการร่วมเป็นเครือข่ายในการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยและการพัฒนาเด็กปฐมวัย ร่วมกับสถาบันทางการศึกษาหรือหน่วยงานเอกชน

4.4 มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

4.5 มีการให้ผู้ปกครอง ชุมชน อย่างน้อยร้อยละ 50 มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการ / กิจกรรม อย่างน้อย 1 โครงการ

4.6 มีการให้ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมมือและสนับสนุนการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

4.7 การให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ

4.8 มีการให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนางาน

กระบวนการของรูปแบบ

กระบวนการของรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ดังนี้

1. วิธีการแห่งศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.1 เข้าใจ (Understanding)

1.2 เข้าถึง (Connecting)

1.3 พัฒนา (Development)

2. วงจรบริหารงานคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming Cycle)

2.1 การวางแผนการดำเนินงาน P - Plan

2.2 การดำเนินงานตามแผน D - Do

2.3 การประเมิน C - Check

2.4 การนำผลการประเมินมาพัฒนา A - Act

2. การศึกษาข้อมูลการตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของร่าง

รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

การศึกษาข้อมูลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ทำการตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัย

ต้นแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผลปรากฏดังตาราง 4.7

ตาราง 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยรวมและรายด้าน

รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ	4.56	0.54	มากที่สุด	4.69	0.54	มากที่สุด
2. หลักการของรูปแบบ	4.53	0.47	มากที่สุด	4.54	0.60	มากที่สุด
3. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.62	0.45	มากที่สุด	4.58	0.61	มากที่สุด
4. เงื่อนไขการใช้รูปแบบ	4.32	0.58	มาก	4.14	0.54	มาก
5. เนื้อหาของรูปแบบ	4.70	0.52	มากที่สุด	4.62	0.56	มากที่สุด
6. กระบวนการของรูปแบบ	4.37	0.57	มาก	4.20	0.64	มาก
รวมเฉลี่ย	4.52	0.54	มากที่สุด	4.46	0.56	มาก

จากตาราง 4.7 พบว่า ความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน โดยด้านเนื้อหาของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.70$) รองลงมาคือด้าน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ($\bar{X} = 4.62$) ส่วนด้านเงื่อนไขการใช้รูปแบบ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.32$)

ความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน

โดยด้านความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.69$) รองลงมาคือด้านเนื้อหาของรูปแบบ ($\bar{X} = 4.62$) ส่วนด้านเงื่อนไขการใช้รูปแบบ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.14$)

การตรวจสอบร่างรูปแบบ การพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ใน 4 องค์ประกอบ 53 ตัวชี้วัด / ข้อ ซึ่งเกือบทุกตัวชี้วัด / ข้อ ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ามีความเหมาะสมและ

ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากและมากที่สุด ยกเว้น ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย ข้อ 23. ครูที่มีการใช้สื่อเทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.43$) ด้านการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ ข้อ 40. จัดให้มีการจัดโครงสร้างการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและเครือข่าย มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.33$) และด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน ข้อ 53. มีการให้ผู้ปกครองชุมชน มีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนางาน มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.12$) ผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อเสนอให้ตัดข้อดังกล่าวออก

ดังนั้น ร่างรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ใน 4 องค์กรประกอบ 53 ตัวชี้วัด / ข้อ จึงปรับเป็น 4 องค์กรประกอบ 50 ตัวบ่งชี้ / ข้อ

การตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบ

ผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ทั้ง 6 ตอน มีความเหมาะสมทุกตอน และให้ปรับปรุงความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบให้กระชับ เข้าใจได้ง่ายขึ้น โดยปรับได้ดังนี้

“ จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนา ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและสัมภาษณ์สภาพ ปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ใน 4 องค์กรประกอบ คือ 1) ด้านการมีภาวะผู้นำทาง วิชาการ 2) ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย 3) ด้านการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน พบว่า สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการ พัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ทุกองค์กรประกอบอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ โดยนำองค์กรประกอบทั้ง 4 ด้าน มาเป็นแนวทาง กำหนดร่างรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ด้วยการนำเสนอผ่านการตรวจสอบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และ จัดทำคู่มือการใช้รูปแบบ เพื่อความชัดเจนในการนำสู่การปฏิบัติในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ซึ่งจะเป็น การเพิ่มคุณภาพทรัพยากรบุคคลของประเทศในอนาคต ”

3. การนำรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างไปใช้จริง

การนำรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบไปใช้จริงในศูนย์เด็กปฐมวัย
ต้นแบบที่มีความสนใจใช้รูปแบบ ได้แก่ โรงเรียนสนมศึกษาการ จังหวัดสุรินทร์ และโรงเรียน
อนุบาลหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ โดยต้องดำเนินการตามคู่มือการใช้รูปแบบ ดังนี้

รายละเอียดคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีทั้งหมด 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิจัยรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ตอนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ตอนที่ 3 การบริหารกิจกรรมรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
ตอนที่ 4 บทบาทของหน้าที่บุคลากรในการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนา
ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

ตอนที่ 5 เกณฑ์การประเมินการใช้รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

ตอนที่ 6 แบบประเมินการใช้รูปแบบการใช้รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัย
ต้นแบบ

รายละเอียดคู่มือการใช้รูปแบบฯ ตาม ภาคผนวก จ (หน้า 255)

การประเมินรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างด้วยการนำไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษา
ครูหัวหน้าสายชั้นปฐมวัย และครูผู้สอนปฐมวัย โดยใช้ค่า Sign test ตามรูปแบบกิจกรรมการพัฒนา
ก่อนและหลังการเข้าร่วมพัฒนา ปราบกฏดังตาราง 4.8

ตาราง 4.8 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ก่อนและหลังการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยรวมและ
 รายด้าน

การพัฒนา	N	ก่อนการพัฒนา			หลังการพัฒนา			ทิศทาง	p-value
		\bar{X}	S.D.	t	\bar{X}	S.D.	t		
1. ด้านการมีภาวะผู้นำ ทางวิชาการ	18	2.45	0.19	7.75	4.30	0.39	9.06	เพิ่มขึ้น	0.016*
2. ด้านการจัด ครูผู้สอนปฐมวัย	18	3.31	0.85	25.97	4.55	0.66	19.44	เพิ่มขึ้น	0.016*
3. ด้านการจัด โครงสร้างและ ระบบการบริหาร จัดการ	18	3.34	0.80	23.97	4.07	0.75	17.94	เพิ่มขึ้น	0.015*
4. ด้านการมีส่วนร่วม ในการบริหาร จัดการของ ผู้ปกครองและ ชุมชน	18	2.87	0.88	30.66	3.69	0.55	20.23	เพิ่มขึ้น	0.016*
รวม	18	2.99	0.68	22.09	4.15	0.59	16.67	เพิ่มขึ้น	0.034*

*p < .05

จากตาราง 4.8 พบว่า หลังจากได้รับการพัฒนารูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษา
 ครูหัวหน้าสายชั้นปฐมวัย และครูผู้สอนปฐมวัย มีระดับการปฏิบัติในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัย
 ต้นแบบ โดยรวมและรายด้าน เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = .05$

ตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

โดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ประเมินรูปแบบของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ การพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง โดยการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 18 คน ปรากฏดังตาราง 4.9

ตาราง 4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

องค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็ก ปฐมวัยต้นแบบ	ความ เหมาะสม		ความเป็นไปได้		ความเป็น ประโยชน์	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ	4.28	0.51	4.34	0.59	4.38	0.61
2. หลักการของรูปแบบ	4.23	0.61	3.96	0.70	4.03	0.69
3. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.36	0.59	4.43	0.59	4.33	0.61
4. เงื่อนไขการนำไปใช้	4.27	0.74	4.12	0.76	3.92	0.82
5. เนื้อหาของรูปแบบ	4.25	0.64	4.14	0.70	4.08	0.69
6. กระบวนการ	4.29	0.67	4.23	0.60	4.61	0.47
รวมเฉลี่ย	4.28	0.60	4.22	0.64	4.29	0.61

จากตาราง 4.9 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนา ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านวัตถุประสงค์ของรูปแบบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.36$) รองลงมาคือด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 4.29$) ส่วนด้านหลักการของรูปแบบ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.23$)

ความ เป็นไปได้อัของรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$) เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านวัตถุประสงค์ของรูปแบบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.43$) รองลงมาคือด้านความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ ($\bar{X} = 4.34$) ส่วนด้านหลักการของ รูปแบบ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.96$)

ความ เป็น ประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ยกเว้นด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมากที่สุด และมี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.61$) รองลงมาคือด้านความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.34$) ส่วนด้านเงื่อนไขการนำไปใช้ อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.92$)

2. ปรับปรุงแก้ไข และนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พร้อมคู่มือการใช้รูปแบบ ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรูปแบบ ดังนี้

1. ปรับความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ ให้กระชับ ชัดเจน ได้ใจความ มากขึ้น ดังนี้

“จากการศึกษาแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ รวมถึงการสำรวจและสัมภาษณ์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบในองค์ประกอบการพัฒนา 4 ด้าน พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาทุกองค์ประกอบ อยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด จึงต้องมี การพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง ด้วยการนำมาสร้างรูปแบบการพัฒนาและผ่านการตรวจสอบจากการสนทนากลุ่มของ ผู้เชี่ยวชาญ การนำไปทดลองใช้ ตามคู่มือการใช้รูปแบบ และประเมินยืนยันรูปแบบเพื่อให้มี ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์ ในการนำไปพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จะเป็นการเพิ่มคุณภาพ ทรัพยากรบุคคลของประเทศในอนาคต”

2. ปรับเงื่อนไขการนำไปใช้ ให้สามารถนำไปใช้ได้ในพื้นที่ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ทุกโรงเรียน คือ “ผู้ใช้รูปแบบ เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าปฐมวัยและครูผู้สอนปฐมวัย ในโรงเรียนหรือหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย”

โดยนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ได้ดังภาพประกอบ 4.1

รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

1. ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ	<p>ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเป็นต้นแบบการพัฒนาการศึกษาปฐมวัยที่มีความสำคัญในการสร้างโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษาปฐมวัยของประเทศไทย จากการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนา</p> <p>ด้านการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในปัจจุบันสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก และจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ในองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย ด้านการจัด โครงสร้างและระบบการบริหารจัดการและด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน มากำหนดกรอบแนวทางร่างรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง นำเสนอผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และทดลองใช้พร้อมจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบ จะเป็นการเพิ่มคุณภาพทรัพยากรบุคคลของประเทศในอนาคต</p>
2. หลักการของรูปแบบ	4. หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย 5. หลักการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
3. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และเจตคติในการพัฒนาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2. เพื่อพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 3. เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
4. เงื่อนไขการนำไปใช้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ใช้รูปแบบ เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าปฐมวัยและครูผู้สอนปฐมวัยในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรม เสริมแรง สร้างขวัญกำลังใจทีมงานและนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการนำรูปแบบไปใช้
5. เนื้อหาของรูปแบบ	1. ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ 2. ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย 3. ด้านการจัด โครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ 4. ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน
6. กระบวนการของรูปแบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิธีการแห่งศาสตร์พระราชทานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน <ol style="list-style-type: none"> 1.1 เข้าใจ (Understanding) 1.2 เชื่อมถึง (Connecting) 1.3 พัฒนา (Development) 2. วงจรบริหารงานคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming Cycle) <ol style="list-style-type: none"> 2.1 การวางแผนการดำเนินงาน P - Plan 2.2 การดำเนินงานตามแผน D - Do 2.3 การประเมิน C - Check 2.4 การนำผลการประเมินมาพัฒนา A - Action

ภาพประกอบ 4.1 รูปแบบของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ หัวข้อต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. คำถามการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผล
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ
 - 6.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย คือ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2) สร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และ 3) ประเมินรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีคำถามการวิจัย คือ 1) สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เป็นอย่างไร 2) รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีลักษณะเป็นอย่างไร และ 3) รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ เพียงใด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D)

ใน 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ดำเนินการใน 3 ขั้นตอน คือ

1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ และสังเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาได้ 4 ด้าน คือ การมีภาวะผู้นำทางวิชาการ การจัดครูผู้สอนปฐมวัย การจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน 2) การสำรวจสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 990 คน ใน 145 โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างและ 3) สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง โดยการเลือกแบบเจาะจง

ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบ เป็นขั้นตอนการร่างรูปแบบ ตรวจสอบ

ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบด้วยการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน และการนำรูปแบบไปใช้จริงตามคู่มือการใช้รูปแบบกับศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบที่มีความสนใจนำรูปแบบไปใช้ จำนวน 2 โรงเรียน ประเมินผลการนำไปใช้

ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบ เป็นขั้นตอนประเมินรูปแบบด้วยการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 18 คน เพื่อยืนยันความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างที่สมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

จากวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครุมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยรวมและรายด้านทุกด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

2. รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มีองค์ประกอบการพัฒนา จำนวน 4 ด้าน 50 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย ด้านการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน

3. รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ใน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความเป็นมาและความสำคัญ 2) หลักการ 3) วัตถุประสงค์ 4) เงื่อนไขการนำไปใช้ 5) เนื้อหา และ 6) กระบวนการ โดยรูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และ ความเป็นประโยชน์ โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านกระบวนการมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

ในการวิจัย รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ตามความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย ด้านการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน อยู่ในระดับมาก ซึ่งในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มีแนวทางการจัดโครงสร้างการจัดครูผู้สอน และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนที่เป็นไปตามคู่มือการดำเนินงานของศูนย์ปฐมวัยต้นแบบที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดทำให้การปรับใช้ อาจจะยังไม่ชัดเจนและเหมาะสมกับบริบทของแต่ละแห่ง ประกอบกับการจัดให้มีการพัฒนาการบริหารจัดการ ของผู้บริหารสถานศึกษาด้วยการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน ของหน่วยงานต้นสังกัด ทำให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน อีกทั้งมีการย้ายสลับเปลี่ยนผู้บริหารสถานศึกษาบ่อย ทำให้การบริหารจัดการและการพัฒนาไม่ต่อเนื่อง ต่อเนื่อง ส่วนความคิดเห็นต่อสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเนื่องมาจาก มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ชัดเจน ได้แก่ การให้ทำหน้าที่ต้นแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ คือ 1) จัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพและมีความพร้อมด้านวิชาการในการเป็นต้นแบบให้แก่โรงเรียนอื่นทั่วไปได้ 2) เป็นแหล่งเรียนรู้และศูนย์ประสานงานทางวิชาการ

3) เป็นแหล่งศึกษา วิจัย เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและพัฒนาการศึกษาปฐมวัยให้เป็นที่ยอมรับ เป็นแบบอย่างให้กับสถานศึกษาทุกสังกัดที่จัดการศึกษาปฐมวัย และ 4) การเผยแพร่ความรู้ ด้านการศึกษาปฐมวัยแก่ผู้ปกครองและชุมชนในท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน. 2558 : 8) จึงทำให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาใน 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด

2. รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มีองค์ประกอบการพัฒนา จำนวน 4 ด้าน 50 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย ด้านการจัด โครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครอง และชุมชน มีความสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ เกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนพระราชทานระดับปฐมวัย เกณฑ์มาตรฐานครุสภา และเกณฑ์สถานศึกษาดีเด่นต่าง ๆ ซึ่งเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ของการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ จึงจะนำสู่คุณภาพได้มาตรฐานสูงกว่า เกณฑ์ที่กำหนดและเป็นต้นแบบได้ การจัดครูผู้สอนปฐมวัย การจัดโครงสร้างและระบบการบริหาร จัดการ และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน เป็นทักษะของผู้บริหาร สถานศึกษาจากการมีภาวะผู้นำทางวิชาการที่จะทำให้เกิดความเหมาะสมตามขอบข่ายและ โครงสร้างของงานสอดคล้องกับแนวความคิดของ สมคิด บาง โม (2553 : 32) ว่าการออกแบบ โครงสร้างองค์การที่มีคุณภาพ โครงสร้างองค์การมีระดับการสั่งการน้อยกระบวนการทำงาน จะรวดเร็วและสอดคล้องกับฮาลเวอร์สัน (Halverson. 2007 : 63) บีน (Bean. 1996 : 106) และ บาสเตียนิ (Bastiani. 1990 : 112) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองสูงสัมพันธ์กับระดับของ การส่งเสริมความรู้และทักษะด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนา ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ครั้งนี้ในอันดับที่ 1 ที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาให้มากที่สุด

3. รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์โดยรวม อยู่ในระดับมาก และพบว่า องค์ประกอบของรูปแบบด้านกระบวนการมีความเป็นประโยชน์ อยู่ใน ระดับมากที่สุดและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งการนำรูปแบบไปใช้โดยวิธีการแห่งศาสตร์พระราช า เพื่อการพัฒนาโดยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการเข้าใจ (Understanding) เข้าถึง (Connecting) และพัฒนา (Development) บูรณาการในการบริหารจัดการด้วยวงจรคุณภาพ PDCA ของเดมมิง (Deming Cycle) ได้แก่ การวางแผน (Plan) การดำเนินงานตามแผน (Do) การประเมิน (Check) และการนำผลการประเมินมาพัฒนา (Action) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาใช้ ในการประกันคุณภาพสถานศึกษาอยู่แล้วจึงทำให้การบริหารจัดการด้วยการบูรณาการกับศาสตร์

พระราชชาติได้ชัดเจนเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับ ฌรณค้ ชุศรีชัย (2556 : 159) ที่ศีกษาการพัฒนา
 รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับสถานศีกษาชั้น
 พื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศีกษาประถมศีกษาสุพรรณบุรี และสอดคล้องกับ
 น้าฝน กัณมา (2560 : 103 - 115) ในการศีกษาการพัฒนา รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับ
 คุณภาพการศีกษาของสถานศีกษาชั้นพื้นฐาน : กรณิศีกษา พะเยาโมเดล ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน
 ร่วมกันดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ มีการทำงานร่วมกันแบบพันธมิตรและเกิดประโยชน์ร่วมกัน
 แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน โดยใช้กระบวนการ PDCA เป็นกลไกในการขับเคลื่อนและกำกับ
 คุณภาพของการดำเนินการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยจะเห็นว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและ
 ชุมชน มีสภาพปัจจุบันในการพัฒนามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้บริหารสถานศีกษาจึงควรกำหนดบทบาท
 หน้าที่ของผู้ปกครองและชุมชนในการบริหารจัดการด้าน การวางแผน การดำเนินงานตามแผน
 การประเมิน และการนำผลการประเมินมาพัฒนา ให้ชัดเจนเป็นรูปธรรม เพื่อนำสู่การปฏิบัติ
 เข้าใจ เข้าถึงและพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 จากผลการวิจัยความเป็นประโยชน์ขององค์ประกอบรูปแบบศูนย์เด็กปฐมวัย
 ต้นแบบ ด้านกระบวนการ ที่ใช้วิธีการพัฒนาด้วยศาสตร์พระราชาด้วยการบริหารจัดการวงจร
 คุณภาพ PDCA ผู้บริหารสถานศีกษาควรจัดการอบรม ศีกษาคูงานการปฏิบัติที่เป็นเลิศ เพื่อนำสู่
 พัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศีกษาแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชนใน
 การพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

2.2 ควรศีกษาเรื่องกระบวนการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบด้วยวิธีการแห่งศาสตร์
 พระราชา

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา

พ.ศ. 2550. (2550). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 ตอนที่ 24 ก 16 พฤษภาคม 2550.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ศุภสภาลาดพร้าว.

_____. (2553). พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553.

_____. (2560). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

_____. (2561). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ.

กรรณิกา ชมดี. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ. วิทยานิพนธ์

ศคม. (สังคมสงเคราะห์) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กรรณิกา นาคคำ. (2558). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

มัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ปรี.ด. (การบริหารการศึกษา) อุดรธานี :

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2551). ทักษะทางสังคม พื้นฐานการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข.

กรุงเทพฯ : แม่และเด็ก.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ : เบรน - เบสบู๊คส์.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). คุณภาพการจัดบริการการศึกษา

ระดับอนุบาลของนิวซีแลนด์. กรุงเทพฯ : บริษัท เซเว่น พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด.

_____. (2542). หลักการและข้อเสนอแนะการประเมินผลเด็กปฐมวัยของสหรัฐอเมริกา

กรุงเทพฯ : สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย.

_____. (2543). คุณภาพของครูผู้คุณภาพการเรียนรู้. แปลโดย สุรศักดิ์ หลาบบมาลา. กรุงเทพฯ :

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

- คณิ่ง สายแก้ว. (2549). การบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 1 : จากข้อเสนอเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- คัมภีร์ สุดแท้. (2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก. วิทยานิพนธ์ ศศ.ด. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- จรัส อติวิทยากรณ์. (2554). หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2553). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี : สำนักพิมพ์บุ๊คพอยท์.
- จิราภา บุรณะ. (2557). การบริหารโรงเรียนที่เป็นศูนย์ต้นแบบปฐมวัยในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิระพงษ์ หอมสุวรรณ. (2556). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ด. (การบริหารการศึกษา) พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชไมมณ ศรีสุรักษ์. (2552). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้จริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย. สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2559. จาก : http://www.onec.go.th/onec_administrator/2012-06-01Chamaimones.pdf.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2550). ภาวะผู้นำในองค์กร. กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.
- _____. (2553). ทักษะภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มัลติอินฟอร์เมชั่นเทคโนโลยี.
- เชาว์ ไพโรพริณ โรจน์. (2536). หลักการจัดการ. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- โชติ เข้มแสง. (2556). กลยุทธ์การดำเนินงานสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาปฐมวัยในจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. (การจัดการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

- ณรงค์ ชูศรีชัย. (2555). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. (การบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ดิเรก ฤกษ์ห่อราย. (2554). ทฤษฎีและแนวทางการพัฒนาสังคมในประมวลชุดวิชาสังคมไทยกับการบริหารการส่งเสริมและการพัฒนาการเกษตร. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ดิเรก วรรณเศียร. (2545). การพัฒนาแบบจำลองแบบสมบูรณในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นพื้นฐานสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์บัณฑิต (สาขาวิชาบริหารการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เดือนใจ รักษาพงศ์. (2551). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทองศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ. (2550). เทคนิคการบริหารการศึกษา. ชัยภูมิ : สถาบันบัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ทัศนีย์ วงศ์เย็น. (2551). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.
- ทิสนา เขมมณี. (2551). รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2551). ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ . พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระ ฤกษ์เจริญ. (2547). รายงานการวิจัย เรื่อง สภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- _____. (2553). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- ธีระวัฒน์ เข้มมแสง. (2550). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ธีรวิฑูรย์ ชมใจ. (2554). การพัฒนารูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาแบบไตรภาคี
 วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ.
- นงลักษณ์ เรือนทอง. (2550). รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล. วิทยานิพนธ์ ปร.ด.
 (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นวพร รักกันแสง. (2558). ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัย
 ตำบลแบบจังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- นริศนันท์ เดชสุระ. (2552). รูปแบบการบริหารโรงเรียนสาธิตปฐมวัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏ.
 วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 ศิลปากร .
- นิรมล กิติกุล. (2549). องค์การและการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่ง
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2550). แนวคิดแนวทางการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน
 กระทรวงมหาดไทย.
- นิวัตร นาคะเวช. (2554). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนในฝัน. วิทยานิพนธ์
 ศษ.ด. (การบริหารการศึกษาและผู้นำการเปลี่ยนแปลง). ปทุมธานี : บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- เนตรพัฒนา ยาวีราช. (2550). การจัดการสมัยใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ทริปเฟล็ด.
- น้ำฝน กันมา. (2560). “การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของ
 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : กรณีศึกษา พระยาโมเดล”. วารสารมนุษยศาสตร์และ
 สังคมศาสตร์. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 3(2) : 103 – 115.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญมี ก่อบุญ. (2553). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดงาน
 คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (ภาวะ
 ผู้นำทางการบริหารการศึกษา). สกลนคร : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- ปณิตา วรวิรุณ. (2551). การพัฒนารูปแบบการเรียนบนเว็บแบบผสมผสาน โดยใช้ปัญหา เป็นหลัก เพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนิสิตปริญญาบัณฑิต. วิทยานิพนธ์
ปร.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประยงค์ เนาวบุตร. (2551). การกิจบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาในประมวลสาระชุดวิชา
การจัดการสถานศึกษา หน่วยที่ 3 พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2542). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.
บุรีรัมย์ : สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.
- ปรัชญา เวสารัชช. (2554). หลักการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- ปาริชาติ ชมชื่น. (2555). รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีประสิทธิผล
ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษ. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (ผู้นำ
การบริหารการศึกษา). อุบลราชธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 116 ตอนที่ 74ก
วันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2542
- พยอม วงศ์สารศรี. (2552). การจัดการทรัพยากรมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสวนดุสิต.
- _____. (2552). องค์การและการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนดุสิต.
- พัชรา พุ่มพชาติ. (2552). การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
สำหรับเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิศาระวี วีระพงศ์พร. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถาน
ประกอบการ. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิเชฐ โพธิ์ภักดี. (2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนนิติบุคคล สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เพชริน สงค์ประเสริฐ. (2550). การพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการที่เน้นการทำงานเป็นทีม
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2553). หลักการแนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. ชลบุรี
: บริษัทสำนักพิมพ์มนตรี จำกัด.
- ภิญโญ สาธร. (2548). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัท แอล วี.ที.เพรส
จำกัด.
- มียากาวะ ทาดาโอะ. (2550). เศรษฐมิติเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ฐูแจ้ง.
- มีศิลป์ ชินภักดี. (2555). การพัฒนารูปแบบการบริหารการปฏิรูปการศึกษาสำหรับสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษา. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มนตรีพิชัย ทรงกิตติพิศาล. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (การบริหาร
การศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ไมตรี บุญเทศ. (2554). การพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลต่อ
คุณภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ก.ด.
(การบริหารการศึกษา). อุบลราชธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ยุพา บุญอนันต์. (2555). การพัฒนาระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา)
ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2554). การศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ : เอพี กราฟฟิกส์ดีไซน์.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2552). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพฯ : คำสมัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ : นานมี
บุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2551). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยทักษิณ.

- เรขา ศรีวิชัย. (2554). รูปแบบการบริหารงานสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัยที่มีประสิทธิผล
ในจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา). ปทุมธานี: บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- รมย์ พะโยม. (2552). รูปแบบการบริหารการปฏิบัติงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา).
พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วัชรศักดิ์ สงค์ปาน. (2558). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อบรรลุผลการประกัน
คุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคใต้ฝั่งอันดามัน. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. (วิชาการ
บริหารการศึกษา). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- วัฒนา มัคคสมัน. (2555). ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย. นนทบุรี :
โดย Robbins and coulter กรุงเทพฯ : บริษัท เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า จำกัด.
- วิษณุภา เมธีวรฉัตร. (2557). รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธของมหาวิทยาลัย
ราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (การบริหารจัดการ
คณะสงฆ์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). การพัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วิมล จันทร์แก้ว. (2555). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด.
(การบริหารการศึกษา). ปทุมธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.
- วิรัช สงวนวงศวาน. (2551). การจัดการและพฤติกรรมองค์กร. แปลจาก Management
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2557). ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและนันทศาสตร์ร่วมสมัยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ.
- ศักดิ์ดา สถาพรวงษา. (2549). การพัฒนารูปแบบการบริหารมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.
วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิววรรณ เกียรติสุนนท์. (2554). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กร
เอกชน จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). นครราชสีมา :
มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- ศิริอร ชันธหัตถ์. (2547). องค์กรและการจัดการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ.
- ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์. (2546). องค์กรและการจัดการ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

- ศิริพร ศรีอินทร์สุทธิ. (2558). **แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ.**
 วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 ศิลปากร.
- สมคิด บางโม. (2553). **องค์การและการจัดการ.** กรุงเทพฯ : วิทยาพัฒนา.
- สมชัย จรรยาไพบูลย์. (2555). **รูปแบบการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29.** วิทยานิพนธ์ คด. (การบริหารการศึกษา).
 อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สมเดช สีแสง. (2553). **คู่มือการบริหารโรงเรียน.** นครสวรรค์ : ริมปิงการพิมพ์.
- สมรงค์ แก้วสุพรรณ. (2552). **รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล
 เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา.** วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (ยุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค).
 มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมาน อัสวภูมิ. (2549). **การใช้การวิจัยพัฒนารูปแบบในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก.**
 อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- _____. (2551). **การบริหารการศึกษาสมัยใหม่ : แนวคิด ทฤษฎีและการปฏิบัติ.**
 พิมพ์ครั้งที่ 4. อุบลราชธานี : หจก.อุบลกิจออฟเซตการพิมพ์.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2551). **ปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน :
 การพัฒนาและการตรวจสอบความตรงของตัวแบบ.** คุษฎิณีพนธ์ กศ.ด.
 (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมุทรา ชำนาญ. (2546). **การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน.**
 วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. (2545). **การวัดและประเมินแนวใหม่ : เด็กปฐมวัย.** กรุงเทพฯ :
 โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สุจินต์ นิ่มอนงค์. (2552). **การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของสถานศึกษา
 กรณีศึกษา : โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา : โรงเรียนสุนทรโรเมตตาประชาสรรค์.**
 กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- _____. (2552). **การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเอกชน เขตตรวจราชการที่ 1.กรุงเทพฯ
 : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.**

- สุชาลีณี สว่างศรี. (2554). การพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (ภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา). นครราชสีมา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2554). หลักการบริหารและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.
- สุรัสวดี ราชกุลชัย. (2547). การวางแผนและการควบคุมทางการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรัสวดี หุ่นพยนต์. (2560). การกระจายอำนาจทางการศึกษา จากนโยบายสู่การปฏิบัติ: กรณีศึกษาเปรียบเทียบสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยและเกาหลีใต้. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2552). สารานุกรมวิชาชีพครู เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- _____. (2553). เอกสารประกอบการบรรยายรายวิชา สัมมนาทางการวิจัยการศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553. นครราชสีมา : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546). แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2551). แนวทางการดำเนินงานการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (2553). คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2553). คู่มือการประเมินสมรรถนะครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2559 จาก <http://www.tmk.ac.th/teacher/capacity.pdf>.
- _____. (2556). คู่มือดำเนินการประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ปีการศึกษา 2556. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (2558). รายงานผลการประเมินโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเครือข่าย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

- _____. (2560). **คู่มือการประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทาน ระดับก่อนประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษา.
- _____. (2561). “**หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย,**” สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2561 จาก : <http://www.202.129.34.53/qacmarea,2561.>]
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **ประสบการณ์การศึกษาปฐมวัยของต่างประเทศ**. กรุงเทพฯ : สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2546). **พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561)**. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2547). **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2548). **แนวดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2550). **แนวดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานสภาการศึกษา. (2547). **มาตรฐานการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สหાયบลิ้อกการพิมพ์. .
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2554). **คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย (2 - 5 ปี)**. ฉบับสถานศึกษา (แก้ไขเพิ่มเติม พฤศจิกายน 2554). กรุงเทพฯ : บริษัท จุดทอง จำกัด .
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2559). “**ก้าวแรกที่เท่าเทียม จากเรื่อง Giving Kids a Fair Chance โดย James J. Heckman**”. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ โอเพ่นเวิลด์ส์.
- สำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **คู่มือประเมินสมรรถนะครู (ฉบับปรับปรุง) โครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- อนิวัช แก้วจำนงค์. (2550). **หลักการจัดการ**. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อรรถัย กักผล. (2552). **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : จริยสุนิทวงศ์การพิมพ์.

- อรพินท์ สฟโชคชัย. (2550). การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน.
กรุงเทพฯ : มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- อารยันต์ แสงนิกุล. (2556). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพ
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (การบริหารจัดการศึกษา). มหาสารคาม
: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อุทุมพร จามรมาน. (2550). แบบและเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา : การวิจัยรายกรณี.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Anthony, W. P. (1977). **Management of Human Resources : A Systems Approach to
Personnel Management.** Columbus, OH: Grid Publishing Company.
- Bardo, J. W. & Hartman, J. J. (1982). **Principles of Urban Sociology : A Systematic
Introduction.** New York : F.E. Peacock.
- Batey, L. (2002). **Asian Branding : A Great Way to Fly.** Singapore : Prentice Hall.
- Bastiani, J. (1993). **Parents as Partners : Genuine Progress or Empty Rhetoric?. Parents and
Schools : Customers, Managers or Partners ?.** London : Routledge.
- Bean, J. C. (1996). **Engaging Ideas: The Profession's Guide to Investigating Writing,
Critical Thinking, and Active Learning in Classroom.** San Francisco: Jossey-Bass.
- Bredenkamp, S. (1987). **Developmentally Appropriate Practice in Early Childhood Programs.**
Washington : DC: NAEYC.
- Brown, W. & Moberg, D. J. (2010). **Organization Theory and Management: A Macro
Approach.** New York : Wiley & Sons.
- Certo, S. C. (2000). **Modern Management.** New Jersey : Practice-Hall.
- Chell, J. (2001). **Introducing Principals to the Role of Instructional Leadership: A Summary
of a Master's Project by Jan Chell.** Retrieved 20 September 2018, from
<http://www.ssta.sk.ca/research/leadership/95-14.htm>
- Cohen, J. M. & Uphoff, N.T. (1980). " Participation's Place in Rural Development : Seeking
Clarity Through Specificity." **Development.** 8(3) : 219 - 222.

- David, R. & William R. T. (2005). **Seven Transformations of Leadership**. Retrieved 15 March 2018, from: <http://www.google.co.th/leadership>.
- Davis, K. (1981). **Human Behavior at Work : Organization Behavior**. New York, NY: McGraw-Hill.
- Drucker, P. F. (2005). **Management : Tasks, Responsibilities, Practices**. New York : Truman Talley Books.
- Eisner, E. (1996). "Education Connoisseurship and Criticism : Their Form and Functions in Educational Evaluation". **Journal of Aesthetic Education**. 4(1) : 75.
- Epstein, J. L. et al. (1997). **School, Family, Community Partnerships : Your Handbook for Action**. Thousand Oaks : Corwin Press.
- Erin, T. & Stephanie, C. (2000). "Family Involvement Questionnaire : A Multivariate Assessment of Family Participation in Early Childhood Education." **Journal of Educational Psychology**. 92(2) : 367 - 376.
- Ezell, H. K., Justice, L. M. & Parsons, D. (2000). "Enhancing the Emergent Literacy Skills of Pre-Schoolers with Communication Disorders: A Pilot Investigation." **Child Language Teaching and Therapy**. 16 : 121 - 140.
- Fink, E. & Resnick, L. B. (2001). "Developing Principals as Instructional Leaders." **Phi Delta Kappan**. 82(8) : 598 - 606.
- Fantuzzo, J. , Tighe, E. & Childs, S. (2000). "Family Involvement Questionnaire : A Multivariate Assessment of Family Participation in Early Childhood Education." **Journal of Educational Psychology**. 92 (2) : 367 - 376.
- Garvin, D. A. (1993). "Building a Learning Organization." **Harvard Business Review**. 71 : 78 - 91.
- Gluck, W. F. (2004). **Management**. London : The Dryden Press.
- Glickman, C. D, Gordon, S. P. & Ross-Gordon, J. M. (2007). **Supervision and Supervision and Curriculum Development**. 7th ed. Boston : Allyn & Bacon.
- Good, C. V. (1973). **Dictionary of Education**. New York: McGraw-Hill.

- Halverson, R. (2007). **A Distributed Leadership Perspective on How Leaders use Artifacts to Create Professional Community in Schools.** In L. Stoll and K. S. Louis (Eds.) *Professional learning communities: Divergence, detail and difficulties.* Maidenhead: Open University Press.
- Hoy, W. K. & Miskel, C. G. (2001). **Educational Administration: Theory, Research and Practice.** 6th ed. New York : McGraw-Hill.
- Husen , T. & Postlethwaite, T. N. (1994). **Self-Directed Learning : A Guide for Learners and Teacher.** New York : Association Press.
- Jazzar, M. & Algozzine, B. (2007). **Keys to Successful 21st Century Educational Leadership.** Toronto : Pearson.
- Kaiser, S. M. (2000). **Mapping the Learning Organization: Exporting a Model of Learning Organization.** Doctoral Dissertation (Historical). U.S.A : Louisiana State University.
- Keeves, P. J. (1988). **Educational Research, Metrology and Measurement: An International Handbook.** Oxford : Pergamon Press.
- _____. (1997). **Model and Model Building Educational Research Methodology and Measurement: An International Handbook.** Oxford : Pergamon Press.
- Kimbrough, R. A. & Nunnery, M. Y. (1976). **Education Administration.** McMillan : Publishing Co.
- Koontz, H. & Weihrich, H. (1988). **Management.** New York : McGraw –Hill.
- Leithwood, K. & Jantzi, D. (2006). “Transformational School Leadership for Large-Scale Reform: Effects on Students, Teachers, and Their Classroom Practices.” **School Effectiveness and School Improvement.** 17(2) : 20 - 227.
- Lieberman, J. (2009). **Reinventing Teacher Professional Norms and Identities : The Role of Lesson Study and Learning Communities.** Retrieved 6 February 2009, from <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080>.
- McGregor, J. (2000). **The World’s Most Innovative Companies.** Bloomberg BusinessWeek. Retrieved 11 January 2009, from http://www.businessweek.com/magazine/content/08_17/b4081061866744.html.

- McWayne, C. & Owsianik, M. (2004). **Parent Involvement and The Social and Academic Competencies of Urban Kindergarten Children**. U.S.A. : New York University.
- Moorhead, G. & Griffin, R.W. (2000). **Organizational Behavior**. New Delhi : AITBS Publishers.
- Morrison, G. S. (1998). **Early Childhood Education Today**. 4th ed. Toronto :
Merrill Publishing Co.
- O'Brien, J. A. (2005). **Management Information Systems**. 7th ed. McGraw-Hill. Inc.: New York.
- Oravacz, L. M. (2004). **Social Skill and Behavior Problem of American Head Start Preschoolers : Role of Parent, Informal Social Support and Childrent's Exposure to Family Conflict and Community Violent**. Doctoral Dissertation (Psychology).
U.S.A. : University of Meryland.
- Payne, D. A. (2003). **Creating Traditional Assessment**. 4th ed. Canada : Wadsworth/
Thomson Group.
- Peter, F. D. (2006). **Instructional Leadership : A Learning - Centered Guide** .
The United States of America : Allyn & Bacon.
- Scriven, M. S. & Stufflebeam. D. L. (1983). **Evaluation Model Viewpoints on Educational and Human Services Evaluation**. Boston : Kluwer - Nijhoff.
- Semprevivo, P. C. (1976). **System Analysis : Definition, Process, and Design**. Chicago :
Science Research Associates.
- Sergiovanni, T. J. & Starratt, R. J. (1971). **Supervisor: A Redefinition**. 5th ed.
Singapore : McGraw - Hill.
- Sergiovani, T. J. (1991). **Educational governances and administration**. 2nd ed. Boston :
Allyn and Bacon.
- Shaeffer, S. et al. (1994). **Partnerships and Participation in Basic Education: A Series of Training Modules and Case Study Abstracts for Educational Planner and Managers**. Paris : UNESCO, International Institute for Educational Planning.
- Smith, R. H. et al. (1980). **Measurement : Making Organization Perform**. New York :
Macmillan.

Steiner, E. (1988). **Methodology of Theory Building**. Sydney : Educology Research Associates.

Steiner, L. (1998). “ Organizational Dilemmas as Barriers to Learning.”

The Learning Organization. 5(4) : 193 - 201.

Van Deventer, J. & Kruger, A. G. (2003). **An Educator’s Guide to School Management**

Skills. Pretoria: Van Schalk.

Werther, W. B, Jr. & Davis, K. (1989). **Human Resources and Personnel Management**.

4th ed. New York : McGraw-Hill.

WHO & UNICEF. (1978). **Report of the International Conference on Primary Health Care**.

New York : N. P. Press.

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Buriram Rajabhat Univeasity

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat Univeasity

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Buriram Rajabhat Univeasity

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Buriram Rajabhat Univeasity

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Buriram Rajabhat Univeasity

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Buriram Rajabhat Univeasity

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Buriram Rajabhat Univeasity

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

คำชี้แจง : แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการทำวิจัย ในการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง”

1. การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ 2) สร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนา และ 3) ประเมินรูปแบบการพัฒนา ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
2. ซึ่งแบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน ประกอบด้วย
ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ กรุณาตอบแบบสอบถามทุกตอน และทุกข้อ ซึ่งเป็นการถามความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับการบริหารจัดการของผู้อำนวยการสถานศึกษา ในโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ในสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ โดยคำตอบและข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะเป็นประโยชน์ในการนำสู่การพัฒนาการบริหารศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ และผู้วิจัยจะนำเสนอในภาพรวม ไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อท่านทั้งสิ้น

ขอขอบคุณที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

เพ็ชรา พรหมดวง

นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. สถานภาพตำแหน่ง

- ผู้บริหารสถานศึกษา ครู

2. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัด

- บุรีรัมย์ สุรินทร์
 นครราชสีมา ศรีสะเกษ
 ยโสธร ชัยภูมิ
 อำนาจเจริญ อุบลราชธานี

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ลงในช่องคะแนนที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ โดยการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาของท่าน

กำหนดค่าคะแนนและความหมาย ดังนี้

คะแนน	ความหมาย
5	มีสภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด
4	มีสภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาอยู่ในระดับมาก
3	มีสภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง
2	มีสภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาอยู่ในระดับน้อย
1	มีสภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย										
11. มีครูประจำชั้นครบทุกห้อง (ไม่นับครูพี่เลี้ยง)										
12. มีครูที่จบการศึกษาปฐมวัยหรือมี ประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย										
13. มีครูที่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัด ประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างน้อย 20 ชม. / ปี										
14. มีครูที่ได้รับการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ การทำงานของสมอง (BBL)										
15. มีครูที่มีความรัก เอื้ออาทรต่อเด็กปฐมวัย อย่างทั่วถึง										
16. มีครูที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง										
17. มีครูที่มีวินัยและมีความรับผิดชอบ รักความสะอาดและมีอารมณ์มั่นคง										
18. มีครูที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ จัดสวัสดิการ และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ										
19. มีครูที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัด ประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ										
20. มีครูที่มีการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา ปฐมวัยและจัดทำสาระการเรียนรู้รายปี หัวเรื่องหรือหน่วยการจัดประสบการณ์ และแผนการจัดประสบการณ์										

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

คำชี้แจง : กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างในการบริหาร
จัดการของผู้บริหารสถานศึกษา

1. ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ

.....

.....

.....

.....

2. ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย

.....

.....

.....

.....

3. ด้านการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ

.....

.....

.....

.....

4. การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ค

ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามทั้งฉบับ

การวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการที่	คะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ							การสรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	R	IOC	
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

การวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการที่	คะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ							การสรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	R	IOC	
19	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
23	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
24	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
26	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
27	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
28	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
29	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
30	+1	+1	0	+1	+1	5	0.80	ใช้ได้
31	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
32	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
33	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
34	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
35	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
36	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

การวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการที่	คะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ							การสรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	R	IOC	
37	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
38	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
39	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
40	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	ใช้ได้
41	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
42	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
43	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
44	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
45	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
46	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
47	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
48	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
49	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
50	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
51	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
52	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
53	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Burapha Rajabhat University

ภาคผนวก ง

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

RELIABILITY ANALYSIS- SCALE (ALPHA)

Item – Total Statistics

	Scale Mean If Item Deleted	Scale Variance If Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha If Item Deleted
Q1	232.10	206.920	.370	.971
Q2	232.20	207.062	.280	.971
Q3	232.16	203.109	.534	.971
Q4	232.30	200.562	.731	.971
Q5	232.10	207.955	.206	.969
Q6	232.13	207.360	.294	.970
Q7	232.26	204.754	.371	.970
Q8	232.33	203.471	.501	.971
Q9	232.40	199.351	.781	.971
Q10	232.46	197.705	.788	.971
Q11	232.33	201.609	.557	.970
Q12	232.46	199.223	.783	.970
Q13	232.13	204.395	.570	.971
Q14	232.26	200.616	.749	.970
Q15	232.30	198.286	.788	.971
Q16	232.46	197.636	.716	.971
Q17	232.20	202.372	.564	.971
Q18	232.30	201.734	.643	.970
Q19	232.23	200.185	.812	.970

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (ต่อ)

RELIABILITY ANALYSIS- SCALE (ALPHA)

Item – Total Statistics

	Scale Mean If Item Deleted	Scale Variance If Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha If Item Deleted
Q20	232.30	199.596	.804	.970
Q21	232.10	205.817	.482	.971
Q22	232.43	200.409	.765	.971
Q23	232.26	203.771	.525	.971
Q24	232.23	201.909	.673	.971
Q25	232.20	203.200	.598	.971
Q26	232.10	205.610	.503	.970
Q27	232.10	205.265	.538	.971
Q28	232.20	204.234	.512	.970
Q29	232.06	205.167	.624	.971
Q30	232.26	202.064	.637	.971
Q31	232.16	204.350	.533	.969
Q32	232.20	202.441	.661	.969
Q33	232.10	204.162	.651	.970
Q34	232.26	201.029	.716	.970
Q35	232.20	201.751	.719	.971
Q36	232.23	200.805	.762	.971
Q37	232.17	203.660	.593	.970
Q38	232.16	203.406	.581	.970

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (ต่อ)

RELIABILITY ANALYSIS- SCALE (ALPHA)

Item – Total Statistics

	Scale Mean If Item Deleted	Scale Variance If Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha If Item Deleted
Q39	232.16	202.143	.727	.970
Q40	232.20	201.406	.747	.970
Q41	232.13	204.464	.564	.971
Q42	232.23	200.460	.789	.971
Q43	232.16	202.902	.660	.971
Q44	232.13	203.705	.635	.971
Q45	232.30	200.562	.731	.971
Q46	232.26	200.478	.759	.971
Q47	232.33	200.505	.718	.970
Q48	232.20	201.820	.713	.970
Q49	232.23	200.323	.687	.971
Q50	232.24	203.150	.574	.970
Q51	232.13	204.464	.564	.971
Q52	232.30	201.820	.635	.970
Q53	232.26	200.478	.731	.970

Reliability Coefficients

N of Item = 53 Alpha = .9711

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก จ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย ของรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง	
1.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณิง สายแก้ว อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
2.	นายมานะ คุรุธาโรจน์ ผู้อำนวยการ โรงเรียนอนุบาลมณีราษฎร์คณา ลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2
3.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิตยา บรรณประสิทธิ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
4.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญย์เสนอ ตริวิเศษ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
5.	อาจารย์ ดร.ราชัย บุญรัตน์ผลิน น้าทรัพย์ อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาทดสอบและวิจัย การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ บุรีรัมย์

<p style="text-align: center;">รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ที่ให้ความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล ของรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง</p>		
1.	นายสุรชาติ ทอนศรี	ผู้อำนวยการ โรงเรียนอนุบาลกันทรารมย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต 1
2.	นางอาทร คำนกระโทก	ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดฉวีราลงกรณวราราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4
3.	นายอภิัย สบายใจ	ผู้อำนวยการ โรงเรียนอุบลวิทยาคม สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1

<p style="text-align: center;">รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ เข้าร่วมประชุมย่อย (Focus Group) ของรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง</p>		
1.	นายณรงค์ศักดิ์ เหมือนชาติ	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2
2.	ดร.วราภรณ์ บุญเยี่ยม	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์
3.	นายทองคำ อำไพ	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2
4.	นายภูมิพันธ์ จันทร์เพ็ญ	ผู้อำนวยการโรงเรียนท่าตูม(สนิทรายภูรีวิทยาคม) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2
5.	นายบุญรัตน์ หงษ์ทอง	ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลรัตนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 2
6.	นางชไมพร ศรีเกิน	หัวหน้าระดับปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลชุมพลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 2
7.	นางสาวตริตส ศิลป์ศิริวานิชย์	ครูผู้สอนระดับปฐมวัย โรงเรียนบ้านบ้านอ้อดลิ่งชัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุรินทร์ เขต 2

<p style="text-align: center;">รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง</p>		
1.	อาจารย์ ดร.สุวิมล โพธิ์กลิ่น	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
2.	อาจารย์ ดร.พงษ์ธร สิงห์พันธ์	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
3.	อาจารย์ ดร.ธิดารัตน์ จันทะหิน	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
4.	ดร.โกวิท เพลิ้นจิตต์	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1
5.	นางพานทอง ทองทวี	ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านแกศึกษา (แกศึกษาวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศูรินทร์ เขต 2
6.	นางสุภัทรา พุทธานู	ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลรัตนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศูรินทร์ เขต 2
7.	ดร.จุรีรัมย์ พินิจมนตรี	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านน้ำคำน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1
8.	ดร.วุฒิสักดิ์ วงศาสุข	ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านคำขวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 4

9.	ดร.สราวุธ ทองปิ่น	ผู้อำนวยการ โรงเรียนเทศบาลวารินวิชาชาติ สังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองวารินชำราบ
10.	ดร.ชาญวิทย์ หมุนอุดม	ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านท่าสมอโคกสมบูรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายโสธร เขต 1
11.	ดร.ชาญ ไทยแท้	รองผู้อำนวยการ โรงเรียนเทศบาลหนองบัว สังกัดกองการศึกษาเทศบาลนครอุบลราชธานี
12.	ดร.กาญจนา โสมณวัฒน์	รองผู้อำนวยการ โรงเรียนเทศบาล 2 สามัคคีวัฒนา สังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองยโสธร
13.	ดร.สวาสฎิพร แสนคำ	ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2
14.	ดร.ปัญญา ตรีเลิศพจน์กุล	ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1
15.	ดร.ธันร์ญพรณ์ ไชยพรรค	ศึกษานิเทศก์ สังกัดองค์การบริหารส่วน- จังหวัดศรีสะเกษ
16.	ดร.วิมลลักษณ์ ตีระมาศวิช	ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 1
17.	นายปรเมษฐ์ สีหะวงศ์	ผู้อำนวยการ โรงเรียนอนุบาลวัดพระโต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต 1
18.	นายสิทธิพงศ์ จารุทรัพย์สดี	ผู้อำนวยการ โรงเรียนอนุบาลวัดอนุบาลบ้านด่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บุรีรัมย์ เขต 1

คู่มือ

การใช้รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

เพ็ชรา พรมตวง

นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

คำนำ

คู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการวิจัยและใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย ด้าน โครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

คู่มือเล่มนี้ ประกอบด้วย 6 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 การวิจัยรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ตอนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ตอนที่ 3 การบริหารกิจกรรมรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ตอนที่ 4 บทบาทของหน้าที่บุคลากรในการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ตอนที่ 5 เกณฑ์การประเมินการใช้รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ และ ตอนที่ 6 แบบประเมินการใช้รูปแบบการใช้รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

ผู้วิจัยขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนารูปแบบศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งคู่มือการใช้รูปแบบฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบได้ดียิ่งขึ้น และมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

เพ็ชรา พรหมดวง

นักศึกษา

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ตอนที่ 1 การวิจัยรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง.....	270
ตอนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง.....	276
ตอนที่ 3 การบริหารกิจกรรมรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ.....	284
ตอนที่ 4 บทบาทของหน้าที่บุคลากรในการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ.....	288
ตอนที่ 5 เกณฑ์การประเมินการใช้รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ.....	290
ตอนที่ 6 แบบประเมินการใช้รูปแบบการใช้รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ.....	296

ตอนที่ 1

การวิจัยรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตามช่วงวัย จะมีทักษะทางกายภาพ ความฉลาดทางด้านสติปัญญา และความฉลาดทางด้านอารมณ์ นำไปสู่การมีโอกาสในการเรียนรู้ต่อในระดับที่สูงขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นประชากรที่มีคุณภาพ และเป็นแรงงานที่มีฝีมือมีรายได้สูง ส่งผลให้อัตราการก่อคดีหรือสร้างปัญหาสังคมลดน้อยลงด้วย การพัฒนาเด็กปฐมวัย จึงเป็นความคาดหวังของประเทศ (รัตติพร ภาธรธวานนท์. 2552 : 61)

ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเป็นศูนย์กลางการส่งเสริมและประสานงานด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยในระดับปฐมวัยในระดับอำเภอ เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งวิจัย ตลอดจนการระดมพลังจากทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัยร่วมกันกับศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบให้มีคุณภาพประสบความสำเร็จนั้นคือการบริหารจัดการที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจ มีความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ ภารกิจของ โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ในปัจจุบัน ผู้บริหารศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบไม่ได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำและเสริมสร้างศักยภาพในการบริหารจัดการคุณภาพทางวิชาการ โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ บางที่ขาดความต่อเนื่องในการปรับปรุงของหลักสูตรปฐมวัยและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สอดคล้องกับบริบทและท้องถิ่น ครูและบุคลากรไม่จบเอกปฐมวัย ไม่ได้รับการพัฒนาหลักการจัดการประสบการณ์ที่สอดคล้องที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง ไม่มีโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ กำหนดบทบาทหน้าที่ในการบริหารงานที่ชัดเจน ระบบการนิเทศกำกับติดตามการประกันคุณภาพภายใน ขาดการตรวจสอบและการรายงานคุณภาพ และขาดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองและชุมชนอย่างเหมาะสม ด้วยรูปแบบของครอบครัวในสังคมไทยเปลี่ยนไปโดยเฉพาะครอบครัวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เด็กปฐมวัย ขาดการเชื่อมโยงการเลี้ยงดูระหว่างบ้านและโรงเรียน ส่งผลให้เด็กขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ขาดทักษะในการทำงานและอยู่ร่วมกับคนอื่น และขาดทักษะความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. 2560 : 23)

จากการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 - จนถึงปัจจุบันจะมีการติดตามประเมินผลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในทุก 3 ปี โดยครั้งล่าสุดในปีการศึกษา 2557 ที่มีการประเมินโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ พบว่า ด้านการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบทั้งประเทศและในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีผลการประเมินต่ำกว่าด้านอื่น ๆ และต่ำกว่าระดับ ประเทศ โดยตัวบ่งชี้ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ครูผู้สอน โครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองชุมชน มีผลการประเมิน มีร้อยละของศูนย์ในระดับพอใช้และปรับปรุง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2560) ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ผู้บริหารศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างต้องปรับปรุง พัฒนาให้ดีขึ้น เพราะเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำให้องค์ประกอบด้านอื่น ๆ ของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบดีขึ้นด้วย จึงควรมีการพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

คำถามการวิจัย

เพื่อให้การศึกษาในเรื่องนี้เกิดประสิทธิภาพในการค้นคว้าหาคำตอบของการวิจัยได้ดีขึ้น ผู้วิจัยจึงตั้งคำถามการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

1. สภาพของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ปัจจุบันเป็นอย่างไร
2. รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีลักษณะเป็นอย่างไร
3. ผลการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

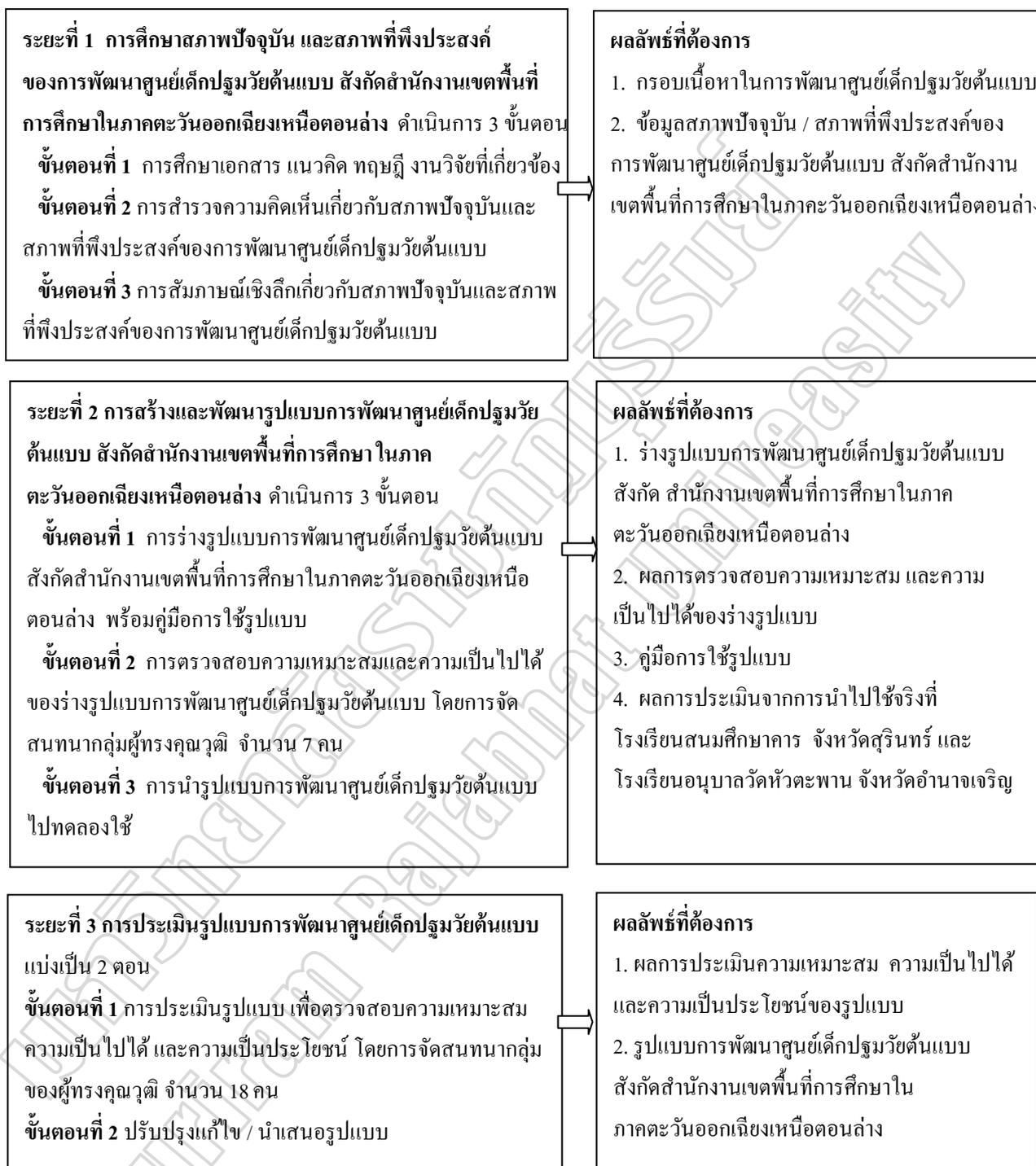
1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
2. เพื่อสร้างและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
3. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างจะเป็นข้อมูลพื้นฐานและแนวทางในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบต่อไป
2. ได้รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างที่เหมาะสมและสามารถนำรูปแบบไปใช้ในการปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ที่ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

จากภาพประกอบที่ 1 มีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดองค์ประกอบของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จากการศึกษาหลักแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ รูปแบบและการพัฒนารูปแบบ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการยกร่างรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ขั้นตอนที่ 2 การสำรวจความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์สภาพที่ปฏิบัติจริงในปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จากผู้บริหารสถานศึกษาและครูในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ขั้นตอนที่ 3 การสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้าสายชั้นปฐมวัย ของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบที่ประสบความสำเร็จและมีผลการประเมินคะแนนเต็ม ในองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบปีการศึกษา 2556

การวิจัยระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ผู้วิจัยดำเนินการใน 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ร่างรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และคู่มือการใช้รูปแบบดำเนินการดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ในการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบ และตรวจสอบความสมบูรณ์ เหมาะสมของกลุ่มมือการใช้รูปแบบ

ขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้จริง โดยการนำรูปแบบไปใช้จริงในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบที่มีความสมัครใจใช้รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

การวิจัยระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

โดยผู้วิจัย ดำเนินการใน 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ประเมินรูปแบบของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ดำเนินการ โดยจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 18 คน ในการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ขั้นตอนที่ 2 ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบและกลุ่มมือการใช้รูปแบบ และนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ตอนที่ 2

องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนา
ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและสัมภาษณ์สภาพ
ปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ใน 4 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการมีภาวะผู้นำทาง
วิชาการ 2) ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย 3) ด้านการจัด โครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ และ
4) ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน พบว่า สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการ
พัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด
จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ โดยนำองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน มาเป็นแนวทาง
กำหนดร่างรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ด้วยการนำเสนอผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และจัดทำ
คู่มือการใช้รูปแบบ เพื่อความชัดเจนในการนำสู่การปฏิบัติในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ซึ่งจะเป็นการเพิ่มคุณภาพ
ทรัพยากรบุคคลของประเทศในอนาคต

หลักการของรูปแบบ

รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีหลักการดำเนินการ ดังนี้

1. หลักการมีส่วนร่วม โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าสายชั้นปฐมวัยและครูผู้สอน
ปฐมวัย มีส่วนร่วมในกิจกรรมและลงมือปฏิบัติจริง มีการกำกับตนเองในการเรียนรู้และพัฒนา
2. หลักการเสริมแรง โดยผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักการเสริมแรง สร้าง
ความตระหนัก และแรงจูงใจครูหัวหน้าสายชั้นปฐมวัยและครูผู้สอนปฐมวัย สร้างขวัญและกำลังใจ
ในการพัฒนา การฝึกอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อภิปรายและพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบร่วมกัน

3. หลักการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าสายชั้นปฐมวัยและครูผู้สอนปฐมวัยที่เข้าร่วมการฝึกอบรม ได้รับการฝึกฝน การชี้แนะอย่างเป็นระบบโดยใช้เทคนิควิธีที่หลากหลายเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้และปรับพฤติกรรม มีการใช้คู่มือการพัฒนา สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ
4. หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย เน้นการจัดการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
5. หลักการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยการใช้สถานการณ์จริงในบริบทของโรงเรียนที่แตกต่างกันเพื่อการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้น

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และเจตคติในการพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าสายชั้นปฐมวัยและครูผู้สอนปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
2. เพื่อพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
3. เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

เงื่อนไขการนำไปใช้

การนำรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ไปใช้ มีเงื่อนไข ดังนี้

1. ผู้ใช้รูปแบบ เป็น ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าสายชั้นปฐมวัย และครูผู้สอนปฐมวัย ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
2. ผู้ใช้รูปแบบ ต้องมีความสมัครใจ มีความร่วมมือ มีความสามัคคี มีความตระหนักเห็นความสำคัญในการพัฒนาและปฏิบัติตามคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบทุกด้านและทุกตัวชี้วัด
3. ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

4. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเสริมแรง สร้างขวัญและกำลังใจทีมงานอย่างต่อเนื่องตลอดการนำรูปแบบไปใช้

5. ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตลอดการนำรูปแบบไปใช้

6. ผู้บริหารสถานศึกษา นำผลจากการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียนต่อไป

เนื้อหาของรูปแบบ

เนื้อหาของรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. **การมีภาวะผู้นำทางวิชาการ** เป็นพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกจากการมีแนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ด้วยความร่วมมือกับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ และส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามวัย โดยปฏิบัติ ดังนี้

1.1 มีแนวคิดและทิศทางการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ทันสมัย เหมาะสม สอดคล้องตามหลักการศึกษปฐมวัย

1.2 มีการริเริ่มสร้างสรรค์นำนวัตกรรมด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยมาปรับใช้ในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบของสถานศึกษา

1.3 มีการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในรูปของคณะกรรมการ เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

1.4 มีการบริหารงานวิชาการตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างเป็นระบบให้บรรลุผล และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก

1.5 มีการอุทิศเวลาให้กับการทำงานทั้งในและนอกเวลาราชการ

1.6 มีการประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม เป็นที่ศรัทธา เชื่อถือ และเป็นแบบอย่างได้

1.7 มีความเป็นผู้นำ

1.8 มีความสามารถบริหารงานวิชาการตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

1.9 มีการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์หรือมุ่งเน้นผลงาน

1.10 มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. **การจัดครูผู้สอนปฐมวัย** เป็นการระบุหรือกำหนดครูผู้สอนระดับปฐมวัยที่มีคุณสมบัติทางด้านวุฒิการศึกษา ความรู้ความสามารถ บุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์ คุณธรรมและ

จริยธรรม ที่เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ครูปฐมวัยและตรงตามมาตรฐานวิชาชีพครู โดยมีการปฏิบัติ ดังนี้

- 2.1 มีครูประจำชั้นครบทุกห้อง (ไม่นับครูพี่เลี้ยง)
- 2.2 มีครูที่จบการศึกษาปฐมวัยหรือมีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย
- 2.3 มีครูที่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างน้อย 20 ชม. / ปี
- 2.4 มีครูที่ได้รับการพัฒนาตนเองให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง (BBL)
- 2.5 มีครูที่มีความรัก เอื้ออาทรต่อเด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึง
- 2.6 มีครูที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 มีครูที่มีวินัยและมีความรับผิดชอบ รักความสะอาดและมีอารมณ์มั่นคง
- 2.8 มีครูที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ จัดสวัสดิการ และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ
- 2.9 มีครูที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ
- 2.10 มีครูที่มีการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยและจัดทำสาระการเรียนรู้รายปี หัวเรื่องหรือหน่วยการจัดประสบการณ์ และแผนการจัดประสบการณ์
- 2.11 มีครูที่จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยเน้นการปฏิบัติจริงของเด็ก
- 2.12 ครูที่จัดชั้นเรียนที่ใช้วินัยเชิงบวกและเอื้อต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 2.13 มีครูที่มีการใช้สื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก
- 2.14 มีครูที่ประเมินพัฒนาการเด็กครบทุกด้านตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย และครูทุกคนทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพเด็กนักเรียน

3. การจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ หมายถึง การกำหนดขอบข่ายและกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และการจัดระบบสารสนเทศ ด้วยการวางแผน ปฏิบัติ ตรวจสอบ และรายงานผลการดำเนินงาน ให้บุคลากรเข้าถึงข้อมูลได้ เพื่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ได้มาตรฐานตามที่กำหนด โดยมีการปฏิบัติ ดังนี้

- 3.1 จัดให้มีแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการ ประกอบด้วยภาคีเครือข่าย
- 3.2 จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง
- 3.3 จัดให้มีข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน เป็นหมวดหมู่ สะดวกต่อการใช้งาน
- 3.4 จัดให้มีการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ วางแผนการบริหาร ปรับปรุง / พัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
- 3.5 จัดให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาปฐมวัยต้นแบบ
- 3.6 จัดให้มีการทำและดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- 3.7 จัดให้มีระบบข้อมูลสารสนเทศและใช้สารสนเทศในการบริหารจัดการ
- 3.8 จัดให้มีการติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- 3.9 จัดให้มีการนำผลการประเมินคุณภาพทั้ง ภายในและภายนอกไปใช้วางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- 3.10 จัดให้มีการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายใน
- 3.11 จัดให้มีการศึกษา รวบรวม วิเคราะห์สภาพ ปัญหาและความต้องการเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนดำเนินการนิเทศ
- 3.12 จัดให้มีการจัดทำแผนการนิเทศ ติดตามประเมินผลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ
- 3.13 จัดให้มีการดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ตามแผนอย่างน้อยภาคเรียนละ 3 ครั้ง
- 3.14 จัดให้มีการจัดทำรายงานสรุปผลการนิเทศตามแผนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ
- 3.15 จัดให้มีการนำผลการนิเทศมาปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบมาใช้อย่างต่อเนื่อง
- 3.16 จัดให้มีการจัดโครงสร้างการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและเครือข่าย
- 3.17 จัดให้มีการประเมินผลพัฒนาการเด็กครบทุกด้านตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลายและนำผลไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนา

3.18 จัดให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัย
ต้นแบบ

3.19 จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในที่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัย
ต้นแบบ

3.20 จัดให้มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

3.21 จัดให้มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับธรรมชาติ
การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เหมาะสมกับบริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

4. การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน เป็นการส่งเสริมการ
พัฒนาความรู้และทักษะด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัยร่วมกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนทั้งภาครัฐ
และเอกชน ด้วยการร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน ร่วมประเมินผล ร่วมรายงานผล และร่วมนำผล
การประเมินไปปรับปรุงพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน โดยการวิจัยร่วมกับสถาบันทางการศึกษาและ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการปฏิบัติ ดังนี้

4.1 มีการส่งเสริมให้ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์เด็ก
ปฐมวัยต้นแบบอย่างต่อเนื่อง

4.2 มีการให้บริการเป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้า วิจัย ประสานความร่วมมือกับบุคคล หรือ
องค์กรต่าง ๆ

4.3 มีการร่วมเป็นเครือข่ายในการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยและการพัฒนา
เด็กปฐมวัย ร่วมกับสถาบันทางการศึกษาหรือหน่วยงานเอกชน

4.4 มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการวางแผน
การดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

4.5 มีการให้ผู้ปกครอง ชุมชน อย่างน้อยร้อยละ 50 มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
โครงการ / กิจกรรม อย่างน้อย 1 โครงการ

4.6 มีการให้ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมมือและสนับสนุนการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัย
ต้นแบบ

4.7 การให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ

4.8 มีการให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปใช้ในการ
พัฒนางาน

กระบวนการของรูปแบบ

กระบวนการของรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ดังนี้

1. วิธีการแห่งศาสตร์พระราชารูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืน

เข้าใจ (Understanding)

เข้าถึง (Connecting)

พัฒนา (Development)

2. วงจรบริหารงานคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming Cycle)

การวางแผนการดำเนินงาน P - Plan

การดำเนินงานตามแผน D - Do

การประเมิน C - Check

การนำผลการประเมินมาพัฒนา A - Act

จากรายละเอียดองค์ประกอบของรูปแบบ แสดงได้ดังภาพประกอบ

รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

1. ความเป็นมาและความสำคัญ	<p>ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเป็นต้นแบบการพัฒนาการศึกษาปฐมวัยที่มีความสำคัญในการสร้างโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษาปฐมวัยของประเทศไทย จากการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาด้านการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ในปัจจุบัน พบว่า ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก และจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ในองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย ด้านการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน มากำหนดกรอบแนวทางร่างรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง นำเสนอผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และทดลองใช้พร้อมจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบ จะเป็นการเพิ่มคุณภาพทรัพยากรบุคคลของประเทศ</p>	
2. หลักการของรูปแบบ	<p>1. หลักการมีส่วนร่วม 2. หลักการเสริมแรง 3. หลักการทำงานเป็นทีม 4. หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย 5. หลักการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน</p>	
3. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	<p>1. เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และเจตคติในการพัฒนาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2. เพื่อพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 3. เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง</p>	
4. เงื่อนไขการนำไปใช้	<p>1. ผู้ใช้รูปแบบ เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าปฐมวัยและครูผู้สอนปฐมวัยในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรม เสริมแรง สร้างขวัญกำลังใจทีมงานและนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลลดภาระงานอย่างต่อเนื่องในการนำรูปแบบไปใช้</p>	
5. เนื้อหาของรูปแบบ	<p>1. การมีภาวะผู้นำทางวิชาการ 10 ตัวชี้วัด 2. การจัดครูผู้สอนปฐมวัย 13 ตัวชี้วัด 3. การจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ 20 ตัวชี้วัด 4. การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน 7 ตัวชี้วัด</p>	
6. กระบวนการ	<p>วิธีการแห่งศาสตร์พระราช</p> <p>1. เข้าใจ (Understanding) 2. เข้าถึง (Connecting) 3. พัฒนา (Development)</p>	<p>วงจรคุณภาพ (Deming Cycle)</p> <p>1. การวางแผน (Plan) 2. การดำเนินงานตามแผน (Do) 3. การประเมิน (Check) 4. การนำผลการประเมินมาพัฒนา (Action)</p>

ตอนที่ 3

การบริหารกิจกรรมรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

การนำรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างไปใช้ ต้องดำเนินการบริหารกิจกรรมตามกระบวนการบริหาร PDCA ของเดิมมี ประกอบด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นการวางแผนการดำเนินงาน P - Plan

ดำเนินการดังนี้

1. กิจกรรมเตรียมจัดประชุมสร้างแรงบันดาลใจ กำหนดวัตถุประสงค์ และขอบเขต ของการจัดกิจกรรมการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัย

1.1 เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

1.2 เพื่อสร้างความตระหนัก และเจตคติในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

1.3 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมและทักษะการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

เนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมประกอบด้วยเจตคติ แรงบันดาลใจ ความรู้ ความเข้าใจ การพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 4 ด้าน ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) การจัดครูผู้สอนปฐมวัย 3) ด้านการจัด โครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน

2. กำหนดโครงสร้างทีมงานและมอบหมายความรับผิดชอบ โดยกำหนดผู้รับผิดชอบงานและมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบในแต่ละด้าน

3. สสำรวจความพร้อมด้านสถานที่และบุคลากร

3.1 วางแผนการด้านการจัดสถานที่ใช้ในการดำเนินงานให้พร้อม

3.2 สสำรวจพฤติกรรมและทักษะการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ โดยการทำแบบประเมินก่อนการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ทั้ง 4 ด้าน

ขั้นการดำเนินงานตามแผน D - Do

เป็นขั้นที่ให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าสายชั้นปฐมวัยและครูผู้สอนเด็กปฐมวัย นำรูปแบบไปใช้ โดยเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการและเข้าร่วมกิจกรรม ดำเนินการเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าสายชั้นปฐมวัยและครูผู้สอนเด็กปฐมวัยเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ แบบเข้ม ใช้เวลา 2 วัน โดยมีลำดับขั้นตอนของกิจกรรมการฝึกอบรม ดังนี้

1. ขั้นให้ความรู้ เกี่ยวกับแนวคิด หลักการ วิธีการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ การสร้างความตระหนัก และเห็นความสำคัญของการพัฒนา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยวิธีการบรรยาย อภิปราย กิจกรรมกลุ่มและศึกษาเอกสาร
2. ขั้นนำเสนอตัวแบบ เป็นขั้นการนำเสนอตัวแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ โดยการศึกษาเอกสาร จากประสบการณ์ และอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ด้านที่โดดเด่น เป็นต้นแบบในแต่ละมุมมอง
3. ขั้นการเสนอแนะและให้ข้อมูลป้อนกลับ แนวทางการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ หลังจากอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบด้านที่โดดเด่น เป็นต้นแบบในแต่ละมุมมอง
4. ขั้นสร้างแนวทางการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้พัฒนาตนเอง

ระยะที่ 2 ฝึกการปรับและพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ เป็นรายสัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 4 ชั่วโมง เป็นเวลา 2 สัปดาห์ โดยแต่ละครั้งมีกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมครั้งที่ 1 เปิดใจวิเคราะห์พฤติกรรมตนเองที่สัมพันธ์กับสภาพและบริบทของโรงเรียน / ศูนย์ โดยผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าสายชั้นปฐมวัยและครูผู้สอนเด็กปฐมวัย นำเสนอพฤติกรรมการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ที่ต้องปรับและพัฒนา ร่วมกันอภิปรายรูปแบบกิจกรรมการพัฒนา ตอบแบบประเมิน พฤติกรรมการพัฒนา และนำเสนอแนวทางในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร เพื่อเป็นแนวทางการนำไปใช้ในการบริหารงานของสถานศึกษา

กิจกรรมครั้งที่ 2 เปิดใจทำการวิเคราะห์และนำเสนอความก้าวหน้าของตนเอง หลังจากการปรับและพัฒนาด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ที่นำเสนอในครั้งที่ 1 เปิดใจนำเสนอพฤติกรรมการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ด้านครูผู้สอน ที่ต้องปรับและพัฒนา ร่วมกันอภิปรายรูปแบบกิจกรรมการพัฒนา ตอบแบบประเมิน พฤติกรรม

การพัฒนา นำเสนอแนวทางในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ด้านครูผู้สอน เพื่อเป็นแนวทางการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

กิจกรรมครั้งที่ 3 วิเคราะห์พฤติกรรม นำเสนอความก้าวหน้าของตนเองหลังจากการปรับและพัฒนาพฤติกรรมกรรมการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ด้านครูผู้สอน ที่นำเสนอในครั้งที่ 2 เปิดใจนำเสนอพฤติกรรมกรรมการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ด้านโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ ที่ต้องปรับและพัฒนา ร่วมกันอภิปรายรูปแบบกิจกรรมการพัฒนา ตอบแบบประเมิน พฤติกรรมการพัฒนา นำเสนอแนวทางในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ด้านโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ เพื่อเป็นแนวทางการนำไปใช้ในสถานศึกษาของตนเอง

กิจกรรมครั้งที่ 4 วิเคราะห์สภาพของ โรงเรียนหลังจากพัฒนาและปรับ ด้านโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ จากนั้นผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าสายชั้นปฐมวัย และครูผู้สอนเด็กปฐมวัย เปิดใจนำเสนอพฤติกรรมกรรมการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ด้านมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมการจัดการศึกษาของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ที่ต้องปรับและพัฒนา ร่วมกันอภิปรายรูปแบบกิจกรรมการพัฒนา ตอบแบบประเมิน พฤติกรรมการพัฒนา และนำเสนอแนวทางในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ด้านมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมการจัดการศึกษาของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเพื่อเป็นแนวทางการนำไปใช้ในสถานศึกษาของตนเอง

ขั้นการประเมิน C - Check

การวัดและประเมินผลรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ดำเนินการทั้งก่อนพัฒนา หลังพัฒนา โดยดำเนินการดังนี้คือ ให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าสายชั้นปฐมวัยและครูผู้สอนเด็กปฐมวัยต้นแบบ ที่เข้าร่วมทดลองทำการประเมินตนเอง และตัวแทนผู้ปกครอง จำนวน 5 คน และตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษานั้น จำนวน 2 คน ทำการประเมินผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าสายชั้นปฐมวัยและครูผู้สอนเด็กปฐมวัยต้นแบบ โรงเรียนตนเอง ทั้ง 4 ด้าน ดำเนินการประเมิน ดังนี้

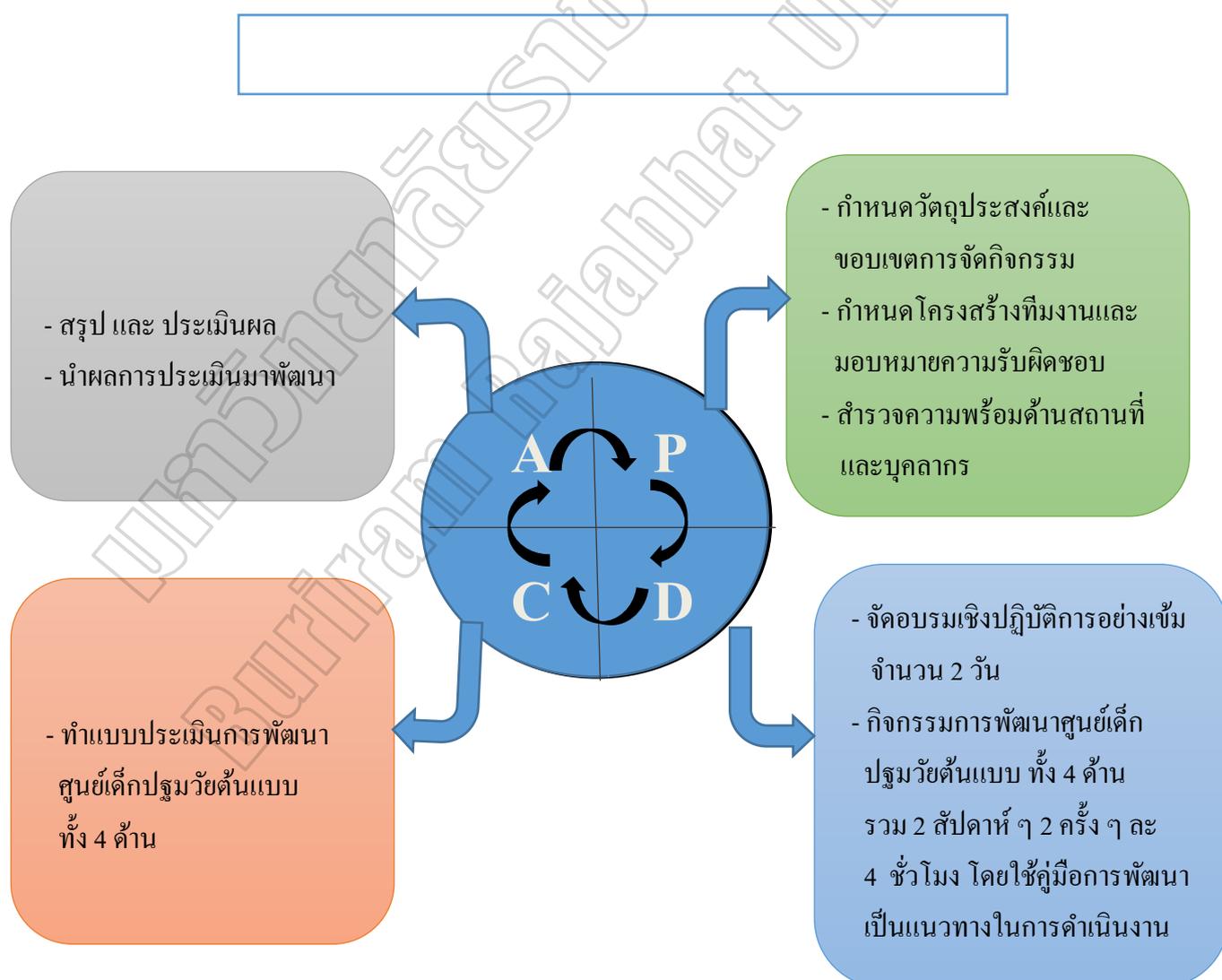
1. การประเมินก่อนพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าสายชั้นปฐมวัยและครูผู้สอนเด็กปฐมวัยต้นแบบ ที่เข้าร่วมใช้รูปแบบประเมินตนเอง เกี่ยวกับการพัฒนา ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ทั้ง 4 ด้าน ในวันแรกของการอบรมปฏิบัติการ
2. การประเมินหลังพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าสายชั้นปฐมวัยและครูผู้สอนเด็กปฐมวัยต้นแบบ ที่เข้าร่วมใช้รูปแบบทำการประเมินตนเอง และ ตัวแทนจากเครือข่ายผู้ปกครอง และตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ของสถานศึกษานั้น ส่วนละ 5 คน ทำการประเมินรูปแบบและผลของการใช้รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ โรงเรียนตนเอง ทั้ง 4 ด้าน หลังจากนำรูปแบบไปใช้ 1 ภาคเรียน

ขั้นการนำผลการประเมินมาพัฒนา A - Action

เป็นขั้นการนำผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ในการประเมินผลก่อนใช้รูปแบบและหลังการใช้รูปแบบมาเปรียบเทียบกัน คูผลการพัฒนา ร่วมกันสรุป ร่วมกันปรับปรุงวิธีการปฏิบัติ เป็นวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) หรือรูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสมกับศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบนั้น ๆ

จากรายละเอียดการบริหารกิจกรรมรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ แสดงได้ดังภาพประกอบต่อไปนี้

ตอนที่ 4

บทบาทของหน้าที่บุคลากร

ในการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

ในการดำเนินการพัฒนาตามรูปแบบ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรมีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ดังต่อไปนี้

ผู้บริหารสถานศึกษา

มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. ทบทวน ศึกษา องค์กรความรู้ แนวคิด ทฤษฎี ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย หลักสูตรและแนวทางการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยไปใช้ มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย เป้าหมาย ภารกิจ บทบาท โครงสร้างและการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ การนิเทศ กำกับติดตาม การประเมินผล การประกันคุณภาพภายใน การทำงานเป็นทีม การสร้างขวัญกำลังใจ เป็นต้น
2. ประชุมชี้แจง สร้างความรู้ ความเข้าใจ และมีความตระหนักร่วมกันในการวางแผน และการดำเนินงานตามรูปแบบให้สำเร็จ
3. จัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ
4. สนับสนุนการมีส่วนร่วมและอำนวยความสะดวกในการดำเนินการตามรูปแบบ
5. นิเทศ ติดตามการดำเนินงานตามรูปแบบ
6. ให้อำนาจและกำลังใจ เสริมแรงอย่างต่อเนื่อง
7. สนับสนุนการมีส่วนร่วมการประเมินผลการดำเนินงานตามรูปแบบ
8. ร่วมรับทราบผลการดำเนินงานและชื่นชมผลการพัฒนา

ครูหัวหน้าสายชั้นปฐมวัย

มีบทบาท ดังนี้

1. ทบทวน ศึกษา องค์กรความรู้ แนวคิด ทฤษฎี ด้านวิชาการปฐมวัย หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย หลักสูตรและแนวทางการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยไปใช้ มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย เป้าหมาย ภารกิจ บทบาท โครงสร้างและการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ การมีส่วนร่วม

นิเทศ กำกับติดตาม การประเมินผล การประกันคุณภาพภายใน การทำงานเป็นทีม การสร้างขวัญ
กำลังใจ เป็นต้น

2. ร่วมประชุมชี้แจง สร้างความรู้ ความเข้าใจ และมีความตระหนักร่วมกันใน
การวางแผนและการดำเนินงานตามรูปแบบให้สำเร็จ

3. ร่วมจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ

4. ร่วมสนับสนุนการมีส่วนร่วมและอำนวยความสะดวกในการดำเนินการตามรูปแบบ

5. ร่วมประสาน นิเทศ ติดตามการดำเนินงานตามรูปแบบ

6. ร่วมให้ขวัญและกำลังใจ เสริมแรงอย่างต่อเนื่อง

7. ร่วมมีส่วนร่วมการประเมินผลการดำเนินงานตามรูปแบบ

8. ร่วมรับทราบผลการดำเนินงานและชื่นชมผลการพัฒนา

ครูผู้สอนปฐมวัย

มีบทบาท ดังนี้

1. ทบทวน ศึกษา องค์กรความรู้ แนวคิด ทฤษฎี ด้านวิชาการปฐมวัย หลักการจัดการศึกษา
ปฐมวัย หลักสูตรและแนวทางการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยไปใช้ มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย
เป้าหมาย ภารกิจ บทบาท โครงสร้างและการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ การมีส่วนร่วม
การจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล
การประกันคุณภาพภายใน การทำงานเป็นทีม เครือข่ายผู้ปกครอง เครือข่ายครูปฐมวัย เป็นต้น

2. ร่วมประชุมชี้แจง สร้างความรู้ ความเข้าใจ และมีความตระหนักร่วมกันใน
การวางแผนและการดำเนินงานตามรูปแบบให้สำเร็จ

3. ร่วมจัด โครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ

4. ร่วมดำเนินการมีส่วนร่วมและการดำเนินการตามรูปแบบ

5. ร่วมประสาน รับนิเทศ ติดตามการดำเนินงานตามรูปแบบ

6. ร่วมกิจกรรมสร้างขวัญและกำลังใจ เสริมแรงอย่างต่อเนื่อง

7. การมีส่วนร่วมการประเมินผลการดำเนินงานตามรูปแบบ

8. ร่วมรับทราบผลการดำเนินงานและชื่นชมผลการพัฒนา

ตอนที่ 5

เกณฑ์การประเมิน

การพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

การประเมินการใช้ รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ในการประเมินก่อนและหลังการใช้รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

เกณฑ์ระดับคุณภาพ

กำหนดเกณฑ์ในการประเมินการนำรูปแบบไปทดลองใช้ ดังนี้

< 50% = ปรับปรุง 50 -

64% = พอใช้

65 - 74% = ดี

75 - 84% = ดีมาก

≥ 85% = ดีเยี่ยม

1. การมีภาวะผู้นำทางวิชาการ

ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การประเมิน
<ol style="list-style-type: none"> มีแนวคิดและทิศทางการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ทันสมัยเหมาะสม สอดคล้องตามหลักการศึกษาศูนย์เด็กปฐมวัย มีการริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมการจัดการศึกษา ปฐมวัยมาปรับใช้ในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบของสถานศึกษา มีการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในรูปแบบของคณะกรรมการ เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการบริหารงานวิชาการตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างเป็นระบบให้บรรลุผลและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก มีการอุทิศเวลาให้กับการทำงานทั้งในและนอกเวลาราชการ 	<p>การประเมินองค์ประกอบการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ</p> <p>การประเมินร้อยละคิดเป็นจำนวนข้อที่เป็นไปตามตัวบ่งชี้ (X) ต่อจำนวนที่พิจารณา $(X * 100) / 10$ เท่ากับร้อยละของผลการประเมินแล้วเทียบกับเกณฑ์คุณภาพ</p>

1. การมีภาวะผู้นำทางวิชาการ (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การประเมิน
6. มีการประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม เป็นที่ศรัทธา เชื่อถือ และเป็นแบบอย่างได้ 7. มีความเป็นผู้นำ 8. มีความสามารถบริหารงานวิชาการตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย 9. มีการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์หรือมุ่งเน้นผลงาน 10. มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง	

2. การจัดครูผู้สอนปฐมวัย

ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การประเมิน
11. มีครูประจำชั้นครบทุกห้อง (ไม่นับครูพี่เลี้ยง) 12. มีครูที่จบการศึกษาปฐมวัยหรือมีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย 13. มีครูที่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างน้อย 20 ชม. / ปี 14. มีครูที่ได้รับการพัฒนาตนเองให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง (BBL) 15. มีครูที่มีความรัก เอื้ออาทรต่อเด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึง 16. มีครูที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง 17. มีครูที่มีวินัยและมีความรับผิดชอบ รักความสะอาด และมีอารมณ์มั่นคง 18. มีครูที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ จัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ 19. มีครูที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ	การประเมินการจัดครูผู้สอนปฐมวัย การประเมินร้อยละคิดเป็นจำนวนข้อที่เป็นไปตามตัวบ่งชี้ (X) ต่อจำนวนที่พิจารณา $(X * 100) / 13$ เท่ากับร้อยละของผลการประเมินแล้วเทียบกับเกณฑ์คุณภาพ

2. การจัดครูผู้สอนปฐมวัย (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การประเมิน
<p>20. มีครูที่มีการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย และจัดทำสาระการเรียนรู้รายปี หัวเรื่องหรือหน่วยการจัดประสบการณ์ และแผนการจัดประสบการณ์</p> <p>21. มีครูที่จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยเน้นการปฏิบัติจริงของเด็ก</p> <p>22. มีครูที่จัดชั้นเรียนที่ใช้วินัยเชิงบวกและเอื้อต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p> <p>23. มีครูที่ประเมินพัฒนาการเด็กครบทุกด้านตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายและครูทุกคนทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพเด็กนักเรียน</p>	

3. การจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ

ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การประเมิน
<p>24. จัดให้มีแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการ ประกอบด้วยภาคีเครือข่าย</p> <p>25. จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง</p> <p>26. จัดให้มีข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน เป็นหมวดหมู่ สะดวก ต่อการใช้งาน</p>	<p>การประเมินการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ</p> <p>การประเมินร้อยละคิดเป็นจำนวนข้อที่เป็นไปตามตัวบ่งชี้ (X) ต่อจำนวนที่พิจารณา $(X * 100) / 20$</p> <p>เท่ากับร้อยละของผลการประเมินแล้วเทียบกับเกณฑ์คุณภาพ</p>

3. การจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การประเมิน
<p>27. จัดให้มีการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ วางแผนการ บริหาร ปรับปรุง/พัฒนา การดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ</p> <p>28. จัดให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาปฐมวัยต้นแบบ</p> <p>29. จัดให้มีการทำและดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา</p> <p>30. จัดให้มีระบบข้อมูลสารสนเทศและใช้สารสนเทศในการบริหารจัดการ</p> <p>31. จัดให้มีการติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา</p> <p>32. จัดให้มีการนำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอกไปใช้วางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง</p> <p>33. จัดให้มีการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็น รายงานการประเมินคุณภาพภายใน</p> <p>34. จัดให้มีการศึกษา รวบรวม วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนดำเนินการนิเทศ</p> <p>35. จัดให้มีการจัดทำแผนการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการ</p> <p>36. จัดให้มีการดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลตามแผนอย่างน้อยภาคเรียนละ 3 ครั้ง</p> <p>37. จัดให้มีการจัดทำรายงานสรุปผลการนิเทศ ตามแผนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ</p>	

3. การจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การประเมิน
38. จัดให้มีการนำผลการนิเทศมาปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบมาใช้อย่างต่อเนื่อง	
39. จัดให้มีการประเมินผลพัฒนาการเด็กครบทุกด้านตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลายและนำผลไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนา	
40. จัดให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	
41. จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในที่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	
42. จัดให้มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล การดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	
43. จัดให้มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเหมาะสมกับบริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่น	

4. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การประเมิน
44. มีการส่งเสริมให้ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบอย่างต่อเนื่อง	การประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมการจัดการศึกษา
45. มีการให้บริการเป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้า วิจัย ประสานความร่วมมือกับบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ	การประเมินร้อยละคิดเป็นจำนวน
46. มีการร่วมเป็นเครือข่ายในการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยและการพัฒนาเด็กปฐมวัยร่วมกับสถาบันทางการศึกษาหรือหน่วยงานเอกชน	ข้อที่เป็นไปตามตัวบ่งชี้ (X) ต่อจำนวนที่พิจารณา (X * 100) / 7
47. มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	เท่ากับร้อยละของผลการประเมินแล้วเทียบกับเกณฑ์คุณภาพ
48. มีการให้ผู้ปกครอง ชุมชน อย่างน้อยร้อยละ 50 มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการ / กิจกรรมอย่างน้อย 1 โครงการ	
49. มีการให้ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมมือและสนับสนุนการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	
50. มีการให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ	

ตอนที่ 6

แบบประเมิน

การใช้รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

คำชี้แจง ใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องประเมินตามความเป็นจริง

1. ข้อมูลเบื้องต้น

1. ระยะการประเมิน ระยะก่อนการใช้รูปแบบ ระยะหลังการใช้รูปแบบ
2. ผู้ประเมิน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา

2. รายการประเมินการใช้รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

1. ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ

ตัวบ่งชี้	ผลการประเมิน		ข้อเสนอแนะ
	มี/ ปรากฏ	ไม่มี/ ไม่ปรากฏ	
1. มีแนวคิดและทิศทางการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ทันสมัย เหมาะสม สอดคล้องตามหลักการศึกษาปฐมวัย			
2. มีการริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมการจัดการศึกษา ปฐมวัยมาปรับใช้ในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ของสถานศึกษา			
3. มีการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในรูปแบบของคณะกรรมการ เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง			
4. มีการบริหารงานวิชาการตามหลักการจัดการศึกษา ปฐมวัยอย่างเป็นระบบให้บรรลุผลและเกิดประโยชน์ สูงสุดแก่เด็ก			
5. มีการอุทิศเวลาให้กับการทำงานทั้งในและนอกเวลาราชการ			

ตัวบ่งชี้	ผลการประเมิน		ข้อเสนอแนะ
	มี/ ปรากฏ	ไม่มี/ ไม่ปรากฏ	
6. มีการประพฤตินอยู่ในศีลธรรม เป็นที่ศรัทธา เชื่อถือ และเป็นแบบอย่างได้			
7. มีความเป็นผู้นำ			
8. มีความสามารถบริหารงานวิชาการตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย			
9. มีการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์หรือมุ่งเน้นผลงาน			
10. มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง			
รวม			
คิดเป็นร้อยละ			
ระดับคุณภาพ.....			
ระดับคุณภาพ	<50%	= ปรับปรุง	
	50 - 64%	= พอใช้	
	65 - 74%	= ดี	
	75 - 84%	= ดีมาก	
	≥ 85%	= ดีเยี่ยม	

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

2. ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย

ตัวบ่งชี้	ผลการประเมิน		ข้อเสนอแนะ
	มี/ปรากฏ	ไม่มี/ไม่ปรากฏ	
11. มีครูประจำชั้นครบทุกห้อง (ไม่นับครูพี่เลี้ยง) 12. มีครูที่จบการศึกษาปฐมวัยหรือมีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย 13. มีครูที่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างน้อย 20 ชม. / ปี 14. มีครูที่ได้รับการพัฒนาตนเองให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง (BBL) 15. มีครูที่มีความรัก เอื้ออาทรต่อเด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึง 16. มีครูที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง 17. มีครูที่มีวินัยและมีความรับผิดชอบ รักความสะอาด และมีอารมณ์มั่นคง 18. มีครูที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ จัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ 19. มีครูที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ 20. มีครูที่มีการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย และจัดทำสาระการเรียนรู้รายปี หัวเรื่องหรือหน่วยการจัดประสบการณ์ และแผนการจัดประสบการณ์ 21. มีครูที่จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาโดยเน้นการปฏิบัติจริงของเด็ก			

2. ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	ผลการประเมิน		ข้อเสนอแนะ
	มี/ปรากฏ	ไม่มี/ไม่ปรากฏ	
22. มีครูที่จัดชั้นเรียนที่ใช้วินัยเชิงบวกและเอื้อต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ			
23. มีครูที่ประเมินพัฒนาการเด็กครบทุกด้านตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายและครูทุกคนทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพเด็กนักเรียน			
รวม			
คิดเป็นร้อยละ			
ระดับคุณภาพ.....			
ระดับคุณภาพ	<50%	= ปรับปรุง	
	50 - 64%	= พอใช้	
	65 - 74%	= ดี	
	75 - 84%	= ดีมาก	
	≥ 85%	= ดีเยี่ยม	

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

3. ด้านการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ

ตัวบ่งชี้	ผลการประเมิน		ข้อเสนอแนะ
	มี/ปรากฏ	ไม่มี/ไม่ปรากฏ	
24. จัดให้มีแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงาน ของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการ ประกอบด้วยภาคีเครือข่าย			
25. จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง			
26. จัดให้มีข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน เป็นหมวดหมู่ สะดวก ต่อการใช้งาน			
27. จัดให้มีการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ ในการตัดสินใจ วางแผนการ บริหาร ปรับปรุง / พัฒนา การดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ			
28. จัดให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย ของสถานศึกษาปฐมวัยต้นแบบ			
29. จัดให้มีการทำและดำเนินการตามแผนพัฒนา การจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา			
30. จัดให้มีระบบข้อมูลสารสนเทศและใช้สารสนเทศ ในการบริหารจัดการ			
31. จัดให้มีการติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพ ภายใน ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา			
32. จัดให้มีการนำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายใน และภายนอกไปใช้วางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา อย่างต่อเนื่อง			
33. จัดให้มีการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็น รายงาน การประเมินคุณภาพภายใน			

3. ด้านการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	ผลการประเมิน		ข้อเสนอแนะ
	มี/ปรากฏ	ไม่มี/ไม่ปรากฏ	
34. จัดให้มีการศึกษา รวบรวม วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนดำเนินการนิเทศ			
35. จัดให้มีการจัดทำแผนการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ			
36. จัดให้มีการดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลตามแผนอย่างน้อยภาคเรียนละ 3 ครั้ง			
37. จัดให้มีการจัดทำรายงานสรุปผลการนิเทศ ตามแผนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ			
38. จัดให้มีการนำผลการนิเทศมาปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบมาใช้อย่างต่อเนื่อง			
39. จัดให้มีการประเมินผลพัฒนาการเด็กครบทุกด้านตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลายและนำผลไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนา			
40. จัดให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ			
41. จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในที่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ			
42. จัดให้มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง			

3. องค์ประกอบด้านโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	ผลการประเมิน		ข้อเสนอแนะ
	มี/ปรากฏ	ไม่มี/ไม่ปรากฏ	
43. จัดให้มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร สถานศึกษาให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของ เด็กปฐมวัย เหมาะสมกับบริบทและวัฒนธรรมของ ท้องถิ่น			
รวม			
คิดเป็นร้อยละ			
สรุปผลการประเมิน คิดเป็นร้อยละ			
ระดับคุณภาพ.....			
ระดับคุณภาพ	<50%	= ปรับปรุง	
	50 - 64%	= พอใช้	
	65 - 74%	= ดี	
	75 - 84%	= ดีมาก	
	≥ 85%	= ดีเยี่ยม	

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

4. ด้านมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

ตัวบ่งชี้	ผลการประเมิน		ข้อเสนอแนะ
	มี / ปรากฏ	ไม่มี / ไม่ปรากฏ	
44. มีการส่งเสริมให้ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบอย่างต่อเนื่อง			
45. มีการให้บริการเป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้า วิจัย ประสานความร่วมมือกับบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ			
46. มีการร่วมเป็นเครือข่ายในการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยและการพัฒนาเด็กปฐมวัยร่วมกับสถาบันทางการศึกษาหรือหน่วยงานเอกชน			
47. มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ			
48. มีการให้ผู้ปกครอง ชุมชน อย่างน้อยร้อยละ 50 มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการ / กิจกรรมอย่างน้อย 1 โครงการ			
49. มีการให้ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมมือและสนับสนุนการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ			
50. มีการให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ			
รวม			
คิดเป็นร้อยละ			
ระดับคุณภาพ.....			
ระดับคุณภาพ <50% = ปรับปรุง			
50 - 64% = พอใช้			
65 - 74% = ดี			
75 - 84% = ดีมาก			
≥ 85% = ดีเยี่ยม			

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ฉ
คู่มือการใช้รูปแบบ

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางเพ็ชรา พรมตวง
วันเดือนปีเกิด	3 กรกฎาคม พ.ศ. 2506
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	336 หมู่ที่ 1 ตำบลชุมพลบุรี อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ โทร. 086-5845529
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลชุมพลบุรี
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนอนุบาลชุมพลบุรี ตำบลชุมพลบุรี อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2528 ศึกษาศาสตรบัณฑิต (กศ.บ.) วิชาเอกการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2547 ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2562 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์